

III.PARLAMENT PARLAMENTARISM

Legislatura II PNȚ:august' 32- nov.'33

Documentele în ordinea introducerii pe calculator

Guvern de alegeri ,Vaida-Voievod.1 iun-'30 iul.'32

A.Guvernul Al.Vaida Voievod ,6 iun-10 aug.1932

(cf.I.Mamina,I Scurtu *Guverne și guvernanți* ;
cf.Stel.Neagoe, *Istoria guvernelor României* .]

[LD:pe care le-am completat și corectat eu pe ici pe colo ;le-am re poziționat pe departamente ,zâmbind și disprețuind graba cu care foștii mei colegi au transformat broșurile instrumente de lucru de la ISISP, în niște cărțicele,cu titlaturi pompoase .]

▫Departamente ,nominalizări inițiale și ulterioare

- Al.Vaida Voievod -președ.**Consil de Min** ;ad int.**Interne și Afaceri Străine**
  - Gr.Gafencu -subsecretar de stat **Afaceri Străine**(din 9 iunie)
  - Titulescu va deveni titular la Externe abia în 20 oct.'32(guvern Maniu)
  - VVTilea -subsecretar de stat la Președ. ,ptr.**Presă și Informații**
  - Armand Călinescu -subsecretar de stat **Interne**
  - Ioan Pop -subsecretar de stat **Interne**
  - G.G.Mironescu -**Finanțe** și ad.int.la **Lucrări publice și Comunicații**
  - Virgil Potîrcă -**Justiție** ;ad-int la **Agricultură și Domenii**
  - M.Ghelmegeanu -subsecretar de stat la **Agricultură și Domenii**(din 7 iunie)
  - Mihail Șerban -subsecretar de stat la **Agricultură și Domenii** (din 7 iunie)
  - gral C.Ștefănescu- **Amza -Apărare Națională**
  - Radu Irimescu -subsecretar de stat al Aerului, la Apărare Națională (din 19 iul)
  - Ion Lugoșianu -**Industrie și comerț**, ad int .**Instrucție Publică ,Culte și Arte**
  - D.Gusti -**Instrucțiune Publică, Culte ,Arte** (din 9 iunie, pe interimatul lui Lugoșianu)
  - I.Gr.Periețeanu -**Lucrări Publice**
  - D.R.Ioanițescu -**Muncă, Sănătate ,Ocrotiri** (din 9 iunie)
  - I.Coltor -subsecretar de stat ,Muncă Sănătate, Ocrotiri (din 9 iunie)
  - Miniștri de stat :**Pan Halippa** (ptr.Basarabia) ,**dr.Emil Hațieganu** (ptr.Ardeal)
  - Rudolf Brandsch** (ptr.Minorități)
-

B)Convocarea de alegeri ;campania electorală,rezultatul alegerilor

▫Alegerile :17 iulie 1932

Vezi fișier Alegeri

Aici doar opinii despre parlament ,ca instituție, și mecanismul legislativ]

1.)Ședințele PNȚ -guvern , partid -,30 iul.'32

("Dimineața ", 30 ,31 iul.'32)

▫Guvern:elaborarea Mesajului regal

-ora 11, dimineața .**Consiliul de miniștri** s-a întrunit **sub șefia lui Vaida.**

Consiliul de miniștri a însărcinat pe **Călinescu, Ghelmegeanu și Gafencu să întocmească un Proiect de Mesaj**. Consiliul s-a suspendat, deoarece **Vaida și Mironescu au fost chemați la palat** [LD:sau poate la Maniu acasă ?]
-ora 12.S-a reluat Consiliul .**S-a dat forma definitivă Mesajului.**
Vaida a fost iar la Rege,ca să semneze Mesajul.

▪Partid:cine este șef ?

-ora 11 dimineața.Membrii biroului **PNȚ** s-au întrunit la o **consfătuire ,la Maniu acasă.**
Au participat : **Mihalache, Vaida,Mironescu, Iunian, Madgearu, Mirto.**
-**Mihalache** a propus ca la ședința **Comit.Executiv Central să fie ales șef Iuliu Maniu.**
Alții însă au spus că deoarece **Maniu a rămas neînduplecat** ,ar fi de dorit ca duminică,
C.Ex.Central să pună capăt provizoratului și să aleagă un nou șef.
31 iul.'32.

Guvern Al.Vaida Voevod.Legislatura II .Ses.extraord.,31 iul.10 oct.'32

2.)31 iul.'32 Deschiderea solemnă a Parlamentului .

[LD:totul dă impresia de improvizație .Ajuns din nou la putere , **PNȚ** nu mai este ca cel din 1928, încât nu poate fi vorba de o continuitate (întreruptă în 1931).
Atât în partid ,cât și între lideri, există serioase divergențe nerezolvate, dând impresia de provizorat .]

Pe lângă membrii guvernului și ai parlamentului,au fost invitați mareșalii, generalii, înalții demnitari.La ora 12,**regele Carol** (are 38 de ani neîmpliniți) ,însoțit de **voevodul Mihai** (precedat de adjutanții săi și de curtea regală) ,intră în sala Adunării Deputaților.

Carol II :Mesajul Regal

Mesajul este foarte scurt și nu prejudiciază cu nimic asupra **programului viitorului guvern** ,care se va elabora după validări :

- Misiunea guvernului de alegeri ,Vaida , a fost îndeplinită ;
  - Politica externă va fi aceeași ;
  - Solicitudine față de armată ;
  - Normalizarea vieții economice ;
- După citirea Mesajului , Regele pleacă .

-Absenții

/Nu participă PNL- ducist,în semn de protest pentru felul cum s-a procedat la dizolvarea guvernului lorga ;

/Nu participă,ca și pînă atunci,parlamentarii socialiști ;

/Nu participă mareșalul **Averescu** (a plecat la Tr.Severin, de unde va pleca la cură , la Kissingen) ;

-Opoziția

Participă : **PȚ- lupiștii , PNL-2 georgiștii, PNA - gogiștii .**

Deschiderea parlamentului, 31 iul.'32

3.)Poziția PNL-1 ,față de Parlamentul și Guvernul PNȚ .

("Dimineața" , 31 iul.'32)

▪31 iul.'32Ședința Sfatului parlamentar liberal

...Boicotarea deschiderii .

La ora 10 dimineața, la clubul liberal din Calea Victoriei,s-a întrunit **Sfatul parlamentar**

liberal, sub președinția lui I.G.Duca .

" S-a ratificat hotărârea din ajun a Delegației permanente a partidului, stabilindu-se ca parlamentarii liberali - în semn de protest împotriva modului s-a soluționat criza de guvern -să nu participe la ședința în care se va citi mesajul Tronului."

...Boicotarea validărilor

" De asemenea s-a decis ca parlamentarii liberali să nu participe la discuția validărilor.

...Declarație :

Atît în Cameră, cît și la Senat,se va citi o declarație ,redactată în termeni foarte violenți,prin care se va înfieră felul în care s-au făcut alegerile , sublinindu-se că partidul liberal nu consideră rezultatul ca reprezentînd voința liberă a alegătorilor .

...Senatul ilegal !

"Declarația la validări va susține că **Senatul este ilegal constituit**.S-a numit o comisie de juristi care să facă toate formele , spre a se stabili prin justiție ,ilegalitatea acestei constituiri."

...Opoziție vehementă

"În ce privește linia de conduită în Parlament, partidul liberal a hotărît o opoziție dîră încă din prima zi .Guvernul va fi atacat cu toată vehemența, fără nici o cruțare ."

Comunicat

După terminarea ședinței , s-a dat un Comunicat care anunța această conduită și continuarea ședinței , la care Duca și alți fruntași liberali, vor motiva această atitudine .

PNL,31 iul.'32

4.)Validarea deputaților ,pe provincii și județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

[LD: cuprinde liste,candidați, contestații, polemici despre desfășurarea alegerilor , validarea Le aranjez într-o ordine aleasă de mine ,nu în cea în care s-au desfășurat ședințele de validare.În plicuri, există xeroxuri cu ședințele.]

()Muntenia și Oltenia (17 județe)

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Ifov- București -

S-au prezentat 15 liste .Județul alege 20 de deputați.

Partidul	Voturile	Locul
PNȚ	38.212	1
PNL-ducist	31.250	2
PNL-georgist	12.414	3

Validați :

PNȚ : I.Mihalache, Virg.Madgearu ,Dem Dobrescu, Igr.Periețeanu, Pompiliu Ioanițescu, V.Toncescu, Dtr.Tănăsescu, TH.V.Orghidan, I.Vasilescu Nottara ,C.Algiu, Aureliu Weiss, Mirc.Niculescu, Cez.Simionescu,Nic.Bidulescu, Al.Niculescu-Duvăz

PNL ducist : I.Gh.Duca, dr.Costinescu, (Alex.Donescu,R.Dobrescu, Alex.Matak, Nic.Maxim, Petre Ghiață, Sigmund Birman ,Mircea Frigator, Nic.Batzaria,M.Plătăreanu, H.Aznavorian, I.Săbăreanu ș.a .)

PNL-georgist : C.Banu (G.Slama, Alex.Ionescu, Toma Dobrescu, I.Calmuschi, Alex.Serghiescu, Costin Georgescu, Virg.Cristodulo, ș.a.,ș.a.)

2.Argeș .Pitești

Județul alege 6 deputați .S-au prezentat 10 liste .

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ	28.184	1
PNL-ducist	6.813	2

Validați:

PNȚ - 5 : Armand Călinescu , ing.M.Priboianu, Mihail Paleologu,D.Nicolescu, N.Penescu

PNLducist - 1 : I.I.Purcăreanu

3.Teleorman.Tg.Măgurele

Alege **6 deputați** ,depuse **11 liste**

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	18.610	1
PNL-1	16.265	2
PNA	7.777	3
PNL-2	6.612	4
PP	6.151	5

Repartiția mandatelor :

PNȚ : **Ed.Mirto ,preot Florea Drăghici**

PNL-1: **Victor Antonescu**

PNL-2: **Dimitrie Cioc**

PNA :**Stan Ghițescu**

PP :**Anibal Teodorescu**

4.Buzău

14 liste depuse.Aleg **6 deputați**,din primele **3 liste** ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	20.281	1
PNL-1	6.672	2
PNL-2	3.682	3

PNȚ : **Pompiliu Ioanițescu, Apostol Albu, Eugeniu-Potîrcă-Craiova, Valeriu Trandaf**

PNL-1: **Justin Stănescu** (dr.Angelescu optează pentru Senat)

PNL-2 : **Gh.I.Dunca**

5.Romanati, Caracal

Depun **11 liste**.Au drept la **6 deputați**.

Partidul	Votanți	Locul
PNȚ	20.391	1
PNL-ducist	9.189	2
PNA	5.115	3

Sunt declarați deputați:

PNȚ: **GGMironescu, dr.AI.Popescu, Paul Brătășanu, N.Rusenescu**

PNA : **I.Vasilescu Valjean** (Goga optează pentru alt județ)

PNLducist : **Ioan C.**

6.Dolj , Craiova

Depun **15 liste**. Dreptul la **10 deputați**.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	36.523	1
PNL-1	11.511	2
PȚ -Lupu	10.911	3
PNL-2	10.532	4
PNA	3.127	5
Un.Naț.	7.944	6

Deputații validați :

PNȚ : **V.Potîrcă** (optează pentru Senat) ,**M.Cegăleanu, N.Stănescu, N.Fortunescu,**

N.Ciocîlteu, N.Tîlpianu, Ilie Dobrian.C.Socoteanu

PNL ducist : ?

PNL-georgist : **G.M. Cantacuzino** (printre supleanți:CSNicolaescu-Plopșor)

PȚ-lupist : **G.Ștefănescu -Goiceanu**

Un.Naț. : **C.Argetoianu**

7)Dimbovița , Tîrgoviște

11 liste. Drept la **6 deputați**.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	33.070	1
PNL-ducist	9.644	2

Deputați validați :

PNȚ : **Cezar Spineanu, VVHaneș, I.Georgescu, N.Iordache, M.Florescu**

(printre supleanți ,Șerban Cioculescu)

PNL ducist : **C.D.Dimitriu**

8.)Brăila

Drept la 6 deputați. 14 liste !

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	13.570	1
PNLducist	10.561	2

Deputați confirmați :

PNȚ : **Virgil Grossu, CKConstantinescu, Mihail Panteli, Ion Săndulescu, Radu**

Petrescu

PNL-ducist : **Leonte Moldovan** (printre supleanți: dr.V.Dumitrescu Brăila, RaduPortocală, Matei V.Sassu.)

9.Gorj ,Tg.Jiu

Deputații validați :

PNȚ : **Gr.Iunian, It.col.P.Petrescu, preot Nic.Mischie**

PNL-1 : **Gh.Tătărescu**

PȚ-Lupu : **IDIsac (Liga contra cametei)**

10.Ialomita , Slobozia

Deputați validați :

PNȚ : **I.Răducanu** (cap listă, optează pentru alt județ.)**Dimitrie Mironescu,**

Gh.Vlădescu-Albești, IFBuricescu .

PNL-1: **Marius Roșca** (printre supleanți:Aurelian Bentoiu.)

PNL-2: **C.Banu**

PP-Averescu : **V.Roșețeanu**

11.Mehedinți. Turnu Severin

8 liste, pentru 7 candidați.

Singurul județ în care sunt **anulate un nr.mare de voturi.**

Contestație R.Franasovici (PNL) , care cere invalidarea.Se respinge.

PNL ar fi fost pe primul loc. PNȚ pe locul IV . Polemici.]

Partidele	Votanți	Loc	Observ.
PNȚ	20.057	1	
PȚ	13.295	2	
PNL-1	10.134	3	Contestă validarea , locul
PNA	4.024	4	

Sunt validați deputații :

PNȚ : **V.Rădulescu, comandorDan Zaharia, D.Teodorescu, C.Camenită**

PNA : **Tilică Ioanid**

PȚ : **dr.D.Pănescu**

PNL-1 : **Richard Franasovici**

12.Muscel , Cîmpulung-Muscel

9 liste, pentru 4 deputați.

Partidul	Votanți	Loc
PNȚ	16.462	1
PNL-1	4.362	2

Deputați validați :

PNȚ : **Ion Mihalache, N.Suța, gh.Greculescu**

PNL-1 : **C.I.Brătianu** (printre supleanți :D.Alimănișteanu)

13.Olt, Slatina

10 liste, pentru 4 deputați.

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	18.910	1
PNL-1	4.040	2 (?)
PȚ	2.910	3

Deputații validați :PNT : **D.Căpățeanu, Ilie Ionescu, Gh.Vișoiu** (supleanți: Marin Ilinca)PȚ-lupist : **col.Traian Stoica****14.Prahova ,Ploiești****16 liste, pentru 8 deputați**

Partid	Votanți	Loc
PNT	28.582	1
PNL-1	19.301	2
PNL-2	10.233	3

Deputați aleși :PNT : **I.Mihalache, C.Gh.Brezeanu, Grig.Ivănceanu, G.Popescu-Gruia, P.P.Suciu, Gh.Șerb.Todorescu**PNL-2 : **N.Constantinescu -Bordeni**PNL-1 : **Dem.I.Nicolaescu** (printre supleanți: I.Ionescu Quintus)**15.Vlaşca ,Giurgiu****10 liste , pentru 6 deputați.**

Partidul	Voturile	Locul
PNT	27.235	1
PNL-1	11.396	2

Deputați validați :PNT : **DRIoanițescu ,Nae Ionescu, Const.Pecilă, Cristodor Ionescu, M.Marinescu**PNL-1 : **Dumitru Iuca****16.Vâlcea, Râmnicu Vâlcea****13 liste, pentru 5 deputați.**

Partidul	Voturi	Locul
PNT	23.532	1
PNL-1	8.613	2
PȚ	3.546	3

Deputați aleși :PNT : **Dinu Simian, M.Roșianu, Iosif Andreescu**PNL- 1 : **IGDuca**PȚ-Lupu : **Adam Ionescu****()Moldova(14 județe)**

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Baia , Fălticeni**12 liste, pentru 4 deputați.**

Partid	Votanți	Loc
LANC	7.841	1
PNT	6.412	2
PNL-1	3.989	3 [nu are deputat !]
PNL-2	2.875	4
PȚ	2.298	5

Deputați aleși :PNT : **TR.Bratu, cap listă, optează pentru Senat) Aurel Pomârleanu**
(printre supleanți: Anton Alexandrescu- [viitorul dizident după '44])PNL-2 : **Gh.Ghițescu**LANC : **V.T.Prelipceanu**PȚ : **I.Hudiță****2.Tecuci****18 liste, pentru 4 locuri . 7 " independenți"**

Partid	Voturi	Locul
PNT	12.919	1
PNL-2	3.117	2

Deputați aleși :PNT : **I.Răducanu ,V.Beldie , V.Gheorghiu**

PNL-2 : **Const.Turtureanu**

3. Botoșani , Săveni,

12 liste, pentru 5 deputați

Partid	Voturi	Loc.
LANC	11.301 (25,44%)	1
PNT	7.870	2

Deputați aleși :

PNT : **N.Polizu-Micșunești , DD Ionescu, C.Ștefănescu, Spiridon Andreescu**

LANC : **dr.Haralamb Vasiliu**

4. Fălciu , Huși

10 liste, pentru 4 deputați .

Partidul	Voturi	Locul
PȚ	7.021	1
PNT	4.700	2

Deputații validați :

PNT : **M.Ralea, I.Amatache , preot Gh.Popescu**

PȚ : **dr.Lupu**

5. Bacău

[LD nu am toată informația]

Deputați validați :

PNT : **M.Văgănescu , George G.Buzdugan, N.Ionescu**

PNL-1 : **Mircea Cancicov**

LANC : **I.Vasiliu-Oituz**

PNL-2 : **C.A.Constantinescu**

6. Putna , Focșani, Panciu, Pașcani

11 liste, pentru 5 candidați.

Partid	Voturi	Loc
PNT	16.219	1
PNL-2	5.820	2
PNL-1	5.365	3

Deputați validați:

PNT : **N.Șt.Graur** (ziarist) , **Nestor Badea, D.Neagu**

PNL-2 : **CC Giurăscu**

PNL-1 : **ND Chirculescu**

7. Tutova , Bârlad

[LD : nu am toate datele . În Tutova a câștigat **I.Z.Codreanu -tatăl** alegerile parțiale din timpul legislaturii lorga, ocazie cu care au fost scandaluri care vor duce la....dizolvarea grupării (considerată ilegală de noul guvern)

Acum, **Ion Z.Codreanu** este reales..]

Deputați aleși :

PNT : **V.Georgescu-Birlad, C.Gongopol** (ziarist pe lista PNT) , **N.Alexandrache**

PNL-1 : **N.Simionescu**

Grup."CZC" : **Ion Zelea Codreanu -tatăl**

8. Râmnicu Sărat

14 liste, pentru 4 deputați.

Deși pe locul 5, **Uniunea Națională** primește un loc , în **detrimentul Grupării Codreanu** (loc 3) .Dar asta este , probabil, în operațiile de "redistribuire", pentru că nu este contestație.Așa ar fi, dacă...chestiunea nu s-ar repeta , caz în care se poate vorbi de **încercarea de anihilare a antisemitismului**]

Partidul	Voturi	Loc
PNT	16.270	1
PNL-1	6.630	2
Grup"CZC"	2.944	3 (?)
PNL-2	2.545	4 (?)

Un.Naț. 2.039 5 (?)

Deputații validați :

PNȚ : **Eduard Mirto, Ionel C.Lupescu**

PNL-1 : **Victor Slăvescu**

Uniunea Națională : **dr.Lazăr Dicescu**

9.Roman

16 liste pentru 4 deputați.

Partidul	Voturi	Loc
LANC	15.256	1
PNȚ	11.832	2
PNL-1	4.896	3

Deputați validați :

PNL-1 : **Ion Manolescu-Strunga**

PNȚ : **C.Hoiescu, dr.Ernest Ene**

LANC : **Mihai S.Manea**

10.IASI

13 liste, pentru 8 deputați.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	11.709	1
LANC	7.255	2
PNL-1	6.313	3
PNL-2	6.249	4

Deputați aleși :

PNL-1: **Victor Iamandi** (

PNȚ: **Nic.Costăchescu** (cap de listă, optează pentru Senat) **Demostene Botez, dr.V.Rășcanu, Gh.Zane, I.Rang, M.Jakotă** (printre supleanți, Traian Ionașcu)

PNL-2 : **Gh. I.Brătianu** (cap de listă , optează pentru alt jud.) **CCToma**

LANC: **prof.ACCuza** (printre supleanți: Gh.A.Cuza)

11.Dorohoi , Darabani, Mihăileni , Rădăuți-Prut

12 liste, pentru 4 deputați .

Partid	Voturi	Loc
LANC	11.067	1
PNȚ	7.877	2
PNL-1	6.000	3

Deputații validați :

PNL-1 : **Ion Pillat** (IGDuca , cap listă, optează alt județ)

PNȚ : **M.Răutu, D.Ștefanovici**

LANC : **Marcel Adam**

12. Covurlui , Galați

15 liste, pentru 7 deputați.

Partide	Voturi	Loc
PNȚ	6.221	1
Grup "CZCodreanu"	6.077	2
PNL-2	4.702	3
PNL-1	4.365	4 (?)
PNA	1.933	5

Deputat validați :

PNȚ: **Cristache Teodoru, H.Șerbănescu, G.Simionescu, dr.Gr.Graur**

PNL-2 : Gh.Brătianu (cap listă, optează pentru alt județ) , **Gh.Deleanu**

PNA : **Gr.P.Mihăilescu**

LANC : **IZCodreanu-fiul** (printre supleanți : **M.Stelescu,**)

13.Neamț , Piatra Neamț

13 liste, pentru 4 deputați.

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	17.759	1
Grup" C-Z-Codreanu "	5.281	2

PNL-1

5.081

3

Deputați validați :

PNȚ : Gh.V.Măcărescu , preot Petre Bălănescu.

PNL-1 : dr.I.Costinescu.(cap de listă, optează alt județ),C.Xeni

Grup"CZC" :Corneliu Zelea Codreanu (printre supleanți ,Neculai Totu)

14.Vaslui

[LD: nu am toate datele.]

Deputați aleși :

PNȚ :Petre Andrei, preotC.Iacomi, Vintilă Maxinoiu (supleanți: D.Munteanu)

PNL-1 :Mihai Negură

()Transilvania (20 județe)

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

[LD: PNȚ-ul, ardelenii, își adjudecă majoritatea locurilor, încât se poate demonstra statistic particularismul, regionalismul , ardelenilor față de alte partide considerate "regățene" , nu pe criteriile doctrinare.[LD: ca lideri, majoritatea sunt avocați, ușor de identificat pentru că au particola "dr."]

1.Alba, Alba Iulia

10 liste , pentru 5 deputați.

Contestație dr.Lupu (susținută de Adam Popa) : nereguli, abuzuri.

Polemica înverșunată.Se rostesc cuvinte "neparlamentare" , care nu se trec în stenogramă.Se aleg numai ardelenii penetești.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ -Maniu	22.529	1
P.Maghiar	3.098	2
PNL-1 IGDuca	2.890	3
PSD	1.906	4
Un.Naț. Iorga-Argetoianu	1.743	5
PȚ-Lupu	1.589	6

Deputați validați :

PNȚ :Iuliu Maniu, dr.Ioan Pop, Ion Fodorea, dr.Octavian Oniga, dr.N.Todoran.

2.Arad

14 liste, pentru 9 deputați. 117.288 alegători , 88.375 votanți, 28.440 absentești .

Toate locurile adjudecate de PNȚ , eventual de un reprezentant al PGerman , cu care încheiasă cartel Deputați validați : numai din PNȚ !

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	40.000	1
PNL-1	10.558	2
P.Maghiar	10.545	3
PȚ	4.420	4
PNL-2	3.445	5
PNA	2.808	6

Deputați validați:

PNȚ :Ștefan Cicio Pop, Mihail Cozma, Aurel Birtolon [ginerele lui ȘT.Cicio POP] ,

Hans Beller, I.Bogdan, dr.C.Angelescu [regățean ?] , Arcadie Torneanu,

dr.Șt.Grigorovici,I.Draja.

3.Bihor , Oradea, Beiuș

14 liste, pentru 9 deputați.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	32.215	1
P.Maghiar	10. 987	2
PNL-1	6.474	3
PȚ	5.736	4
Un.Naț.	3.709	5

Deputați validați :

PNȚ ,8 locuri : dr.Gh.Crișan, Teodor Popa, Iosif Iacob, Amos V.Borlan,

Pavel Pavel, Teodor Roxin, Gh.Popescu, Romul Pop (supleanți: Alexandru Reti)

P.Maghiar : **Hegedus Nandor** (printre supleanți:,Elemer Gyarfás)

4.Brașov.

14 liste pentru 3 locuri . 47.091 alegători, 29.253 votanți, 17.838 absenteiști

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	14.307	1
P.Maghiar	4.041	2
PNL-1	3.576	3

Deputați validați :

PNȚ + P.German : **dr. Voicu Nițescu , Fritz Connerth**

P.N Maghiar : **Szabo Beni**

5.Ciuc. Miercurea Ciuc, Gheorghieni

8 liste, pentru 3 locuri. 39.648 alegători, 21.681 votanți, 17.491 absenteiști.

[LD: deși PNȚ este pe locul 2, Comisia Electorală Centrală a dat **un loc P.P** .

La Ciuc ,din parteaPNȚ a candidat **Romulus Boilă**(avocat, publicist) .

El a făcut o întâmpinare, protestînd , apelînd la Lege, la logică.

Dar a rămas așa.(Cf."Dimineața" 24 iul.'32)

Partidul	Vot	Loc
P.Maghiar	11.508	1
PNȚ + PNG	4.015	2
PP	2.050	3 (!)

Deputați validați :

PP- Averescu : **Alexandru Vasu**

P.N.Maghiar : **dr.Pal Gabor, Șt.Sulyok**

6. Cluj

12 liste, pentru 6 deputați. 78.358 alegători, 40.870 votanți, 37.870 absenteiști

Partidul	Vot	Loc
P.Maghiar	11.508	1
PNȚ + PNG	4.015	2
PP	2.050	3 (!)

Deputați validați :

PNȚ : **Dr.Emil Hațiegan , dr.Aurel Socol, Virgil Pop, Nicolae Ghiulea.**

PȚ : **Adonis Popov**

P.Maghiar : **Gheorghe Bethlen**

7.Făgăraș

10 liste, pentru 3 deputați. 24.827 alegători, 18.139 votanți, 6649 absenți.

Prin redistribuire , nu se dau locurile cf.palmaresului electoral

Partide	Voturi	Loc
PNȚ	8.856	1 (și ?)
PNL-1	1.973	2 (și ?)
PȚ	1.562	3
PP	1.459	4
Un.Naț.	1.085	5

Deputați validați:

PP : **dr .Dănilă Vasu**

Un.Naț : Argetoianu (cap listă optează alt județ) **C.Radovici**

P.Ț : **I.M.Leon**

8.Hunedoara , Deva,Petroșani (Valea Jiului)

13 liste pentru 9 deputați . 88.330 alegători, 63.500 votanți, 24.202 absenteiști

Județ mozaicat politic, social și etnic.

Toate locurile,date **PNȚ**.Evident cîștigător în cifre,dar avînd jumătate din votanți contra,și peste 70 % din alegători nepartizani.Nu am toate datele.Interesant este titlul acesta de **dr.** pe care , în Ardeal, îl aveau avocații , și care dau o idee privind structura socială a partidului.]

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	34.358	1
PNL-1	7.797	2

Deputați aleși :

PNȚ : **Dr.Aurel Vlad, dr.Victor Brutescu, dr.Sever Dan, dr.Nerva Oncu, dr.Emil Șelaru, Valer Paveloniu, dr.Iosif Indric, dr.Zeno Draie.**

9.Mureș .Tg.Mureș,Reghin

8 liste, pentru 6 deputați. 72.661 alegători, 44.457 votanți, 27.822 absentești.

[LD: remarc **masivă populație românească** (la un loc, peste 29.000 votanți),
tot spectrul politic, minoritățile etnice "clarificate " pe linie specifică :
germanii cu guvernul ; **ungurii**, masiv, împreună; mare parte din **evrei**, separat .

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	17.251	1
P.Maghiar	13.669	2
PNA	4.795	3

Deputați aleși :

PNȚ : **dr.Voicu Nițescu (cap listă, optează altul)dr.I.Bozdog, dr.Alex.Ceușian, I.Roman, I.Vască**

PNA : **Octavian Goga**

PNMaghiar : **Iosif Willer**

10.Maramureș, Sighet

13 liste, pentru 6 deputați . 40.836 alegători, 22.657 votanți, 18.104 absentești.

PNȚ cîștigător relativ (cartel cu germanii și ucrainenii)

P.Evreesc cîștigă un loc . Din acest p.d.v., este un **județ "etalon"** ,
pentru exemplificarea angajării minoritarilor,
mai ales a evreilor, în luptă specific minoritară.

Curentul antisemit (LANC+Garda) ,pe locurile 4, respectiv 12, nu are aderenți mulți
(dar fac o propagandă gălăgioasă ,iscînd valuri în presă !)

Partidul	Voturile	Loc
PNȚ +PG+PUcr.	8.504	1
P.Evreesc	3.750	2 (și ?!)
PNL-1	3.094	3

Deputați validați :

PNȚ : **dr.Ilie Lazăr, Ion Rechițeanu, dr.Sigismund Pop**

P.Evreesc : **dr.Iosif Fischer**

11.Năsăud ,Bistrița-Năsăud

13 liste, pentru 3 deputați. 38.703 alegători, 25.916 votanți, 12.568 absentești

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ	14.439	1
PNA	2.069	2

Deputați aleși :

PNȚ : (dr.Al.Vaida (cap listă, optează altundeva) **Leonida Pop, dr.Arthur Connerth**

PNA-Goga : **dr.Leon Scridon**

12.Odorhei , Odorheiul Secuiesc

[LD : nu am toată informația. În orice caz, **PNȚ în cartel cu o fracțiune maghiară**]

Deputați validați :

PNȚ : **dr.Virgil Solomon, dr.Rety Imre** (supleanți: dr.Bela Gyorffy, Antal Vajda)

PNMaghiar : **Gheorghe Bethlen** (cap listă, optează alt județ) **Iosif Willer, Francisc Laar**

13.Satu Mare, Baia Mare

11 liste, pentru 6 deputați. 75.797 alegători, 51.787 votanți, 23.204 absentești.

PNȚ cîștigă, dar cu aportul **germanilor ; minoritățile predomină** (maghiari, evrei) ;

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	21.748	1
P.Maghiar	9.124	2

Deputați validați :

PNȚ : **Mihai Popovici, Alex.Breban, Augustin Popa, Aureliu Buteanu, Victor Marcu**

P.Maghiar : **dr.Elemer Jakabffy**

14.Sibiu

13 liste , pentru **5 candidați** 57.040 alegători, 35.307 voturi, 21.624 absenteiști.

Cîteva observații :

/ cei care înclină balanța în județ, sunt **germanii** ; **politica "săsească"** (cartel cu guvernul) ,realizează această **"rotativă "** .Așa se explică rolul în guvern Iorga, iar pe viitor,sigur succesul liberalilor, o dată ajunși la guvern.

/Mai poate fi remarcat :**Succesul evident al PNL-1** ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ+ PGerman	19. 598	1
PNL-1	5.423	2

Deputați validați :

PNȚ :**dr.Viorel Tilea, Rudolf Brandsch , dr.Jer.Stoichiția,dr.Pompiliu Simonetti**

PNL-1 :**dr.Eug.Pisău**

15.Someș , Dej

11 liste, pentru **5 deputați**.58.064 alegători, 36.408 votanți, 20.918 absenteiști

Partid	Voturi	Loc
PNȚ +P.Germ.	15.752	1
PȚ	6.681	2

Deputați validați :

PNȚ :**dr.D.Manu, Ghiță Popp, dr.Vict.Munteanu, Mircea Al.Vaida Voevod** [fiu ?]

PȚ-Lupu :**Ion Modreanu** (printre supleanți :dr.Ionel Anton Mureșan [**LD :atenție ! va deveni PNȚ abia după refuziune !**]

16.Sălaj, Carei, Zalău, Bădăcin

12 liste , pentru **6 deputați** .86.187 alegători, 63.401 votanți, 22.123 absenteiști .

Partide	Voturi	Loc
PNȚ +PG + Ucr.	23.216	1
P.Maghiar	13.821	2

Deputați validați :

PNȚ :**Iuliu Maniu , dr.Victor Deleu, dr.Alex.Aciu, dr.Iuliu Coroianu, dr.Gh.Fodorean**

P.Maghiar :**Ioan Josika**

17.Turda

13 liste, pentru **4 deputați**. 46.164 alegători, 29.215 votanți, 16.803 absenteiști

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ +PGerman	10.065	1
P.Maghiar	4.795	2

Deputați validați :

PNȚ :**dr.Ionel Pop, Gh.Mărie, D.Dragomir**

P.Maghiar :**dr.Nicolae Gal**

18.Târnava Mare, Sighișoara ,

[LD: nu am toate datele.Este un **succes țărănist -lupist** semnificativ]

Deputați aleși :

PNȚ + P.Germ : **dr.I.Coltor, dr.Ilarie Holom**

P.Ț :**Cornel Ghimbășeanu-Bubi**

P.Maghiar :Elemer Gyarfás(cap de listă, optează la altul)**dr.Bela Barabas**

19.Târnava Mică , Blaj

[LD: nu am toate datele , dar din nou **succes țărănist -lupist**]

Deputați aleși :

PNȚ + P.German : **dr.Dionisie Roman, dr.Hans Otto Roth, Gh.Iancu**

PȚ-Lupu : V.Serdici

20.Trei Scaune ,Sf.Gheorghe, Covasna ,Tg.Secuiesc

12 liste pentru **2 deputați**.35.763 alegători, 21.898 votanți,13.776 absenteiști .

Dominare masivă a **PMaghiar**.

Prin prima electorală, probabil, se alege și un **deputat PNȚ**.

Partidul	Voturile	Loc
P. Maghiar	11.030	1
PNȚ	2.942	2

Deputați validați :

PNȚ + PGerman + fracțiune maghiară : **dr.Emil Pop,**
P.Maghiar : **Bela Szentkeresty , dr.Ede Abrudbanyai**

()Banat, 3 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Timiș -Torontal , Timișoara

13 liste pentru **10 deputați** .135.788 alegători, 105.799 votanți, 29.477 absenteiști.

LD : Cel mai mare județ, cel mai mare nr. de alegători și de deputați.

Dar, rezultat foarte interesant, echilibrat , privind tot **spectrul politic** al momentului :

/ La partidul guvernamental, echilibrul fragil, depinzând de germani ;

/ Toate locurile ocupate de lista PNȚ :7 + 3 , probabil și datorită "primei" .

/ Peste 60% din electorat , contra PNȚ ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ +PG	39.949	1
P.Maghiar	10.534	2
PNL-2	8.644	3
PNL-1	8.035	4
PSD	6.360	5

Deputați validați : numai de la PNȚ !

PNȚ : **Sever Bocu, Francisc Krauter, N.Malaxa, Aurel Leucutiă, Anton Hugel ,**
Corneliu Lazăr, Cornel Bianu, Liviu Juga, Mișa Vasiescu, Gaspar Muth.

2.Caraș , Reșița

13 liste, pentru **5 deputați** . 60.813 alegători, 46.321votanți, **14.023 absenteiști**

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + PG	26.423	1
PSD	6.975	2

Deputați validați :

PNȚ + P.Germ. : **dr.Alex.Vaida -Voevod, dr.Adam Popa, Virgil Cherciu, Ionel Gaspar**
PSD: **Eftimie Gherman**

3.Severin, Lugos

13 liste pentru **6 deputați** . 64.365 alegători, 52.330 votanți, 12.035 absenteiști.

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	29.563	1
PNL-1	6.369	2

Deputați aleși : numai de la PNȚ!

PNȚ : **I.Lugoșanu, Romul Ancusa, Gr.Popescu, Tr.Constantinovici, Sergiu Morariu,**
Ionel Dobrin.

()Basarabia , 9 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Lăpușna, Chișinău

14 liste, pentru **8 deputați** . 81.994 alegători, 49.999 votanți, 31.586 absenteiști

Partidul	Voturi	Loc	Procent
PNȚ -Maniu	21.926	1	
PNL-Duca	7.520	2	

Deputați validați :

PNȚ : **Pantelimon Halippa, Șt.Holban, Anton Crihan, I.Negrescu, Solomon**
Rosenberg, Petre Fircă, Dimitrie Damaschin
PNL-1 : **Ion Inculeț** (

-----

2. Cahul

12 liste, pentru **4 deputați**.40.636 alegători , 23.805 votanți, 16.054 absenteiști

Nu știu care erau procedurile la redistribuiri, dar se fac niște "mişcări" parcă,

,în detrimentul PNL (sau al Gărzii ?)

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	7.354	1

Grup. "CZCodr"	4.362	2
PSD	2.937	3
PNL-1	2.301	4
PNL-2	1.694	5
Un.Naț.	1.517	6 (?!)

Deputați validați :

Un.Naț.lorga-Arget. : Mihail Gheorghiu (loc 6 la liste !)

PNȚ : Dumitru I.Zaharia (printre supleanți:Petre C.Strihan)

Gruparea "CZC":Corneliu Zelea Codreanu (supleanți : M.I.Lefter,

PSD :I.Mirescu(cap listă optează pentru alt județ) G.D.Uzun

3.Bălți .

14 liste, pentru 6 deputați. 85.490 alegători, 56.545 votanți, 28. 431 absenteiști .

Partidul	Voturi	Loc.
LANC	21.417	1
PNȚ	7.111	2

Deputați validați :

PNȚ:Dimitrie Bogos, Gh.Nicolau, Dimitrie Enăchescu, Alexei Marin,Petre Maho

LANC::ACCuza (cap de listă, optează pentru alt județ) Gh.Ciolac

4.Ismail (Bolgrad)

12 liste, pentru 4 deputați. 49.765 alegători, 32.555 votanți, 16.492 absenteiști .

Iată beneficiul " primei " : PNȚ, pe locul 2 în alegeri , primește 3 locuri , iar PSD, pe locul 1, doar un loc !

Partidul	Voturi	Loc
PSD	10.669	1
PNȚ	8.217	2

Deputați validați :

PNȚ:Mihai Ghelmegeanu , Teodor Salachin , Damian Burgehele (Vasile Bour optează pentru Senat)

PSD :Ion Mirescu (supleanți: N.Moscăuțeanu)

5. Hotin

13 liste, pentru 5 deputați. 88.538 alegători, 61.535 votanți, 25.510 absenteiști.

[LD: cam aceeași situație, ca și în celelalte județe. Prin calcularea voturilor , P.Evreesc (loc 4) capătă un loc în parlament ,deși PNL era ... pe locul 3 .

Partide	Voturi	Loc
PNȚ	25.672	1
LANC	13.434	2
PNL-1	5.564	3 (?)
P.Evreesc	4.364	4 (?)

Deputații validați :

PNȚ :Policarp Bețianu ,I.Florescu, I.Marinescu

P.Evreesc :Michel Landau (cap listă, a optat pentru alt loc) Michel Weissman

LANC :Toader Huțan

6.Cetatea Albă

12 liste, pentru 7 deputați .84.053 alegători, 55.817 votanți, 27.117 absenteiști

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	18.848	1
PSD	11.475	2

Deputați validați :

PNȚ :Teodor Iacobescu, Sava Minov, N.Stratan, Ilie Gavriiliuc, DVȚoni,Anatolie Galin

PSD :N.Moscăuțeanu

7.Soroca

12 liste, pentru 6 deputați. 68.621 alegători, 62.730 votanți, 15.205 absenteiști.

PȚD -Stere iese câștigător absolut , cu toate acestea nu i se acordă loc în parlament deoarece nu a întrunit "pragul" pe țară .Prin "redistribuirii " se sare și peste LANC (loc 4) și se acordă locul P.Evreesc.

Partidul	Voturi	Loc
PȚD-Stere	21.667	1(și ?!)
PNT	5.803	2
Un.Naț.	4.649	3
LANC	4.219	4
P.Evreesc	4.203	5

Deputați validați :

PNT: **Pantelimon Halippa, Marin Chirițescu-Arva, Valentin Scaletki, I.Bărbieru**

P.Evreesc : **Michel Landau** (supleanți: Michel Weissman ș.a)

Un.Naț. (Iorga-Arget.) : **col.Tr.Constantinescu**

8.Orhei

10 liste, pentru 6 locuri. 60.537 alegători, 44.194 votanți, 15.850 absenteiști

Partidul	Votul	Loc
PNT	12.207	1
LANC	8.296	2
PNL-1	6.939	3
PNA	3.298	4

Deputați validați :

PNT : **Ioan Pelivan, Mihail Drăgan, Victor Eftimiu** [ca ziarist ?]

PNL-1: **I.Inculeț**

PNA : **Ic.Stavr.Pavel Gugiujna**

LANC : **Constantin Popoiu**

9.Tighina

12 liste, pentru 5 deputați. 7 contestații. 66.181 alegători, 36.832 votanți, 29.120 absenteiști

Partidul	Voturi	Loc
PNT	10.760	1
LANC	5.741	2
Grup"CZCodreanu"	4.419	3
PNL-1	3.005	4

Deputați validați : numai de la PNT !

PNT : **C.Teianu, dr.Hristodor Bulavițchi, Victor I.Cornberg Rodan, I.C.Timuş, C.A.Grossu**

()Bucovina , 5 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Cernăuți

12 liste, pentru 6 deputați . 74.969 alegători, 48.159 votanți, 26.416 absenteiști.

Prin calculele redistribuirii , deși pe locul 3 , PNL pierde un deputat , în favoarea P.Evreesc (loc 4) .Prin alianțe și recalculări , minoritarii câștigă 4 din cele 6 locuri .

Partidul	Voturi	Loc
PNT+ PUcr.	15.460	1
PSD	7.014	2
PNL-1	5.338	3 (!?)
P.Evreesc	4.940	4 (!?)

Deputați aleși :

PNT + P.Ucrain.: **D.Moldovanu, Gh.Serbeniuc , dr.Ilie Bacinski, Gr.Andreasciuc**

(supleanți: dr.Octavian Nicoară, Gh.Alexievici)

PSD: **dr.Lotar Rădăceanu**

P.Evreesc : **dr.Mayer Ebner**

2.Suceava

12 liste, pentru 3 deputați. 31.862 alegători, 22.114 votanți, 9.515 absenteiști .

Puternic **curent antisemit** :Garda de Fier (loc 1) și LANC (loc 3).

PNT este slab ; liberalii , despărțiți ;partidele mici fără atractivitate ;

Partidele	Voturi	Loc
Grup"CZCodreanu"	4.420	1
PNT	4.348	2

LANC 3.573 3
PNL-1 2.049 4

Deputați validați :

PNȚ : **Gavril Tudoraș , V.Cniș** (supleanți: V.a lui S Turculeț)

Grup "CZC":**Ion Niculcea** (supleanți: Nic.Totu, Radu Mironovici)

3.Cîmpulung -Moldovenesc.

13 liste, pentru 2 deputați . 26.103 alegători, 17.634 votanți, 8.469 absenteiști

Deși pe loc1, PNȚ nu are deputat... De ce ?

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	4.093	1
PNL-1	3.117	2
PSD	2.833	3
Grup" CZCodreanu"	2.123	4

Deputații validați :

PNL-1 :**Constantin Leonties**

PSD :**Teodor Rosnovanu**

4.Rădăuți - Bucovina

11 liste, pentru 4 deputați. 44.042 alegători , 27.516 votanți, 15.969 absenteiști.

O contestație :Dinu Simian la județele Storojineț, Vâlcea și Rădăuți ,
la distribuirea mandatelor.

Partidul	Voturi	Loc
LANC	8.673	1
PNȚ	5.567	2
PNL-1	4.067	3

Deputați validați :

PNȚ + PGerm.:**Alex.A. Stan ,dr.Alois Lebouton, Athanasie Boghean**

LANC:**Nichifor Robu**

5.Storojineț

11 liste, pentru 3 locuri. 43.448 alegători , 30.000 votanți, 13.022 absenteiști .

Contestație : Dinu Simian la distribuirea mandatelor.

Deși are loc 1,PNȚ renunță , pentru a putea da un mandat P.Evreesc (loc 4)

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	9.398	1 (?!)
LANC	5.718	2
PSD	3.399	3
P.Evreesc	2.533	4 (?!)

Deputați validați :

LANC:**prof.Gh.A Cuza**

PSD :**Gh. Ioncec** (supleanți: Leon Jawetz , Romulus Dan)

P.Evreesc : **dr.Ernest Marton** (supleant : dr.Max Diamant)

()Dobrogea,(4 județe)

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1. Constanța

9 liste, pentru 5 deputați.49.822 alegători, 41.160 votanți, 8.420 absenteiști

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	17.660	1
PNL-1	10.496	2
PNL-2	5.911	3
PNA	2.707	4

Deputați aleși :

PNȚ :**Vasile Lepădatu, Gh.Popescu**

PNL-1 :**V.P.Sassu**(cap listă, optează pentru Senat)**Radu Roșculeț**

PNL-2 :**Gh.Brătianu**

PNA :**Aurel Butu**

2.Tulcea

10 liste, pentru 4 deputați . 40.113 alegători, 29.616 votanți, 10.187 absenteiști .

Partidul	Voturi	loc
----------	--------	-----

PNȚ	18.143	1
------------	---------------	----------

PNL-1	3.883	2
--------------	-------	---

Deputați validați, numai de la PNȚ ! :

PNȚ : **N.Georgescu-Tulcea , Eug.Crăciun, DINistor, C.Chivulescu**

3.Durostor

7 liste, pentru 4 deputați . 47.101 alegători, 33.346 votanți, 13.526 absenteiști

Partidul	Voturi	Loc
----------	--------	-----

PNȚ + Pbulg.	19.882	1
---------------------	---------------	----------

PNL-1	3.178	2
--------------	-------	---

PNL-2	3.178	3
--------------	-------	---

Deputați validați :

PNȚ + P.Bulgar: **I.Cămărășescu, Șt.Pencof, Sandu Carp, Marcu Ilief**

4.Caliacra

8 liste, 4 deputați. 35.298 alegători, 25.844 votanți, 9.234 absenteiști

Partid	Voturi	Loc
--------	--------	-----

PNȚ +bulgari	17.483	1
---------------------	--------	----------

PNL-2	2.560	2
--------------	-------	----------

Deputați aleși :

PNȚ + P.Bulgar: **Grigore Gafencu , Tonco Pencov, Nic.Paze** (supleant dr.I.Rosetti)

PNL-2 : **Victor Papacostea**

Validările ,(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

5.)Senatorii Parlamentului Vaida

(D. S. , MO nr. 2, 1 august 1932, p.5 - 71)

LD: am selectat eu ,senatori cunoscuți .

▪Selecție aproximativă pe partide

PNȚ+cartelații

Șt.Graur (ziarist, președ. de vîrstă, Putna) ;**N.Costăchescu** (PNȚ, Iași) , președinte Senat ;**Ioan Bianu** (,Țîrnava Mică , Academie) , dr.D.Mezincescu (PNȚ, Durostor)
Tașci Mustafa Amet (PNȚ, Durostor) ,Nic.Bratu (PNȚ, Sibiu) ,**Moise M.Zipștein** (Tighina) ,N.Groza (Bacău) , Ioan Pop (Mureș) , **dr.Valentin Porouțiu** (PNȚ, Cluj) , dr.Simion Tamaș (PNȚ ? Cluj) , dr.Simion Nemeș (PNȚ, Cluj) ,**GGMironescu** (Făgăraș) ,**Hristu Țancov** (Caliacra) , **Alex.Alevra** (Putna) ,D-tru Ralea (Fălciu) ,**Wilhelm Binder, Richard Soepchez** (Țîrnava Mare) , V.Arjoceanu (Gorj),**Gh.Valentin Bibescu** (Gorj) , **C.Rădulescu -Motru** (Mehedinți) ,Petre Corăneanu (Mehedinți) , Ștefan Percec (Rădăuți) , **dr.Edgar Klaus** (Rădăuți) ,protopop Aurel Ghilea (Sălaj) ,**dr.Denys Meyer Michelsky** (Storojineț) ,**dr.Samuil Facas** (Storojineț) , **gral C.Ștefănescu-Amza** (Vîlcea) ,**T.Sauciuc Săveanu** (Cernăuți, Universitate) ,**gral Alex.Vlad** (Hunedoara) , dr.Justin Pop (Hunedoara) , preot Policarp Popescu (Dîmbovița) ,**Emeric Reitter** (Timiș -Torontal) , Ioan Șandor (Arad) , preot Gh.Constantinescu (Botoșani) , **oberpastor Daniel Haase** (Cetatea Albă) , dr.Octav Prie (Bihor) , dr.Titu Triff (Bihor) , **oberpastor Daniel Haase** (Cetatea Albă) , dr.Octav Prie (Bihor) , dr.Titu Triff (Bihor) , dr.Valeriu Moldovan (Turda) , N.Cănănau (Iași) , dr.I.Tănăsescu (Universit.Iași, **cade Petrovici**) , **Traian Bratu** (Baia) , **D.Gusti** (Ilfov) , **Gr.M.Ciuntu** (Covurlui ;**cad: Leon Koffer- Sfat Negustori și Spiru Peceli-Garda de fier**) ,G.Graur (Dolj) , **gral Gh.Rujinski** (Constanța) , **Emil Fagure** (Lăpușna) ,**I.Zaborovschi** (Lăpușna) ,**prof.dr.I.Bălăcescu** (Univ.Bucur. ;**cad: Paul Negulescu și I.Rădulescu-Pogoneanu**)
Nec.Calmuțchi , Gh.Mareș (Neamț)]

PNL-1

C.Angelescu (de drept) , **N.N.Săveanu** (de drept) **N. N. Botez** (PNL-1) , Emil Djuvara (PNL 1 ? , Tutova) , **Alex.Lapedatu** (Universitate, Cluj) ,**Ion Russu**

Abrudeanu - PNL-1, cade la Alba Iulia) , Gh.Onose (Covurlui) ,

PNL-2, 3

Arthur Văitoianu (PNL-2) ; **I.Th.Florescu** (PNL-3 .de drept)

Unguri

Iosef Șandor (P.Maghiar , Trei Scaune) , **Balogh Artur** (P.Maghiar , Odorhei)

P.P-Averescu

PPNegulescu (P.Poporului -cade la Ilfov și Universitate) , **Ion Jauca** (P.Poporului , Suceava)

PND -Iorga

Dimitrie Pompeiu (PND-Iorga - cade la Ilfov)

Ștefan Tătărescu (cartelat LANC -cade la Ilfov)

Camera de Comerț

M.Manoilescu (Camera de comerț și industrie, Ilfov- cad : T.Orghidan și Dtru Mociorniță) , **Virgil Potîrcă** (PNT, Camera agricolă, Ilfov) , **Chr.D.Staicovici** (Camera de comerț și industr.-Ilfov) , **Max Auschnit** (Camera de comerț și industrie, Galați) , Apostol P.Popa (Camera de comerț, Galați) **M.Mrazek** (președintele Academiei) ,

I.V.Andrian (PȚ-Lupu , Fălciu) ;

Alex.Lapedatu (Universitate, Cluj) , **Ion Russu Abrudeanu** - PNL-1, cade la Alba Iulia) , **dr.I.Niemirorower** (rabin, de drept)

Validările , deputații și senatorii

6.)Compoziția parlamentului ,pe profesii .

("Parlamentul Românesc", an III, nr. 29-30, 15 sept.1932, p. 20)

Revista spune că în alegerile din iul.'32, pe profesii erau :

260 avocați

120 cadre didactice (40 - prof.univ.; 40 - prof. secund.; 20 înv. ; 20 institutori)

80 agricultori (70 mari ; 10 mici)

50 fețe bisericești

50 fără profesie declarată

20 medici

18 ingineri

15 ziaristi

8 comercianți

6 industriași

4 poeți

2 meseriași

2 notari publici

2 farmaciști

2 mareașali

1 student (M.Stelescu, G.de F , Covurlui)

7.)Compunerea Senatului , 4 aug.'32

(DS, MO 4, șed din 4 august '32, p. 99-100)

[LD subliniez și eu pe cine cunosc cît de cît și , eventual, culoarea politică .

Total :**251** (**prezenți 178** , **73 absenți**) ; **24** - fețe bisericești ; **2 mareașali** , **8 generali** ;

/Structurile organizatorice

Președinte : Nic.Costăchescu

Biroul :6 vicepreședinți: Romulus Georoceanu, N.Orășanu, Vict.Macaveiu, Teofil Simionovici, M.Erhan

8 secretari :M.Ionescu-Berbecaru, col.V.Gorsschi , Ilie Martin, Vict.Motogna, I.Eftimie, Octav Crișmaru, Ștef.Andreescu, Pinteana Nimigean.

6 chestori ;Comisia de Răspuns la Mesaj :C.Isopescu-Grecul, Vict.Motogna, Alex.Borza, prof.C.Rădulescu-Motru, Mihail Erhan.(urma să-și aleagă un președinte și un raportor)

/Secțiunile

Secțiunea I.

Constantin Stere, **G.Mihail Orleanu** ,Alexei Jolondcovschi ,**dr.Alexandru Borza** , Pavel Popescu, **Apostol P.Popa** ;// **PSS Iosif** - episcop de Caransebeș // ,

dr.Lucian Borcia , Pohomie Gheorghiu, **Dumitru Ralea** // PSS Roman-episcop de Oradea // **gral Alex.Alevra** , **Iuliu C.Mumuianu**, Gheorghe D.David, Vasile Popescu, Otto Mustatză,Const.Rizescu, Anibal Ciurea, **Vică Georgescu** ;// **PSS Nicolae** - arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu,mitropolit al Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului // , **dr.Denys Mayer Michalsky**,// **IPSS Gurie**, Arhiepiscop al Chișinăului și Mitropolit al Basarabiei //Iosif Vicovici, dr.Alex.Iancu, **Gh.Mareș**, Const.Spiru, Ștefan Dimitriu, Nic.Iliescu, Ilie Constantinescu, **Iuliu Moldovan**, **dr.Edgar Klaus**, // **IPSS Pimen**, - Arhiepiscop al Iașului, și Mitropolit al Moldovei și Sucevei // Ion Gr.Ionescu, dr.Justin Pop, **Iuliu Groșoreanu**.

Secțiunea II .

Dr.Andrei Doboși, Petru Debu, Anghel Țațomir, **Ion Jauca**, **mareșal Alexandru Averescu**, **Ion Grădișteanu**, Corneliu Dornescu, Nic.Cristescu, **Ștefan Graur**, Titu Triff , dr.Samuil Facas, **gral Ion Popovici**, // **PSS Nicolae**- Episcopul Clujului, Vadului și Feleacului // Aurel Ghilea, dr.Ion Bădărău, **Romulus Georceanu** , **Vasile Arjoceanu**, Andrei Alexandru, Nic.Croitoru, Nae Georgescu, Mihail Hotea, // **IPSS Miron**, Arhiepiscop al Bucureștiului și Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Patriarh al României // **Ion C.Ștefan**, // **PSS Niculescu**- Episcopul greco-catolic român al Lugojului // Nistor Giosan, Ion Pop, Vasile Bour, **Gh.Valentin Bibescu**, **dr.C.Angelescu**, Nic.Bratu, Aurel Bolintineanu, Iuliu Vulcănescu.

Secțiunea III .

Alecu Mihăilescu , // **IPSS Vasile Suci**, Mitropolitul greco-catolic român al Albei Iuliei și Făgărașului // **Victor Branisce**, **Dimitrie Gusti**, Iulian Schintee, **Hristu Țancof**, Valeriu Moldovan, preot G.Ungurelu, Ioan Lița Ionescu, **Victor Râmniceanu**, // **PSS Frederich Teutsch** , Episcop al bisericii regnicolare ev.C.A.Sibiu, // **Const.Grecu Isopescu**,// **IPS Visarion**, - Episcop de Hotin // **Petru Bardos**, **Ioan Nistor**, **Nic.N.Săveanu**, **Emerich Reitter**, C.Crețu, **Victor Motogna**, Vict.Macaveiu, M.Teodorescu, dr.I.Tănăsescu, **Ioan Bianu**, M.Vasilii, Alex.Vasilescu, // **PSS Ghenadie**, Episcop de Buzău // **gral Constantin Amza Ștefănescu**, **Ioan Botez**, Lungu Niculescu, P.Nicolae, N.Orășanu, **general Gh-Rujinschi** , **Stan Vidrighin**, Pinte Nimigean, **Pavel Brătășeanu**, Octavian Udrea.

Secțiunea IV.

Dr.Mircea Botez, **Hrist.Hrisoforov**, dr.Coriolan Bohățiel, preot Ioan Bejan, D.Saticovici, **Iosif de Paké Sandor**, **N.N.Botez**, **Arthur Balog**, dr.Amza Jianu, **Mustafa Amet Tașci** , **Alexandru Lapedatu**, **gral Alex.Lupescu**, V.Milescu, **Ion Inculeț**, dr.Liviu Micșa, C.G.Brezeanu, Wilhelm Binder, **Milan Ionescu Berbecaru**, Dr.Leo Parasca, Ioachim Lunga, preot Coriolan Buracu, dr.Emil Pricup, // **PSS Gherontie**- Episcop de Constanța // Ionel Ceptura-Georgescu , **Emil Fagure**, Ion Nanculescu, Nic.Groza, Aurel Ștefăneli, Emil Juvara , **Gh.Graur**, N.G.Dorin, Iosif Nica, I.Jucu, Dimonid Botnariu, **Grigore Lupu** .

Secțiunea V .

Tulbure Duda, Gh.Onose, **Artemie Moldoveanu**, Vict.Bîrlea, **gral Nicolae Petală**, preot Francisc Boțian, dr.Octavian Russu, **gral Arthur Văitoianu** , Gh.Stăncescu, Adrian Popescu, Nic. Alexandru, Richard Soepkez, Aur.Ciavici, **Ioan Bentoiu**, // **PSS dr.Alex.Makkai** -Episcop diocезei reformate a Clujului // **PPS Cosma** - Episcop al Dunării de Jos // **PSS Lucian**- Episcop de Roman // Gonzaly Ionescu , **Vladimir Zaloziecky**, **I.Zaborovschi**, Dimitrie Cărăuș, dr.Simion Tămaș, **Virgil Potîrcă** , Dr.Matei Ioan, Șerban Mihail, // **PSS Grigorie**-Episcop al Aradului , Ienoplie și Halmagiului // Teofil Simionovici, Nic.Ilieșu // **PSS Traian Valeriu Frentziu** , Episcop greco-catolic român al Oradei-Mari // Mihail Paveliu, M.Drăgan, D.Timu, Mih.Urlici, **mareșal Const.Prezan**.

Secțiunea VI

Elemer Gyarfas, I.Rădulescu, // **PSSVartolomeu** , Episcop al Râmnicului Nouului Severin // **Valent.Porouțiu**, Oscar Niculescu, It.col.V.Gorski, Mihail Erhan, // **PSS Iuliu Hossu**, Episcop greco-catolic român al Gherlei // Petre Petrescu, G.Nucă, **V.Sassu**, **dr.D.Mezincescu**, // **Ober-pastor Haase Daniel** // preot G.Constantinescu, Traian Pop, **Max Aușnit**, N.Vlasie, **N.Corodeanu**, Gr.Ciuntu, **Victor Moldovan**, dr.Simion Nemeș, // **PSS Al Russu**, Episcopul greco-catolic român al Maramureșului // I.Bărbătescu, Marin Sulică, Ivan Ioachim, G.Văleanu , Policarp Popescu, **gral H.Cihoschi**, D.Bucă, dr.Romul Laza, Gh.Florescu, C.Teodorescu-Chițu, I.Eftimie, **C.Disescu**, N.Cecherul.

Secțiunea VII

St.Percec, Candin David, dr.I.Bălăcescu, V.Popescu, // **dr.șef -rabin Isac Niemirower** // **M.Manoilescu** , V.Belizarie, **N.Cănanău**, **dr.Octavian Prie**, Orest Cozlovski,

//**IPPS Nectarie**, Arhiepiscop al Cernăuților și Mitropolit al Bucovinei // Ionel Comșa, N.Calmusch, V.Orosz, // **IPSS Cisar**, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București //N.Vulcu, Sever Erdely, **gral Al.Vlad**, **RCMircea**, **GGMironescu**, V. I. Andreian, **I.Șandor**,G.T.Oroveanu, Ilie Martin, **Al.Livezeanu**, P.Ciorăneanu, **prof.M.Zipstein**, **C.Rădulescu-Motru**,**dr.D.Popopovici**, **prof.Tr.Sauciuc Săveanu**, C.Anastasiu, P.Sfeclă.

/Proclamați senatori de drept :

N.Iorga (11 legislaturi , 1907- 1932) i se acordă **concediu** pe toată sesiunea ;

I.ThFlorescu (11 legislaturi, 1905- 1932

Grig.Constantinescu (10 legislaturi , 1884-1932)

Ludovic Mrazek (președ.Academiei)

Compunerea Senatului / 4 aug.'32

8.)Compunerea Camerei , 13 august '32

(DAD, MO. 10, șed din 13 aug.'32, p. 211-213)

/Secțiunile

Secțiunea I

George Simionescu, **C.Gongopol**, dr.Hristodor Bulavițchi,**dr.Sever Dan**, N.Rusănescu, Const.I.Ștefănescu, Const.Gh.Brezeanu, Vintilă Maxinoiu, Nicolae Stratan, **George**

GH.Buzdugan,

Gh.Greculescu, dr.Emil Șelariu, **dr.Ioan Bozdog**, I.Georgescu, **Gh.V.Orghidan**, N.Simionescu,

Țonco Pencov, **Ic.Stavr.Pavel Cuciujna**, **Leonte Moldovan**, Const.A.Grossu, Aurel Pomîrleanu,

D. R.Ioanițescu, **dr.Ionel Pop**, Ion Florescu, C.Popescu-Gruia, **C.C.Giurescu**, dr.Emil Pop,

Damian Burghela, Ilie Dobrian, **Grigore Iunian**, **Marcel Adam**, **GGMironnescu**,

Gh.Vișoiu, Marin Chirițescu-Arva, **Ion Mihalache**, dr.Gh.Fodoreanu, **Mihai Popovici**,

Ion Niculcea, Ioan Fodorean, V.Georgescu-Bîrlad, V.Bârca, **dr.Emil Hațiegan**, Mihail Gheorghiu.

Secțiunea II

Victor Eftimiu, **ing.G.Deleanu**, **Ioan Pelivan**, Vasile Cniș, **Mircea Cancicov**,

Grig.Iunian,

Mihail Marinescu, **G.Tătărescu**, Ionel Dobrin, Iosif Andreescu, dr.Victor Bonțescu, D.Căpățîneanu,

C.Eșanu, Dimitrie Damaschin, Atanase Bogdan, Alexandru Breban, **Dem.I.Dobrescu**,

Dr Rety Imre (cu PNȚ) , C.N.Teianu, **Adam Ionescu**, **Vasile Serdici**, **Justin Stănescu**,

Rudolf Brandsch, **dr.Viorel V.Tilea**, Mihail Drăgan, Ioan C.Timuș, **Grigorie**

Andreiasciuc,

I.F.Buricescu, **MGCantacuzino**, Nic.Bidulescu, **Paul A.Brătășanu**, **Gh.Zane**, Grigore P.Mihăescu,

Hans Beller, **Bela Kerestzy Szent** , **Ion Modreanu**, **Victor Papacostea**, dr.MihaiTirea, Valeriu Trandaf, **Aurel Birtolon**, **Gheorghe Bethlen**, **Petre P.Suciu**, **pr.Nicolae**

Mischie.

Secțiunea III

Dr.Grigore Graur, Ioan Roman, Victor Marc, **Gh.Ghițescu**, C.Radovici, Cronberg-Rodanl.Victor,

Dr.Octavian Oniga, Gh.lancec, **Constantinescu-Bordeni**, D.Ștefanovici,

N.Moscăuțeanu,

Gh.Popescu, **I.I.Mirescu**, **I.Pillat**, **Cezar Spineanu**, **C.Toma**, N.Stănescu, **dr.AurelVlad**,

dr.Ede Abrudbanyai , dr.Al.Popescu, **I.Manolescu-Strunga**, Mihail Roșianu, **Ștefan**

Cicio-Pop,

Alex.Nicolaescu-Duvăz, Gavril Tudoraș, Gh.I.Dunca, **Mihai Negură**, **Eftimie Gherman**,

It.col.Petre Popescu, Aurel Buteanu, dr.N.Tudoran, Sava Minov, IonV.Pop, dr.Zeno Draia

dr.Jeronim Stoichiță, Ion Săndulescu, Gh.Vlădescu-Albești, **VDȚoni**, **Adonis Popov**,

V.Iacobăț, **Nestor Badea**, **CDDimitriu**, **Stan Ghițescu** .

Secțiunea IV

Vasilescu Valjan, C.Xeni, Const.Argetoianu, Eug.Pizo, Corneliu Lazăr, Ion Negrescu, Arcadie Torneanu, Mihail Florescu, Alois Lebouton, **Dinu Simian**, V.Rășcanu, **Eugen Potîrcă**, Nic.Șuța, **Pavel Pavel**, **Vasile Rădulescu**, Alex.Vassu, **Gabor Paal**, Nerva Oncu, Ion Rang, Lazăr Dicescu, **Lotar Rădăceanu**, C.Popoiu, **Leon Scridon**, D.Neagu, **M.Ghelmegeanu**, **N.Polizu Micșunești**, N.Fortunescu, H.Tîlpeanu, M.Răutu, DGUzun, **M.Weissmann**, Aurel Socol, **Sigismund Ferenczi**, Pompiliu Ioanițescu, Grig.Popescu, Eduard Mirto, H.Șerbănescu, **M.Stelescu**, Alex.Stan, Alex Protopopescu, Victor Delcu, **Const.Turtureanu**, TVPrelipceanu.

Secțiunea V

Octavian Goga, **Tilică Ioanid**, **Aureliu Weiss**, Dimitrie Mironescu, Radu Roșculeț, **Mihail Ralea**, Petre Firică, M.Gecăleanu, Mihai S.Manea, IoanC.Popescu, Virgil Pop, Sergie Moraru, Dimitrie D.Tănăsescu, **I.Vasilescu Nottara**, **Emanoil Socor**, **Francisc Laar**, **Victor Iamnadi**, C.Mittelu, **Aurel Leucuția**, dr.Adam Popa, **Ion Răducanu**, dr.C.Deculescu, dr.Iosif Indrie, Gh.Popescu-Geica, Nic.Paze, **dr.Alex.Aciu**, Dumitri I.Nistor, Alexei Marin, **dr.Pompiliu Simonetti**, Mihai Jacotă, **dr.Iosif Fischer**, **Gheorghe A.Cuza**, **Beni Szabo**, col.Traian Stoica, Dem I.Nicolaescu, Ing.M.Priboianu, Ioan Vască, preot Gh.Popescu, Gh.Popp, dr.Haralmb Vasiliu, **Vasile Toncescu**, Teodor Popa, Leonida Pop.

Secțiunea VI

Virgil Madgearu, **Mișa Vasiescu**, dr.Sigismund Pop, Ioan Iojica, CezarSimionescu, Cristache Teodoru, **Nic.Malaxa**, **Mircea Al.Vaida Voevod**, **dr.Elemer Gyarfas**, **Policarp Bețianu**, C.Pecilă, **C.Zelea Codreanu**, I.Marinescu, **Nicolae Penescu**, dr.Dănilă Vasu, Vasile Roșețeanu, **I.Vasiliu Oituz**, **Francisc Krauter**, **Victor Slăvescu**, **Dionisie Roman**, **N.Șt.Graur**, **Ion Inculeț**, **Petre Andrei**, **Voicu Nițescu**, **Bubi Gimbășeanu**, Marius Roșca, N.Alexandrache, N.Georgescu-Tulcea, Anatolie Galin, **Augustin Popa**, Liviu Iuga, **dr. Virgil Solomon**, Dr.Ioan Pop, V.Gheorghiu, I.Draja, Amos Borlan, D.Teodorescu, dr.Nic.Gal, Mircea Niculescu, **Dr.Meyr Ebner**, **Demostene Botez**, **Anibal Teodorescu**, **Nichifor Robu**.

Secțiunea VII

N.Ionescu, C.Iacomî, **Elemer Iakabffy**, **Nic.Ghiulea**, **Ilie Lazăr**, **Teodor Roznovan**, **Eugen Crăciun**, **Pantelimon Halippa**, **NDChirculescu**, Dumitru Moldoveanu, **Const.Algiu**, Valer Paveloni, I.Rechițeanu, **Nandor Hegedus**, I I Purcăreanu, **Gh.Crișan**, D.Dragomir, N.Iordache, Iosif Iacob, Teodor Grigorovici, **Teodor Iacobescu**, C.Leontieș, Gh.Nicolau, Ilarie Holon, D.Pănescu, **Iuliu Coroianu**, C.Chivulescu, N.Petrescu-Cîndești, H.Ciocîlteu, **Richard Franasovici**, Romul Pop, **Anton Crihan**, **Nae Ionescu**, **A.C.Cuza**, **C.Angheliescu**, Gr.Ivănceanu, Aton Hugel, T.Salachiu, **Vasile Lepădatu**, **Ion M.Leon**, Teodor Huțan, Al .Ionescu.

Secțiunea VIII

I.Cămăreșescu, **Fritz Conert**, **Ioan Coltor**, **Dimitrie Cioc**, **dr.Victor Munteanu**, **Const.Hoisescu**, G.Ivan, Cornel Bianu, D.Enăchescu, **Sever Bocu**, C.Cămeniță, **I.Gr.Periețeanu**, **dr.I.Costinescu**, M.Văgăunescu, Spiridon Andriescu, **V.V.Haneș**, **I.D.Isac**, KGConstantinescu, **dr.Ernest Ene**, **C.A.Constantinescu**, **Artur Conerth**, **I.G.Brătianu**, CMConstantinovicî, **dr.Nicolae Lupu**, **Ioan Mitache**, Tr.Constantinescu, Ilie M.Ionescu, **Vasile Gh.Beldie**, **Gh.V.Măcărescu**, Aurel Butu, dr.Dumitru Manu, **Gaspar Muth**, Dimitrie D.Ionescu, **I.Hudiță**, Ioan Bogdan, Dr.Alex.Ceușan, Gh.Șerban Teodorescu, **Ion Gh.Duca**, dr. Alex Mărie , Ciolac Gh.

Secțiunea IX

Ștefan Holban, Cristodor Ionescu, **Teodor Roxin**, Apostol Albu, Radu Petrescu, **Dr.Al.Vaida Voevod**, **Armand M.Călinescu**, Petre Maho, Romul Ancușa, Petre Bălănescu, **dr.Hans Otto Roth**, **Ion Lugoșanu**, Ion Bărbieru, D.I.Zaharia, Ionel Gașpar, **Michel Landau**, **Solomon Rosenberg**, comandor Dan Zaharia, **Const.I.Brătianu**, D.Nicolescu, Carp Sandu, **Mihail Paleologu**, **Victor Antonescu**, **Grigore Gafencu**, **Constantin Banu**, **dr.Iosif Willer**, **Dr.Ernest Marton**, **Ștefan Pencof**, **Ionel C.Lupescu**, Valentin Scaletchi, **Dimitrie Iuca**, **G.Ștefănescu -Goiceanu**, **Ion Zelea-Codreanu**, Gh.Serbeniuc, Marcu Ilief, pr. Florea Drăghici, Dr.Ștefan Sulyok, **Virgil Grossu**, **Dimitrie Bogos**, Mihail Panteli, **dr.Iuliu Maniu**, dr.Ilie Bacinschi.

9.)Grupul parlamentarilor comercianți și industriași ,12 aug.'32

("Dimineața ", 13 august '32)

[LD: dau aici un ex de ceea ce în limbajul actual s-ar numi "grup de interese"

Dar iată-i,în parlament . pe listele unor partide sau trimiși de corporație.]

Seara de 12 aug.'32.**Grupul parlamentarilor** comercianți și idustriași a ținut ședință în localul "*Uniunii Camerelor de comerț și industri*" ,sub **președinția ing.C.Osiceanu**

/Problema datoriilor urbane

Au luat parte :**M.Manoilescu, Max Aușnit, Theodor V.Orghidan, Apostol Popa** (problema datoriilor orășenești) , **Cristache Staicovici, ? Botez** (problema devizelor) , **ing.C.R.Mircea, M.Pantelli , N.Bratu, I.Marinescu, Iosif Vihovici, Pencov,Al Niculescu-Duvăz, Simion Tomasiu, G.Firică.**

/Legea lichidării judiciare (falimentul)

S-a luat în discuție chestiunea **modificării legii lichidărilor judiciare** (pusă în discuție la Adunarea generală a Uniunii ,Galați, 29 mai 1932) ,hotărîndu-se ca **o delegație** din grupul parlamentar, în frunte cu **C.Osiceanu**, să prezinte lui Vaida și lui Madgearu , **dificultățile ce decurg pentru Credit .**

10.)Răspunsul la Mesaj,(raportor V.Rădulescu) ,13 aug.'32

(DAD, MO nr.10, șed. din 13 aug.'32, p. 211)

[LD : este laconic și evaziv .Potrivit a fi cel mult textul unei **telegrame**

Nevalorând nici cât o **Declarație** de partid în opoziție , nicidecum a uneia ajunsă la guvernare .Dă impresia unei **ciorne, a unei schițe, în fugă elaborate** ,în care sunt înșăilate câteva **avertismente către rege** -votul universal, regimul parlamentar ,regimul constituțional -și precizarea **caracterului agrar al statului.**

În rest ,aproape că nu seamănă a "**Răspuns la mesaj** " Nici formal.

Reține totuși formularea dată **României ca "țară agricolă "**]

#Greaua răspuneere

Sire ,

Membrii acestei Adunări ,aleși prin exercițiul liber al dreptului de vot ,poartă în sufletul lor **sentimentul grelei răspunderi** ce-i apasă și marea grijă a zilelor de mîine.

Această stare este **reflexul marei crize economice** în care se zbate țara noastră și omenirea întreagă și care zi de zi **tinde să distrugă orice năzuință spre mai bine.**

#Suferința generală

Sire,

Ne dăm seama de **dificultățile ce ne stau în cale** ,dar plecăm la muncă nu numai cu grija răspunderii ci și cu **nădejdea** că, **la capătul drumului** nostru obositor vom afla **roadele sacrificiilor făcute** ,**alungînd neîncrederea ce stăpînește generația de astăzi.**

Contactul real cu țara care ne-a trimis aici ,ne-a învederat și mai mult **marile nevoi obștești** ,ce vor servi de **îndreptar operei noastre legislative** , indicîndu-ne și directivele generale ale vieții noastre de stat.

Suferința este generală .Ea a cuprins nu numai pe **funcționarii publici** ,dar și pe toți **slujitorii intereselor private** , precum și **toate clasele sociale** ,fără nici o excepție.

¶Țăranii-atențiune specială

Între aceste glasuri , **se deslușește glasul muncitorilor de pămînt** , care formează **imensa majoritate a acestei țări.**Ei au fost **crud loviți** prin noile împrejurări **economice** .Situăția lor **amenințînd întregul edificiu economic al statului român** , va forma obiectul unei **atențiuni speciale din partea Camerei.**

...România-țară agricolă

Sire ,

Împrejurările actuale ne arată încă o dată că **România este și rămîne o țară agricolă**. Toate celelalte ramuri de activitate trăgîndu-și izvorul lor de existență din agricultură, va trebui, în interesul economiei generale și a prosperității noastre naționale, **să adaptăm opera noastră legislativă nevoilor reale ale agriculturii**.

«Consolidarea regimului parlamentar constituțional

[LD: Dacă se consideră un deziderat ,nu o împlinire ,atunci PNȚ își asumă mai departe rolul de port-drapel al democrației Dar,din nou, euforia îi amețește și acestei stări eu nu știu ce nume să-i dau :naivitate?demagogie?bună-credință ?

Numai pentru faptul că ,din nou, PNȚ a ajuns la putere ,se afirmă că votul universal în România a desăvîrșit educația cetățenească; că ,înarmată cu o puternică demnitate civică,aceste mase sunt gata să guverneze etc etc

Este suficient să se vadă compoziția pe profesii a acestei reprezentări ,ca să se vadă cine stă în spatele acestei consolidări și demnități civice.]

Sire,

Votul universal a desăvîrșit astăzi opera de educație cetățenească a masselor.

Corpul electoral a făcut dovada unui puternic sentiment de demnitate civică , de care **se vor izbi în viitor orice eventuală încercare de siluire a dreptului de vot.**

Țara este în măsură astăzi **să-și spună cuvîntul său în toate chestiunile mari** și consideră **participarea efectivă la conducerea statului** , alături de Coroană,

prin liberul exercerțiu al dreptului de vot , ca o necesitate a dezvoltării naționale, desăvîrșind astfel opera de **consolidare a regimului parlamentar , prin aplicarea strictă a normelor constituționale.**

...Liga Națiunilor,actuala ordine de stat ,instituțiile fundamentale...

[LD:Record de însumare a tuturor sarcinilor în două fraze :de politică extenă(pacea ,prin colaborarea cu Liga Națiunilor);de politică internă (toate instituțiile, mai ales armata) ;devotament față de tânărul Rege ;încredere în destinul neamului românesc]

Sire ,

Oricît de diferențiate ar fi curentele de idei ce separă grupurile noastre politice, ținem să asigurăm pe Maiestatea Voastră că **toți fiii acestei țări sunt uniți** astăzi mai mult ca oricînd :**în dorința de a desăvîrși** cu un moment mai devreme **opera de pace** printr-o acțiune de colaborare sinceră și intensă cu **organele Societății Națiunilor**, în convingerea că **trebuie apărată cu toate jertfele actuala ordine de stat ,cu păstrarea tuturor instituțiilor fundamentale** în fruntea cărora stă **brava și iubita noastră armată** și,ca o încoronare a aceacestora,**în devotamentul și respectul nemărginit față de tînărul nostru Rege**, ale cărui cuvinte de îmbărbătare au trezit la datorie **întreaga generație de astăzi , iar nouă ne-a dat noi puteri** în greua misiune ce avem de îndeplinit.**Încrezători în destinul neamului românesc** , care nu și-a îndeplinit încă marea misiune istorică de focar al civilizației în Europa răsăriteană , și avînd neconținut înaintea ochilor noștri **viziunea clară** a încununării cu deplin succes a nobilelor străduinți ale Maiestății Voastre, **ne legăm ca**, prin neconținute sacrificii , **să răspundem acestor străduinți** ,servindu-ne țara și cimentînd pentru totdeauna **indestructibila legătură ce unește națiunea română de Regele său."**

Să trăiți ,Sire ,

Să trăiască Moștenitorul Tronului , Marele Voevod Mihai .

Să trăiască Dinastia.

Răspuns la Mesaj / 13 aug.'32

11.)Dezbateri parlamentare ,Cameră,17 aug.1932

(DAD, MO 11, partea a III-a, debaterile parlamentare .)

Sumar

Întrebări.

a)M.Negură(PNL):

-Nereguli în mișcarea cooperatistă .

aplicarea legii islazurilor comunale și a loturilor de împrorietărire .

M.Ghelmegeanu (subsecretar de stat) - răspunde
Voicu Nițescu (ministr.Agricult) - răspunde
M.Negură : nemulțumit, transformă întrebarea în interpelare
I.Roșteanu (PP) : se asociază interpelării lui Negură privind cooperația.

b)IIMirescu (PSD):

-Asigurarea salariaților contra șomajului

guvernul își însușește **Proiectul de lege** depus în sesiunea trecută de PSD, pentru **asigurarea salariaților contra șomajului ?**

DRloanițescu (ministrul Muncii) -răspunde

Mirescu - replică

c) Comisia de disciplină .

Se discută incidentele din ședința trecută ;Leonte Moldovan și D.Cioc își cer scuze ; incidentul este închis.

d)Discuțiile generale la Răspuns la Mesaj.

-M.Gheorghiu -Declarație în numele PND-Iorga ;

(LD :lipsă xerox)

-T.Orghidan -Declarație în numele Uniunii Camerei de comerț și industrie

Comerțul și industria sunt cel mai lovite de criză ; clasa comercială este lovită de Legea Conversiunii ;Este apăsată de fiscalitate, de impozite etc.etc.

PNL îi contestă dreptul de a vorbi în numele Uniunii , cerându-i să vorbească ca deputat PNȚ.

12.)C.I.C.Brătianu , discurs la mesaj,Cameră,17 aug.'32

(DAD. MO 11, șed.din 17 aug.'32, pag. 238- 256)

[LD :Dinu Brătianu are 66 de ani. Mă întreb și nu am răspuns,de ce nu a fost el ales președinte PNL ,decît după asasinarea lui Duca ? Mă întreb și nu am răspuns de ce vorbește el la mesaj, și nu Duca .

Face o expunere exemplară , documentată, competentă,amplă ,privind **starea economică a României în anii crizei economice, 1928-1931** ,care au coincis cu **prima guvernare a PNȚ** .

Conturează **doctrina economică și politicile PNL**,pe de o parte ,în antiteză cu **doctrina și politicile economice, financiare ,bugetare ale PNȚ**.CIC Brătianu apare într-o postură **sobră, serioasă, solidă**, care impune adversarilor ,prin **stăpînirea în profunzime a fenomenelor economice**.

Deși s-a străduit să nu se lase antrenat în discuții colaterale,este nevoit să susțină polemici diverse cu fruntași PNȚ:**Maniu ,Madgearu, Răducanu, Ioanițescu ,Spineanu** care au intervenții mai semnificative **Vaida face chiar o întrerupere și vorbește o oră]**
// Bugetele // Concesiunile // Finanțele // Industria // Protecționism // Moravuri //
Vezi pe larg la fișier **Guvern, PNL-1,Doctrina, Etică .]**

CICBrătianu,17 aug.'32

«Miza guvernului Vaida :alungarea neîncrederii

"Prin urmare,**scopul principal al guvernului de astăzi este să alunge neîncrederea.**

[...] unul din simptomele cele mai grave din țară , este neîncrederea :**neîncrederea în toate ramurile ,neîncrederea în finanțe, neîncrederea în industrie și în economia națională ,neîncrederea și în partea morală a cîrmuitorilor țării ."**

Ce ar putea face guvernul PNȚ ?"

...PNȚrevine la guvernare

" Avem a face cu un partid care a cîrmuit țara și în trecut timp de trei ani și care astăzi revine la cîrmă...

-I.Răducanu : mai puțin de trei ani, și în criză...

-Virgil Cherciu : Vi s-a părut cam mult , fiindcă ați fost în opoziție...

-Brătianu : "Partidul care este la cîrma țării astăzi, este el în măsură de a repara relele din trecut și de a restabili încrederea pierdută ? Fiindcă, de fapt, neîncrederea s-a răsfrînt mai mult asupra partidului liberal (ilaritate)

-Răducanu : Gura păcătosului adevăr grăește...

-Brătianu : "...asupra partidului național-țărănesc .(ilaritate)

Să examinăm , de la 1928 pînă astăzi și să vedem ce probleme se pun "[.....]

#Bugetele PNȚ-ului :1928-1932

În 1928, s-au încasat 32.700.000.000 (coresponzător cu reducerea pe care voia să o facă Vintilă) [.....]

Aceasta a fost concepția bugetară a PNȚ . În loc de reduceri și echilibru, a sporit succesiv bugetele. În timp ce încasările slăbeau și deficitele sporeau, PNȚ a recurs la diferite măsuri : a scos succesiv din bugetul statului Casele Autonome...

-Armd.Călinescu : Dar au rămas sub controlul Parlamentului...

-IGDuca : Parlamentul erați dvs !

-Brătianu : Parlamentul votează ce-i cere guvernul. Deschiderile de credite extraordinare au continuat fără să țină cont de deficitele încasărilor (au sporit pensionările ; nr funcționarilor publici a sporit cu 6.300 ;)

S-a recurs la noi impozite , tocmai cînd criza se accentua , cînd populația devenea mai săracă.

S-au votat 9 legi de impozite , cu 45 de noi impozite , care prevedeau 4 miliarde de lei .

Pentru a acoperi golurile bugetare, Guvernul a început să vîndă din averea statului , căutînd resurse extraordinare : a vîndut terenuri petrolifere ; s-au vîndut telefoanele cu 920 milioane ; a luat din împrumutul destinat creerii Băncii de Agricultură , Casei Pensiiilor, CEC etc etc... [.....]

Toate cifrele le-a luat din Raportul Rist , și le-a comparat cu cifrele din broșura scoasă de Cercul de studii liberale , nu din datele publicate în "Dreptatea" și folosite de Maniu -

-Iul. Maniu : "Fiindcă dvs interpretați opinia partidului Liberal în mod oficial , cred de cuviință ca să nu vă tulburăm expunerile dvs. prin întreruperi.

Vă rog însă să luați la cunoștință că faptul dacă eu și colegii mei lasă fără observări, citările dvs. numerice , nu însemnează că consimțim cu d-voastră , dar că facem aceasta din respect față de expunerile dvs., pe care vrem să le ascultăm.[...] să luați la cunoștință că sunt hotărît a nu vă întrepuce , fiindcă sunt foarte interesat a asculta în liniște expunerile dvs. (aplauze la PNȚ) [.....]

-CICBrătianu : "Deficitele dvs , dacă nu ar fi fost cele trei expediente la care ați recurs [impozite noi, înstrăinări de averi, luarea disponibilului de la diferite case autonome] în 1929 , ar fi fost mult mai mari. (continuă să citeze din Rist și din broșură) Rist conchide : < " România , astfel ajutată, printr-un raport pasiv de capitaluri , [...] Or, trei ani după această operație , guvernul român arată un deficit evaluat la circa 10 miliarde lei și echilibrul bugetului său în curs este grav compromis . >

"Guvernul PNȚ a făcut erori financiare foarte grave , dar nu a determinat el criza. Efectul crizei s-a resimțit , dar , peste efectul crizei , s-au adăugat și măsurile greșite pe care le-ați luat dvs. și aceasta o spune , iar, dl Rist. (citează din Rist) [.....]

Brătianu /retro'28-'31

#Experții străini.

(p. 241)

-Brătianu : "PNȚ a luat , prin cuvîntul d-lui Maniu , la sfîrșitul anului 1928, răspunderea completă a situațiunii financiare a țării.

Iar în momentul actual , cînd a venit actualul guvern, vedem, spre marea noastră surprindere, că se face apel la experții Societății Națiunilor, ca să dea sfaturi asupra îndrumării noastre financiare. Eu consider acest lucru ca un brevet de incapacitate . Dvs ați fost depășiți în puterile dvs. în anul 1929 , iar astăzi , după o experiență de trei ani, faceți apel la experții străini.

-Ernest Ene : "Primul apel la experții străini a fost făcut de partidul Liberal . D. Rist a fost chemat prima oară de Vintilă Brătianu."

-Brătianu : "Eu regret foarte mult că d. Avenol a fost chemat . Și știți pentru ce ?

Pentru că **are să prezinte țara noastră în străinătate sub un aspect care ne va face rău tuturor.**" (aplauze la PNL)[...]
Brătianu / 1932, retro '28-'31

#PNȚ-sistemul concesiunilor de stat:

/telefoane/sare/tutun/chibrite /șosele

(p. 241-242)

[LD, 23 oct.2006.Revin la un comentariu suplimentar .Făcând un salt de peste trei sferturi de secol,un ignorant de azi ("analist" ,diletant,partizan)ar putea scoate în evidență caracterul reacționar (conservator, vetust)al doctrinei liberale și , eventual,concepția "europenistă" ,"vizionară" a PNȚ .Astăzi, ca o ironie a istoriei, parcă rolurile ar fi schimbate ,PNL-ul devenind un promotor al capitalului străin, al privatizărilor, al concesiunilor.

Ce mai este valabil din aceste doctrine , ca învățăminte ?

În pofida curentului general, eu , și astăzi ,aș fi un liberal pe "*stilul intebelic* "

"**Aici este un pericol mai mare** ,pot să spun că **este și un pericol național**, să dai în mîna unui consorțiu străin un **organism de stat de care depinde** , de multe ori, și **siguranța statului**.(Aplauze la PNL,proteste la PNȚ)

Această concesiune a fost acordată **împotriva avizului Direcțiunii Generale a Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor**, aviz cu nr.7,920 din 30 nov.1929.[.....]

Concesionarea fuzoranului lui **Fischer și Sabasan** ,al cărui nume îl regăsim în **afacerea Boilă**;**Concesionarea** depozitelor de sare ale Regiei Monopolurilor Statului **concesionarea monopolului marcării brichetelor** , fel de fel de concesiuni , pe care nimeni nu și le poate explica.

În 7 febr.1929, s-a creat **Casa Autonomă a Monopolurilor** prevăzută de **împrumutul de stabilizare prin art.56**.Această Casă **nu avea dreptul să concesioneze nici unul din veniturile ei**.Însă ,a venit **legea din 2 iulie 1930** ,care prin art.63 și art.64 , **modifică art.56** și dă dreptul să se concesioneze depozitele , distribuția și vînzarea tutunurilor și țigaretelor.S-a făcut și un **regulament încît se știa dinainte cui se va concesiona** această distribuire a tutunului. [.....]

-Brătianu :Dvs. **știți ce nenorocite sunt șoselele în Țara Românească , cîte găuri trebuiesc astupate** ,în afară de găurile bugetului , pe care le-ați astupat prin mijloacele pe care le-am arătat.[.....]

#Conversiunea

Dar s-a completat pe urmă această operă , prin **legea conversiunii și a lichidării judiciare** ,care au ridicat **o furtună de proteste în străinătate** , și **guvernul dvs național-țărănesc va fi silit să revină asupra acestor legi** ,fiindcă altminteri **nu-și va putea menține creditul în viitor**."(întreruperi)

-Constantinescu-Bordeni (PNL-2) : "Le-ați votat pe amîndouă "

-Brătianu : Vom discuta aceasta cu ocazia legii conversiunii.

Veți vedea ce am votat și de ce am votat.

Brătianu / 1932

#Incapacitatea guvernului Vaida

" Suntem în fața unui **faliment general**, atît a statului cît și al întreprinderilor de orice **natură**.**Este în stare guvernul actual să restabilească situația țării ?**

Aceasta este chestiunea care se pune.Or,dacă am judeca **după antecedente**, desigur că **guvernul nu este în stare**.Dacă ar fi în stare să-și schimbe completamente mentalitatea , să facă ,cum spunea Saint Eloy lui Clovis :< **Arde ceea ce ai adorat și adoră ceea ce ai ars** > poate că ar putea **încă restabili această situație**.

Dar foarte **greu va fi pentru dvs. să reveniți,să distrugeți o operă** ,pe care ați făcut-o, care a fost **dăunătoare de fapt, dar care este a dvs.**

Trebuia să lăsați altora această sarcină ,teribil de îndeplinit pentru dvs. (aplauze la PNL, exclamațiuni la PNȚ)Altădată, cînd un guvern se încurca în rațiunea financiară sau politică din țară,se ducea la capul statului ,își dădea demisia și recomanda pe partidul celălalt.**Noi, partidul Liberal, am avut această sarcină grea , de a restabili finațele țării** ,în trei ocaziuni:în 1876, în 1901 și în 1923, cînd am restabilit inflația , aducînd-o la **normal**.Evident, **o sarcină foarte grea**, care cere sacrificii, cere dezinteresare,cere și

capacitate și în același timp cere și totala fracție de interesele de partid.

Or, dacă d-voastră ați fi fost hotărâți să luați această sarcină în spinare ,să revedeți ceea ce ați făcut în trecut, n-ați fi început această guvernare așa cum ați început-o, cu afiti miniștri, subsecretari de stat și miniștri fără portofoliu . (aplauze la PNL)(p. 239 - 245)

Vezi pe larg și context la fișierele **Sistem de partid, Doctrină, PNL-1, PNT**

Brătianu -Vaida-Madgearu

[LD:13 apr.2007.Esența acestor **doctrine economice** o voi dezvolta la capitolele consacrate .Aici o avansez doar pentru a marca **deosebirile profunde dintre țărănism și liberalism**,deosebiri care ,departe de a avea un caracter teoretic,au avut consecințe benefice sau agravante ,în modificările aduse legislației și în aplicarea politicilor economice guvernamentale.

Ce vreau eu să demonstrez este faptul că **lupta politică pentru putere** ,nu poate fi dusă în derizoriu la anecdota luptei pentru "ciolanul",și că ea chiar este determinată de

-Stat agrarian

(p. 245)

-Brătianu :"Am auzit,în ultimii ani ,o serie de erezii economice ,cari ,vă asigur,m-au înspăimîntat .Eu credeam că sunt oarecari principii, oarecari reguli generale, pe care le aplică toate țările,pe care oamenii noștri de stat trebuie să le aplice și nu pot să le neglijeze.[...] Dar cînd am auzit, în momentul actual,vorbindu-se din nou că suntem un stat agrarian ,că industria trebuie desființată ,că nu există.... [...]"D.Mihalache , în discursul d-sale de la Muscel, a spus acest lucru (aplauze, ilaritate la PNL)
Iar în rîndul dvs se vorbește mereu de industria parazitată...

-Vaida :"Am fost întreat în diverse ocazii de gazetari despre părerea mea cu privire la această idee :dacă PNT este în contra industriei și în contra orașenilor .
Răspunsul meu a fost clar și-l repet :80 % ai populației acestei țări sunt agrarieni , 20% sunt orașeni și industriali.

Va să zică noi nu putem forța , cum s-a făcut în trecut-poate și sub guvernarea dvs.

-80 % pentru cei 20 % ,ci invers, ca să ajungem la normal.(aplauze la PNT) [...]

Noi avem o singură măsurătoare a atitudinii și principiilor noastre :este programul partidului și declarațiunea pe care am avut onoarea , în numele partidului, să o fac în fața Corpurilor legiuitoare." (apaluze la PNT)

-Industria "parazitară "

(p. 246)

-Brătianu :"Iată :toate țările ,de cînd s-a deslănțuit criza,caută să-și protejeze producția lor națională,de orice fel,și caută să și-o protejeze prin tarife care, de multe ori, depășesc orice limite.Țările industriale caută să-și protejeze agricultura ; țările agricole caută să-și protejeze industria.

Prin urmare este normal ca, și Țara Românească , să procedeze ca toate celelalte.

Nu aveți să găsiți niciodată ,nicăeri, în nici o țară, oricît de industrială ar fi ,ca ,atunci cînd pune tarife protectoare de 200 și 300 % ,să spună că agricultura ei este parazitată.

La noi, în fiecare moment,se spune că industria noastră este parazitată ,fiindcă este protejată prin tarife vamale ridicate ." [...]

-Vaida:" Eu nu mă încumet să concurez cu dvs,ca expert tehnic, în chestiuni industriale. Dați-mi voie cu toate acestea ,ca simplu cetățean, nu în calitatea mea oficială, să vă arăt cam ce definiție o găsesc eu potrivită pentru o industrie parazitată .

Dacă o țară agrariană, ca a noastră, este în măsură să creeze industrii în legătură cu produsele pămîntului , industrii care să fie rentabile,cred că nu este o industrie parazitată;dacă însă forțăm crearea și susținerea anumitor industrii ,pentru care nu avem materii prime [...]

Vaida : Industrie parazitată ? Ce va să zică industri parazitată ?

-Brătianu : Este o expresie care nu are nici un înțeles (ilaritate la PNT) Industria metalurgică, este parazitată sau nu ?

-Vaida :"Depinde . Se poate ca și industria metalurgică și industria de foită de țigaretă să fie parazitată.Prin urmare,dacă o industrie pretinde că nu capitalul particular , ci statul ,să vină și să o susțină în mod artificial,pe pentru a îmbogăți cu tantieme o serie de oameni politici (aplauze la PNT)pentru a asigura dividende care, în definitiv, se plătesc din contribuția cetățenilor,fără ca ei să aibă un echivalent de pe

urma acestei industrii ,atunci **această industrie este parazitara.**"

(Aplauze prelungite, îndelung repetate, bravo) [.....]

-Madgearu :industria metalurgică, fabricile de vagoane și de locomotive și de reparațiuni,a fost parazitara, d-le Brătianu, pentru că am reușit noi să reducem în așa fel bugetul reparațiilor, încât numai într-un an l-am scăzut cu 300 de milioane. **Ea este încă, în parte, parazitara,și poate să mai fie deparazitată în această guvernare.**

(aplauze , bravo la PNT) [LD: la acest moment ,poate introdu fragmentul din opera lui Madgearu,"Evoluția României."din 1940, când **și-a revizuit cu regret... politicile față de industrie]**

-Asanarea morală

[LD: vezi pe larg "cazul Bolă " la **fișier Etică,Sistem de partid,PNT ș.a .**

Aici doar ca moștră de transformare a tribunei parlamentare în bâlci, scandal, pățimaș]

[LD: mă întreb , nu am răspuns, **de ce nu a preluat CIC Brătianu conducerea partidului,decît... după asasinarea lui Duca ?]**

-Voce PNT : " Aici aveți toată autoritatea !"(ilaritate la PNT)

-Brătianu : "În această materie **am o foarte mare autoritate** și am să vă invoc lucruri din trecut , ca să faceți o paralelă cu ceea ce s-a întâmplat în timpul din urmă .

Cum se agoniseau averile în trecut ?Toți oamenii cari au luat parte la conducerea țării ,aveau sau averea lor proprie, sau erau oameni cu o capacitate recunoscută, cari, printr-o muncă de o viață întreagă,ajunseseră să-și agonisească averile ,în afară de treburile publice.**Greșala cea mare a d-voastră , și în special a partidului Național din Ardeal, este că membrii acestui partid ,atunci când au venit în Vechiul Regat , și aici au văzut averi,și-au închipuit că toate aceste averi sunt făcute în dauna statului.**

Eu aș cere să-mi arătați un singur om politic , care a jucat un rol în istoria noastră, care să-și fi agonisit averea fiind în funcțiune la vreun minister sau în alte parte , în legătură cu statul. " (aplauze la PNL, întreruperi la PNT, zgomot)

-Voci PNT : Tancred Constantinescu !

-Alte voci : Veți vedea după Legea controlului averilor !

-Brătianu : "După război, **a fost o slăbire morală** în toate țările.Unul din efectele războaielor este ca să dea naștere la **fel de fel de speculațiuni**.Într-adevăr, și la noi,**au fost astfel de speculațiuni și s-a văzut peste tot îmbogățiți de război**, care pot să fie de două categorii :sau din acei care erau în conducerea statului ,sau din acei care erau în afara conducerii .**Cunosc o serie de îmbogățiți de război care nu au luat niciodată parte ,nici măcar ca deputat sau senator, în organizația de stat .**

-Voci PNT : Erau tovarăși

-Brătianu : **Aceste tovarășii** s-au întâmplat **mai târziu ,sub d-voastre** (întreruperi la PNT. mare zgomot)În țările celelalte lucrurile s-au restabilit ;dar la noi ,în timpurile din urmă, **s-au declanșat** în modul cel mai grozav.**Toate concesiunile acestea , care s-au dat, au creat o atmosferă morală detestabilă , în toată țara.**(aplauze la PNL, protestări la PNT Toată lumea este convinsă că nu s-au putut obține asemenea concesiuni , fără ca să se dea **importante comisioane sau șperțuri .**"În Parlament ,în presă, s-au adus **cazuri de contrabande, importuri ilicite de mărfuri din Rusia, pașapoarte, înavuțiri , împărțiri de păduri, depuneri colosale la bănci.**

-I.Răducanu :"D-le Brătianu, ați venit să aduceți anumite **acuzățiuni , pe care noi le vom lua după notele stenografice,și vă provocăm să afirmați aici cine sunt acei cari, în conducerea statului, s-au îmbogățit** saucine sunt aceia **cari au făcut politică , pentru ca să se îmbogățească "** (aplauze la PNT)Ați afirmat de **comisioane** care s-au dat.**Cine sunt acei care le-au primit ?** (aplauze la PNT)

Dvs. nu puteți să aruncați nici insinuări, nici acuzațiuni vagi, care planează asupra noastră, a tuttora. Trebuie să precizați. (aplauze la PNT)

-Voci PNL : Boilă ! Boilă !

-I.Răducanu :"D-le Brătianu, am ascultat cu atenție tot șirul de erezii economice pe care le-ați debeat ,dar **nu putem suporta să transformați Parlamentul țării românești , într-o tribună de insinuări și calomnii.**Dacă, dvs. d-le Brătianu, veți binevoi să precizați și să dovedeți cine sunt aceia cari fac din politică un instrument de exploatare a avuției publice și un instrument de înavuțire ,noi vă rămânem recunoscători , dar vă ținem dator să faceți acest lucru."

-Brătianu : "Eu nu mă fac judecător de instrucție , însă s-au adus acuzațiuni în Parlamentul țării

-**Iamandi** : Ați fost acuzați în public , și în Parlament, și nu ați răspuns: cazul Boilă și altele

-**Răducanu**: Tribuna parlamentului nu este ecoul calomniilor de pe stardă.

-**M.Negură** : În Parlament s-au adus .

-**Brătianu** : Nu eu le-am adus.S-au adus în Cameră și în presă.Era datoria dvs. ca să aduceți dovezi că aceste acuzații sunt nefundate . (fiecare replică, este urmată de aplauze sau protestări...) "**Eu cunosc mentalitatea dvs , dle Madgearu**.Ați expus-o aici , într-un discurs, dvs și d. Ioanițescu când a fost vorba de Cultura Socială, care s-a adus în dezbaterile Parlamentului ,și în care **dvs ați făcut o teorie** din care am extrase aici, **care mă înspăimîntă** ,asupra **mentalității** pe care o are **un fruntaș** , din p.d.v al **moralei partidului său** . [.....] Cu altă ocazie vom discuta această chestiune."

-**Voci PNT** : Calomniatori !

-**Voci PNL** : Boilă , Dobrescu, Bocu !

-**Brătianu** : **Iorga și Argetoianu începuseră să ridice această mușama**, asupra unor afaceri,**au fost deodată paralizați** , spre surprinderea tuturor. Nu cu denunț, ci vine în Cameră **ministrul justiției**,ia cuvîntul într-o chestiune, **arată abuzurile** care s-au făcut , **și a doua zi se șterge totul cu buretele ?Se arestează membrii influenți ai PNT** , și dvs. spuneți că am făcut noi insinuări ? "

-**Vaida** : **Este recunoscător lui Brătianu că,luat de pasiune oarbă, după tradiție...**

-**Brătianu** : "Eu am **66 de ani** și la vîrsta mea **sunt silit să spun aceste lucruri**.Trebuie făcută o curățire .**Trebuie să se curețe această atmosferă infectată de dvs "**

-**Vaida** : " ... după **aceia tradiție** , d-le Brătianu, care a adus în țară **aceasta relațiile îndirjite între partide**,pentru că **partidul liberal** , avînd puterea, **a căutat, fără a alege mijloacele ,să distrugă pe orice contrar politic.** " (aplauze prelungite la PNT)

Este o voce a trecutului , glasul d-tale, dle Brătianu. (apaluze la pNT)

-**Brătianu (apaludînd)** : "**Mă felicit .Eu vă aplaud cel dintîi și vă mulțumesc "** [.....]

...Scandal regățeni-ardeleni

-**Vaida** : "Nu a trecut jumătate de oră de cînd d.Brătianu a emis aici ,în riposta sa dată d-lui Răducanu,teoria de drept : **< noi am adus acuza ,voi dovediti că nu este așa >** (se iscă **vacarm, cu acuze reciproce, cu procese de intenție, în care Brătianu nu poate vorbi,Vaida nu vrea să se mai oprească ,susținătorii fiecăruia se ceartă pe proceduri .selectez cîteva)**

-**Brătianu** :Am permis o intervenție,nu un discurs ! Vorbiți de 20 minute !

-**Roșeteanu** (PP) : aduceți dosarul !

-**Vaida** : cînd am scoate dosarele fruntașilor dvs...

-**Iamandi** : de ce nu ați făcut opera de purificare cînd ați fost la guvern ?

-**Vaida** :A vorbi de operă de purificare ,înseamnă a arunca cu piatra în casa de sticlă a partidului Liberal.Cunosc foarte bine **metoda d-voastră**.Bunăoară, în **discursul meu de la Senat** [4 aug.] ,am spus :**< eu am fost totdeauna liber , din moși strămoși, și în vremea ungurească am fost liber , pentru că eu, dacă în conștiința mea eram gata pentru convingerile mele să merg și la spînzurătoare ,apoi atunci nu a putut să mă terorizeze nici o tiranie și nici o sclavie , nici stăpînirea maghiară .>**

Cum se oglindesc aceste cuvinte ale mele în "**Viitorul** " ,și , după el, în alte ziare , unde superficialitatea celor ce scriu aduce cu sine ,că nu se orientează după original , ci după " **Viitorul** " ?"**Pester Lloyd** " din Budapesta dă o știre că eu am recunoscut că nu era așa de grozav în Ungaria.Îi convine să-mi falsifice cuvintele. Dar.ca "**Viitorul**" să ia aceste cuvinte falsificate și să mi le arunce în cap scriind că **<D.Vaida face prost serviciu țării, trădează țara,fiindcă a zis că în Ungaria era mai bine ca în România >**-aceasta este metodă liberală ! se va crede în lume că **ori el este nebul** , ori cei de la "**Viitorul** " **sunt smintiți**.(Aplauze prelungite, bravo, la PNT)

(**deși liberalii protestează, deși Brătianu cere din nou să i se dea cuvîntul,deși scandalul este penibil,Vaida nu renunță, continuă ,abuziv, arogant, agresiv, nedrept, pățimaș, Îndemnul lui Maniu din debutul discursului lui Brătianu s-a topit...**)

-**Vaida** :[...]**Dior deputați,ar trebui să vorbesc multe ceasuri ,multe săptămîni, despre aceste lucruri ,pentru că din 14 ani,mai bine de jumătate ne-au ținut liberalii într-un fel de sclavie,fiind obligați să ascultăm și să înghițim toate calomniile și toate persecuțiile,fără a avea posibilitatea să ne plîngem sau să protestăm.**

(apaluze prelungite la PNT , zgomot, proteste la PNL)

-**Voci PNL** : Extraordinar !

-**Iamandi** : "Ne-ați trimis și în **portul Marsiliei !** " (zgomot mare)

-**Vaida** : " Eu nu sunt obișnuit să rămîn dator cu riposta.Iată, dacă d-lui vorbește de portul

Marsilie,atunci îi răspund că **m-am aliniat și eu obiceiului pământului** , învățat de la d-voastră "(zgomot mare)

-**Voci PNL**:Rușine ! Rușine !

-**Iamandi** :Acesta este răspuns de prim-ministru ?! Este penibil !

-**Vaida** : **Nu este deloc penibil, sunteți niște Tartuffi** [...] Dvs ați întrebuițat vorba veritabil românească, iar eu aceea pe care am învățat-o.[.....] **precum d-voastră o să ne atăcați , așa o să fie și răspunsul din partea noastră.** [...]

-**Brătianu** :Am comis o imprudență, d.Vaida a ținut un discurs(revine la cazul Boilă)

#Legea controlului averilor.

(p. 254-255)

PNT vine totdeauna cu alte probleme, cu diversiuni Când s-a discutat afacerea Boilă, s-a venit cu **legea controlului averilor** , care era o lege pentru împiedicarea **denunțurilor**.[.....]

Va termina cu o citație dintr-un discurs al d-lui **Ștefan Cicio-Pop**, președintele Camerei, " în fața căruia ne închinăm cu toții **pentru patriotismul și pentru corectitudinea sa** ":

<După mine, când am făcut cunoștință cu trebile de aici, am spus mi se pare că în România se fură cam mult, iar un prieten mi-a spus e țară bogată, frate Ștefan, și este de unde se poate fura. Azi nu se mai poate fura ,noi trebuie să dăm socoteală nației , unde sunt bogățiile țării .Alegerile de acum ne învață că cuțitul a ajuns la os și că este vremea să ne punem pe lucru în mod serios. >

Aceasta vă recomand și eu, dvs, PNT " [.....]

vezi la fișier **PNL-1, Guvern, Etică .**

CIC Brătianu ,17 aug.'32

13.)**Alx.Lapedatu (PNL)** ,discurs la Mesaj, Senat,18 aug.'32

(DS , MO 7 , șed. din 18 aug.'32, p.138-149)

Intervenții polemice : **Madgearu, Costăchescu**

[**LD: nu uita !A murit în închisoarea de la Sighet** .(cf.Lucia Hossu -Longin, *Memorialul durerii* ,discuția cu Ciolpan, dir. închisorii]

#Disputa "Ardeleni"-**"Regățeni"**

"**Vaida a atăcat PNL cu patimă, cu pasiune, lipsit de echitate ;a făcut un proces aspru și nedrept.** Am prevăzut de aceea că anumite afirmații ale lui vor face ocolul presei dușmanilor noștri , și vor fi folosite ca argumente contra Trianonului ,

[blasfemiile lui Vaida la adresa regățenilor] contra ordinei de drept stabilite în Europa Centrală și Răsăriteană.Două zile după discursul -Vaida ,**telegramele de la Viena și Budapesta au confirmat temerile** .[.....] [**LD:Vezi la fișier Politică externă**]

-**Romulus Georceanu** : Poate că este chiar așa !

-**Ștefan C.Ion** :Spuneți-o tare dacă sunteți convingși de asta .

-**Manoilescu** : Cine a afirmat acest lucru , să aibă curajul să o spună tare .

-**Georceanu** : Eu am spus !

-**Madgearu** : Nu vă agitați așa, pentru că dl.prim-ministru nu a spus aceste cuvinte ; **iar în Cameră a spulberat aceste răstălmăciri** apărute în presa maghiară ,dar care se datorează ziarului "Adevărul " care a reproduș greșit cuvintele sale .

Ziarul "Viitorul " de 10 ani răstălmăcește vorbele fruntașilor PNT .(aplauze la PNT)

-**Ștefan Ion** :Dar asta a spus-o ! Am auzit-o noi cu urechile noastre !

-**Al.Lapedatu** :Cuvintele s-au spus.Le-am auzit eu cu urechile mele .Dar cred că dl. Vaida era răpit de pasiune ,de patimă politică, nu corespund sentimentelor sale intime

...**Vechiul Regat= Canaanul tuturor**

Și în 1919, în Parlamentul de la Ateneu,d **Vaida a citit o Declarație și Ion ICBrătianu i-a adus aminte de vorbele din Sfânta Scriptură** :< Pune , Doamne strajă gurii mele ! >

Aceeași recomandare i-aș face-o din nou și eu, când afirmă că **din cauza opresiunii**

PNL,situația românilor din Vechiul Regat **era mai grea decât a românilor sub unguri !**

Dacă ar fi fost așa ,de ce oare românii treceau din Transilvania în Regat și se așezau în **Dobrogea ?în Bărăgan ? pe Valea Prahovei ?**

Țara asta era un adevărat Cannan nu numai pentru românii de peste munți,dar și pentru neamurile de altă rassă .**Ciangăii și secuii** din sud-estul Ardealului ,cu miile veneau în

Regat și se îmbogățeau și-și dezvoltau școlile, bisericele, cultura, în deplină libertate. La fel vecinii de peste Dunăre -bulgari, sârbi - veneau aici unde găseau condiții de trai mai lesnicioase. Cu temere și îngrijorare priveau statele vecine spre Regatul Român ."

Țara asta a fost 100 de ani, "**Punctul de atracție al ardelenilor** - al fugarilor, al păstorilor, muncitorilor manuali, intelectualiilor - cărora nu le-a închis poarta la nici o demnitate sau situație, oricât de înaltă ar fi fost ea, nici într-un domeniu, nici moral, nici cultural, nici politic " (aplauze la PNL)

Noi, care am trăit în Vechiul Regat ; noi, care simțim și astăzi căldura cu care am fost îmbrățișați în năzuințele și idealurile noastre ;cu această protecție și afecțiune ne-am îndeplinit misiunile culturale și naționale ;am o datorie sfântă să declar în Senatul țării : **să aducem cele mai călduroase și recunoscătoare omagii oamenilor acestei scumpe patrii**, care n-a putut fi pentru noi plină de bunătați și libertăți, iar pentru proprii săi fii , plină de asupriri și nedreptăți " [cum spusese Vaida]

...Gâlceava dintre partide :care cu(pe)care ?

DI Vaida a mai spus că PNL era dușmanul libertăților și că **dacă ardelenii ar fi fuzionat cu PNL, și-ar fi pierdut libertățile !**"Stranie afirmație ! Ciudată concluzie !

Despre PNL se pot spune multe , numai aceasta , nu !

[Recurs istoric de la Regulamentul Organic]

Nu vă agitați ,eu am fost provocat la această explicație ,am datoria să-mi apăr partidul meu !

-M.Manolescu : " Mai mult, dvs apărați însuș întreag Vechiul Regat "

-Al.Lapedatu :"Da ,**am apărat cum am apărat și Ardealul** , pentru că am privilegiul de a fi cunoscut și Vechiul Regat și Ardealul , cu părțile lor bune și rele .

DI Vaida ne-a făcut un proces foarte nedrept vorbind de ura PNL față de ardeleni ,pentru că n-au fuzionat ,ci s-au aliat cu PT .

-Virgil Madgearu : Acesta este adevărul .

-Al.Lapedatu : PNR a fuzionat mai întâi cu rămășițele Partidului Conservator ;apoi cu Argetoianu ;apoi cu prietenii lui Iorga ; și abia apoi cu PT .

Încât este frumos dar nu realistă povestea cu sentimentele "țărăniște " firești !

[vezi pe larg la **fișier Sistemul de partide** , recurs istoric]

Lapedatu /

#Curentul antipartidist în guvernarea Iorga

[LD :el nu-l numește pe Carol, dar fenomenul "antipartinic " este legat de tendințele și experimentele lui]

-Lapedatu:În 1931,cînd PNȚ s-a retras de la guvern ,a fost adus la putere un guvern "**în afara de partide** " compus din elemente eterogene ,considerat anticonstituțional ,ceea ce a dus la demisia lui Maniu de la șefia PNȚ .

În timpul guvernării Iorga, **a început o campanie antipartidistă** ,opinia publică nesusizând cine erau agenții acestui curent :oameni ratați, tracuți prin toate partidele , oportuniști care se zbăteau pentru grația Suveranului, ambițioși de tot soiul.

Sub influența acestei campanii s-au produs două fenomene :

I. Un început de dezagregare a partidelor - formări de dizidențe, grupșoare, veleitari

II.O dezgustătoare **suprasolicitare la favoarea regală** , în vederea chemării la putere.

Dacă guv.Iorga ,ca experiență politică, fusese o necesitate conjuncturală , care trebuia să satisfacă și marota opiniei publice (care nu mai credea în partide) ,cei ce l-au sprijinit nu au fost toți de bună credință.

-prof.C.Rădulescu -Motru : Trebuia să-i lăsați singuri.**Le-ați dat tot concursul** .

-Al.Lapedatu : Acest guvern a fost o necesitate politică, o experiență .**Ea s-a făcut și astăzi toată lumea este lămurită.Ideea de partid s-a reîntărit** .

Regele, nereușind în experiența sa, s-a întors la sistemul cel vechi,al guvernării prin partide ;Partidele și-au înțeles menirea , nerenunțînd la menirea lor ;

Opinia publică s-a convins de eșecul guvernării în afara partidelor ;"

▀"Țărănișmul " liberal

[LD:of și ah ! cât rău a făcut poporului român această competiție ! Dar și cât de tare ne-a dezvoltat caracterele românilor ! Ardeleni, moldoveni, regățeni - fără deosebire !

Până acolo că a devenit o țară emblematică pentru clasa politică ,depășind granițele bunului simț,având consecințe nefaste în varii domenii]

-Costăchescu :"Fac apel la obiectivitatea dvs de istoric .Lămuriți-ne cum se explică

că în acest Regat , condus de PNL peste 60 de ani, **" am avut o țărănie care a sărăcit și a înfometat** , pe pământul acesta binecuvântat ca o mană cerească ? "

(aplauze la PNȚ) [.....] **"V-ați oprit la dezvoltarea de fațadă și n-ați aprofundat adânc viața acestei țări , Să ne spuneți de ce am avut răscoalele din 1888 , 1905, 1907 ?**

De ce s-a răsculat țărănia ? Eu admit multe păcate la țărani, dar că s-au răsculat de bine, nu admit " (aplauze la PNȚ)

-Al.Lapedatu : "Voi dezvolta și aceste probleme în cuvântarea mea , **la respingerea aprecierii că PNL a patronat un regim de neoiobăgie.** [...] vin acum și la problema "neoiobăgiei " cultivată de PNL...

-Virgil Madgearu : "Foarte adevărat".

-Al.Lapedatu : "Trebuie să vă amintesc că Partidul Liberal sau " Partida Liberală " , **" s-a fondat anume pentru emanciparea clasei țărănești** , de sub robia economică , socială, politică și culturală în care era ținută de secole.

Se știe că între Partidul Liberal și Partidul Conservator, **cele mai vii dispute s-au dat pe problema agrar-țărănească** .Aduceți-vă aminte de ultima cuvântare alui **Kogălniceanu** , la Academia Română , -cuvântare clasică în literatura și istoria politică a României.Nu puteți contesta, de la 1864 până la 1919 , **că Partidul Liberal este înfăptuitorul marilor reforme . "**

...Haretismul

-Lapedatu:"Di. Costăchescu m-a întrebat de răscoale .Dar vă aduc aminte că , cu mult înainte , **Spiru Haret dăduse semnalul de alarmă** , pentru a preveni nenorocirea. Omul despre care M.Manolea spunea ieri că **a făcut pentru țărani mai mult decât orice partid și orice ideologie** .[.....]

La noi problema țărănească nu datează din 1864. **Este o problemă mai veche, de aproape 200 de ani** , de la 1739 , de pe vremea lui Constantin Mavrocordat , cel dintâi reformator în materie .Ea a preocupat oamenii politici care **au înțeles că de ea depind temelia statului modern român, liberal, democrat, național.**

În dezvoltarea acestei probleme , **au fost lacune** , au fost puncte întunecate , dar au fost și acțiuni pozitive. **Ea nu este nici azi închisă , până se va ajunge la emanciparea integrală a țăranilor.** Problema dăinuiește, și avem datoria să ne ocupăm de ea și să o soluționăm , continuând opera lui Spiru Haret (școli, cultură, cooperatie) Lui Haret i s-au adus unele acuzații .

...Junismul conservator =boieri privilegiați , latifundiari

Junimiștii îl învinovăteau că a detașat pe învățători de la rosturile lor firești dar Haret a perseverat .Dar politica lui Haret n-a fost continuată de tate guvernele.

Statul Român , la începuturile sale, **a fost condusă de clasa boierilor privilegiați și latifundiari** .Aceasta până la crearea burgheziei române , create prin străduințele PNL , ale lui I.Brătianu (bătrânul) Dacă nu era politica PNL, **solicitudinea lui față de țărani, di.Vaida când " a descălecat " în Vechiul Regat, n-ar fi avut plăcerea să dea de Mișu Cantacuzino în rândurile Partidului Țărănesc,** pentru că el ar fi fost în rândul oligarhiei latifundiare .

-N.Cănașu (PNȚ, ex P.Conserv .) : Dar îmi dai voie : **exproprierea și votul universal s-a făcut cu concursul nostru , al foștilor conservatori**

-Lapedatu : Da , recunosc , și cu concursul lor. Dacă n-ar fi fost această politică a PNL , față de țărani, n-am fi ajuns la victoria de la Trianon...

Lapedatu /18 aug.'32

14.)M.Manolea (Industria și comerț), la mesaj, Senat ,18 aug.'32

(D.S. , M O. 6, 17 aug.'32 , p. 122-133)

[LD:voce singulară în parlament ,teoriile lui Manolea ,atunci , în 1932,păreau exotice și neîmpărtășite de deputații și senatorii partidiști, fie ei național-liberali sau național-țărăniști.

Aș fi putut să nu dau prea mare importanță afirmațiilor sale.

Dacă stăruia asupra lor ,este numai pentru că, **după 1938, ele vor fi aproape integral asimilate ,stând la baza Constituției ,a legii electorale și a parlamentului FRN**

În formule sintetice ,el avansa denumirea unui astfel de regim :

regat și parlament corporatist .

Că la edificarea acestei construcții Manoiilescu nu va juca nici un rol, este o ironie a sorții .Vezi context și pe larg, la [fișier Corporatism-MM](#) și [Doctrine](#)]
MMManoiilescu / 18 aug.'32

«Elogiul Senatului .

[LD :Este pentru prima oară, în Senat,ca senator ales de Camerele profesionale. După schimbarea partidelor și guvernelor care i-au adus eticheta de " fripturist " ,el are o poziție antipartidică fără echivoc.

Lansează și susține [teoria "parlamentului corporativ "](#)]

"Este ceva în **atmosfera Senatului** care face **să se simtă bine vorbitorul** deprins cu **obiectivitatea științifică**;se schimbă majoritățile,dar rămâne ceva din ceea ce constituie **spiritul Senatului și demnitatea lui**.Evident că , în această virtute a Seanatului , intră mult și **acel elemnt de constanță** ,pe care-l reprezintă **figurile naționale care onorează Senatul ca senatori de drept**.

#Instabilitatea parlamentarismului românesc

Schimbarea guvernelor și parlamentelor este "**un fenomen "** aproape "**specific românesc**.Democrația franceză a dat rezultate datorită unei permanențe parlamentare și stabilității legislative.La români, **schimbarea parlamentelor este mai gravă decât a guvernelor**.Intervin interesele politice care **divid forțele constructive ale țării** , din cauza **politicii partidelor**.[.....]

«Viitorul :parlamentul corporativ

-**Manoiilescu** : În viitor , dle Graur. "**Statul corporativ** reprezintă **asocierea organică a corporațiilor ,asocierea organică a breslelor.**" **Eu m-am ales pe acest program** și vorbesc în urma unui **sondaj** ce l-am făcut **în cercurile producătoare** .

-**Madgearu** (ministr.Industr.și comerț) :**V-ați ales prin d.Duca și Tancred Constantinescu ,care n-au nimic cu statul corporativ** ci **pentru că Mociorniță părea simpatizant al PNT** , și de aceea **PNL l-a preferat pe Manoiilescu** .

"**Industriașii români** au mai mult bun-simț și **nu l-au ales ca reprezentant al corporatismului** ,știind cât de des își schimbă ideile MManoiilescu "

-**Manoiilescu** :**Camerele de comerț și industrie sunt din timpul guvernării țărăniște** și **reprezintă 60 % PNT** și **abia 25 % PNL** . Ori **3/4 din votanții Camerelor de comerț și industrie l-au ales** , **contra ordinului dat de PNT** .

-**Madgearu** : Se știe de toată țara că **mari industriași național-țărăniști** , la acest **Colegiu, nu există** .**DI Manoiilescu a inventat industriași național-țărăniști** .

Nu avem în toată țara **o duzină din aceștia !**

Cum afirmă MM că l-au votat naț.-țărăniștii ?!

-**Manoiilescu** :"**În statul corporativ** , împărțirea activității omenști se face în **bresle** , în **corporații organizate** .

"Din p.d.v.**economic** :producția și desfacerea prin **bresle** ;

Din p.d.v. **social**:conflictele de muncă se discută în **corporații** ;

Din p.d.v. **politic** : **Parlamentul corporativ** , **nu ales prin vot universal** , egal .

-**N.Corodeanu** :"**Este f.artificială această împărțire** pe care o faceți dvs. pentru **viitoarea reformă constituțională**.[-----]

-**Manoiilescu** :În **statul corporativ** ,statul este administrat de cei ce îl susțin.

Sistemul corporativ este natural , **nu artificial** .Este **tradiționalist** , rolul breslelor în istoria românească

-**Corodeanu** :Cunoașteți **sistemul lui Mussolini** și **ce efecte rele politice are el în organizarea statului italian ? !** Acolo corporațiile au o existență ridicolă.

Acolo este **un partid integrat în Constituție** .**<Consiliul Fascist >este unicul partid admis "**

Madgearu-intervenție

...Manoiilescu -Mussolini al României

-**Madgearu** :"**DI Manoiilescu a nutrit atîta timp visul de a fi un Mussolini al României "** În ordinea istorică ,**aceasta este o mare decepție a dlui M.Manoiilescu** .

-**Manoiilescu** : **DI Corodeanu face o confuzie** voită între fascism și corporatism. **Fascismul este o revoluție** .**Corporatismul este o construcție de stat** .

Nu înseamnă că oricine propune corporatism, este fascist !

Nici o țară democratică nu este obligată să introducă ghilotina numai pentru că au folosit-o francezii ! **Statul corporatist este < era gospodarilor > , opusă < erei demagogilor "**
(p. 125)

Manoilescu-replică

¶Parlament corporatist / Regat corporativ

"Singura formă de stat care ar putea asigura o continuitate ,este **parlamentul corporativ și Regatul Românesc corporativ.**

-**Șt.Graur** : În Evul Mediu , dle Manoilescu !

-**MManoilescu** :În viitor, d-le Graur ! [.....]Parlamentul corporativ nu este ales prin vot universal egal.El are și **elemente de tradiție**.Regretatul **Ion ICBrătianu** , în **Constituția din 1923**,a prevăzut ca un început , ca o experiență ,**cele 16 locuri rezervate senatorilor** alesi din **industrie, comerț, agricultură și muncă.**

O insulă în Parlamentul nostru, ales exclusiv prin vot universal , **cu alegere uni-nominală** ,pentru **ca și orașele să-și poată trimite reprezentanți.**

Începutul este mic. " În Senat suntem prea puțini. "

Sigur, 80% din populația României este țărănească.**Dar ,oare, orașele ,Bucureștiul, nu ar trebui să fie reprezentate ?**

Minoritățile (ex. ungurii) sunt reprezentate în Parlament -și e bine că sunt ! -

dar este normal ca Bucureștiul să fie înecat de departamentul înconjurător, Ilfov ? !

-**Emil Fagure(ziarist)** :În guvernul Iorga ,v-ați adresat corporațiilor, le-ați vînturat și frămîntat ,ați ales reprezentanți profesionali (industriași, mici meseriași etc.) și după o lună **ați făcut cartel electoral cu PNL, altfel n-ați fi reușit !**

-**MManoilescu** : " Da, **ideea statului corporativ s-a pus în guvenul Iorga .**

Dar singurele corporații ce au valorificat acest drept a fost **"Jockey-Club" și**

conversioniștii săi.În guvernul Iorga s-au luptat 2 lumi .

Tragedia d-lui Iorga a fost **lupta dintre cele două lumi**

MManoilescu / 17 aug.'32

()Manoilescu:autobiografie profesională

-**Corodeanu** : [....]**în ce breaslă de producători** puteți fi clasificat dvs. ?

Prin ce mijloace "industriale " ați ajuns dvs.să fiți ales în **Colegiul de industriași ?"**

(aplauze la PNȚ)

-**Manoilescu** : "Eu sunt **inginer - șef de promoție** al Școlii Naționale de Poduri și Șosele M-am destinat, prin toate studiile mele, **activității tehnice industriale.**

De 17 ani lucrez în acest domeniu. Tot ce am eu și familia mea **am pus în aceste întreprinderi industriale** .Am muncit îndărătnic și pozitiv în acest cîmp ; am fost **director al Industriei**, în Ministerul Industriei ;am fost **comisar al primei expoziții a industriei naționale** .[...]**Cum de mă întrebați de ce categorie aparțin ?(p. 124)**

M.Manolescu / 17 aug.'32

15.)I.Niculcea ,(G de F, Suceava),la Mesaj,Cameră ,18 aug.'32

(DAD, MO 12, șed.din 18 aug.'32, p 265- 269)

[LD : ședința este condusă de Șt.Cicio Pop .La validări, **Niculcea fusese contestat** pentru că **fusese condamnat** ,dar nu știu pentru ce.

În discurs, se consideră **"independent "** ,sub **semnul electoral al Gărzii .**

Este f-posibil ,însă, ca **Niculcea să fie** , pur-și-simplu ,un caz de **"naționalism-poporănesc "** , și **Garda să-l fi captat pentru aceasta.Este It.col.**

Xerox integral.În calculator, reprodus integral și ,problematizat, la fișierele respective.

Niculcea / 18 aug.'32

...Crainicul țărănimii

..."Independent "

[LD: nu știu cît de "independent " este, sau dacă... nu a fost tactica G de F de a-și asigura, astfel,cele două fronturi de ascensiune.

Cert este că folosește același limbaj, metaforic și amenințător.]

"Dior ,**putința de a veni aici**, în mijlocul dvs, **mi-a fost dată înții de popor**, acela care m-a trimis ; în al doilea rînd, mi-a fost dată **de spiritul occidental al d-lui prim-ministru Vaida**, care a ordonat alegeri libere ; și în al treilea rînd ,mi-a fost dată această putință de **Garda de Fier, care mi-a împrumutat semnul ei** fără precupețire și pentru care îi aduc mulțumirile mele." (Exclamațiuni la PNȚ)

Sunt deci **trimisul poporului, independent de organizațiile politice** și tot **ce voi spune aici , va fi numai în spiritul poporului, și numai în interesul lui** .[.....]

-Niculcea :"Eu de zece ani lupt să intru în Parlamentul acesta ,și nu am putut pînă acum. Dar știți de ce nu am putut ? Nu am putut pentru că **trebuia să intru aci cu belcugul de nas, ca ursul, să joc cum îi place șefului, și să nu spun ceea ce trebuia să spun și ceea ce simt.**

De aceea **caracterul meu independent a preferat** să nu fie supus organizațiilor dvs politice .De aceea **mulțumesc d-lui prim-ministru** ,care a ordonat alegerile libere , iar gestul **Gărzii de Fier** ,împrumutîndu-mi **semnul ei**, grație căruia am putut intra aici, are pentru mine **o înaltă valoare morală și socială** ,întrucît **a dat putință unui început de manifestare a spiritului politic liber** , care izbucnește astăzi în popor.

Acest spirit politic liber , independent, care se ridică astăzi din popor , **descătușat de organizațiile politice** cari l-au aservit, **în mod natural se leagă de idealurile Neamului.**

Acest spirit politic independent , spune că **ceasul organizațiilor politice a trecut**, și că **vine ceasul spiritelor politice independente**, puse direct în slujba idealurilor neamului."[.....]

Niculcea / 18 aug.'32

#Parlamentul actual nu reprezintă poporul !

[LD:indiferent de valoarea prestației lui Niculcea,tonul bășcălios de manifestare a parlamentarilor nu face impresie bună.Cu rîsete și bășcălie au fost tratați , în special, naționaliștii-Un ACCuza, apoi Goga, apoi Codreanu ...Și ce-a ieșit ?!]

-Niculcea :" **Deputații și senatorii de astăzi nu sunt aleșii poporului ;ei sunt aleșii organizațiilor politice "**

-Voci :" Așa este ! " (ilaritate)

-Niculcea : "Organizațiile politice **aleg pe cine vor ele, nu pe cine vrea poporul "**

-Voci :" Așa este ! " (ilaritate)

-Niculcea : **Voința poporului este astfel falsificată** de organizațiile politice și de aceea **Parlamentul de astăzi nu reprezintă voința poporului.El reprezintă voința organizațiilor politice** , care sunt cu totul altceva decît voința poporului "

-Voci :" Așa este ! " (ilaritate)

-Niculcea :"De aceea ,la votarea validărilor,**eu am votat contra validării acestui Parlament**Poporul va cere putința de a-și trimite aci, în Parlament, pe fiii săi aleși cu adevărat ."

-V.G.Beldie :"Te-a trimis pe d-ta ! **Dacă te-ar vedea poporul care te-a trimis !"**

Reformarea parlamentului

-Niculcea : **Votarea legilor** în Parlament să se facă **cu numărul de voturi cu care deputatul a fost ales** .Astăzi, **un deputat ales cu 5.000 voturi**, votează ca și unul ales cu 30.000-50.000 voturi.

Senatul actual să se transforme în **Senat Corporativ ;Desființarea senatorilor de drept** (aprobări ironice)

Sancțiuni drastice pentru cei ce opresc cetățenii să se manifeste cînd merg la vot ; (aprobări ironice) ;

...**Controlul** alegătorilor asupra aleșilor ;

...**Miniștrii** -aleși de Parlament ;

" În felul acesta, **numărul senatorilor și deputaților s-ar reduce** la mai mult de **o treime**,și mulți dintre **dvs. nu ați mai fi aici** (ilaritate) , iar deputații aleși ar fi mai aleși (ilaritate) [...] Cu sistemul votului **actual pot intra în Parlament** - nu am intenția să blamez pe nimeni -**toate ciurcurile partidelor politice** , pe cînd cu sistemul celălalt , pe care îl cere poporul, vor intra cu adevărat aleșii Neamului .

Așa vă cere poporul să faceți legile "

-Voci PNȚ : " Trăiască poporul ! " (ilaritate)

-Niculcea : Reprezentarea sinceră și nestingherită a voinței poporului este **primul pas**

spre desrobirea lui, este **cheia de boltă** a dezvoltării sociale. **De aceea noi o admitem "**

-Voce PNȚ : "Care noi ? "

-Niculcea : "**Noi, poporul.** Eu nu vorbesc în numele meu. **Eu sunt reprezentantul poporului**" (ilaritate, aplauze ironice)

-Voci : " Așa este ! " (ilaritate)

-Niculcea : " **Eu de zece ani lupt să intru în Parlamentul acesta** ,și nu am putut până acum. Dar știți de ce nu am putut ? **Nu am putut pentru că trebuia să intru aci cu belcugul de nas, ca ursul, să joc cum îi place șefului, și să nu spun ceea ce trebuia să spun și ceea ce simt.** De aceea **caracterul meu independent a preferat să nu fie supus organizațiilor dvs politice ."**

Niculcea / 18 aug.'32

▫**Schimbarea legii electorale.**

[LD:De atîta rîs,majoritarii riscau să-și dea duhul !]

-Niculcea:" Cu sistemul votului actual ,pot intra în Parlament- nu am intenția să blesez pe nimeni **toate ciurucurile partidelor politice** ,pe cînd **cu celălalt sistem** ,vor intra cu adevărat **aleșii Neamului "** (ilaritate)

-Voci : Trăiască poporul ! (mare ilaritate)

-Niculcea:" Și atunci, **legea electorală de azi** , **care nu permite acest lucru, trebuiește înlocuită.** (ilaritate)**Poporul vă cere o nouă lege electorală** , o lege dreaptă și

sinceră , naturală, fără înconjur.Poporul vă cere ca în noua lege electorală ,

-să se suprim prima guvernului. (ilaritate)

-să se suprim 2 % pe țară,

-să se amîne plata candidaturilor , după executarea alegerilor (ilaritate)

-candidaturile să fie pentru întreaga țară și individuale (exclamații și ilaritate)
nu pe județe și nu pe liste, cum sunt astăzi.

-Votarea legilor în Parlament să se facă cu numărul de voturi cu care deputatul a fost ales .

I.Niculcea / 18 aug.'32

16.)Întrebări, interpelări (Mecanism parlamentar)19 august '32

(DAD, Mo. 13, șed. din 19 aug.'32, p. 275- 283)

-Hegedus Nandor(PNM) :

întrebare privind pensiile neplătite ;

-I.Zelea Codreanu (Garda de fier) :

întrebare privind neplata pensiilor și salariilor din Bîrlad ;

-DRIoanițescu (ministr. Muncii) -răspunde

-I.AI.Vasilescu-Valjean (PNA-Goga) :

Întrebare privind "**Statusul romano-catolic Ardelean** " ,cerînd anularea Acordului .

-Iosif Willer : lămuriri în aceeași chestiune ;

-Adonis Popov (PT) -asociere la comunicarea lui Valjean .

(**vezi fișier Biserici, culte**)

-Eft.Gherman(PSD)

Comunicare : CFR-ul să plătească datoriile de la "Reșița" ; plata pensiilor de la Reșița.

-Confirmări ,opțiuni la deputați :

Mihalache (ales la Ilfov, Muscel și Prahova) optează pentru Ilfov

Sever Dan (devenit dir.BNR) renunță la deputăție ;

-Discursuri la Mesaj-

Gh.Bethlen (Cameră,) ;**Iosif Șandor** (Senat,) -

Elemér Rety (BEM, Cameră) , **Petru Bardos** (BEM - Senat)

(Blocul Economic Maghiar ,cartelat cu PNȚ)

G.Serbeniuk (,ucrainean , Cameră) , **VI.Zalozieky** (, polonez, Senat)

Demostene Botez (PNT), Nichifor Robu (LANC)

[LD: Vezi la fișierele partidelor respective .Aici rețin doar opiniile privind parlamentarismul.]

17.) Demostene Botez (PNT) ,discurs la mesaj, 19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 284-289)

Dem.Botez / aug.'32

[LD : încercare de a defini doctrina PNT , în **opозиție cu PNL și PT-Lupu** ,pe câteva teme la ordinea zilei :**parlamentarism- dictatură**;

scăderile vieții politice ; cauzele neîncrederii în politică .

În majoritatea exemplurilor ,nu recurge la programele de partid ci la afișe și manifeste electorale .Pentru trecut , exacerbează meritele "**generoșilor**",dar ignoră și este de rea-credință ,până la prostul-gust,**față de liberali, de Brătieni, ș.a.**

Și asta nu pentru a crea oarece autoritate socialiștilor,ci pentru **a diminua meritele liberalilor** ptr. cele două mari reforme democratice :**împroprietărirea și votul universal** Atâta perseverență a investit PNT în această minimalizare ,încît **a reușit s-o implanteze în mentalitatea epocii**, și s-o transmită pînă în zilele noastre.

În ce privește **PNT** ,îi atribuie **toate meritele**,în mod deosebit lupta pentru **Constituționalism** ,fără a-i explica esența, fără a aminti respingerea Constituției din 1923 de către cele două partide ulterior fuzionate .]

▣ Autoprezentare

[LD : avea , probabil 32 - 33 ani .Din familie de preoți ; avocat , poet , călător prin străinătate un trecut pe care ,în anii comunismului, îl va mistifica -repudia - ascunde - falsifica.Vezi "Memoriile" în care nu am găsit nimic !]

Deși enunță necesitatea unei reforme electorale, nu spune nimic despre ea .]

" Am uneori impresia , în această **Cameră**, în care mă întîlnesc , aproape la fiecare pas, cu un veritabil sau mai puțin veritabil **autor al României Mari** , că citesc veșnic **o pagină din istoria țării** acesteia.

"D-lor, **sunt un parlamentar , care încep astăzi cariera mea; sunt și un om politic , care a început deabia de un an ,viața lui politică.N-am experiență parlamentară** , am însă un **activ de observare obiectivă a vieții parlamentare și a vieții politice** din această țară. Ca **publicist ,timp de 20 de ani**, am urmărit obiectiv această viață și astăzi, pentru **a nu angaja partidul în numele căruia vorbesc** , prea mult,**pe o cale pe care n-o cunoaște** și pentru a spune obiectiv ceea ce doresc să spun în această incintă , voi căuta să păstrez în studiul chestiunilor pe care le voi pune,**obiectivitatea unui cetățean ,cu o educație de cetățean.**

[...] Înainte de a veni la această tribună, **am asistat , de sus [balconul presei] la câteva dezbateri importante parlamentare**

"Vă mărturisesc : am urmărit un " **as " al cuvîntului** , am urmărit în acea zi, o adevărată activitate parlamentară ,aceea a d-lui **Duca**.Și am ascultat , de sus, acea **pondere a elocinței** , acel **avînt al cuvîntului** ,cumpănit totuși, din care am înțeles constatarea lui **Cicero** ,care spune că **o elocință perfectă vine din literatură.**

Și am admirat acel discurs al d-lui **Duca**, și am admirat atunci , cu mai puțină teamă ca astăzi ,**impetuoșitatea unui discurs al d-lui Lupu.**

" Dar am constatat atunci că, **sub această cupolă, ca sub un clopot de sticlă izolat, se discutau** foarte frumos **chestiuni cari erau în afară de preocupările generale din care veneam eu** [.....]

#Divorțul dintre Parlament și țară

"Am să tratez **două probleme** , în primul loc, **care interesează liniștea acestei țări** și, în cea mai mare parte,**existența noastră** ,aici, ca **corp constituit** .

Am să cercetez fără jenă -dacă este vorba că **Răspunsul la mesaj** să constituie acel contact al Tronului cu poporul .

"Este evident că **prea multă politică îndeapărtează ceva din sinceritatea de prezentare a vieții reale față de Tron** .

Punctul de vedere **din afară** de acest Parlament și punctul de vedere **dinăuntru** , de aici, **sunt cu totul deosebite.**

Trebuie să recunosc de la început , cu o sinceritate totală pe care mi-o impun, că există **o**

atmosfera de neîncredere în viața politică și o atmosferă de neîncredere în viața parlamentară, atmosferă care creează o preocupare aci, în această incintă, și o altă preocupare afară, în mulțimea pe care o reprezentăm.[...]

"Dar am constatat atunci că, **sub această cupolă, ca sub un clopot de sticlă izolat, se discutau** foarte frumos chestiuni **cari erau în afară de preocupările generale din care veneam eu**..Și există această preocupare colectivă și, deși bunăvoința noastră individuală, a fiecăruia dintre noi,este pentru **a armoniza viața și preocuparea din afară, cu viața de aici**, totuș suntem tîrîți ,fără voia noastră,într-o **psihologie colectivă, care ne îndepărtează de ideea** că suntem mandatarii celor de afară.
Ceea ce determină această depărtare de popor, această deosebire de psihologie, dintre ceea ce este **aici** și ceea ce trebuie să fie, este [...] **preocuparea fiecărui partid de a poza în fața țării**: o poză care, ca orice poză, schimbă din aspectul natural al celui care se prezintă.

Și mai este acea **psihologie individuală iritată** care a dat loc **aci** la **scene penibile**. Scene care dacă s-ar petrece în stradă, ar putea să adune în jurul lor 50 de trecători, și care creează **aci o atmosferă de preocupare înaltă, ca și cum** treburile satului însuși ar depinde de rezolvarea unui conflict personal.Aceasta, socot eu, ceea ce creează deosebirea, acest **divorț de interesul de afară,această uitare a mandatului pe care îl exercităm aci.**" [...](p. 284)
Demost. Botez / 19 aug.'32

#Neîncrederea în viața parlamentară

"Dar mai există o neîncredere în ceva mai larg decît activitatea Parlamentului :**există o neîncredere în viața politică.**" Un cugetător, cu o nuanță literară desigur, dar totuș unul din capetele cele mai luminate ca cugetare din ziua de azi, **Paul Valéry**, a spus că **viața politică este posibilă prin dezinteresarea celei mai părți din popor.** "

"Acesta este un **adevăr cam cinic**, dar este un adevăr real și **această dezinteresare nu trebuie dusă la complecta desconsiderare a vieții politice.**

Care sunt cauzele care determină această neîncredere în viața politică ? "

Mersul greoi al instrumentului de exercitare a voinței poporului ;

Parlamentul aceasta poartă în el ,ca instituție,ceva din **gestul lent al marilor mulțimi.**

Se constituie greu, are ceva de o greutate incomensurabilă în exprimarea clară a unei idei. Trebuie să fim urmăriți mereu de singura idee, care poate asigura viața noastră parlamentară, aceea a prestigiului vieții politice și vieții parlamentare și aceea a mersului pe această cale mai departe.

"Teama de dictatură trebuie să fie aceea care **să călăuzească această viață parlamentară**, fiindcă trebuie să reamintesc aci cuvîntului **Cavour**, care spunea :

< prefer cea mai rea Cameră, celei mai bune dictaturi >

Numai **parlamentarismul**, cu toate aceste defecte, **poate asigura nevoia noastră aproape organică de libertate și de liberă manifestare a ideilor noastre ."**

...Votul universal

Cauzele care determină **această neîncredere** publică în viața politică, sunt **născute în special după război**.Sunt unele **cauze de ordin general**,cum este aceea a **scoborîrii omului politic din sfera pură** în care era pus odinioară.

Votul universal a scoborît omul politic într-o luptă aprigă, i-a deformat acea **estetică senină**,ca orice efort care deformează, și **omul politic este silit să se scoboare și să lupte devalma cu poporul.Acel cinism** împrumutat de anumiți oameni politici, care cred că pot sfida voința poporului,prin constituirea unei **forțe mai presus de această voință**.

...Demagogia,cinismul clasei politice

Lipsa unui contact cu țărănimea, care să provoace **educația poporului de la țară**, în sensul unei **educații politice**.

"Dacă între noi sunt **oameni cari se îpușcă cu revolverul și dacă noi ne pretindem educați politicește**,atunci **în țărănime ar trebui să existe un masacru la fiecare alegere.Nu țărănimea nu are educație politică -noi nu avem "**

Lipsa totală de stimă,cu care **cineva îndrăznește** să se prezinte în fața poporului, cu acea **dezinvoltură**,care a crescut de la atenieni pînă azi, cu ceea ce se chiamă **demagogie**.Cuvîntul însuși poartă în terminologia lui, **vechea origine grecească**. Se vede însă că **demagogia** aceasta este **ca vinul** :cu cît îmbătrînește, capătă **o mai**

mare tărie."

...Demnitatea țărănească jignită

" Există astăzi în pătura poporului de la țară și a celor de la orașe, o disensiune, o lipsă de contact sincer, care să-i permită celui de la țară să aibă deschis către orașan, întregul său suflet. Există o suspiciune veșică a celui de la țară, față de orașean.

Sunt două lumi deosebite, în care unul nu respectă pe celălalt.

Această pornire a omului de la țară în contra orașeanului, izvorăște dintr-un simț de demnitate, care este la baza sufletului țărănesc. (apluze)

Țăranul înșelat nu are sublima noastră admirație pentru acela care înșeală."

-Adonis Popov (PT) : Banca ministerială aude ?

-Botez : Țăranul înșelat simte în el o degradare, este jignit de această punere în inferioritate, prin aceea că este înșelat." [ ]

Botez / 19 aug.'32

...Neîncrederea în partide.

" Altă cauză de neîncredere în viața politică, izvorăște din acea totală neîncredere care, să fim sinceri, o avem în partide și noi unii față de ceilalți. Nu putem cere nici respectul, nici încrederea țăranilor, atunci când într-o perioadă de frământări de idei politice, ne prezentăm la țară cu manifeste și cu un program, care nu este bazat decât pe insulta unui partid, asupra altui partid " (aplauze la PNȚ și PT)

Și sunt mai multe teme de ponegrire și, în această materie, spiritul celui care ponegrește, a simțit că e necesar să se identifice cu o noțiune, care să constituie ceva sacru, dacă se poate [...] ceea ce se cheamă "patriotism", "naționalism", "iubire de patrie".

Intoleranța regătenilor.

"Acest monopol s-a manifestat prin compromiterea, pe cât se poate, a adversarilor, din acest p.d.v., și atunci când PNȚ a rezultat din fuziunea PNR din Ardeal cu PT din Regat, s-a încercat să se compromită, cu formule, intenționat subversive, fiecare din aceste două fracțiuni. Zece ani de zile au fost taxați și urmăriți țărăniștii ca bolșevici, iar cei din Ardeal, ca regionaliști."

...Ardealul fără ardeleni !

"Noțiunea de regionalism pornește de la "dorința PNL de a acapara avuția, sau măcar conducerea avuțiilor din Ardeal. Acest cuvânt de "regionalism" pleacă de la formula compromițătoare pentru sufletul românesc, care a făcut ocolul acestei țări și care era : <Vrem Ardealul, fără ardeleni ! > (apluze la PNȚ)

-Victor Iamandi : "Aceasta este inexact."

-N.Simionescu : "Aceasta nu s-a spus niciodată"

-Botez : Găsit-u-s-a printre dvs. cineva care să adîncească toată josnicia acestei formule economice ?

-Simionescu : "Este o acuzare care scade talentul d-vs. Formula noastră, d-le orator, este numai dragoste și entuziasm pentru ardeleni."

-Botez : " [...] Am fi dorit ca formula să fie alta [...] vrem pe ardeleni, chiar atunci când nu putem avea Ardealul "

-dr.I.Costinescu : "Dvs știți bine că Dobrogea a fost colonizată cu ardeleni, chiar atunci când nu puteam avea Ardealul. O știți dar nu vreți să o spuneți "

-Botez : "Dvs ați vrut pe ardeleni în PNL; dvs nu ați vrut pe ardeleni, pur-și-simplu. Nu mă las, d-lor, antrenat aci în tirada patriotică, care ar putea să facă deliciile unui orator de mare anvergură, cu privire la acel patriotism sacru al celor din Ardeal, care a știut să mențină o mie de ani, acea mistică lumină, care ne unește în suflet."

(apluze la PNȚ)

-G.Ștefănescu-Goiceanu (PT-Lupu) : "Așa dar greșala este că vă considerați și dvs. monopolizatorii naționalismului în Ardeal. [...] Aveți și dvs. o regie autonomă."

-Botez : "S-a transformat în politică, această acuzare, precizîndu-se neplăcerea PNL că Partidul Național din Ardeal, urmează credincios și total pe d.luiu Maniu "

Dacă partidul Liberal ar analiza puțin lupta politică pe care au dus-o ardelenii și ar căuta să-i despice sensul, ar cunoaște că lupta politică din Ardeal nu a fost dusă pe baze de lupte sociale și politice, ci pe bază esențial de națiune. (apluze la PNȚ)

Nu am cerșit bunăvoința nimănui." D-lor deputați, eu socot că chiar **din p.d.v.politic, în care îl consideră PNL, dar în interesul românismului, așa cum îl vedem noi, este încă necesar să păstrăm structura neatinsă de bloc al acestui românism în Ardeal.**" [.....](aplauze la pNT)
Demostene Botez, 19 aug.'32

18.) **Nichifor Robu (LANC),discurs la mesaj,Cameră ,19 aug.'32**

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 289-300)

[LD : este ales a doua oară parlamentar ; se consideră tînăr ; are respect pentru Parlament ; se consideră trimis al țărănimii bucovinene.]

[Discurs elaborat minuțios, cuprinzînd toate aspectele economice, sociale și politice, cu **ascuțitul critic** îndreptat spre **două categorii obsesiv atăcate** : "**jidanii**" și **partidele politice**. Neîndoielnic, discurs inspirat , controlat chiar, de **ACCuza**, care îl împinge pe **Robu în față**, pentru a ilustra **generația tînără** .Altfel, tezele lui Cuza, urmate cu perseverență.]

#Importanța și deficiențele parlamentului

Parlamentul - locul indicat pentru a se discuta problemele grave ale neamului și a se da îndrumări .Alți deputați, **poate au venit acolo prin alte "combinații"** , decît cele ce l-au adus pe el. (exclamații la pNT)Din cauza asta **se ridică contra lui și privesc cu puțină bunăvoință și răbdare la el...**

În parlamentul Iorga , a rămas descurajat de felul cum s-au discutat interesele neamului în această incintă sacră sfîntă a suveranității naționale.

Deputații țărăniști ar trebui să fie mai "modești" deoarece, mulți, **s-au ales cu voturile jidanilor**. [.....]

"Fiți mai modești, fiindcă **eu** , în județul meu, **am avut de două ori mai multe voturi ca d-voastră**, și **am venit singur**, iar **d-voastră trei** , **eu am avut voturile românilor și al creștinilor** numai, iar **dvs. ați venit și cu voturile jidanilor** (aplauze la LANC) [.....]

"Este nevoie **să se reducă prin lege numărul deputaților** , fiindcă, **din 380** cîți sunt, **nu sunt prezenți nici 70** , cîte unul de fiecare județ.

"Dacă nu sunt în Cameră , nu s- de găsit nici în sate, căuțînd interesele poporului , **sunt prin cluburi și după afaceri cu jidanii**" ,unde au mai mult de cîștigat decît în această incintă. "[.....]

≡LANC în Bucovina.

" Dlor deputați, îndată după această manifestație ,care era pornită din **convingerea neamului de autoconservare și de apărare**, rămasă în sîngele nostru din Bucovina, încă de la voievozi, de la Ștefan - cel - Mare , ca urmași ai arcașilor , **stăm și mai departe** ,

nu din ură față de dvs , ca regățeni, cum am auzit vorbindu-se aci, că sunt ardeleni și regățeni , și cum pe această temă s-a dat lupta între **Partidul Național din Ardeal și cel Liberal local** [...] **noi eram porniți numai din dorința de a ne întări băștinășia neamului nostru pe acel pămînt**. [.....]

În 1923 [LD: **batălia pentru art 7 , Constituție , cu substrat antievreesc**] , cînd s-a întemeiat , în Mitropolia Moldovei, **Liga Apărării Național-Creștine** , ne-am găsit bucovinenii acolo, **reprezentanți din toate județele** , și imediat după aceea, ne-am găsit înflorind și ridicîndu-ne în Bucovina, nu cu ură, ci așa cum statul Ligii arată, **ne-am găsit într-o înfrățite românească** , într-o înfrățire **pentru idealul mare**, pe care noi l-am visat 140 de ani sub stăpînire străină."

≡LANC sub stăpînirea românească .

[LD: 24 oct.2006., adaog la comentariu :să știe generațiile actuale , să nu ascundem sub preș, cât rău au făcut disensiunile regionaliste în România .Ascultându-i uneori pe unii **basarabeni, ardeleni sau bucovineni** ai impresia că vorbesc ca reprezentanți ai unor etnii diferite de cea românească ; **ura lor față de regățeni** , suprapusă sau alimentată de adversitățile partidiste , **întrece ura față de alte etnii**, inclusiv față de opresorii de altădată , fie ei unguri, austrieci sau ruși. De aici, doar un pas ca să fie interpretată ca regret pentru realizarea unirii .]

" În aceeaș luptă ne găsim și astăzi. Nu sunt politician, noi nu facem politică, noi

suntem naționaliști, și vă declar sincer că anul trecut, când am fost ales întâi deputat, **nu am simțit nici o senzație că sunt ales deputat**, deși, după ce am fost ales, **am mai stat două săptămâni în închisoare, și din închisoare am fost adus aici**.

Vă fac declarația cu multă durere ...

-Voce PNT : " Când, acum ? "

-Robu : " Nu acum , anul trecut .Să știți însă că noi recunoaștem ce este al fiecăruia și am să vă lămuresc, fiindcă știu ce doriți să vă spun , am să vă dau ceea ce este al d-voastre, dar nimic mai mult.

Țin să declar că **barbariile ce le-am întâlnit pentru sentimentele noastre românești, sub stăpînirea românească, nu le-am întâlnit nici sub stăpînirea austriacă.** "

" De cînd am pornit noi **mișcarea noastră** , adică din **1923, toate partidele politice** , fără deosebire, **au urmărit acelaș lucru**, și anume, **distrugerea noastră**, a acestui **nucleu naționalist**, a acestei **mișcări românești** , și aceasta **nu din pornirea românilor**, care erau în partidul respectiv, cît **din cauza influenței jidănimii**, care sta alături de dînșii . "

[.....]

N.Robu / 19 aug.'32

19.)Gral Gh.Rujinschi (PNT),interpelare,Senat ,19 aug.'32

intervenții : **gral Gh.Mărdărescu, M.Manoilescu** .

(D.S. , MO 7, șed .din 19 aug.'32 , p. 151 - 156)

[LD :Ministrul Ap.Naț - **gral Samsonovici ;g-ral Rujinschi a trăit în mijlocul aviatorilor peste 16 ani (din 1916) ; a fost director superior al aviației militare și civile ;]**

Gral Rujinschi / aug.'32

▣Legislația militară

În Consiliul Superior,**nu s-a discutat deloc legea de organizare a apărării națiunii.**

În prima guvernare PNT ('28-'30) , s-a alcătuit **ciclul de legi militare** de către **gral**

Cihoschi :legea organizării generale a armatei ; legea recrutării și legea cadrelor și efectivelor .Ele au fost votate în **guvernarea Iorga** .

Legea apărării națiunii era făcută,se afla la Statul Major, urmînd să fie adusă în Parlament .În ea urma să se stabilească responsabilitatea pregătirii națiunii pe timp de război.

-gral Gh.Mărdărescu (PNL) : **Aici greșești** ,pentru că este **legea de organizare a Consiliului Superior al Apărării Țării** ,care stabilește cine poartă **răspunderea : guvernul** .Din nenorocire, **legea nu se aplică.**

-gral Rujinschi : **Într-un stat constituțional și democratic ,este răspunzătoare națiunea.Ea delegă această suveranitate aleșilor săi, care o delegă guvernului . Guvernul este expresia suveranității naționale ...**

-Manoilescu : [....] aceasta **este tot ce aveți de spus** în materie de apărare națională ?

[...] Cum înțelegeți să se întărească idee de **responsabilitate** , și mai ales, posibilitatea **răspunderii ?Cînd la noi se schimbă miniștrii și planurile** , cu fiecare guvernare ?!

-Rujinschi : Se va discuta și stabili la venirea legii .Trebuie acest program.

Rujinschi

20.)Josef Șandor de Paché (PNM) ,Declarație la mesaj,Senat, 19 aug.'32

(D.S., MO 7, șed. din 19 aug.'32, p.159-160)

Gh.Bethlen ,Declarație la mesaj,Cameră, 19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 283)

[LD : **În aceeași zi, în Camera și Senat, se citește aceeași Declarație**

▣Maghiarii-fidelitate față de PNM

Și în aceste alegeri, marea majoritate a maghiarilor din România a persistat cu fidelitatea pe lîngă Partidul Maghiar.Partidul Maghiar nu trece sub tăcere că **alegerile, în**

unele județe și locuri, s-au desfășurat nu într-o perfectă libertate , avînd loc abuzuri ale autorităților. Partidul Maghiar este **gata să sprijine toată activitatea legislativă** , pentru a atenua și suprima criza economică.

▣ Rezolvarea probl. minoritare

Întîrzierea cu 14 ani a rezolvării problemei minoritare ; marea speranță pusă în PNȚ care se simte sub promisiunea **Hotărîrilor de la Alba Iulia**. Cerem și pretindem aceste drepturi , pentru a lua sfîrșit cererile noastre politice, culturale și economice.

▣ Nu va vota Adresa de Răspuns la Mesaj.

21.) Imre Rety (Bloc Economic Maghiar) , Declarație la la mesaj , 20 aug.'32

(DAD, MO 14, șed. din 20 aug.'32 , p.307-308)

Rety / 20 aug-'32

▣ Apel la colaborare

"Blocul Economic Maghiar aduce cu sine , în acest Parlament, spiritul și învățătura dobîndită în decursul vremii și declară, cu toată sinceritatea , că voește să depună deplină stăruință și întreaga sa putere de muncă în serviciul și spre binele populației conlocuitoare a acestei țări.

"Întinde cu dragoste mîna de frate națiunii dominante , în conștiința acelu trecut de veacuri , în care **cele două popoare au fost strîns unite** , deși au survenit oarecari neînțelegeri , aceasta însă numai **din cauza politicei greșite a unor clase conducătoare**.

Populația muncitoare, însă, în conștiința intereselor comune , a conlucrat necontenit pentru făurirea unui viitor mai bun " (aplauze la PNȚ)

"Pentru ca Blocul Economic Maghiar să poată îndeplini această înaltă misiune , socotește absolut necesar **să fie înlăturate toate acele obstacole care ar zădărnici o frățească conviețuire cu națiunea majoritară a celor aproape 2 milioane de maghiari**.

"Blocul Economic Maghiar , cu sufletul deschis , propovăduiește idealul înțelegerii reciproce , dar , în același timp, relevă , cu toată stăruința , acele dorințe ale populației maghiare , fără de realizarea cărora nu s-ar putea concepe consolidarea sufletească și economică a țării. Aceste dorinți se referă la menținerea instituțiilor noastre economice și culturale în spiritul vremii.

Rety / 20 aug.'32

▣ Doleanțele secuiești

" B.E.M. , ca sincer aderent al descentralizării , **cere realizarea celei mai depline independențe administrative, culturale , pentru ținuturile secuiești**.

În același timp , pentru populația maghiară care trăește în celelalte ținuturi , **cere realizarea unei politici culturale** , prin care să asigure în măsura cea mai deplină , păstrarea valorilor de interes cultural , ca și dezvoltarea continuă a acestora.

În consecință, cere **desființarea așa numitei zone culturale** , și , pentru corpul didactic minoritar maghiar, **același sprijin moral și material ca cei de la școlile de stat**.

▣ Subsecretariat pentru minorități

BEM, prin înființarea **Subsecretariatului pentru minorități**, vede un document solid pentru **îndeplinirea unei armonii între majoritari și minoritari** .

Funcționarii maghiari să nu poată fi înlocuiți. În ținuturile locuite de minoritari , să fie numiți **funcționari care cunosc limba lor** . Cerem **dreptul de a petiționa în limba maternă** .

Cerem aranjarea dreptului de cetățenie pentru cei în drept.

Imre Rety / 20 aug.'32

▣ Încredere în Iuliu Maniu, PNȚ, Guvern

"**Dacă ni se vor îndeplini aceste cereri** , statul român va găsi în BEM și populația maghiară **pe cei mai înțelegători prieteni** . (aplauze la PNȚ)

"Noi, **nu de la forurile internaționale așteptăm îndreptarea soartei noastre , ci din partea democrației românești** , al cărui cel mai marcant reprezentant este d. Iuliu Maniu și **partidul prezidat de d-sa** " (aplauze prelungite la PNȚ)

"Alegerile recente libere și curate ne-au dat o bază reală pentru începerea unei sincere colaborări ,cu cei care au aceeași mentalitate și intenții.

Avînd încredere în Iuliu Maniu ,avem nădejdea că **privind problema minorităților , vom avea sprijinul partidelor românești.**Primiți mîna frățească întinsă cu dragoste și încercați a-l ușura suferințele.Să stăruim împreună ca viitorul nostru comun să fie mai fericit și să vedem mai puține suferințe și mai multe bucurii .

Avînd încredere în politica guvernului , **declar că voi vota Răspunsul la Mesaj. "**

(aplauze prelungite la pNT)

Imre Rety / 20 aug.'32

22.)Béni Zzabo (PNM) , discurs la mesaj, 24 aug.'32

(DAD, MO 18, 24 aug.'32, p. 456-457)

[LD : se consideră singurul reprezentant al micilor industriași și meseriași]

În alegerile din 1928, 1931, 1932, el s-a adresat "Sfatului parlamentar " al Partidului Maghiar ,pe listele căruia s-a ales a treia oară.

Beni Zzabo / 24 aug.'32

▣Micii meseriași și comercianți

Este **singurul deputat meseriaș**.Scopul lui este să activeze în interesul micilor industriași ,**fără deosebire de naționalitate și regiune**,deoarece **meseriașii diferitelor naționalități trăim în armonia cea mai perfectă**"lucrînd pentru fortificarea instituțiilor profesionale , de binefacere și culturale, moștenite de la înaintași.

În interesul lor, al țării, se străduesc să lucreze , să se perfecționeze, pentru a ajunge la gradul de civilizație din apus,încît țara să importe din ce în ce mai puține articole din străinătate . Din păcate , există o situație exasperantă :meseriașii noștri îndură mizerie , n-au de lucru ; țara este invadată de diverse articole importate !

-Importanța clasei de mijloc

[LD:Micii industriași, meseriași , comercianți , alcătuiesc în România , cca **12 % din populația țării ,ocupând locul II (după 75% țărani) ,iar la îndatoriri , locul întâi]**

În raporturile sociale ale fiecărui stat ,**o clasă puternică și independentă de mici meseriași și comercianți are un rol important.**Este în strînsă legătură cu celelate clase sociale, deoarece asimilează un număr considerabil din clasa plugărimii și a muncitorilor , mai ales copii săraci și orfani .

Această clasă , la rîndu-i ,dă elemente distincte altor clase : intelectuali, a căror muncă necesită trudă și bani"Căci făcînd parte din așa-zisa clasă de mijloc, duce rolul de echilibrare între diverse clase sociale ."

În viața economică, de asemenea, îndeplinește un mare rol , asumîndu-și numeroase sarcini publice,asigurînd cu produsele sale prosperitatea economiei statului .

Beny Zzabo / 24 aug.'32

23.)Michel Weissman (P.Evreesc) ,discurs la mesaj, 20 aug.'32

(DAD , MO 14, șed. din 20 aug.'32, p. 308-316)

Intervenții în discurs : **I.Niculcea, M.Stelescu, ACCuza , Nich.Robu** (G de F și LANC)

Replici : **Pompiliu Ioanițescu , Aurel Vlad , Solomon Rosenberg** (PNȚ) ,

[LD : lipsă xerox.Fișe detaliate.Vezi pe larg la **fișier Evrei**]

▣ Regimul politic românesc

▣ Evreii ▣ Partidul Evreesc.

▣ P.Evreesc în sistemul de partide .

▣ Răspunsul la mesaj

Weissman / 20 aug.'32

▣Regimul politic românesc

[LD : observații pertinente, interesante .Pledează pentru regim parlamentar ,guvern parlamentar de coaliție.Este întrerupt și hărțuit ,automat ..... de tinerii legionari și cuziști]

-Aprecieri pozitive la adresa **parlamentarismului românesc**.

-Partidele politice istorice românești -PNL și PNȚ -**ar fi trebuit să-și dea mîna pentru a**

face un guvern tare, masiv, capabil să scoată țara din criză.

Temperamentul specific oamenilor politici , dezbinările , vrajba, pasiunea politică, au împiedicat această formare a unui guvern de coaliție.

-Alegerile sub guvern Vaida, alegeri libere , față de alegerile din trecut.

A sperat că din aceste alegeri libere se va constitui un **"guvern parlamentar "sub formă de coaliție**

-Legea electorală românească este "inechitabilă " , "stranie " ,determină ca guvernul să nu fie " parlamentar " (p. 308-311) [.....]

-Voce : sunt evrei și în celelalte partide politice ...

-Weissman : voi ajunge și la ei.....

-Aurel Buteanu (PNT) : Noi vă inversăm argumentația pentru unirea partidelor , privind **minoritatea evreească dispersată.**

-Weissman :**Primesc obiecțiile și critica și cred că faceți un serviciu poporului evreesc cerându-l să se unească.**Veți vedea dacă suntem dispersați și în ce coeficient .
[-----P.evreesc distinct -----]

Poporul evreu are nevoie de un "instrument politic " , trebuie să facă politică, pentru realizarea revendicărilor sale specifice.

C.Toma (PNL-2) : Amestecați-vă în partide .

Weissman / 20 aug.'32

▣ Evreii /PartidEvreesc.

În România există cca **8 - 900.000 evrei**, ce reprezintă **4 % din populație.**

Cum de s-au hotărât să facă un **Partid Evreesc** când ei au susținut, totdeauna, că sunt **cetățeni români ?**

...Patriotism obiectiv

-Weissman :**"Există un patriotism obiectiv, elementar**, atunci când o populație trăiește în cadrul unui stat ,cînd trăiește în aceleași condiții culturale, în aceeași atmosferă morală , cînd trăiește în aceiași mediu cosmic și cînd există aceiași mediu economic cu care , în mod fatal, și în mod indisolubil, este solidară . "

Acesta este un patriotism obiectiv, elementar .

...Patriotism subiectiv:evrei

Există și un "patriotism subiectiv " , variat, cu intensități și nuanțări variate, cre creează acel "**reflex psihologic** " ,impregnat cu pecetea unor impresii, sentimente, amintiri . [...]natural, există la populația evreească din țara Românească un fond sufletesc distinct " , afară de solidaritatea economică-politică-culturală , cu nația română.

"Există și o altă solidaritate la evrei ,o solidaritate cu comunitatea evreească antică și care în istoria omenirii a marcat ceva "

Nu un evreu a spus despre cultura contemporană că se compune din două țesături :

"Țesătura iudaică și țesătura atică-elenă "

"Evreii aceștia , care au avut o Biblie a lor și a devenit o carte universală,care au avut o religie a lor și a devenit o religie a lumii,evreii aceștia, indiferent de opinia autorizată a d-lui Robu,înseamnă ceva pentru noi,și dați-ne voie să avem un sentiment de mîndrie , pentru ce au făcut Evreii în istoria internațională ,și dați-ne voie să cultivăm acest sentiment la evreii din populația românească . "

Weissman /

▣Va vota R la M

/ Cu toate obiecțiunile pe care le-a făcut , ținînd cont de Declarația guvernului, el mai crede în motto "Alba -Iulia " , care este legată de programul PNT .....

și de aceea, **va vota Adresa la Răspuns la Mesaj.** (p. 315)

M.Weissman / 20 aug.'30

24.)Scandal pe culoarul Camerei:Landau -Robu-Adam ,26 sept.'32

(DAD, MO 35 , șed. din 26 sept.'32, p. 1270) ("Dimineața " , 28 și 30 sept.'32)

[LD:17 apr.2007.dau acest gen de **incident parlamentar** pentru a releva un fapt :se spuneau uneori în parlament **lucriuri din cele mai grave** la adresa unuia sau altuia din

oamenii politici ai vremii ; exista un *Regulament parlamentar* care amenda **anumite expresii** , considerate "*neparlamentare*" (de multe ori mult mai puțin grave decât acuzele de fond);se ajungea ,uneori , la **apostrofări și ciocniri fizice**.Ele erau stenografiate ,ziarele le relatau sau nu

(în funcție de simpatii sau antipatii) .La rigoare,se ajungea și la tribunal ,pentru **calomnie, insultă** etc etc .Dar niciodată ,nici într-un caz , nu se trăgea o concluzie generalizată de învinuire stigmatizată ca purtând o pecete rasist-naționalistă :**antiromânism,antimaghiarism,antigermanism, antițigănist , anti rusism**.

Se înțelege ce vreau să spun ? Singura faptă care avea un nume consacrat ,era aceea de **antisemitism** .De ce ? Încă nu mi-am răspuns la această întrebare ,dar nici nu vreau s-o ocolesc.Și se cauta orice manifestare cu acest generic ,și **ziarele** se simțeau datorate să le relateze,și **fiecare om politic** trebuia să se pronunțe (condamnând sau justificând) , și **instituțiile** (guvern, parlament ,partide , justiție ș.a) trebuiau să ia atitudine,și se vorbea de "**atmosferă antisemită** ", "**țară antisemită** ", "**popor antisemit** "

Mărturisesc că mă simt jignită,ofensată,când citesc aceste dovezi de antisemitism, și că, dacă aș fi pusă în situația de a vota pedepsirea "vinovaților ",m-aș abține]

[**Context** :Landau făcuse o comunicare privind **Testamentul lui Elias** ,apoi ieșise...

Cioc (PNL-g)și dezvoltă discursul la **Legea control avere și apărarea onoarei** ;

La un moment dat,în incintă a intrat Landau ,urlând că a fost bătut pe culoar de doi cuziști .În urma marelui scandal,Comisia de disciplină a suspendat ptr 10 ședințe pe cei doi]

-M.Landau :

▣**Comunicare :Testamentul lui Elias**

În 1925 ,a încetat din viață **Jacues Elias** ,lăsînd prin **testament** o avere considerabilă, care se cifrează la aproape 1 miliard de lei,

"**Academiei Române** " , cu obligația acesteia de a întemeia o **fundație** care să întrețină o serie de **așezăminte cu caracter cultural și filantropic** ,în primul rînd **un spital** , în care să fie îngrijiți bolnavi,**creștini și evrei**.

Au trecut **9 ani** și, deși averea se compune din imobile aducătoare de venituri ,**n-a luat ființă nici o instituție de cultură și binefacere** ,care să îplinească voința marelui și generosului donator.În vederea adresării unei interpelări, cere să i se pună la dispoziție : testamentul defunctului ;inventarul moștenirii imobile ;efectele în numerar ; dosarul de cheltueli .

...**Încăerare M.Landau -N.Robu - M.Adam**

-M.Landau : dle președinte, **suspendați ședința !** Stăteam pe culoar și un domn deputat cuzist ,tînăr,împreună cu d.Robu, s-a apropiat de mine ,m-au trîntit la pămînt, m-au bătut și mi-au spart ochelarii.**Cer să se aplice sancțiuni ,pentru că dăunează prestigiului Parlamntului. De ce suntem terorizați ?**

-Petre Dinu : Amenințarea s-a făcut chiar de aici, din Cameră...

-Voce PSD :Vă rugăm să luați **sancțiuni imediate** ...

-dr.Lupu :Suspendați ședința și **chemați Comisia de judecată**.Deputatul este fără apărare !

-Voce PNT : Aceasta este scandalos !

-Ionel Lupescu (vice președ.) : Suspend ședința .La redeschidere :Sunt informat că pe culoare s-a întîmplat un **incident destul de regetabil** și, în consecință, consult Adunarea dacă încuviințează trimiterea la **Comisia de disciplină** a dlor deputați Nichifor Robu și Marcel Adam

-Marcel Adam : Vă aduc la cunoștință că **noi am fost atăcați**

-M.Landau : **Îndrăznești să spui acest lucru ?!** . Să spună d.Nottara cum a fost ...

(schimb violent de vorbe, scandal...)

- **Ionel C.Lupescu** : Roagă Comisia să înceapă judecarea urgentă a cazului....

[-----D.Cioc continuă discursul -----]

-N.Robu : **Am fost ofensat** în timp ce am făcut o întrerupere la **cuvîntarea lui Mayer Ebner** (rabin, P.Evr.)în legătură cu o **amnedă fiscală** pe care **Comunitatea israelită din Cernăuți** o are (2.500.000)și nu a plătit-o.

În acest timp, **jidantul Landau**, **mi-a spus că sunt inconștient și obraznic**.

D.deputat **Marcel Avram** a avut și el un schimb de cuvinte cu Landau , **fiind ofensat și mai grav**.Pentru cuvintele ofensatoare , eu nu am avut nici o satisfacție, **Biroul**

Camerei trecînd cu vederea. Pe culoar, am văzut cum se certau M.Landau și Landau, și Adam l-a lovit. Jidanul Landau a ridicat un scaun ... și atunci am intervenit eu, parînd lovitura, și jidanul a căzut jos.

Noi doi am fost trimiși la Comisie, Jidanul, nu! Din care motiv preferința pentru jidani, în acest Parlament, și persecuția noastră?!

Eu sunt trimis de Parlament de nația română, nu de Comunitatea israelită, cu un anume mandat Eu nu pot pleca din Cameră fără să mi se dea satisfacție, ofensat de un jidan. Îmi voi lua singur satisfacția dacă Biroul Camerei nu înțelege să mi-o dea.

-Pomp.Ioanițescu: Ce este aceasta? Nu se poate admite acest limbaj!

Camera întregă, conștientă, protestează asupra acestui fapt!

-Dinu Simian (prezidează): Fac apel la d-ta, d-le Robu, să-ți retragi amenințările.

-N.Robu: "Eu sunt român de sînge"; jidani ca Mayer și Landau reprezintă "jefuitorii neamului meu". Îmi este foarte indiferent unde voi ajunge, dar în lupta pentru neamul meu, voi merge pînă la capăt. Cer satisfacție pentru jignirile care mi s-au adus."

-Dinu Simian: Cred că este bine să retrageți amenințarea (relatează ce a aflat despre incident) Acum mi se aduce la cunoștință și de ofensele aduse de d.Landau

Rog pe d.Landau să dea explicații.

-Landau: chestiunea a fost la Comisia de disciplină...

-Simian: Vă rog să aveți încredere de felul în care prezidez.

-Landau: Cînd Comisia își va spune cuvîntul, vom discuta și "pretențiile" d-lor Robu și Adam... (urmează insistențe și schimburi de cuvinte...) dacă Camera crede, voi merge și eu la Comisie

-M.Adam: Landau l-a jignit spunîndu-i că poartă cămașa "afară", peste pantalon

De aceea mi-am luat satisfacția (ș.a.m. d, șamd... minute în șir... cu amestecul lui Lupu)

[---]

«Raportul Comisiei de disciplină

(DAD, MO. 37, 28 sept.'32, p. 1398-99)

[LD: se citește în plenul Adunării]

[LD: notez doar cîteva remarci... semnificative...]

(președ.dr.Virg.Solomon; raportor Gr.Ivănceanu)

Au fost ascultați Marcel Adam și Nichifor Robu. S-a hotărît: **excluderea celor doi, pentru 10 ședințe parlamentare.**

-Xeni: Ce cuvinte ți-a spus?

-Marcel Adam: **Că umblu cu cămașa afară [costumul național].** Recunosc fapta mea. Dar socot că nu este o scădere a demnității mele că **mi-am apărat portul.** Și alți deputați au mai făcut-o și au ajuns miniștri [aluzie M.Popovici]

-Xeni: dar și Mihalache umblă cu cămașa în afară

-Marcel Adam:

-Marcel Adam: Am fost provocat [...] după o serie de **suferințe ale neamului meu**, în Bucovina, am fost trimis de populația bucovineană să o reprezint în Parlament.

Reprezint o populație "umilită, jefuită de jidanii care au colportat spionajul între armata austriacă și poporul meu. Am asistat la suferințele românilor din Bucovina în timpul războiului, cînd **au fost întemnițați, împușcați terorizați din vina acestor jidani** Am asistat și după război, **la jefuirea, la sărăcirea, la aruncarea pe drumuri a țăranilor, de către cămătarii jidani**" [----]

Dar, ori de cîte ori am ridicat cuvîntul de la această tribună **ca să arăt nenorocirea și mizeria în care se zbate neamul meu din Bucovina, din cauza jidanilor,** tot de atîtea ori **am fost grav ofensat și insultat de acești jidani,** cari, cel puțin aici, n-au ce căuta. **Ei ne-au acaparat totul,** tot ce se putea acapara în această țară; **au acaparat finanțele, au acaparat comerțul, și acum vor să ne ia și pămîntul**"

-Nichifor Robu:

-preot D.Man (vicepreșed.Camerei): "D-le Robu, aici nu sunt jidani, aici sunt parlamentari, colegi de-ai d-tale, trimiși de națiune să o reprezinte (apaluze la PNL și PNT)"

-N.Robu: Pentru noi, "sunt neexistenți jidanii din Parlament" [...] Aici este Adunarea Națională, este suveranitatea națională, pe care noi nu înțelegem s-o împărțim cu Weiss, nici cu Landau"

-Aurelian Weiss (PNT) :Mai întâi trebuie să știi ce înseamnă suveranitate națională "

-N.Robu : [.....] noi nu am fost apărați când am fost ofenșați de ei [...] **Landau mi-a spus "imbecil" , "obraznic" ,iar președintele Cicio Pop nu a luat nici o măsură.**

Am intervenit în conflictul cu Landau ,pentru că d.Adam este debil, și nu putea exercita cu succes un atac împotriva lui Landau (ilaritate) [.....] intervenția mea a fost cu iuțea (mare ilaritate) și când am luat scaunul lui Landau ,acesta a căzut jos.

Asta e , am intervenit să perez lovitura .... și **el a căzut jos** (mare ilaritate)

Acest fapt este explicabil și nu am crezut că pentru asta voi fi trimis la Comisie .**În schimb Landau, nu !**Eu nu cer decât tratament egal.**Un deputat țărănist s-a bătut la bufet, și nu a fost trimis la comisie .Dacă Landau nu ridică scaunul** eu nu-l prindeam și nu pica .Aceasta este cauza . (mare ilaritate)

-Voce : Să reconstituim faptele ? (mare ilaritate)

[LD se trece la vot: **vot nul.**

A doua zi, se votează suspendarea lor pentru 10 ședințe]

..."Dimineața ":

[LD : Cunosc foarte bine tonul acestor "**democrați**" de serviciu," **prosemiți**" de stînga .Va trebui să decantez din acest gen de **presă propagandistică** ,cît era sinceră poziție democrată și cît era **zarva generalizatoare** - deseori transmisă peste hotare - privind

" pseudo-regimul democratic " românesc, **poziția "duplicitară "** a patidelor, a unor personalități de marcă,care **au înveninat crescînd atmosfera** .

Procese de intenție, insinuări demagogice, de la un episod întînit uneori în **parlamentele oricăror țări !**]

Teodorescu-Braniște:

Robu spune că lupta sa politică, va merge pînă la capăt ;**Landau** spune că lovirea lui se va discuta la Comisie ;**Marcel Adam** spune că a recunoscut la Comisie că l-a lovit și îmbrîncit pe Landau ,dar acesta a refuzat să-și recunoască fapta ;**Robu** reproșează că nu i se apără demnitatea de român.

"Eri, în Cameră, **o ședință penibilă**.O lungă serie de incidente și chestiuni personale a ocupat tot timpul dezbaterilor.Deputații **s-au invectivat , s-au apostrofat, s-au ridicat unii împotriva altora .Alții s-au bătut pe culoare**.Alții se aflau în incintă față-n față, furioși, amenințători, gata să se încaere .Vacarmul a luat proporții fantastice.

După ce liniștea a fost restabilită ,fiecare dintre împričinați s-a simțit dator să se explice.

Un nou prilej de incidente grave. **Acest spectacol a durat 5 ore.**

Tudor Teodorescu -Braniște / 30 sept.'32

Acum cîteva zile, **doi deputați cuziști** - confundînd, probabil, bufetul Camerei cu o mustărie periferică -**au bătut un deputat evreu.**

Comisia de disciplină a Camerei, judecînd faptul,**a decis excluderea pe un număr de ședințe a celor doi bătăuși** Am socotit - și am scris aici - că **sanctiunea este prea blîndă , față de gravitatea faptului săvîrșit.**

"Eri, Camera trebuia să ratifice cu votul ei ,hotărîrea Comisiei de disciplină_

După îndignarea cu care **unii fruntași ai opoziției înfieraseră în ședință isprava cuzistă**,după **vehemența cu care oficioasele de partid veștejiseră faptul în sine** - nu mai încăpea îndoială :**vinovații trebuiau să-și primească pedeapsa_** cu atît mai mult cu cît pedeapsa era extrem de blîndă .

Așa s-ar fi petrecut lucrurile **într-o țară cu sentimentul demnității parlamentare** , într-o țară în care logica își are rostul ei bine definit.**La noi, s-a întîmplat dimpotrivă.**

Pusă la vot, hotărîrea de sancționare a scandalagiilor n-a întrunit quorumul necesar.Votul a rămas nul.

Explicația ? Partidele au protestat prin oficioasele lor ,fiindcă față de lume se simțeau obligate să protesteze .

Dar chemate să voteze_ **au votat pe furis împotriva excluderii** , adică pentru cei doi bătăuși.Cîțiva , mai șmecheri, s-au abținut. [...]

Cum se împacă votul nul de ieri , dovadă de periferică solidaritate cu bătăușii - cu protestele indignate din Cameră și din presă ?

O atitudine hipocrit civilizată pentru public ,adică în presă și în dezbateri, - **și una sincer huliganică acolo, în fața urnei ?**

Acesta este punctul de vedere al Camerei ? Să-l spună limpede .

Să se tragă o linie hotărîită de demarcație între sălbăticie și civilizație.

Jocul pueril al celor două atitudini - una occidentală - pentru fațadă ;

alta huliganică , pentru interior -nu mai poate dura.

Iar dacă șmecherii jucători vor să-l continue, nimeni nu se va mai lăsa amăgit.

Întrebarea care se pune , e limpede : **dacă palmele cuziste ar fi răsuna** - **nu pe obrazul** deputatului Landau ,ci pe cel al d-lui Maniu , d.G.Duca, dr-N-Lupu sau Gh.Brătianu - **votul ar mai fi rămas nul ?**

S-au mai simplu : **dacă pe d.Landau l-ar fi chemat Ionescu sau Popescu** -ar mai fi existat abținerile șmechere și voturile de-a dreptul " pentru " ? [...]

Astăzi votul se repetă ."

..."Viitorul " :

"Doi deputați cuziști, specialiști în brutalități, d-nii Adam și Robu, au luat la bătaie pe deputatul evreu Landau, trântindu-l la pământ.[...] În ce ne privește, **nu avem cuvinte destul de aspre ca să protestăm și să înfierăm asemenea procedee banditești , care distrug cu desăvârșire prestigiul Parlamentului.** Nici o sancțiune disciplinară, dictată de grija menținerii autorității și prestigiului Parlamentului , nu este prea aspră împotriva celor care încearcă să introducă brutalitatea și violența în lupta parlamentară. **Parlamentul nostru are o tradiție de luptă politică demnă și civilizată,** și cei cari vor să introducă acolo moravuri banditești, trebuie să simtă că acest lucru nu este posibil "

..." Mișcarea " :

" Înregistrînd această sancțiune, aplicată celor doi agresori,ne exprimăm din nou speranța că **scenele de maidan la care se dedă d.Robu și cei de tepe sa,** nu se va mai repeta , cel puțin **în Parlament , a cărui menire** nu este să adăpostească pe ciomăgașii periferiei sociale ."

Bătaia Landau-Robu-Adam / sept.'32

25.)G.Serbeniuk ,(P.N.Ucrainean), discurs la mesaj , 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed.din 31 aug.'32 , p. 532-536)

#Ucrainenii ,sub regim românesc

[LD : atenție ! la acest capitol, cuprinde **aria ucrainenilor din Bucovina și Basarabia .**

Atenție la **ațițările social-democraților "de serviciu "**

Atenție la dr.Virgil Solomon !Atenție la glasul cuziștilor bucovineni ! Și mai ales , atenție la esența acestei probleme ! Cum dracu vei rezolva situația asta așa de voit încîlcită ? !

Dacă această Bucovină nu ne era luată de ruși ;**dacă** , după 1989 nu ar fi rămas la ucrainenii ! **dacă ... dacă ...]**

...cea mai nedreptățită minoritate

"Din toate minoritățile din România,**cea mai nedreptățită este minoritatea ucraineană "**

-**V.T.Prelipceanu** (LANC , Bucovina) :"**De ce falsificați istoria ?**Dvs nu știți că **răzeșii români au ocupat toată regiunea de inundații ?**

Nu cunoașteți inscripțiile și documentele care arată **dreptatea noastră, acolo ? "**

-**Serbeniuk** : dar eu n-am spus asta .

-**V.T .Prelipceanu** : **De ce susțineți această nedreptate în Parlamentul Țării ?**

Dvs ați intrat în Bucovina ,în momente critice pentru dvs., ca servitori pe moșiile boierilor români,iar astăzi veniți și afirmați aici, la tribună , astfel de ineptii "

-**Teodor Rosnovanu** (PSD) :Dle deputat , **oamenii aceștia** trebuie să-și cîștige o dată drepturile lor .**Nu se poate ține o națiune mereu în robie. "**

-**G.Serbeniuk** :**Lăsați istoria deoparte ,dle Prelipceanu !Noi suntem oameni vii .**

"Pornind din visul desnaționalizării , care în toate timpurile și în toate țările a rămas doar un vis,**guvernele române au suprimat toate drepturile naționale culturale ale ucrainenilor ,cucerite sub austrieci , în 50 de ani de lupte grele.**

Basmul despre pretinse favorizare a ucrainenilor , sub regimul austriac,îl desmint categoric toate jefele plătite sub dominația austriacă de țaranii ucrainenii , pentru **autonomia culturală națională ."** [...]

Virgil Solomon (intervenție)

#Ucrainenii - privilegiații regimului austriac

-Virgil Solomon (PNT) : **Cum veți admite ca noi să tolerăm și mai departe ca dvs.să aveți privilegiu ?** Eu sunt mai bătrîn ca dvs.și cunosc foarte bine Bucovina.

Ați fost unelte în mîna guvernului austriac ,cu tendința de **a ne desnaționaliza pe noi, Români** și cu tendința de **a servi politica de asuprire a guvernului austriac.**[...]

-Serbeniuk : [...]**Limba ucraineană a fost proscrisă.**Învățătorii sunt **amenințați cu destituirea** dacă vorbesc cu copiii în ucraineană."**Școala**, în felul cum este impusă populației ucrainene ,**degenerează sufletul copiilor** [...] nu aduce nici un folos moral sau material [...] **nu servește nici statul** ,producînd **cetățeni inferiori și cu simțămîntul nedreptății** . "**Lecțiile se învață papagalicește** .[.....]

-VTPrelipceanu :

...politica iredentistă a ucrainenilor

În realitate, **dvs.faceți politică iredentistă în aceste școli.**Totdeauna s-a dovedit acest lucru. Populația ucraineană țărănească este pașnică , liniștită.

Dvs., cărturarii , sunteți niște agitatori iredentiști "

-Serbeniuk : Dle președinte ! cer să-și retragă cuvîntul .

-Prelipceanu : Nu-l retrag , ci îl confirm "

-Serbeniuk : Dvs ,**cu politica Ligii dvs, faceți comuniști în Bucovina** (proteaste LANC) [...]

Serbeniuk

-PNU : Nu votează R la M

[LD: și doar în alegeri avusese cartel electoral cu PNT]

Are mare nădejde în guvernul prezent , că va remedia doleanțele ucrainene.

Pîna atunci , **se abține de la votarea Răspunsului la Mesaj**, rămînînd în **expectativă**.

Virgil Solomon (intervenție

-Protest:

Virgil Solomon : cere cuvîntul în chestiune personală. Vrea să facă niște precizări.

"Am avut **o intervenție incompletă** care ar putea să ne pună într-o lumină nemeritată , **cum că noi, majoritarii [PNT] suntem intoleranți față de anumite minorități** .

Mă opun categoric acestor tendințe ,create de unii minoritari cu premeditare și cu sistematică muncă din afară , și în special peste granița țării noastre.

Cerem ca și drepturile noastre la existență , în provinciile cari au fost pînă ieri subjugate , **să fie respectate** .

Cerem ca nu numai **tendința de înfrățire din partea noastră să fie cerută insistent** , ci **și d-lor să facă un pas de apropiere de noi.**

Or, dl deputat [Serbenuk] **a venit cu brutalități agresive care erau potrivite într-un regim de teroare** ,(cum am trăit noi) , **dar nu azi , într-un regim de legalitate** "unde , și **astăzi, noi suntem cei terorizați."**

-Fritz Connerth : **Faceți rău acestei țări dacă vorbiți așa .[!!!]**

-dr.Virg.Solomon : **Ne doare că, dacă există unele scăpări din partea noastră,**

" există o violență nemotivată și dăunătoare " din partea dvs.Face apel la înțelegere Serbeniuk / 31 aug.'32

26.)Victor Papacostea (PNL-georgist).Interpelare ,2 sept.'32

("Dimineața " , 4 sept.'32)

[LD:știu că despre Cadrilater, istoricii români nu prea mai vorbesc

Cadrilaterul românesc a existat timp de 22 de ani în configurația statală a României.

Pe seama lui s-au aplicat de către guvernele românești anume politici economice , sociale,demografice și politice:de colonizare,de românizare ,de integrare.

Ele s-au complicat adesea prin competițiile politice duse de partidele de guvernare .

PNT a făcut cartel electoral cu Bulgarii .Aceasta a produs frămîntări printre români și macedonenii coloniști .Aduc episodul spre exemplificare]

[LD :Victor Papacostea (PNL-georgist) este **istoric**.Conduce o revistă de studii istorice ,în coloanele căreia scriu istorici din diferite state balcanice ,cu care are o

corespondență bogată ."Pregătesc - spune el - pe planul acesta al intelectualității ,veriga adevăratelor legături de frățietate care trebuie să domnească între popoare "

V.Papacostea aduce la cunoștința Camerei că în ziarul "**La Bulgaria** " de la Sofia,a apărut textul unei **interpelări** pe care **Pencoff** (deputat național-țărănist de Durostor) **ar fi ținut-o în Cameră**.Papacostea a căutat în arhiva Camerei și la " Monitorul Oficial " și nu a găsit acest text.Numai ziarul "**Dimineața**" a publicat textul unei asemenea comunicări,dar **el nu seamănă cu textul apărut în Bulgaria** , care este " plin de necuviințe la adresa poporului românesc "]

«Declarațiile lui Șt.Pencoff

V.Papacostea : am căutat să văd dacă s-a ținut această interpelare în care **noi suntem grav înjuriați și amenințați** ,și o parte a poporului român [aromânii, macedonenii] **acuzată colectiv de criminalitate** .

Nu există la nici o arhivă.Și atunci vă întreb pe dvs.ce interes are **un parlamentar român** să trimită -cum se întrebă cel care mi-a trimis ziarul din Bulgaria - **ce interes are să publice în presa statului bulgar ,pretinse interpelări și comunicări , care nu există ?** "**Șovinismul îmi repugnă** ori de unde ar veni el ,și dacă am făcut aceste observațiuni , este pentru că **mă tem ca acțiunea iritantă** pe care d.deputat **Pencoff** o desfășoară , să nu trezească din nou ,ecoul **tulburărilor care acum doi-trei ani au tulburat populația Cadrilaterului** "(apluze PNL-2)

-Sandu Carp (intervenție)

...bandele de comitajii

-**Sandu Carp** (PNT , Cadrilater) : **Comunicare era comună** (Carp-Pencoff)

În ziua când trebuia ținută,el,Carp, lipsea.A ținut-o Pencof .**Cuprindea probleme ce priveau Cadrilaterul.Nu erau jigniți macedonenii, dimpotrivă !** Este o mândrie pentru un bulgar - ca **Pencof -că a apărut pe coloniștii macedoneni** (în Parlament și în Conferința administrativă ținută de Mihalache)

În realitate ,d.**Victor Papacostea este "instrumentul altora "** ,a lui **Taşcu Pucerea** ,care "terorizează o regiune întregă "

Am să aduc la lumină "**chestiunea bandelor de comitajii** " ,ca să vedeți cine sunt "adevărații comitajii " (proteste vehemente la PNL-2) Rog Camera să-mi permită să dezvălui **misterele bandelor de comitajii** " (aplauze la pNT)

-**V.Papacostea** : vrea să răspundă....

Deputații majoritari , **supărați** din cauza atitudinii prea vehemente a georgiștilor,nu vor să-l lase să vorbească.Este un zgomot infernal.În acest moment intră în Cameră Pencof.

-Șt.Pencoff (intrenție)

...Bulgarii băștinași din Cadrilater

-**Șt.Pencof** :este bolnav de 3 săptămîni și habar nu are de ziarul bulgăresc ;este mirat de acuzarea de iredentism care i se aduce.

A auzit că "**Universul** " și "**Viitorul** " îl atacă de vreo 2 luni ,dar el n-a citit nimic ;

"În Bulgaria **noi suntem tratați ca trădători**,iar aici **ca iredentiști** [...]**aici mi se aruncă de adversarii politici acuzația de conducător al iridentei bulgare "**

"**Noi suntem singura minoritate care nu ne-am plîns în străinătate** ,ascultînd totdeauna sfaturile cari ni s-au dat de toate partidele "(apluze la PNT)

-**Pompiliu Ioanițescu** :"**Să nu vă faceți partid minoritar niciodată !** "

-**Șt-Pencof** :"**Cu toate acestea, constatăm cu regret că, în loc să fim tratați ca niște cetățeni** ,cari cu nimic nu au jignit, nici sentimentul național românesc, nici interesele superioare de stat ale României .[...] **Populația băștinașă din Dobrogea** ,care a **suportat colonizarea pe spinarea ei** , fără să spună nimic,care a **găzduit și găzdueste pe coloniștii români de 8 ani de zile** [1926] ,a suportat acest lucru în tăcere, iar noi nu am discutat asupra acestei chestiuni prea mult,**pentru ca ea să nu se speculeze în străinătate** . [...]Cu toate că **nu este an** ,în care să nu dăm cîte o jertfă **nevinovată** ,fără ca cineva să fie de vină ,ci numai **situațiunea care s-a creat acolo** ,cu **toate astea noi tăcem și suntem învinuiți "**

-**Al.Ionescu** : Nu ați tăcut întodeaua !

-**Șt.Cicio-Pop** :Die Ionescu, nu aveți dreptul să suspectați pe nimeni

-Șt.Pencof : "Noi ne-am creat un drum , nu la întâmplare , și prin faptul că **nu ne-am constituit în partid minoritar** ,unii au socotit aceasta ca **o slăbiciune** , alții au crezut că am făcut-o din **motive de oportunitate** Nici una , nici alta , nu este adevărat.

...bulgarii înregimentați în partidele românești

Dar, fiindcă noi am trăit în Dobrogea **un regim de parlamentarism politic, sub statul bulgar. La anexarea României**, după multe discuțiuni , am crezut că este foarte greu ca toată lumea să fie convinsă la aceeași idee , și de aceea **ne-am împrăștiat în toate partidele** , fiecare cu convingerile lui ; **unii mergeau mai la stînga** , alții mai la dreapta (apluze la PNT) , **crezînd**, ba chiar fiind convinși , **că fracturile vremelnice vor trece** , iar noi, **înregimentați fiind în partidele românești** , vom reuși să facem **să se acorde minorității bulgare din Dobrogea -Nouă** , drepturile care credem că i se cuvin.

...înviniurile de iredentism

Cu toate acestea, **mereu suntem făcuți răspunzători de activitatea anumitor societăți sau grupuri iredentiste din Bulgaria**. Nu pot pricepe această învinuire .

Cum pot eu **să fiu făcut responsabil de o anume demonstrație iredentistă de la Varna?**

Și cum pot să fiu făcut eu **responsabil de ceea ce se publică în presa bulgară ?**

Pentru ca eu sau colegii mei să fim făcuți responsabili de ceea ce scrie presa bulgară , ar trebui să știm ce se scrie în această presă și ar trebui să putem să o influențăm.

Ori, cum putem să facem lucrul acesta ?

-N.Constantinescu -Bordeni (PNL-2) : "Desmințiti și am terminat "

-Pencof : a cerut ziarul d.lui Papacostea . **Dacă este așa , el desminte imediat !** (apaluze la pNT) [.....]

-V.Papacostea:

...intelectualii învrăjesc minoritățile

...Bulgarii din Cadrilater nu sunt iredentiști

-V.Papacostea : Respinge acuzarea că este instrumentul lui Pucerea, dimpotrivă este adversar " În această privință **te înșeli, dle Carp Sandu**, căci **politica pe care am făcut-o eu în Cadrilater, dovedește tocmai contrariul**, și însuși faptul că **eu conduc o revistă de studii istorice** , în coloanele căreia își dau întâlnire **învățații din diferite state balcanice** și corespondența pe care eu o întrețin cu oamenii de știință de prin aceste state , **denotă că am un cîmp de activitate în care mă întîlnesc cu oamenii de altă naționalitate** , există un cîmp în care îmi unesc și puterile de muncă cu ale lor , și deci, **pregătesc pe planul acesta al intelectualității , veriga adevăratelor legături de frățietate** , care trebuie să domnească între popoare (apaluze la pNL-2) căci trebuie să recunoașteți acest adevăr , **că adeseori , intelectualii și fruntașii sunt cei care învrăjesc. "**

#"grupul parlamentar bulgar" = creațiune a PNT

"Mergeți și vedeți **poporul bulgar din Cadrilater, cît este de refractar politicii iredentiste** , pe care încearcă acolo **domnii acela care-și zic < grup parlamentar bulgar >** , cînd este știut că **își datorește existența lor aici , numai și numai Partidului Național Tărănesc . "**

Mergeți și veți vedea acolo, în Cadrilater , **cît de refractar este țăranul bulgar politicii de agitație și de iritație iredentistă**. Ați auzit cu toții că **exponentul acestei politici Toșeff, omul care a mers la Liga Națiunilor , a căzut de două ori la rînd** , iar anul acesta a sîrșit prin a nu-și mai pune candidatura .

Aceasta este dovada peremtorie a acelu bun simț , a acelu realism înțelept, care înobilează poporul bulgar , în rîndul căruia am prietenii reale "

Eu am rugat pe d.Pencof să desmintă...

-Șt.Pencof : Am desmințit .

-Papacostea : și să ne arate : **de ce nu s-a publicat în M.O ? ; de ce nu se află la arhivă ? : de ce nu este trecută la sumar ? ; A ținut această Comunicare ? Unde ? Cînd ?**

De ce se laudă în presa bulgară cu o acțiune pe care nu a făcut-o ?

-Șt.Cicio -Pop : " **Declar incidentul închis "**

Papacostea - Pencoff / 2 sept'32

27.) Victor Iamandi (PNL) ,discurs la mesaj, 22 aug.'32

(DAD, MO. 15, șed. din 22 aug.'32, p. 324- 344)

[LD trebuie să meditezi la conținutul de doctrină parlamentară a discursului (nu numai a lui) pentru că ,PNL și PNȚ , mîinate de pasiunea politică adversă ,fiecare considerîndu-se "inamicul public nr.1 " ,s-au înverșunat , căutîndu-și reciproc înviiniri și acuzații , pierzînd din vedere alte **fenomene -ferment** din viața politică românească.

Pericol pentru parlamentarism ?dar presiunile ,manevrele ,**manipulările lui Carol ?** dar veleitățile de "**guvernare personală** " prezente în mai toate partidele :**Iorga ? Goga? Gh.Brătianu ?CZCodreanu? ACCuza ? Argetoianu ? Manoilescu ? Vaida?**

,fiecare din motive diferite și în forme de manifestare diferită ?

Dar teoriile parlamentare cuziste ? legionare ?]

«Legea electorală.

"Se vorbește în acea **declarație -programatică** despre **modificarea legii electorale.**

D-lor deputați ,**nici într-o chestiune** - să nu vă supărați -**duplicitatea și lipsa d-voastră de sinceritate** nu au apărut mai clar și mai precis **decît în atitudinea pe care ați avut-o în chestiunea legii electorale.**

"Legea electorală am făcut-o noi, în 1926. Am făcut-o pentru că trebuia să se facă , conform Constituției ,**o lege electorală unitară** , și am făcut-o pentru că **o consideram în momentul acela vitală**

...ciorovăială parlamentară

-**C.Algiu** : Din convingere democratică, domnule !"

-**Iamandi** : "Vă voi arăta eu imediat cît de democrați sunteți dvs în fața acestei legi.

Legea aceasta s-a făcut ,ca orice lege, așa cum am făcut și Legea administrativă, așa cum am făcut și Constituția...

-**preot D.Man** : "Pe același calapod ! "

-**Iamandi** : Bine că există un calapod ;la dvs nu există nici unul .V-aș ruga să **încetați cu întreruperile și cu scandalul.**Sunt în dreptul meu să discut și să-mi exprim opiniunile pe care le am.D-voastră ați ajuns de **o intoleranță brutală.** **Sunteți majoritate**, noi suntem minoritate , și dvs , ca majoritate,**trebuie să fiți toleranți** , chiar cînd sunteți nedreptățiți. Aceasta este datoria d-voastră. (aplauze la PNL)

Legea electorală noi am făcut-o .Ca toate legile ,nu putea fi perfectă, iar aplicarea ei a dovedit că trebuie modificată și adaptată situației și intereselor reale ale țării .

#Prima electorală

Dvs, în 1928, recunosc,**nu ați avut nevoie să beneficiați de avantajele primei electorale și ați anunțat ,tocmai pentru aceea,că veți aduce modificări acestei legi.**

La urma urmei, nu interesează modificarea legii în amănunt, ci **interesa un singur lucru și anume, suprimarea primei și a mecanismului practic al legii, dovedit defectuos, uneori absurd.**

...tergiversări egoiste de partid

"Ați stat **3 ani la guvernare ,și nu ați făcut-o .Anul trecut, în timpul guvernului Iorga, din inițiativa parlamentară a actualului ministru al Comunicațiilor, dl Mirto, ați venit cu proiectul** care s-a prezentat Camerei ,și a căpătat **adeziunea primului-ministru de atunci,și al tuturor partidelor și grupărilor politice.**

Să zicem că **legea nu s-a votat** pentrucă sesiunea s-a închis prea repede.

-**C.Algiu** :Din cauza **aranjamentelor** de cari a vorbit d.Madgearu....

-**IGDuca** :D.ministru Madgearu a afirmat un lucru **absolut inexact.**[....]

-**Iamandi** : [...] a doua zi după ce ați ajuns la cîrmă ,s-a făcut de către d.Iorga **propunerea** ,la care aderasem și noi, [...] **să se convoace pentru două zile Corpurile Legiuitoare** pentru a se vota **suprimarea primei electorale.**Această modificare se putea vota ,deoarece **toți fiind de acord, votul parlamentului era sigur .**

D-voastră însă **nici nu ați răspuns la această propunere** ,dînd dovadă (protestări,

zgomot la PNT) că **interesul dvs de partid ,vă preocupa infinit mai mult decât necesitatea modificării legii** .Dacă guvernul dvs ar fi acceptat suprimarea primei, **mulți dintre dvs. nu mai erați aici** .

Cu 40 % voturi ,luați numai 152 mandate .Nu 275 ,cît ați obținut prin beneficiul primei electorale ,mai sunt 123 mandate. (întreruperi, zgomot la PNT) [...]

PNT ,prin atitudinea pe care a avut-o,a fost sincer în opoziție - cînd îi convenea suprimarea primei -**și ați fost sinceri și la guvern** -ca să-și adjudece prima electorală. De unde în aprilie '32 ,d.Mirto cerea cu insistență votarea legii ,**ajuns la guvern, a refuzat propunerea lui Iorga.**

"Dați-mi însă voie să vă fac o propunere ; să zicem că pînă acum am trăit într-o contrarietate de interese, sub influența ocultă a culiselor.

-PNL:modificați legea !

Veniți cu legea aceasta acum, pentru a înlătura orice dubiu și pentru a nu se mai întîmpla - acum cînd guvernele se schimbă repede și Parlamentele se dizolvă în fiecare an - **să beneficieze un guvern nepopular de prima electorală ,sau veniți cu legea acum sau în sesiunea de toamnă."**

-Voce PNT : se vorbește de ea în declarația -program !

-IGDuca : [...] D-lor, a fost un moment în care **fruntașii d-voastră afirmau** că dacă ar fi aduși la guvern înainte de a se modifica legea electorală,**ei nu vor beneficia de primă** Vedeti cum s-au ținut de cuvînt !

-Pompiliu Ioanițescu : a fost guvern de alegeri, nu a fost un guvern de partid !

-R.Franasovici : Va să zică legea electorală este bună cînd este guvern de alegeri,și este rea cînd este guvern de partid ?! (aplauze la PNL)

-Ioanițescu : Chiar dacă era guvern de partid, nouă nu ne era teamă [...] Știți bine că, **dacă la cîrmă ar fi fost guvern definitiv al PNT,cu totul altul ar fi fost rezultatul alegerilor .**

Duca-Mirto-Franasovici :opinii

-Duca : Dle Ioanițescu [...]cred că abuzezi de naivitatea noastră.Acum **eu știu de ce** d.Mirto s-a ridicat cu surîsul mediteranian care îl caracterizează (ilaritate)

-Mirto :"Care ne caracterizează ... "(ilaritate) **Sigur că știi totul, pentru că am stat împreună de vorbă...**

-Duca :" De sigur nu am nimic de ascuns.D.Mirto s-a sculat surîzînd și m-a întrebat : **< d-voastră sunteți de părere să schimbăm imediat legea electorală ? >**

Sunt mulțumit să lămuresc chestia, **cred că legea aceasta trebuie modificată , dar cred că trebuie modificată într-un mod mai serios.**Și de aceea, cînd mi s-a cerut părerea mea personală, dacă trebuie modificată chiar în această sesiune, care atunci se anunța că va fi cel mult pînă la 25 august, eu am spus :**< dle Mirto eu cred că nu este bine.**

Această lege comportă o amplă discuție și în comisie , și în ședință publică ,și părerea mea ar fi să nu o aduceți decît la toamnă , pentru ca să o putem discuta cu toată seriozitatea pe care o comportă.> Prin urmare, d-le Mirto, retrageți mediteranianul dvs surîs ! (aplauze la PNL)

-Franasovici (PNL-1) : Părerea mea este că **ar trebui modificată imediat** în această sesiune extraordinară...

-Voce PNT : Combați pe șeful d-tale ?

-Franasovici : **Eu pot să am altă părere** .În sesiunea trecută ,**d-voastră, tot partidul,și în special exponentul d-voastră** în această chestiune,**d Mirto a susținut "mordicus" ca această lege să fie votată pînă la sfîrșitul sesiunii** ,care era peste 10 zile.

Și d.Mirto poate să confirme că **n-a avut un susținător mai aprig , mai sincer și mai cinstit decît pe mine care eram exponentul oficial al PNL** , în comisia electorală.

Și atunci,**întreb pe d.Mirto și vă întreb și pe dvs.:**dacă așa de grăbiți erați atunci și socoteați că era posibilă legea electorală într-o săptămînă sau maxim zece zile, **de ce să nu putem să o votăm acum** , cînd mai avem pînă la sfîrșitul sesiunii cel puțin 10 zile ? (întreruperi la PNT)

Eu nu contest că **în mijlocul d-voastră nu sunt partizani sinceri și hotărîți să suprimă prima electorală ,în cap cu d.Mirto.**

Dar , iarăși, **nu puteți dvs contesta că în mijlocul d-voastră , și în special în ramura ardelenescă,oricît de sinceri și de aprigi ați fi d-voastră, în general, pentru suprimarea primei, sunt și susținători ai acestei prime.**" (proteste la PNT)

-preot D Man : Eu **nu-ți permit** să vorbești aici în felul acesta.**Declar aici, în numele**

ardelenilor, că nu este exact, oricât ai vrea d-ta să faci deosebire, **cu tot bizantinismul d-tale**, între parlamentarii ardeleni și cei din Vechiul Regat "

(aplauze la PNȚ, proteste la PNL)

-Frasovici : "N-am crezut că vă fac o ofensă, constatînd o diferență radicală de vederi între cele două ramuri ale d-voastră ." (p. 337)

#Ba voi ! Ba noi !Acum ! La toamnă !

-Ed. Mirto : [...]prin *legea electorală*, ai căror autori sunteți pe deaîntregul, ați dovedit cît ați crezut în **votul universal**, printr-o lege în care în prim loc n-ați luat nici o garanție pentru **sinceritatea votului** (aplauze la PNȚ)pentru ca, **la adăpostul celor mai grozave fraude**, să complectăți printr-o **dispoziție legală**, în care ați scris, cu un curaj de neiertat, **că 40 % din voturi, înseamnă 70 % din mandate**. Aceasta dovedește pe deaîntregul **sinceritatea și încrederea pe care ați avut-o în votul universal.**"

[...] Este adevărat că **s-a adresat lui Duca**, cu propunerea **ca legea să fie modificată în actuala sesiune**. I-a spus, cu acel prilej, că **el nu vrea ca legea să fie opera unui singur partid, că dorește o colaborare** din partea tuturor partidelor. Duca i-a răspuns că este nevoie de un studiu mai lung, **că în sesiunea din toamnă îi va sta la dispoziție**. Este adevărat ?"

-Duca : Da ! [...]

-Mirto : "Eu vă promit -și am această autorizație și de la **președintele partidului [Maniu]** și de la **președintele guvernului [Vaida]** -dacă d-voastră credeți că putem să stăm de vorbă și **să realizăm în această sesiune extraordinară**, să nu pregetăm zi și noapte și **vă stăm la dispoziție pentru realizarea acestei reforme.**" (aplauze la PNȚ)

[...]Nu pot să contest că **d.Frasovici**, în toate ocaziunile, atît în conversațiile particulare, cît și în activitatea d-sale în comisia Camerei, **a fost și este, un luptător convins și hotărît, pentru realizarea reformei electorale "**

-Frasovici : "Oficial, în numele partidului "

-Mirto : "Oficialitatea d-voastră era discutabilă ."

-Voci PNL : Nu e adevărat !

(urmează o lungă contradicere pe chestiunea **care și ce** a spus între Duca și diverși ; dezvăluiri, confidențe, mărturisiri, în care s-a pus problema modificării legii ; spiritele se încing ; **Mirto îl somează imperativ pe Duca să răspundă categoric dacă este pentru suprimarea primei ; Duca răspunde pozitiv**, dar susține că **legea trebuie studiată , și adusă la toamnă**) (p. 337-339) [...]

lamandi (reia discursul)

...Procedură parlamentară :discursuri în discurs ?!

S-a inaugurat un obicei, ca în timpul discursurilor la Mesaj, **să se intercaleze discursurile băncii ministeriale .Sistemul a fost inaugurat de Vaida**, care a vorbit aproape un ceas, **în timpul cuvîntării lui CICBrătianu**, fără să nu pronunțe numele lui Madgearu etc etc...

☞Fază de maturizare politică

...Partidele serioase să renunțe la escamotări și demagogie

-lamandi : el a adus în discuție **oportunitatea modificarea legii electorale**, pentru că **face parte și din directivele PNL**, dar și **dintr-o convingere personală**.

Partidele serioase nu-și mai pot întemeia rostul lor politic, pe speculații demagogice sau popularități ce se cîștigă ușor.

"Trebuie să intrăm [...] într-o fază de maturizare politică, deoarece după aproape **15 ani** de la punerea în aplicare a **votului universal**, trebuie să presupunem că **educația cetățenească** a cîștigat suficientă seriozitate **pentru a face inutile tentativele de escamotare a voinței populare**, prin demagogie sau legi de specială protecție.

Ex.La Ilfov, PNL a avut 31.000 voturi, iar PNȚ 38.000 .Dacă se aplica *Legea Mârzescu* (1922), care avea la bază circumscripția județeană, **PNL ar fi avut 8 locuri, iar PNȚ, 9**. Partidele serioase trebuie să renunțe atît la demagogie, cît și la avantaje legale (explicabile în faza de provizorat, de normalizare).

V.lamndi / 22aug.'32 22)

28.)prof. N.Corodeanu (PNT),Senat, discurs la mesaj, 23 aug.'32

(D.S. , MO 9, șed. din 23 aug.'32, pag. 181- 188)

[LD:dacă precizările profesorului erau necesare atunci , cu atât mai mare a fost paguba renunțării la această tradiție ,ca fiind o "pierdere de vreme".

▫Tradiția dezbaterilor la Mesaj

[LD: atenție ! Acest pasaj l-a folosit și în introducerea la debutul capitolului despre Parlament]

Două nevoi de viață parlamentară:

Vrea să lege **cîteva reflecții** de Răspunsul care va fi remis Suveranului.

"Dealtfel , d-lor, socotesc că această **discuțiune tradițională la Mesajul Tronului** trebuie să fie purtată de **două gînduri precise** , răsponzînd la **două nevoi de viață parlamentară** ,cari nu pot fi satisfăcute , în principiu, în restul activității noastre.

I.Momentul politic al țării

Întîiu, este nevoia ca **să se examineze momentul politic și economic al țării** este nevoia de a se discuta **metodele politice de guvernare** și a se analiza **necesitățile economice** n care se zbate țara.

II.Prezentarea programelor, doctrinelor de partid

În al doilea rînd, este imperioasa nevoie parlamentară ca **partidele să-și spună** , cu această ocaziune,**cuvîntul lor ideologic**, să-și desfășure **doctrina lor**, care să le **motiveze atitudinea programatică."**

N.Corodeanu / 23 aug.'32

▫Opoziția-situație jenantă

" Să-mi dați voie să constat , că din acest punct de vedere, **opozitia** pînă acum **ne-a lăsat** pe noi în această adunare ,**într-o situație puțin jenantă** .

Sub raportul politic, am ascultat aici **un cuvînt cald și adevărat al d.lui Lapedatu** ,care, cu drept cuvînt,**vorbea de necesitatea guvernării țării de către partide**

,
dar d-sa ne-a rămas dator cu o explicațiune foarte importantă , asupra căreia vom reveni numaidecît.Ceea ce **este deprimant**, d-lor, și **surprinzător**, e că **nu am auzit nimic din ideologia partidelor de opoziție.Nici un sistem de doctrină nu s-a desfășurat aici ."**[.....]

Corodeanu / 23 aug.'32

-PNL?:criză doctrinară

[LD : didactic și jubilînd pentru revenirea la guvernare, **Corodeanu** arborează un stil degajat, uneori persiflant,alte ori sarcastic, dar invită ,în fond, PNL ,la rotativă .]

"Mă gîndesc la **Partidul Liberal** :**unde sunt doctrinarii d-voastre ? Unde sunt gînditorii d-voastre politici ?**Nu vorbesc numai de d-voastră, care sunteți aici, în această incintă, **vorbesc de toată activitatea d.voastră politică,în presă, în întruniri** .

Este o criză în gîndirea d-voastră doctrinară.

Dar mă gîndesc și la altceva .**Din conflictul de doctrină ,de idei, din discuția** care se face în fața Adunării,**va reeși pretențiunea d-voastre de guvernare pentru ziua de mîine**, și mă întreb **în baza cărei doctrine** , cărei **atitudini programatice** , contrare acelei noastre,**veți avea d-voastre pretențiunea să guvernați țara ?**

Și unde desfășurați d-voastră, rogu-vă, această **atitudine programatică** a d-voastre, **dacă nu aici ?**

Și dați-mi voie să mai fac încă o observațiune :**dacă consider Camera** mai mult ca **arena pasionată a politicii,consider Senatul arena ideatiunii politice** , a vîrstei care **încheagă definitiv o doctrină** și care trebuie deci **expusă aici și judecată.**

Poate că **Partidul Liberal se gîndește** -cu drept cuvînt ,nu-i impută nimeni **să-și ia un rol mult mai modest politic**,acela care **să ne țină în viitor locul nostru**,**cînd ne vom odihni pentru o altă guvernare** ..Nu avem nimic de zis la această pretențiune a d-

voastre " (p. 181) [...].
N. Corodeanu / 23 aug.'32

-Mihail Manoilescu?:biata Constituție,îi vrea moartea !

[LD:apărarea Constituției de către PNT] este o metamorfozare doctrinară paradoxală.
Să fi devenit "*mai catolici decât Papa*" ?Să fi fost un semn de maturizare (de acomodare)
la rigorile democrației ?Să fi fost un efect al experienței de guvernare ?

Indiferent de motivație,marchează **trecerea unei ștachete valorice** dincolo de care îl
așteaptă consacrarea de **partid recomandat la rotativă guvernamentală ,alături de
PNL .Din păcate , un pic prea târziu, și într-o conjunctură (internațională și internă)
nefavorabilă .]**

"... mă întorc la **cuvintele interesante ale unui opozant , de aici, ale d-lui Manoilescu...**

**-Manoilescu : Protestez contra cuvîntului de opozant (ilaritate) Nu sunt nici majoritar
nici opozant ."**

-N. Corodeanu :"Credeam că vă găsesc față-n față cu d.Madgearu.**Veșnic primăvăratec
în politică, este interesant d.Manoilescu , fiindcă d-lui este un punct de vedere sintetic
în politică, este un punct de intersecțiune a mai multor guvernări ,într-o politică ce se
cere uitată.**"Ajuns odată în Maturul Corp, d.l Manoilescu s-a gîndit că aceasta îi
impune , ca un omagiu pentru noi,sau ca un omagiu pentru vîrsta d-sale,**să-și formeze în
definitiv și d-sa o doctrină .**Și s-a grăbit să urce tribuna și **să ne anunțe marele
eveniment .**Și dl Manoilescu, **ca doctrină, ne-a aruncat aici,ăsa,o frescă ușoară
constituțională ,pentru viitorime.Doamne ! Biata noastră Constituție!** Nu apucăm să
o realizăm bine, s-o așezăm pe temeliiile ei,și dl Manoilescu , grabnic ca totdeauna ,**îi vrea
moartea.**

-Manoilescu :"D-voastre i-ați vrut moartea , de cînd s-a născut ,și acum vă luptați
pentru ea."

Corodeanu / 23 aug.'32

...Doctrina Corporatistă:premisă greșită, concluzie odioasă

(rugîndu-l să nu-l mai întrerupă, să ia cuvîntul după...)

"**DI Manoilescu crede că construcția unei societăți ,a unei constituțiuni viitoare, se
face cu ușurința cu care se construiește o uzină electrică. Nu, d-le Manoilescu,
Sistemul acesta corporativ , expus de d-voastră, pleacă de la o premisă greșită și
ajunge la concluziuni odioase.**Notați ,d-le Manoilescu,< odioase>. Vă rog să credeți, d-le
Manoilescu că **ceea ce se pretinde în această doctrină ,că structura societății se
înfățișează clar, împărțind oamenii pe bresle și meșteșugurile lor,este o idee falsă,
este o idee imprecisă.**Și ea pleacă de la ceva , ce nu trebuia să o aud eu cu cuvîntul
învolturat al d-voastră,**de la pretențiunea de a exprima o societate numai sub
aspectul ei materialist,lipsit de idealul moral,de sentimentul înalt de justiție ,care
trebuie să fie postulatul oricărei speculațiuni asupra organizațiunii societăților.**

#Constituția sovietică

"Die Manoilescu,**o astfel de Constituție a făcut-o Rusia Sovietică.**Și în vechea
constituție rusească ,sovietele spuneau <**cine nu muncește , nu mîncă. >**

Este constituția **pusă pe bază exclusivă de producțiune,neținînd seama de idealurile
omenești, de sentimentul înalt de libertate ,fără de care nu poate trăi o societate.
Așa vreți d-voastră să construiți?**

#Fascismul mussolinian

"Dar d-l Manoilescu știe foarte bine că **există o organizație corporatistă .Mussolini a
avut două scopuri : să reducă numărul parlamentarilor și să le efaseze [LD.Cuvînt
absent în dicționar, probabil a micșora, a distruge ,a anihila] cu desăvîrșire rolul
politic.**Socoteala lui i-a redus de la 600 la 400 .

A fost întrebat de **Henry Bordeaux ,** la un moment dat ,ierțați-mi această indescrîțune,
de fapt nu indescrîțune pentru că academicianul francez Henry Bordeaux a publicat
lucrul acesta , ierțați-mi că-i reproduc un cuvînt .A întrebat **de ce a redus de la 600 la
400** numărul parlamentarilor ,**ce înseamnă proporția aceasta,** de ce nu a lăsat mai mulți
sau mai puțini ?**Mussolini** a răspuns :<**După statistica mea , aceasta este proporția de
cretini ce o conține actualul parlament .**> Cuvîntul nu este al meu, este al lui Henry
Bordeaux, sau e, mai bine, relatat de dînsul.[...]

Știți cum se face **Parlamentul** în această organizație ?

Cu acele **corporațiuni artificiale**, care au, de altfel, și un **minister al lor**, împărțite cum a dat bunul Dumnezeu, privind oamenii după breasla lor, nu după sufletul lor

Și ceea ce desemnează omul, nu este numai decît nevoia sau meșteșugul lui, ci **sufletul lui, partea spirituală**, care poate să nu sălășluiească acolo unde bate cu ciocanul, unde muncește pentru pîine. Aceste **corporațiuni propun 800** de parlamentari. Lui **Mussolini îi trebuiesc 400. Consiliul fascist superior taie 400**, reface lista cum vrea el, și, pe urmă, îi pune în total la votul universal. Pe un buletin scrie < da >, pe altul scrie < nu > și pe cel ce scrie < da >, se vede pe partea cealaltă.

-Manoilescu : "Deosebirea este că **consiliul fascist al d-voastră a făcut acest triaj înainte**"

-Corodeanu : Nu știu de ce te plîngi d-ta, nu știu de care < noi > vorbești. De ce te-ai plînge de consiliile noastre că sunt fasciste ?

-Madgearu (ministr. Industr. și comerț.): **Consiliul acela fascist ți-a pus candidatura la Caras** (mare ilaritate) **Acum ți-a pus-o Consiliul liberal** (mare ilaritate) [.....]

-Corodeanu : **Control parlamentar ?** Doamne ferește ! **Puterea executivă e aceea care controlează această parodie parlamentară**. Acolo nu e viață parlamentară, d-le Manoilescu ! " [.....]

"... **la altceva** interesant mă așteptam de la un **personaj politic**, cu mult rol în unele împrejurări din viața noastră politică, **d-l Manoilescu e încă profesor de economie politică și mă așteptam** de la d-sa ca să desfășure aici tocmai **o doctrină economică**. Pe vremurile acestea de groaznică depresiune economică, pe vremea cînd lumea se zbate să găsească o soluțiune, în pas cu timpul, **d-l Manoilescu urcă tribuna ca să vorbească pentru consolarea sa retrospectivă**, de cîteva **întîmplări din viața d-sale politică**, pe care ar fi putut să le povestească, braț la braț, pe culoar. **Era mai discret și mai elegant**. Așa că d-l Manoilescu **m-a lăsat cu o decepțiune**. **Să sperăm** că vom avea cît de curînd prilejul **ca izolarea în care d-sa se găsește să fie pusă la o contribuțiune ceva mai interesantă pentru noi**. **Dar mă întreb eu : pe ce versant politic al acestei Adunări îl voi găsi pe d-l Manoilescu ?**[.....]

Corodeanu / 23 aug.'32

...**Criză parlamentară ?**

[LD:prof. Corodeanu un senator conștient de importanța și rolul instituției democratice în care oficia. Semnal de alarmă pentru curentul de răsturnare ce bătea din partea "modelor" antidemocratice ? **Revoltă parlamentară adresată guvenelor ? Șah la Regele Carol ?**]

...**Manoilescu** sugerase ca **durata parlamentului să fie, obligatoriu, de 4 ani** (ca în Franța). S-a pornit în Franța, "**o modă**" că **parlamentarismul este "în criză"**.

Atunci și la noi se vorbește de o "criză" parlamentară. Dar în Franța, președintele nu poate dizolva Parlamentul ;

La noi, **Suveranul poate dizolva Parlamentul** ; în Franța, **un singur vot** al unui parlamentar, **poate răsturna guvernul**.

"De atîția ani de viață constituțională, **la noi nu se vede însă respectul Parlamentului**. **Cred că i se cuvine acestui moment politic al nostru ca să împlinească acest gol**."

▣ **Parlamentul = termometru ptr sănătatea țării**

[LD:13 apr.2007. Acest citat l-am folosit și în debutul cap. despre Parlament]

Am găsit definiții, argumente, studii comparatiste -pro și contra -privind instituția parlamentară. Printre **metehnele** de care a fost (și este) acuzat, pe primul loc i se reproșează : **vorbăria gălăgia, scandalul, tensiunea, can-canul, calomnia, minciuna**, în detrimentul "fabricării legilor".

Ca cercetător care am studiat dezbaterile parlamentare cu multă cerbicie, depun o modestă mărturie că această **apreciere este eronată și superficială**.

Din toate pledoariile exprimate, mi-a plăcut în mod deosebit **metafora** folosită de prof. Corodeanu, despre care (de altfel) nu știu prea multe]

"**Opinia publică face cîteodată o confuziune**: fiindcă în Parlament se întîlnesc **discuțiunile cele mai pasionate**, pentru că în Parlament **se țipă nevoile țării**, fiindcă în Parlament **se aud întotdeauna strigăte divergente**, se crede că **suprimînd Parlamentul, suprimi și nevoiele țării și faci și liniște în țară**, după cum ai strica termometrul **ca să nu mai ai temperatură**." (184)

N. Corodeanu / 23 aug.'32

29.) I.Hudiță (PT-Lupu) , discurs la mesaj, 24 ,26 aug.'32

(DAD, MO 16 , 18, șed. din 24, 26 aug.'32, p.)

[LD :este și el unul din **istoricii de profesie** care s-a implicat în politică militantă.

Ar fi interesant dacă... ai emite vreo opinie despre **capacitățile politice ale istoricilor !**

Ca impresie generală, de sigur da ! (motivează, legitimează , decupează, compară, exemplifică,citează, încearcă un "sistem")

El consideră ca **adversari ai regimului democratic parlamentar** : "*stânga*" (socialiștii) și "*dreapta*" (fasciștii : corporatismul)

Iorga, George Brătianu ,Al. Lapedatu, Iamandi, CCGiurescu ,I Hudiță , IZCodreanu , Victor Papacostea sunt istorici - parlamentari .I-a ajutat Istoria , sau sunt "dependenți " politic ?Istoria este aservită susținerii doctrinei în care sunt înregimentați.

În cazul lui Hudiță : "**Țărănismul**"]

Hudiță / 24 aug.'32

...Serile istorice

[Trece în revistă epocile istorice - sclavajul, servajul- vechile regimuri - rev.engleză , franceză , rusă .Din ele trage câteva concluzii :

Că societățile omeniești au indicat **sensul net spre care evoluiază** :elberarea și asigurarea **unei vieți tot mai bune pentru individ ,pentru toți oamenii**

;că etapele de eliberare ale omului sunt **din ce în ce mai scurte** ;

că veacul al XIX / XX **a lichidat vechiul regim** din Europa și a instaurat **regimul democratic -parlamentar**,avînd doi adversari :**la dreapta** ,reprezentanții vechiului regim ,**cu doctrina corporatistă**.La stînga ,socialiștii ,cu **doctrina socialistă a lui Marx și Engels**.Chiar dacă schematică și tributară contingentului cotidian în desfășurare schema sa este interesantă]

...Regimul parlamentar democrat

Cu sistemul consultării masselor ,pe bază de sufragiu universal ;cu alegeri libere ;cu partide organizate, cu programe cunoscute ;"Nu există competență de care ar avea nevoie Parlamentul **care să nu poată pătrunde în Corpurile legiuitoare** "

El este încadrat de **cei doi adversari mai importanți** :doctrina "**statului corporativ**" (care are un reprezentant recent,în Senat, prin M.Manoilescu)și **formula "socialistă"** [...]

Hudiță / 24 aug.'32

«Doctrina țărănist-lupistă

[LD aș putea să admit deplasarea PT de la "stînga radicală " spre "centru " și, astfel, o reconciliere cu PNȚ ?Greu de spus ! Există o prea mare îmbulzeală spre acest "centru", în primul rînd chiar din partea partidului "matcă" -PNȚ

Aș putea ,după autodefinirea lui Hudiță ,să plasez **PT în categoria partidelor "radicale "** dar,iar, **este greu de demonstrat** ,deoarece ,în România, aceste granițe sunt greu de trasat ! M-ar ajuta o anticipare,avînd în vedere atitudinea oportunistă a lupiștilor după '44,cînd s-au rupt iar de PNȚ și au colaborat cu comuniștii.Dar nu doresc să instalez în judecățile mele procese de intenție retro']

...teoria "funcției sociale"

Partidul țărănist își face din teoria "**funcției sociale**" ,**fundamentul doctrinei sale** , înțelegînd că **principiul libertății individuale** , atît în domeniul material , cît și în cel moral,nu poate fi **admis** decît în măsura în care **el nu jenează interesul colectivității** .

În **nov. 1931** ,PT ,sub președinția dr.Lupu, în **Congresul ținut la București** ,**și-a schimbat radical programul** și **l-a pus în conformitate cu spiritul acestei teorii** .

...între corporatism și socialism

[LD : ohoho ! **ce frază mai are și Hudiță !** Te rătăcești prin hudițele sale !]

"Între **statul corporativ** , deoparte,**și între formula socialistă**,pe de altă parte , **partidul nostru** ,atașat profund regimului parlamentar ,socotesc că ,**radicalizînd statul în întregime** , în toate direcțiile,noi suntem în stare **să traversăm** , **cu regimul actual** ,această **ultimă perioadă din liberarea omului** , **liberarea economică** ,**fără să recurgem la formula socialistă** ,pentru motivul că noi punem la baza metodelor

noastre **tranziția lentă , cu respectarea libertăților individuale** , care trebuie să recunoaștem că este **cea mai importantă cucerire în lupta grea de liberare a individului** din Antichitate și pînă azi, și **nu ne putem juca cu dînsa,oricît ne-ar prezenta nouă socialiștii , de agreabilă, perspectiva unei dictaturi a proletariatului , care ,în fond, oricît de scurtă ar fi ea, nu e mai puțin adevărat că presupune suprimarea libertății individuale** ,pentru un timp cel puțin."

Teodor Roznovan (PSD):intervenție :

...între socialiști și bolșevici

-**Teodor Rosnovan (PSD):** Numai o singură întrebare Este o neînțelegere .Noi, Social-Democrații,**nu suntem adepții dictaturii proletariatului.**

-**Hudiță:** **Îmi pare bine de această declarație a d-voastră**

-**Rosnovan :** **Diferența dintre noi și bolșevici vine tocmai din aceasta ,că noi suntem contra dictaturii și pentru democrație. Dacă noi vom avea majoritatea,iar minoritatea se va opune hotărîrilor luate ,atunci vom întrebuița imediat dictatura, ceea ce e democrație**

-**Hudiță :** **Îmi permit să iau act cu plăcere de această declarație.**

-**I.Inculeț :** **Foarte frumoasă mărturisire.**Ar fi interesant ca și conducerea partidului d-voastră să facă această declarație.

-**Hudiță :** **Dle deputat Rosnovan, iau act de declarația pe care ați făcut-o că PSD din România este contra dictaturii proletariatului .Pe lângă simpatiile pe care le am pentru această mișcare,adaug astăzi un element nou.[...] dar tare mă îndoiesc dacă această declarație este în spiritul doctrinei dvs.aceasta vom vedea-o însă mai tîrziu, cu altă ocazie."** (p. 394)

[LD : mi se pare că a văzut-o , după '48, cînd cred că a făcut pușcărie]

VTPrelipceanu (LANC):intervenție

...Partid radical-socialist, nu țărănist!

-**VTPrelipceanu (LANC) :** **Față de îmbunătățirile pe care le aduceți d-voastre, pentru țărani,nu vi se pare că partidul dvs. ar trebui să se numească mai curînd radical-socialist, nu țărănist ?Și nu vi se pare că denumirea de țărănesc are numai un caracter electoral ?**(p. 400) [.....]

Hudiță / aug.'32

▣**PT:Parlament unicameral**

[LD :trebuie să-i dau în mare parte dreptate ... dar numai pentru că unii "senatori de drept " nu și-au luat rolul în serios ! Altfel, prezența **clerului, a militarilor, a academicienilor , a parlamentarilor cu experiență...** etc etc ar fi putut da o "greutate" și un prestigiu care să justifice numele de "maturul corp "]

"În ce privește puterea legiuitoare ,**noi am introdus un principiu nou, și anume organizarea puterii legiuitoare în România în sistemul unicameral** ,considerînd că **o Cameră este suficientă** pentru necesitățile legislative ale statului nostru,cu atît mai mult ,

...**Senatul =azil de pensionari, pensiune ptr politicieni**

...cu cît **Senatul, în forma în care este organizat astăzi,cu senatori de drept , prin funcțiuni pe viață, cu dizolvarea Parlamentului în fiecare an - probabil că de acum înainte chiar la șase luni -cu guverne care se constituie pe cîte două, trei luni, putem vedea într-o bună zi transformat Senatul într-un mare azil de pensionari**, senatori de drept, apărînd, în fond,**ca o simplă pensiune a politicianului român."** (p. 398)

I.Hudiță / 26 aug.'32

30.) prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj, Senat, 24 aug.'32

(D. S., M. O. 9, șed. din 24 aug.'32, p. 199- 204)

Intervenții **M.Manolescu ,Virg.Madgearu**

Botez /

▣ **Atmosferă parlamentar - senatorială**

[LD :I.Botez se autocaracterizează reprezentant al **burgheziei**, în dublă calitate : **industriaș și comerciant** ; se declară și **ultimul "generos "** (a fost printre fondatorii "Veții Românești ") ; a fost prof. lui M.Manoilescu ;]

-**prof.Costăchescu** (președ.Senat) - îi dă cuvîntul.

-I **Botez** : "**Eu nu am să adaug un discurs** pletoric asupra chestiunilor discutate ,prevăzute în Adresa de **Răspuns la mesaj și programul guvernului ; nu am să încep , blamînd sau elogiînd libertatea alegerilor ; nu am să pun** nimic pitoresc ,la **dantescul tablou** zugrăvit aici ,al **catastrofei economice** din țară ;**nu am să dau alarma** asupra apărării naționale , cum a făcut d.general Rujinski ;și **nu am să aduc rechizitorii** , nici **nu am să pecetluiesc stigmat**e pe fruntea nimănui și pe istoria vreunui partid. Tonul a fost blînd ,din partea tuturor oratorilor pînă ieri.Chiar acel **tournois spiritual** , care a scînteiat în fața noastră ,gustîndu-l cu plăcere ,între banca prelaților ,pe care stătea dl.**Manoilescu** și între banca ministerială ,pe care stătea d.**Madgearu** , s-a terminat cu zîmbete de tandreță ,probabil în amintirea colaborărilor trecute sau în speranța unor colaborări viitoare " (p. 199)

...**Bilanțul realizărilor PNL**

[LD: **elogiu pentru un istoric parlamentar ? ! Meditează !**]

"[...]d.**Alexandru Lapedatu**, a expus aici ,**ca răspuns la campania care s-a dus împotriva acestui partid ,cu temperament de istoric obiectiv ,făcînd bilanțul realizărilor istorice ale acestui partid** și a fost aplaudat chiar și de dvs.**Tonul blînd și obiectiv** , a făcut să fie recunoscute aceste fapte ,căci **acest partid are trei părți din viața lui trecute în istoria țării** și este, poate ,**o mîndrie pentru toți** , nu numai pentru Partidul Liberal.

...**obiectivitatea senatorială**

Eu am rămas **profund mulțumit de această obiectivitate a Senatului**, **pe care nu o găsim în Cameră**, unde **temperamentele sunt mai aprinse**, și unde **sufletele încă nu s-au descărcat de lupta electorală**,care totdeauna **învinează neuman sufletele omenești**.

-**Ștefan Graur** :Dacă ați pune de acord atitudinea "Viitorului" cu frumosul discurs al dlui Lapedatu !

...**aruncarea "mănușii"**

-I.**Botez** : Vă rog să nu mă întrerupeți ! Dlor senatori ,**dar ieri a bătut un vînt de la Cameră ,și aici**,și atunci,cînd oameni ,care își recunoșteau meritele și chiar greșelile - și d.Lapedatu le-a admis chiar în inventarul istoric bogat al acestui PNL , căci nu se poate - și atunci **aici,de la această tribună ,un coleg universitar a aruncat mănușa [Corodeanu]** și a spus :**< Dar ce partid este acesta , care nu vine cu această ocaziune solemnă cu o ideologie ? >**și ceea ce este curios,**a găsit lipsă de ideologie și la d.Manoilescu** , care, slavă Domnului,**poate n-a avut realizări practice ,dar ideologii, cîte voiți "**

"Partidul Liberal, un partid vechi, pe care fatalitatea istorică l-a făcut **să-și îndeplinească viața cu marile evenimente naționale ale acestui stat,avea nevoie să vie cu dezvoltarea unei ideologii ?** [...]

I.**Botez** / 24 aug.'32

...**discuția academică își are locul în Senat**

În dubla mea calitate -și de **reprezentant al burgheziei - negustori și industriași** - care are ceva de mulțumit acestui partid, **vreau să lămuresc cîteva noțiuni asupra burgheziei ,asupra statului țărănesc** , și, mai tîrziu, voi vorbi **și despre statul cooperativ**,pentru că **aici s-au enunțat teorii sociologice - și cu drept cuvînt."** **Eu cred că o discuție academică își are locul și aici** ,deși ,într-o discuție ,dl Fagure a protestat - cu ocazia unei întreruperi făcută dlui Manoilescu - spunînd că nu-și are locul în Senat.[.....]

I. **Botez** / 24 aug.'32

≡**Specificul liberalismului românesc**

"Dlor,Partidul Liberal,cînd îi spuneți numai firma, **nu este același în toate țările**. Cînd Partidul Liberal, aici, la noi,**era naționalist**,și aplica tarife vamale protecționiste, Partidul Liberal din **Anglia** era pentru așa numitul **free trade**.

Partidul Liberal din fiecare țară se va adapta realităților, și **acest partid, cum am spus, ieșit din împrejurările istorice și din munca acestui popor, nu dintr-o generație spontană, a trebuit să țină în seamă realități.**[.....]

I. Botez / ' 24 aug.'32

...confruntarea cu latifundiarul

Partidul liberal a avut **porozitatea partidelor organice, ca în Anglia.**[.....]

"Aceasta a fost și dezvoltarea **Partidului Liberal**, de la noi în țară, care **s-a dezvoltat față de o puternică clasă politică -clasa latifundiarilor -față de care greu puteai să faci ceva pentru țărani**, pentru că nu se înțelegeau augurii.

Și, d-ilor, **în acest partid**, despre care dvs spuneți că a fost creatorul unei burghezii artificiale **-a încolțit ideea că trebuie emancipată clasa țărănească** și trebuie ca în locul latifundului, **să vină mica proprietate**. **Cine-l contestă pe Haret ?**"[.....]

I. Botez / 24 aug.'32, retro ' ...

() "Generoșii "

"Eu am o datorie, ca **ultimul dintre generoșii rămași aici**, să fac o mărturisire istorică. **A spus tânărul Demostene Botez că generoșii de altă dată au adus ideile umanitare și ideile țărănești în Partidul Liberal.**

-**Corodeanu** : "**Pentru Partidul Liberal și pentru ei !**" [.....]

-**Botez** : "**Și partidul acela al generoșilor, foștii socialiști, au găsit un suflet cald în Partidul Liberal.** A fost îmbrățișat cu toată sinceritatea și s-au amestecat, bătrânii cu tinerii, sufletul lor s-a contopit care **astăzi au murit cu toții**, din care **am rămas încă eu, cel mai tânăr** ...

() Stere()

...și a rămas și Stere, care este senator, coleg cu noi...

- **M. Manoiilescu** : De care este bine să nu vorbim !

- **I. Botez** : și care, din motive deosebite de cele economice, **a părăsit Partidul Liberal, dar a putut să trăiască în Partidul Liberal**, pentru că **a putut să se împace cu ideologia acestui partid Liberal,**

iar **când a părăsit Partidul Liberal**, din motive de alt ordin, pe cari istoria le va judeca, **a intrat la d-voastre și a contribuit și la formarea ideologiei d-voastre, uitând totul.**"

#Ideologia țărănistă :ura de clasă

"Și **de ce nu s-a mai împăcat** cu ideologia d-voastre acum ?

Nu era chestiunea de a ne împărți după **protecția sau persecuția claselor sociale**

Nu era aceeași ideologie ? **Este datoria de a face din acest popor român, un popor tare, un popor cult, și aceasta nu se poate face decât prin solidarizare de clase, și nu prin ura și sfidarea dintre clase ."**

-prof. **N. Corodeanu** : "**N-a zis nimeni ură de clasă!**"

-**prof. I. Botez** : "**Aceasta este ideologia programului, aceasta este ideologia țărănistă**

(p. 199-200) [.....]

I. Botez / 24 aug.'32

▣Corporatismul -Manoilescian

[LD: **13 apr.'2007**. De peste 20 de ani, de când am descoperit **lucrările economice** ale lui Manoilescu și **prestigiul de care se bucură în lumea academică și universitară hispanică** am regretat stigmatul -ca o lespede de mormânt -pus în epocă (dar mai ales în istoriografia postbelică comunistă) pe contribuția lui doctrinară.

Din cauza tribulațiilor lui politice -reale și criticabile ;din cauza simpatiilor sale politice - fie față de fascismul italian, fie față de legionarism ;din cauza asocierii numelui său cu acceptarea "**dictatului de la Viena**" (1940);din cauza sfârșitului lui în închisorile comuniste ...opera lui a rămas necunoscută. Iată peste timp, mă ajută un înțelept liberal să-l plasez în locul ce-l merita .

Cu discernământul dat de experiență și cultură politică, Botez judeca valoarea ideilor fără să se lase contagiat nici de admirații nedigerate, nici de adversități partizane, dând o lecție etică fostului elev]

"**Manoilescu** este un om care, **n-a avut vreme să facă realizări**, dar **a avut elanul să facă o ideologie**, care **nu i-a fost simpatică d-lui Corodeanu** [.....]

...elemente corporatiste în Constituția liberală

"Și **dovadă că evoluțiunea Partidului Liberal** în Țara Românească a fost pe baza realităților, așa cum a fost evoluțiunea partidelor vechi din Anglia, **este că acest element de structură de stat, elementul corporativ, este prevăzut și în Constituția noastră, făcută de liberali.**

"Ce înseamnă **senatori profesioniști**, ce înseamnă **generalii**, ce înseamnă **înalții prelați**, ce înseamnă chiar **senatorii de drept după 10 legislaturi**, cari, după ce natura i-a despuiat de multe bunuri, i-a dăruit măcar cu **înțelepciunea** ca să vină aici și să ne lumineze ?

...competența tehnică și economică

"Elementul adus aici de specialiști e **competința**, pentru că **Statul în evoluțiunea lui și cu dezvoltarea științei și a industriei, neconținut trebuie să-și însușească elementele competente, nu numai politice**, ci elemente de competență **tehnică**, de competență **economică**; [...] **Elementele de esență corporativă**, introduse cu timiditate și menținute de **Ionel Brătianu**, acestea, probabil, că **se vor dezvolta din ce în ce mai mult**, pentru că Statul capătă din ce în ce mai mult o structură economică. [...] desigur că, din acest p.d.v. se va mai progresa [...]"

"**generosul**" I. Botez / 24 aug. '32

#Erorile lui Manoilescu

...nu cu pumnul tare se intră în istorie!

[LD: atenție ! am dus chiar la început de cap. dialogul Botez -Manoilescu despre votul universal]

"... dar mă ridic împotriva d-lui Manoilescu și îi reproșez - nu cu aversiunea de luptă, ci cu regret .D. Manoilescu să fie convins că, **fără suflet generos**, nici cea mai profundă inteligență nu poate fi fecundă în politică.

Nu cu pumnul tare - și guvernul trecut a fost un exemplu - poți intra în istoria unui neam, **ci numai cu suflet mare** .

...votul universal nu trebuie sfidat !

Di Manoilescu, ceea ce mă mîhneșe , **vorbește cu o sfidare castelană** de **< apele stătătoare ale votului universal.>**

Ei, nu ! Nu sunt apele stătătoare, **sunt apele vii , care desrobesc un popor.**

Nu trebuie d. Manoilescu **să sfideze votul universal** ,ci să se înscrie cu toată puterea și cu tot sufletul în **apărarea lui.**"

-**prof. N. Corodeanu** : **Cum împăcați aceasta cu votul corporativ ?**

-**prof. I. Botez** : **Legea electorală** , într-adevăr, **ia mult din principiul votului universal**, pentru că **dă votul universal dar desființează alegătorii. De aceea trebuie schimbată.**"

Manoilescu (intervenție) :

-**prof. M. Manoiescu** : Îmi dați voie ,d-le senator Botez ? **Dvs sunteți singurul coleg care mă intimidează** ,fiindcă sunteți singurul - fac o destăinuire care poate nu vă va fi plăcută

-care **mi-ați fost profesor.** Evident nu este prea măgulitor să spui cuiva că are un elev senator .De aceea, îmi dați voie...

-**Corodeanu** : Eu cred că are motive să fie supărat ...

-**Manoiescu** : Numai din p.d.v. al vârstei. Și atunci , îmi dați voie , să vă fac , cu toată condescendența , o întrerupere. **Eu am vorbit cu o mare economie de cuvinte ,dar cred ,cu toată preciziunea**, pentru oameni de finețea dvs.

...împotriva votului universal egal

[LD: în parlament, Manoilescu nu și-a argumentat amplu opinia, ceea ce a șocat , desigur, pe cei care considerau votul universal ca o axiomă a regimului democratic Este tot atât de adevărat că și în epocă , și acum (2007) parlamentarismul democrat (sau nu) este suspectat de diletantism, demagogie, incompetență și neprofesionalism

În vechiul sistem ,votul fusese censitar (după avere) capacitar (știință de carte), pe colegii (neegal)ș.a. Oare Manoilescu ar fi dorit întoarcerea la acel sistem ?]

-**Manoiescu** : "**Eu nu am vorbit împotriva votului universal.**

Știți foarte bine, că eu am foarte mult curaj în politică, și mai ales, afortiori, am curaj în afirmarea ideilor mele doctrinare și teoretice.

Eu m-am ridicat împotriva votului universal egal, și aici este mai mult decât o nuanță. Votul universal egal, este votul de astăzi. Așa cum îl prevede Constituția, vot care este ca o <apă stătătoare>, în care se amestecă și generalul de corp de armată, care a comandat bătălia în fața inamicului, și savantul cu renume mondial, și omul care reprezintă, din p.d.v. intelectual, abia o licărire de conștiință și de inteligență.

Contra acestui vot universal egal m-am ridicat eu.

...pentru vot universal diferențiat

[LD: este ceea ce va încerca să introducă Constituția din '38]

-Manoilescu : Sistemul corporativ, care nu trebuie confundat - cum am spus - cu sistemul fascist, sistemul corporativ se bazează tot pe voința exprimată a națiunii, tot pe votul universal, dar nu pe votul universal egal, ci pe votul universal diferențiat, împărțit pe colegii speciale, profesionale. Și cred că, între a condamna votul universal în bloc, și între a vrea o corectare, o atenuare, - recunosc, radicală - a votului universal, pe calea colegiilor diferențiate, este o mare diferență.

-Corodeanu : "Dacă ați putea împăca statul corporativ cu votul universal, ați face o minune."

Botez (replică)

«Votul universal=expresia intuiției mulțimii

-I. Botez : "Tocmai am să răspund d-lui Manoilescu că am și eu mulțumirea mea sufletească, că, avîndu-l elev, între noi doi, profesorul bătrîn este mai înaintat în idei decît tînărul elev senator. Eu aprob ideea statului corporativ, care trebuie să crească aici, în Senat, -o aprob - dar nu aprob ciuntirea votului universal așa cum este, fără distinguo de intelectualitate și capacitate, ci prin expresia poporului întreg, bazat pe instinctele și intuiția lui primară, care totdeauna a dovedit că simte în mod vag, dacă nu cu luciditatea inteligenței, ce trebuie să facă.

Îmi place să văd acest instinct turbure, această intuițiune; să se exprime și ea în sfatul țării și să ținem seama de această expresie, alături de intelectuali și de cei care își dau seama cu mintea diabetică.

De multe ori în istoria popoarelor, mintea poate greși, dar instinctul de conservare al mulțimii nu greșește niciodată.

Iată de ce trebuie aceste ambe elemente amestecate. De aceea mă diferențiez profund de d-voastră, care, admițînd aristocratismul intelectual, prin aceasta m-ați clarificat.

-Manoilescu : "Diferențierea funcțională a reprezentării"

#aristocratism intelectual=suferință de tip junimist

-I. Botez : "Dvs ați mai spus ceva, care iarăși mă face să privesc în cutele sufletului dvs. Mă faceți să admir inteligența d-voastră. Dar, de multe ori, omul nu-și dă seama de ce are ascuns în sufletul său, și d-voastră, prin cîteva cuvinte, arătați că suferiți de junismul din trecut, care deși era intelectualicește deasupra țării, nu-i bătea inima cu această talpă a țării, și anume: ați împărțit pe cetățenii unei țări, cu oarecare ironie sarcastică, în oameni care alimentează și oameni care se alimentează."

" Ei, d-lor, într-un stat, toți cetățenii muncesc. Mi-a venit în minte, atunci, un cuvînt rostit de Constantin Arion, cînd noi luptam pentru împămîntenirea țaranilor, pentru pulverizarea latifundiilor, care prea mult întîrziaseră. Atunci ne-a aruncat în față : < Dar ce sunteți voi ? Voi sunteți proprietarii de idei ? > -ca și cum ideea și desvoltarea minții nu înseamnă nimic în evoluția unui popor."

...să ridicăm clasa primară !

[LD: de ce, oare, îndemnul generosului Botez nu pare patriotard, demagogic, ipocrit ? De ce îndemnul lui înmoaie inimile tuturor, și, în sfîrșit, aplauzele sunt unanime și generale ?]

"De aceea cred că ideologia d-voastră este posibil să mai sufere schimbări.

Îmbrățișați cu inima caldă, fără nici o rezervă, această clasă primară și încă brutală a țării Românești, și să o ridicăm noi, care am învățat pe banii ei, ca să o facem culturală

" (apaluze prelungite, generale) (p. 201-202) [...]
"generosul " I.Botez / 24 aug.'32

Asanarea morală.

Citează din celebrul **Lecky**, care dă directive politice în Anglia :<**Baza prosperității unei țări , stă în viața privată curată, în integritatea comercială, în o măsură înaltă a valorii morale, moravuri simple, în curaj, simț de dreptate, în oarecare sănătate și moderațiune, în judecata care izvorăște tot atât din mult din caracter ,cît și din intelect. Dacă voiești să-ți faci o înțeleaptă judecată despre viitorul unui popor, observă bine dacă aceste însușiri sunt în creștere sau în descreștere.**

Observă în special **ce însușiri se prețuesc ,mai ales în viața politică.**

Se dă caracterului o importanță mai mare sau mai mică ?Sunt acei care ocupă situațiile înalte , oamenii despre a căror viață privată un judecător competent ar putea vorbi cu respect adînc ? Sunt ei oameni de convingere sinceră, viață consecventă, integritate indispensabilă ?

Numai observînd **acest curent moral ,vei putea înrevedea viitorul unui popor .>[...]**

"Acum vreau să vin la **un punct din programul guvernului care a prevăzut [...]**

și **asanarea morală a vieții publice.**Foarte bine.N-a vorbit nimeni de dînsa.

Eu pun însă mare bază pe asanarea morală.La baza legislațiunii juridice trebuie să stea legile morale.

...legea urmării averilor demnitarilor

Dar vă întreb :**cu o singură lege de urmărire a averilor foștilor demnitari se va ajunge la un rezultat ?**Dar se va putea ea aplica, în mod practic,**știindu-se moravurile noastre ?**Dar , la urma urmei,**de această lege nici nu era nevoie ,**fiindcă avem Justiție în viața românească.**Justiția trebuia să-și facă datoria și ea a fost la dispoziția miniștrilor** cari au condus țara.**Nu era nevoie să batem toba și să facem o lege , care, oricum, aruncă o discreditare asupra noastră.**

Cînd străinii vor citi aceste lucruri , vor zice : < Dacă a trebuit să se aducă această lege în Parlament, aceasta înseamnă că acolo toți sunt hoți și cu toții fură. >

" D-lor, acestea sunt lucruri foarte delicate .De aceea , **este bine să nu se arunce discreditarea asupra unei țări.**În principiu, sunt pentru asanarea morală, dar , vedeți, aici este vorba **de forțe brutale, de furturi ordinare ,dar și de calomnii ordinare.**

Aici sunt nuanțe mai subtile.Cu toții, din toate părțile , trebuie să ridicăm standardul moral al acestei țări.**Dacă furtul este un fapt odios, care trebuie pedepsit,** nu mai puțin și **calomnia trebuie pedepsită,**căci, la urma urmei, dacă furi punga cuiva măcar îți folosește ție, dar **cînd furi onoarea cuiva,**ție nu-ți folosește la nimic, iar acela **își pierde onoarea pentru toată viața.** [...]

"Ce ușor este să aduci o lege , **dar ce greu este să învingi temperamentul nostru mediteranian ,** în special în luptele politice.[.....]

De aceea **am admirat tactul și calmul d-lui Lapedatu ,** care a putut să scoată aplauzele d-voastre ; atât de obiectiv a fost cînd a vorbit de bigrafia Partidului Liberal.

Este foarte natural, chiar prin felul cum discutăm, să contribuim la acest capitol al moralizării vieții noastre politice,**în Parlament,** mai cu seamă, **nu trebuie să se arunce o calomnie.Este justiția pentru aceasta.**

Pentru ce să se vadă **un om judecat aici în Senat ,**acuzat de unul și apărat de altul ?

Aceasta nu trebuie să se întîmple în Senatul țării, pentru că țara ne aude și, atunci,**noi atingem demnitatea Senatului.**[...] Pentru ce să ne scoborîm ? [.....]

Și pretind că **această întrerupere [duelul Manoilescu -Madgearu]a fost o scoborîre în diapazonul discursului meu.**

(apluaze prelungite la PNL) (aici termină discursul) dar ... scandalul continuă :

I.Botez / 24 aug.'32

31.)prof.C.Rădulescu -Motru (Raportor) ,concluzie,Senat,24 aug.'32

(D.S. , MO 9, șed. din 24 aug.'32, pag. 204- 210)

Replică **Al.Lapedatu**

[LD : deși apele par mai "liniștite " la Senat - cu o atentă urmărire și a discuțiilor din

Cameră -liniștea este aparentă ,deoarece **PNTJ se comportă provocator, agresiv,** (după părerea mea) ,și, în continuare ,cu **atac centrat pe PNL !]**
Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

▣Dezbaterile la Mesaj

" În aparență, rolul meu ca raportor este foarte ușor în ocaziunea de față. **Răspunsul la Mesaj** cuprinde în esență întâi **afirmarea alegerilor libere** și în al doilea rând **încrederea pe care o are majoritatea Senatului în activitatea guvernului** , care a urmat guvernului de alegeri."

Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

...liberalii :de la atac la moderație

Al.Lapedatu, NNBotez ,(precizări)

▣Apropieri politice PNL-PNTJ

"În amîndouă aceste privințe ,din vorbitorii dinaintea mea , reprezentanți ai diferitelor partide, nu am întîlnit în ceea ce privește Răspunsul la Mesaj, **nu am întîlnit critici acerbe**, dimpotrivă ,de unde ,în primul rând, **Partidul Liberal, la deschiderea sesiunii ,lua o pozițiune fațăș dușmănoasă guvernului**,printr-o declarație ,în care se cuprindeau fraze foarte îndrăznețe-ca să nu le zic altfel -**astăzi nu se mai găsește nici o urmă din frazele acelei declarațiuni.**"

" Pe cînd se vorbea din gura simpaticului nostru coleg ,**dl .NNBotez** , în declarațiunea aceea,**că formațiunea reprezentată de d-l Vaida -Voevod** a fost de la început considerată **ca o îndrăzneță încercare de mistificare** și că **această soluțiune** ,adică formațiunea d-lui Vaida -Voevod ,**este o sfidare politică**,care are să ducă la încătușarea **voinței naționale,în discursurile foarte moderate** , pe care le-au ținut reprezentanții Partidului Liberal - **dl Lapedatu** și acum înaintea mea **dl lancu Botez-a dispărut cu desăvîrșire această amenințare ,această atitudine.**"

-prof.Al. Lapedatu : "Dar dle coleg, tocmai **de aceea am făcut declarațiunea** , ca să nu mai discutăm."

-prof.Rădulescu-Motru : " Tocmai.Eu constat că de aceea îmi este rolul meu ușurat în această privință, pentru că **dvs. ați luat un ton conciliant** și ,prin aceasta, în parte, nu zic că trebuie numaidecît să votați Adresa,dar , în parte, **concedați ,că ceea ce ați afirmat la început , prin declarațiune, nu era de susținut** ,cînd este vorba de răspuns la Adresă. "

-Lapedatu : "Dați-mi voie numai o simplă rememorare. Am început cuvîntarea mea , **făcînd rezerve asupra primului pasaj** din Adresa de Răspuns la Mesaj , pe care ați redactat-o dvs.,și am spus că pe chestiunile acestea **părerile sunt împărțite**, și în ceea ce privește pe noi, **chiar opuse**.În ceea ce privește **toate celelalte pasagii**, am spus că **sunt de ordin atît de general** în ce privește interesele țării ,încît nu cred că există deosebiri prea mari între majoritate și minoritate , și, în felul acesta ,**am explicat de ce nu stăruiesc asupra Adresei** și de ce **voi dezvoltă chestiuni care domină viața noastră politică.**

-Rădulescu-Motru : " În afară de acesta, iubite coleg, prin discursurile d-tale ai lăsat să se întrevadă că sunt puncte comune , **care ne apropie, și ai simpatizat cu aceste puncte comune**

-Lapedatu : "**Armata, politica externă...**

-Rădulescu -Motru : Aname, cum ziceați, **restaurarea drepturilor partidelor** ,pe care ai dat-o sub înfățișarea că ar fi, natural, **și cu agreementul nostru** și al doilea, **întrearea în constituționalism** , care este **un punct pe care nu vă diferențiați de noi "**

-Lapedatu : Și dvs se pare că **apărați același principii** ...(pag. 204) [.]

-Țărănism versus liberalism

[LD : nu-mi pot explica de unde izvora această încăpățînată și mioapă atitudine .
E adevărat, multă vreme reciprocă.Dar ,după experimentarea guvernului de " tehnicieni "
" ,după presiunile pe Carol le făcea întru distrugerea pluripartidismului,această mioapie nu mai era scuzabilă Și totuși]

-Motru : "Ceea ce voiam să constat era numai că **ideologia d-voastră** , cum foarte bine

s-a zis,și-a avut rostul în trecut.Sunteți un partid al trecutului

-NNBotez : "Din moment ce am dat exproprierea și am dat votul universal, nu mai suntem un partid al trecutului "

-Motru : "Ideologia d-voastră vă oprește ca să înțelegeți și să colaborați cu sinceritate la progresul pe care-l așteaptă societatea de astăzi , în ziua de mâine " .

-NNBotez : "Dar cu ce sunteți dvs partid de evoluție ? Dovediți aceasta.Sunteți de 10 ani partid politic ,dar nu ați făcut nimic în țara aceasta.Care vă este dreptul de a spune că sunteți partid de evoluție și de progres ?Dovediți aceasta în fapt, nu cu vorbe și cu contestațiunea meritelor altora. "

-Motru : " Din moment ce vă găsim astăzi cu vechea ideologie , cu vechiul program , fără ca să contestăm de loc meritele d-voastră.În trecut, fără să vă contestăm aceasta, vă spuneam pur și simplu că nu sunteți partidul care să puteți , de aici înainte,să luați direcțiunea în viața politică a acestui stat.

[LD : aha! Dar care era un alt asemenea partid ? !]

De aceea, dezideratul pe care pe ascuns îl gîndea reprezentantul Partidului Liberal, de a vedea alternanța partidelor , a celor două partide , și , în orice caz, din această alternanță ,să nu lipsească PNL, pentru noi , ni se pare , ar fi o greșeală , în politica țării ;cel mult, Partidul Liberal , poate fi de un mare folos , într-un guvern de uniune națională "

-Lapedatu : "Aceasta nu depinde de dvs, ci de vrednicia noastră.De aceasta depinde rolul pe care îl vom juca în viața politică "

-NNBotez : Repartizați roluri partidelor, și ne dați și nouă rolul acesta ? Mulțumim foarte mult."

-Madgearu : "De ce nu sunteți curioși ca să vedeți cum vă situăm noi ?Astăzi vă situați d-l raportor.Mîine vă asigur că vă voi situa eu ." [.....]

Statul Țărănesc.

[Pornește de la aceeași premisă falsă că PNȚ este primul partid care se preocupă de țărani ! În rest, mai mult ce nu este "statul țărănesc", decît ce este !

Doar situarea aceasta la CENTRU eșicherului politic poate fi un punct de referință]

"Noi, în Țara Românească, nu urmărim și nu ne plasăm nici la extrema dreaptă și nici la extrema stîngă.Noi căutăm , în formula care s-a întrebuițat aici, de < Stat Țărănesc > , nimic altceva decît o dirijare a economiei statului nostru , în așa fel ca să ridicăm clasa țărănească.

" Noi n-avem pretențiunea ca să facem așa ,ca să ne dăm un ideal în stat, din care să decurgă pe urmă ,în mod logic, toate funcțiunile statului ;noi, pur și simplu, numai constatăm că cei ce au guvernat pînă astăzi, n-au îndeplinit toate funcțiunile, pe care statul avea datoria să le îndeplinească ; nu s-a ocupat decît de producțiunea industrială și comercială." Noi voim să facem ca și acele funcțiuni ale statului , funcțiunea culturală , funcțiunea de educațiune, funcțiunea de gospodărire țărănească , să vie în ajutor, pentru ca clasa cea mai numeroasă să poată să-și aibă rolul ei în stat -și principalul rol - (pe care îl expune și reprezentantul industriașilor din Țara Românească [senatorul de la Camerele de Comerț, Mircea]este ca să facă din ei , pentru interesele lor, să facă din țărani clienți și consumatori ,pentru producțiunea industrială. Dacă vom putea face din țărani un client bogat, din momentul acesta avem o soluțiune la criza industrială , care bîntuie peste tot.)

"Prin urmare, d-lor, prin stat țărănesc , noi nu punem o utopie înaintea ochilor.

Pur și simplu formulăm numai că între funcțiunile statului , acelea care caută să protejeze clasa țărănească , trebuie să aibă un primat în viața noastră publică.

Cu atît ne mulțumim noi astăzi . Acesta este rolul nostru în momentul de față.

"Ce va fi în viitor : noi nu suntem utopiști să clădim pentru ceea ce va fi de aici încolo, cîteva secole.D-voastră, liberalii , nu ați reușit să guvernați decît 50 de ani în Țara Românească.Noi nu putem să facem decît tot așa , să credem că formula noastră va fi valabilă 100 de ani.D-voastră sunteți morți acum.Vom fi și noi morți , după o sută de ani , și vor veni alții " (p. 208) [.....]

PNȚ/PNL:Constituționalism

"Pentru ca să ajungem să realizăm idealul nostru [statul țărănesc] , o condiție este neapărată.Și aici ne întîlnim iar cu un deziderat pe care l-a exprimat simpaticul nostru coleg, dl Lapedatu.D-sa cere ca, constituționalismul să se afirme din ce în ce.

Da. Și noi o cerem aceasta. Dar și aici este o diferență .Și aici nu vrem să luăm

lecțiuni de la dvs. **Constituționalismul d-voastră din trecut nu ne servește nouă ,ca model de aici înainte. "Ce înseamnă a fi constituțional ?** Lucru foarte ușor :a aplica Constituțiunea în litera și în spiritul ei. Suntem cu toții de acord. [...]

Apoi tocmai de aceea zic : **cine a păcătuit mai mult în trecut decât dvs, prin neaplicarea sinceră a Constituției ? Cine a avut în politica țării persoane care s-au crezut deasupra legilor ? Nu ați avut șefi de partid , care-și constituiseră dinastie ?**

Nu ați avut oameni care , din legile țării, și-au gospodărit foarte bine interesele lor ?

Nu ați avut oameni care , grație legilor, **prin cointesare, s-au îmbogățit ?**"(p. 209)

Rădulescu-Motru / aug.'32

#Legislație liberală anticonstituțională.

[LD :și la acest capitol, Motru... devine "junimist" , mai mult... "conservator !]

" Apoi, d-lor, legile trecute ale noastre păcătuiau prin următorul fapt: **în fiecare lege erau articole pentru persoane. Acesta era adevărat anticonstituționalism .** Nu era lege care să fie făcută numai în vederea intereselor generale ale statului. Mai toate își aveau titlul. **Legea exproprierii era o lege specială ...**

-**Madgearu** :Legea minelor din 1924, **avea articole cu cheie ...**

-**Șt. Graur** :Legea tramvaielor comunale...

-**Madgearu** :Articole speciale privind " Steaua Română " ...

-**Motru** :**Legea asigurărilor muncitorești "(a lui PPCarp) , făcută "facultativă "...**

Legea autonomiei universitare , în spatele fiecărui articol, un interes !

Legea învățământului (dr-Angelescu) făcută cu ușile închise

Constituționalism era practica dvs veche ,când miniștrii erau aleși după rudeniile de familie ? "Ei bine, constituționalismul acesta nu-l vom imita noi." (p. 209)[.....]

Rădulescu-Motru

-**NNBotez**:**Repartizați roluri partidelor, și ne dați și nouă rolul acesta ?** Mulțumim foarte mult."

-**Madgearu** : "De ce nu sunteți curioși ca să vedeți cum vă situăm noi ? Astăzi vă situază d-l raportor. **Miine vă asigur că vă voi situa eu ."**

- **Lapedatu** : "Am buna cuviință de a asculta și nu cred că se poate plînge cineva în acest Senat, unde sunt pentru a patra sau a cincea oară, că m-am abătut de a această linie. Nu am obiceiul de a întrerupe. Am ascultat cu toată răbdarea. **Dar cînd aud de la această tribună pe dl raportor al majorității , la discuția de la Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului, că face din politica lui Spiru Haret o politică de cămătărie, că acesta a fost idealul lui Spiru Haret, pot tăcea ? Pot asculta fără să protestez ?**

-**Motru** : "Nu ați înțeles. Sunt dator din nou să revin , fiindcă am crezut că fac numai o aluziune..."

-**Lapedatu** : "De memoria lui Haret nu se poate vorbi așa !"

-**Motru** : "**Haret are destule merite, însă idealul lui n-a întrecut idealul burghez. Aceasta am vrut să spun. S-a subsistat cu desăvîrșire idealului d-voastră , de liberal, în economia politică, idealul școlii liberalismului. Dacă d-voastră ziceți că această ideologie este de cămătar, și Haret rămîne un cămătar, dar, atunci, sunteți cu toții , tot partidul, de cămătari "**

Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

"Stînga" "Dreapta "

[LD :Pentru Motru , aceste doctrine, curente, partide nu erau decît "soluții simple " sau, în orice caz, lipsite de interes.

Lupta principală a PNȚ trebuia dusă contra PNL, de aceea tot tirul era îndreptat contra sa. De aceea, pe celelate le expediază sumar, și , în anumite conjuncturi, se folosește de ele în combinații electorale (ba cu PSD , ba cu G de F, ba cu minoritarii)

Vezi pe larg la Sistem de partide]

Rege constituțional

"Se înțelege, d-lor, **nu este constituțional** și ceea ce , prin Mesajul trecut, ne spunea d prof. Iorga, de a da șefului Statului, Suveranului, **drepturi care nu sunt înscrise în Constituție** cînd afirma în Mesajul de anul trecut , că pînă astăzi **s-au rupt din drepturile Coroanei. Aceasta era o afirmație nenorocită, o afirmație anti-constituțională "****"Tot ce are ca drept Suveranul , este înscris în Constituție. Acesta este adevăratul constituționalism."**(p. 209) [.....]

-**Motru** "**Prin aceasta , vroiti să spuneti , camarila strică constituția . Nici în această**

chestiune, d-lor, nu vă credem sinceri."

-Al.Lapedatu : " D-le coleg, **sunt foarte dureros impresionat** că d-voastră **veniți cu insinuațiuni de acest fel**. Ați avut cuvîntarea mea la îndemînă , puteați s-o citiți dacă nu ați fost atent la rostirea ei, **ca să nu atribuiți sensuri pe cari nu le are și să nu faceți afirmațiuni pe care reget că nu pot să le desmint**, pentru că ar fi să intru în **polemică** cu d-voastră, de la frază la frază. "

-Motru: "În îndeplinirea datoriei noastre, suntem **alături de Majestatea Sa Regele, alături de Majestatea Voastră, totdeauna cu gîndul îndreptat spre interesele patriei** Noi voim în Suveranul nostru **un arbitru just al vieții noastre politice**, noi **nu căutăm să-l înfeudăm intereselor de partid**, noi **nu căutăm să-i impunem ideologia noastră**. El este **arbitrul vieții noastre de stat**. Îl respectăm și **nu-i contestăm dreptul de a-și avea rolul în acest stat**. Prin aceasta, **practica constituționalismului nostru o credem că este la înălțimea timpului**. Această practică ne va putea ajuta să trecem momentele dificile ale timpului de astăzi, să biruim toate greutățile care se ridică în cale .
Nu prin insinuări, nu prin broșuri de ocazie, la fiecare moment, vom corecta viața noastră publică ,ci totdeauna **spunînd franc ceea ce dorim** ,aceea ce putem face. " (p. 210)

Rădulescu -Motru / Al.Lapedatu, 24 aug.'32

26.) **Virg.Madgearu** (PNT) Ministr.Industr.și Comerț , discurs -conclusiv, **Senat** , 25 aug.'32

32.)C.Argetoianu (Un.Agrară) ,discurs la mesaj,Cameră ,24 aug.'32

DAD, MO. 18, șed. din 24 aug.'32, p. 447)

[LD : de 20 de ani în viața politică , a 10-a oară parlamentar ! Spune că a luat cuvîntul nu pentru a se înscrie la ritualul parlamentar ,ci pentru a comite "**o gravă abatere de la ritual**" **Abaterea constă în pledoaria pentru întărirea rolului regelui în mecanismul politic**. Pledoaria lui este f. importantă ,nu afit pentru urechile parlamentare ,cît pentru urechile regelui care, de altfel, de aceea l-a și adoptat ca pe unul din principalii sfetnici]

▣Parlamentul românesc

...aceeași atmosferă, aceeași mentalitate

În aceste 10 parlamente ,constată că **nu s-a schimbat nimic** în parlamentul românesc. La amurgul carierei sale politice ,găsește **aceeași atmosferă** ca la debut.Nu numai aceeași atmosferă, **dar chiar aceeași mentalitate** :încrederea în sine și în partidul înregimentat ;nedreptate față de partizani (prin exagerări);nedreptate față de adversari (prin dimiuare) "Pare că ritmul dinamicii noastre , aici în Cameră , **nu este identic cu ritmul dinamicei vieții de afara acestor ziduri**,fiindcă altfel nu s-ar putea explica cum, **cînd afară totul se schimbă**,în Parlament , timp de 20 de ani , **nu s-a schimbat mai nimic**."

...ritual artificial,convențional

Se dovedește , astfel, că noi ducem aici **o viață oarecum artificială și convențională** , specifică Parlamentului nostru ,deoarece **numai noi dăm acest spectacol**.

În celelalte parlamente din Europa **nu este așa**.Atmosfera și mentalitatea parlamentară **au evoluat paralel cu evoluția altor fenomene politice**.

"Această stare specifică Parlamentului românesc își are ritualul ei de la care , în curs de decenii,**nu s-a abătut nici o grupare politică**."

Prin Mesaj, Coroana face un act de condescendență față de Reprezentanța națională , dînd gir Guvernului său pentru Program ,pe care , Guvernul , în numele unei majorități , îl expune.Prezența MSR la deschidere , citirea Mesajului, dă prilej Parlamentului să exprime omagiul către rege **.Așa a fost totdeauna , pînă la actualul Parlament !**

▣Parlament în afara partidelor !

(**argumentează, dezvoltă, polemizează cu Madgearu și alții;privind dreptul MSR de a alege șeful de guvern și guvernul în afara partidelor**)

-**Virg.Madgearu** :Credeam că v-ați săturat de **mozaicul parlamentar pe care l-ați făcut**

-**V.Rădulescu** (raportor la Mesaj) :**respinge acuzele lui Argetoianu , privind "lecția " dată**

Coroanei ;consideră legitim ca **MSR să fie informat exact asupra faptului că țara este coaptă pentru vot universal** și că, pe viitor, **nu se vor mai putea încălca drepturile cetățenești**. Respinge afirmația lui Argetoianu privind "ritualul", considerînd acea **practică ca expresie a "regimului parlamentar"**; constată că **Argetoianu și-a pus în gînd "de a abate țara de la regimul parlamentar"**, care s-a văzut cît de dezastruos a fost în guvernarea recentă.

-**C.Argetoianu** : "Ritualul" îl împinge să spună lucruri pe care, cu inteligența sa, nu le-ar spune ! (argumentează afirmația , considerînd că în guvernarea lorga "regimul parlamentar" a fost practicat exact :cu colaborarea legislativă a tuturor grupărilor ; cu activitate pe Comisii și plen etc etc)

#"Lecție" dată Coroanei

-**C.Argetoianu** : Remarcă o abatere , pentru prima oară, de la ritualul parlamentar consacrat , care , **parcă ,ar fi o "lecție" dată MSR ! < Sire , votul universal a desăvîrșit [...] corpul electoral a a făcut dovada [...] Țara este în măsură [...]să-și spună cuvîntul în toate chestiunile mari și consideră participarea efectivă la conducerea statului ,alături de Coroană [...] consolidare a regimului parlamentar prin aplicarea strictă a normelor constituționale .>**

"Este în acest paragraf **o lecție de constituționalism** pe care **Parlamentul o dă Coroanei "**

-**Virgil Madgearu** (ministr,Industr.):**"Lecție pe care Parlamentul v-o dă dvs. și reprezentanților concepțiilor rătăcite.Vă rog să nu amestecați aici Coroana. Ați făcut-o destul în timpul guvernării dvs,ca să credeți că vom mai tolera ca în Parlament să amestecați Coroana în luptele dintre partidele politice "**

-**C.Argetoianu** : "Mă mențin la cele ce am spus . Nu știam că **Adresa de Răspuns la Mesaj** se îndreaptă către mine,**nu către Coroană !** (aplauze la opoziție, ilaritate) Nu știam că vorbindu-mi mie ,dvs. îmi veți spune "Sire" și tot ce urmează (mare ilaritate) Așa că eu revin de unde m-a întrerupt d.Madgearu și **consider paragraful respectiv ca o "lecție" dată Coroanei "**

Mulțumită aticismului simpaticului nostru raportor[V.Rădulescu **lecțiunea** este dată într-un ton foarte blajin, foarte elegant,dar **nu rămâne mai puțin o lecție ,un avertisment dat Coroanei**, ca nu cumva să se împlină încă o dată ca dînsa să uite ,pe lîngă Constituția țării , pe care nu a uitat-o niciodată,**ritualul de care vorbeam adineauri ."**

...frica de guverne în afara partidelor

[...] Dvs. cînd ați redactat acest pasaj,nu v-a fost frică de o revenire la guvernul lorga , **"v-a fost frică de sistem,de idee, v- a fost frică să nu vină din nou un alt guvern în afară de partide "**

El nu vrea să abordeze decît **problema de principiu : Coroana ,are sau nu dreptul constituțional de a-și alege guvernul în afara partidelor ?**

-**V.Toncescu** : Problema este **dacă cel însărcinat de MSR ,are dreptul să violenteze țara , pentru a-și ticlui o majoritate .**

-**V.Madgearu** : Credeam că v-ați săturat de **mozaicul parlamentar pe care l-ați făcut ...**

-**C.Argetoianu** :

[LD:semnalînd că **amănunte picante și interesante vor fi cunoscute 10 ani după moartea sa ,în Memoriile ce le scrie !) - vezi mai jos]**

Guvernul lorga nu s-a vrut un guvern care să schimbe regimul constituțional [...] arată greutățile guvernării, criza economică [...]

"Cînd ne-am dat seama că stările de lucruri din Europa cer [...] un guvern de partid [...] **n-am lăsat descoperită Coroana . [...]** iată de ce **am spus MSR : < rolul nostru s-a terminat , Coroana trebuie să se adreseze unui partid sau tuturor partidelor, dacă se poate >**[...] Considerînd că **guvernul Vaida va fi un guvern falimentar**,el cere să se scoată din Adresa de Răspuns,"lecția" dată Coroanei**Coroana nu este niciodată bine să i se dea lecții "**

-**V.Rădulescu** (raportor) : (explică sensul pasajului) În domeniul politic al țării, **"Suveranul a fost informat fals asupra situației din țară** (proteste la opoziție) I s-a spus mereu **că țara nu este coaptă ca să primească sufragiul universal "**

Noi aducem la cunoștință MSR că " în acest moment, țara este coaptă pentru votul universal "și că nu va mai fi posibilă încălcarea drepturilor cetățenești.

Nu am înțeles , prin urmare , să dăm o "lecție " Coroanei ,**și nu este vorba de "ritual "ci de "regim parlamentar "** (p. 451) [...]

33.) CZCodreanu (G de F) ,discurs la mesaj , 30 aug.'32

(DAD, MO 19, șed. din 30 aug.'32 , p. 515-516)

[LD : lipsă xerox.Fișe masive Discurs incisiv, radical, cuprinzând **doctrina și programul Gărzii**]

CZCodreanu / 30 aug.'32

#Atmosferă parlamentară .

Conducătorii Nației Române , adunați în această incintă, discută "**abstracțiuni doctrinare sau propagandistice**" în atmosferă **nu plutește nici îngrijorarea** pe care ți-o dă conștiința primejdiei , **nici nota aceea de tăcută cuviință** pe care ți-o dă înțelegerea marilor dureri."

...conștiință democratică "împăcată"

"**Discuțiile și neînțelegerile continuă** : la poartă ne surprind și bat armatele mizeriei."

"**Discuțiile și neînțelegerile** au adus România Mare , bogată și frumoasă , să trăiască aceste zile de dureros dezastru economic-financiar și de cumplită derută morală "

"**Adunarea democratică are conștiința împăcată** .

...Parlament iresponsabil

Sunt **vinovați și responsabili** străinătatea, criza economică mondială, neprevăzutul, dar ea [Adunarea] ,care ne-a adus de mînă pe toate prăpăstioasele drumuri ,**nu are nici o vină și fuge de orice răspundere** "[---mizeria economică , mizeria socială ---]

"**Naufragiu și tragedie de pretutindeni**"

CZCodreanu / 30 aug.'32

...Parlament costisitor

[LD :pare simplist și materialist ?Ar fi așa dacă n-ar repeta de patru ori -pentru trecut , prezent și viitor -că succesivele parlamente n-au făcut altceva decât să strice legile făcute de parlamentele precedente]

"Dar discuțiile costă mult : **600.000 lei de fiecare zi** .Obosiți-vă și faceți socoteala cît costă un parlamentar.**Cît au costat Parlamentele liberale** și averescane de la 1919 pînă la 1928 ,**cît a costat Parlamentul național-țărănesc** , de la 1928 la 1930,**care a stricat ce au făcut Parlamentele anterioare** ,**cît a costat Parlamentul d-lor, lorga-Argetoianu** ,care a stricat ce a făcut **Parlamentul național-țărănesc** și **cît costă** , pe aceste vremuri de vitregie financiară , **Parlamentul de azi**,care va strica , de bună seamă, legiurile **Parlamentului trecut** ,pentru ca și acestea să fie stricate de **Parlamentul viitor** "

CZCodreanu / 30 aug.'32

▣Programul G de F

[Consider acest discurs ca pe **adevăratul program al G de F**]

...G de F așteaptă alt regim,alt sistem

"De aceea, **noi așteptăm un alt regim, un alt sistem**, care va veni,**după ce pe acesta îl va prăbuși greutatea și mulțimea păcatelor lui** "

▣Parlamentul în concepția Gărzii (10 puncte)

Parlamentul trebuie să corespundă **următoarelor cerințe** , în ordinea urgenței :

1.Să se desființeze aceste **discuții sterile și scump plătite** ale parlamentarismului **democratic** ,din care **n-a ieșit nici o dată lumină** , și din care, mai ales, nu poate ieși hotărîrea eroică de a face față primejdiei , în ceasurile grele de acum."

2.Să se înlocuiască prin comandă, care să adune într-un **singur mănunchi** toate energiile disperate ale neamului, înclăștate astăzi în lupta fratricidă , **să le disciplineze** , **să le refacă moralul pierdut** , **să le insuflă credința** în destinul neamului nostru Românesc, și **să le conducă pe căile acestui destin**."

3.Să declare război mizeriei și sărăciei generale , îndemnînd la **muncă și cumpătare**

pe cei buni, **trimitînd cu forța la muncă toate elementele parazitare**, care joacă în stat rolul **trîntorului în stup**, pe toți **leneșii**, care păzesc **mesele cafenelilor**, de dimineața pînă seara, pe **toți plictisiții** care se plimbă pe străzi, pe toți **agenții electorali de meserie**, cunoscuți sub numele de **diurniști**, pe la primării, prefecturi, ministere, în fine, **pe toți ideologii democrați**, doritori de a ține **discursuri ieftine** "

4. Să desființeze tot ce este parazitism, pe trupul istovit al țării, **să răscrolească, să organizeze și să stimuleze** toate energiile creatoare ale neamului, **căci România este în pericol.** "

5. Să stîrpească necinstea și, confiscînd averile celor vinovați, să aducă înapoi, pînă la ultima centimă, în visteria statului, banii furați. "

6. Să treacă în fruntea mării gloate sărace, și la bine și la rău, **să mănînce aceeaș masă săracă**, pe care o mănîncă muncitorul sărac; căci, în aceste timpuri grele, mizeria morală, inegalitatea de tratament, rănește mai mult decît mizeria materială. **Unii trăesc în lux, cu șampanie și icre negre, și alții n-au nici măcar mămăligă** sub regimul democrației celei iubitoare de popor "

7. Să facă dreptate Românilui în propria sa țară. Să-i vindece rănile adînci. **Să repare nedreptățile seculare**, pe care el le-a suferit în timpul lungilor stăpîniri străine .

8 Să apere România în contra pericolului pe care îl prezintă **invazia mereu crescîndă a jidanilor** "

9. Să puie punct existenței falimentare a statului democratic, întemeiat pe ideologia perimată a revoluției franceze. Să producă **acel act epocal, de curaj reformator**, care să arunce complet și definitiv peste bord, **sistemul de falsă abstracțiune al filozofiei politice a acestei revoluții** "

O mare epocă istorică apune și, în locul ei, este ceasul **să punem temelile unei epoci noi**. O epocă de întoarcere la **realitățile naționale**, dînd națiunii înțelesul real, **de societate naturală**, a unor **indivizi de aceeaș rasă**, **iar nu sensul naționalității juridice a cetățeanului**, care permite **transformarea automată în Români a maselor de străini năvăliți la noi**, spre a ne cucerii și oprima.

10. Să se înalțe din temelii statul nou etnic național, întemeiat pe **primatul culturii naționale**, pe **primatul familiei** și pe **primatul corporațiilor muncitoare** ." (p. 515-516)
CZCodreanu / 30 aug.'32

34.) ACCuza (LANC) , discurs la mesaj, Cameră, 30 aug. '32

(DAD, MO 19., șed. din 30 aug.'32, p.497-507)

[LD discurs nexeroxat .Folosit fișele , păstrat intact spiritul și citatele
.În aceeași zi , a vorbit și CZCodreanu **ACCuza are 74 de ani**. Se apropie foarte mult de dorințele (încă neexprimate, dar simțite) **ale lui Carol** , privind mecanismele de guvernare. Expune doctrina privind partidele politice - despre fiecare - în nota cunoscută discursurilor lui ;Explică, iar, doctrina LANC .Interesantă este ... reacția **majorității parlamentare : rîde, rîde !** Citează masiv din "declarația program " a Ligii la creare (1923) , apoi dezvoltă cîteva din aceste idei .
[-----]

...Interogatoriu parlamentar:

Doctrina LANC are cîteva puncte esențiale : **Cristos, Regele, Națiunea, România a Românilor** .

-ACCuza : Sunteți împotriva României Românilor ?

-Voci : Nu ! (ilaritate)

-Cuza : Sunteți împotriva Națiunii ?

-Voci : Nu ! (ilaritate)

-Cuza : Sunteți împotriva Regelui ?

-Voci : Nu! (ilaritate)

-Cuza : Sunteți contra lui Hristos ?

-Voci : Nu ! (ilaritate)

ACCuza / 30 aug.'32

Doctrina LANC

LANC s-a creat în 1923, pentru a impune 2 reforme :

1) Reforma constituțională

2) Rezolvarea problemei jidovești

I. Reformă constituțională

"Doctrina LANC -**Hristos , Regele , Națiunea , România românilor** -pune **Regele mai presus de Națiune**. LANC cere respectarea Constituției (art.88) în care se prevede că **Regele își numește ministrii**. Partidele , pentru a-și asigura dictatura , au falsificat **Constituția**. LANC are ca primă reformă preconizată **schimbarea Constituției din 1923**. Prin schimbarea regimului constituțional, se va normaliza situația , fazele și rotativa guvernamentală, fiind :

- 1.Regele va numi un guvern de alegeri libere (magistrați, militari, personalități) ;
- 2.Parlamentul va fi expresia voinței naționale ;
- 3.**Regele va numi guvernul și ministrii** (cf.Constit., art. 88)

Astfel, va lua sfârșit domnia și dictatura partidelor.

De ce potențaii partidelor să pretindă , să revendice guvernarea de la Rege ?

De ce să se falsifice voința națională în alegeri ?

De ce dacă MSR nu cheamă un anume șef de partid ,guvernul este " neconstituțional " ?

De ce au sabotat de fiecare dată dorința MSR de a forma guvern de concentrare națională ?

De ce n-au intrat în guv.Vaida, guvern de alegeri libere, așa cum a dorit MSR ?

[-----Vezi pe larg la fișier LANC -----]

CCuza / 30 aug.'32

II.Problema jidănească

Atenție LD : Indiferent de poziția filozofică, morală, istorică, câteva lucruri se pot afirma categoric :

/ În epoca modernă a României, a existat o "**problemă evrească**" ;

/ Faptele istorice demonstrează că a existat - motivat sau nu - **un curent , o mentalitate antisemită** care a avut **expresie doctrinară,politică și legislativă** ;

/Pînă la primul război mondial, alături de alte personalități,**ACCuza s-a înregimentat acestui curent politic și legislativ** ;

/ După primul război - Tratat, Constituție , legislație - s-a produs **emanciparea evereilor** dar **curentul și mentalitatea antisemită** nu au dispărut.

ACCuza reprezintă consecvența ;

/Curentul democratic, filosemit, **a ignorat sau a tratat superficial** această mișcare ;]

vezi **fișier LANC**

ACCuza / 30 aug.'32

35.)**CCGiurescu** (PNL-georgist) , discurs la mesaj,Cameră,30 aug.'32

(DAD, MO 19, șed. din 30 aug.'32, p. 485-490)

[LD : discurs nexeroxat, fișat .Deci nu este reconstituit în ordinea originală

Context general :anul 1932

Discurs splendid, sistematizat, argumentat .Istoric . Deputat de Putna .

L.D : Studiindu-i discursul ... mă gîndeam, iar și iar,la consecințele scindării PNLîn 1930

]]

/Absolută identitate doctrinar -politică cu PNL-1 / Nici un accent antiducist ;

/ Nici o punere la punct, din partea PNL-1 , / **O prosternare față de Carol II**

Atenție : este dispersat la fișiere : Guvern Vaida // doctrine de partid // situație economică

// Politică externă // Armată // Cultură // stat țărănesc //]

▣ **Coroana**

PNL socotește de a sa primă datorie să aducă **omagiul MSR** (aplauze prelungite) [...]

/ **Aceluia** care înfățișează elementul de continuitate în viața statului ;

/ **Reprezentantul Dinastiei** de care este atît de legată dezvoltarea contemporană

a României **Strălucit** a fost prin înțelepciunea înaintașilor Regelui nostru ,

trecutul acestei Dinastii ,

strălucit să fie prin înțelepciunea lui , Carol al II-lea , **viitorul ei** " (aplauze unanime)

▣ **Parlamentarism**

"**Discuția la Mesaj** este **prilejul cel mai nimerit** de a constata obiectiv situația statului ,

de a cerceta necesitatea lui, și de a indica soluțiile respective.

Este, de aceea, **o tradiție a regimului parlamentar**. Este o datorie a însuși acst regim.

Se cuvine să fie respectată. Unii vor obiecta că se întârzie soluțiile

"Noi credem că, de la înălțimea unor principii generale, într-un spirit obiectiv, **să se ajungă la stabilirea necesităților și soluțiilor.**

▫ Adresa de răspuns

Vezi la **fișierele problematice** " Este un merit al guvernului că nu a căutat să ocolească dificultățile, ascunzînd sub un plasturele trandafiriu al vorbelor o rană care sîngerează ațit de adînc. "

- Cum s-a ajuns aici ?
- Care sunt cauzele ?
- Cine sunt vinovații ?

▫ Guvern Vaida

Contradicție flagrantă privind reducerile cheltuielilor bugetare

Banca ministerială alcătuită din 23 de persoane ; 11 subsecretari de stat ; 2 serii de secretari generali ; un cortegiul de șefi de cabinet

Să înceapă simplificarea de sus în jos , cu subsecretarii de stat ; să se reducă

funcționarii superiori, directori și inspectori , " **ramură quasi-feudală a Statului român "**

...Modificarea *Legii administrative* , să nu aducă noi greutăți financiare , **pentru un stat**

deja sărăcit , din trecuta guvernare a PNȚ

CCGiurescu / 30 aug.'32

36.) **Lotar Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, Cameră, 31 aug.'32**

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, pag. 536-538)

[LD : ședința este condusă de Dinu Simian , vicepreșed. Camerei .

Rădăceanu face o expunere sintetică a **doctrinei socialiste**, lansînd formula **"stat muncitoresc-tărănesc "** , pe care o contrapune **" statului țărănesc "** , formulă lansată de PNȚ . Este lăsat să-și expună argumentele , fără întreruperi, fără polemici , fără contraargumente, deși **atacă formula țărănistă**, afirmîndu-și **crezul în revoluție, distrugerea capitalismului, viitorul socialist.**

Tratamentul diferă total , de cel aplicat liberalilor , de către PNȚ. Să fie asta expresia siguranței cu care era clamat **"nepericolul " socialist în România ?** Sau expresia **începuturilor "marxiste " ale țărăniștilor ?**

Exceptînd respingerea colhozurilor, **nu se deosebește prin nimic , ca doctrină, de comuniști** Mare deosebire doctrinară și stilistică față de social-democratul Grigorovici !]

Rădăceanu / 31 aug.'32

#Programul guvernului Vaida

"Dacă mai iau cuvîntul la discuția Mesajului, în numele Partidului Social -Democrat , o fac fiindcă **în discuția care a urmat aici , ca și în discuția care a avut loc la Senat,** asupra declarației ministeriale , **s-a pus o problemă** pe care noi o considerăm **foarte importantă** și față de care noi vrem **să ne prezentăm atitudinea.**

" Declarația ministerială , citită de d.prim-ministru Vaida -Voevod, pune și ea această problemă , însă numai enunțînd cuprinsul ei, **fără a o formula în mod precis.[.....]**

" Noi nu vom tăgădui că între aceste legi și reforme anunțate , sunt multe utile, unele democratice , cerute de împrejurările vremii.

Dar dacă privim **în ansamblu declarația guvernului ,** trebuie să constatăm că **ea constituie ,** în împrejurările excepționale ale crezei de astăzi, **un sistem de paleative ineficace , care ocolesc tocmai adevărata problemă ,** despre care trebuie vorbit, și pe care am s-o ating astăzi." (p. 536) [-----]

Rădăceanu / 31 aug.'32

▫PSD :Stat muncitoresc- țărănesc>>stat socialist

[LD : este regimul pe care Rădăceanu l-a dorit și slujit după 1944 , și este f. greu de făcut vre o deosebire doctrinară față de PCR . Se leagă complet]

" În acest caz, însă, **nu putem să ajungem la un stat țărănesc, ci numai la un stat muncitoresc-țărănesc** fiindcă dominațiunea de de exploatare a capitalismului nu

poate fi combătută decât, în primul rând, de **clasa muncitorească orășenească**, ale cărei trupe de **avangardă** sunt organizate în **Partidul Social Democrat**.

El este principalul, cel mai vajnic luptător contra capitalismului ; **el este factorul chemat de însăși dezvoltarea istorică să ducă această luptă de prefacere a capitalismului în societate socialistă.**

Și dacă este vorba ca și **clasa țărănească** să fie emancipată de exploatarea capitalismului, atunci **lupta ei de emancipare nu poate să fie dusă alături de burghezia care o exploatează, nu poate fi dusă sub forma armoniei de clasă,** pe care d. voastră o preconizați, ci poate fi dusă numai **în forma luptei de clasă revoluționare , alături de muncitorimea organizată , împotriva capitalismului "** (apluaze la PSD)
"Iată cum vedem noi această problemă și o vedem nu numai în ce privește latura aceasta agrară a politicii de stat, dar și în ce privește întreaga politică socială ; toate manifestările de viață ale societății și ale statului trebuie să tindă spre acest țel pe care îl indică însăși istoria , dar pe care îl indică , mai mult decât orice, suferințele și mizeria omenirii de astăzi."

...NU modelul bolșevic de colectivizare

" Va trebui să se facă **o politică de socializare în industrie** , o politică de **socializare în comerțul produselor** agricole, o politică de **cooperatie în producția agrară**, fiindcă **colectivizarea forțată după modelul bolșevic** , ar trebui să se lovească nu numai de **împotrivirea populației țărănești**, dar și de **imposibilitatea lor de a aduce la un rezultat practic.**

"Trebuie dusă **o altă politică , mîntuitoare, revoluționară , nu politică de cîrpeală a sistemului burghez**, ci o politică deschizînd **drum liber evoluției și asigurînd posibilitatea unei treceri cît mai pașnice , cît mai democratice**, și cît mai sigure, în același timp, **spre formele de viață ale societății socialiste** , singura care poate să asigure omenirii astăzi , acea pîine de toate zilele , pe care capitalismul de mult nu o poate asigura unei imense părți din omenire. " (p. 537) [-----]

...NU stat "țărănesc"

"D-voastră vorbiți de stat țărănesc, dar **lăsați neatins monopolul burghez** asupra mijloacelor de producție și asupra mijloacelor de circulație.
Vorbiți de stat țărănesc, și lăsați țărănimea sub exploatarea capitalistă.
Nu poate să existe un stat țărănesc cu burghezi ; poate să existe numai **un stat burghezo-capitalist** , clădit pe spinrea muncitorilor și pe spinerea țăranilor." (p. 537)

Rădăceanu / 31 aug.'32

Lot..Rădăceanu / 31 aug.'32

37.)IGDuca (PNL-1) , discurs la mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, p. 555-560)

[LD :lipsă xerox.discurs fișat . După ACCuza, el este **cel mai vechi parlamentar.**
Asociază-le cu celelate intervenții- replici ale lui, în discursurile lui V.Rădulescu , Al.Vaida ș.a Nu-și făcea iluzii că va fi aprobat de PNȚ, dar cerea să fie ascultat , în spirit parlamentar.]

IGDuca / 31 aug.'32

▣ PNL -marile probleme

Context :**lipsa lui Maniu** de pe banca ministerială, ca substrat al neînțelegerii cu Regele.
Că **Mihalache** este de "serviciu " pentru a-l apăra pe Maniu este firesc .
Dar ca **CCGiurescu** să lovească sub centură, aceasta spune ceva doar despre caracterul acestuia.]

Punctul de vedere al PNL , **a fost exprimat cu competență , autoritate , strălucire de Dinu Brătianu și Victor Iamandi** .Ei au tratat problema economică și financiară și problema politică.Ei va prezenta unele observații privind : politica externă, problema minorităților și **va motiva atitudinea PNL de a nu sprijini guvernul și a nu vota Răspunsul la mesaj.**

Vezi la fișier Politică externă, Minorități, Doctrină, Mentalități

IGDuca / 31 aug.'32

#Guvernul Al.Vaida -Voevod.

"Nu vă putem da aprobarea noastră ,nici pentru felul cum ați venit la guvern ,nici pentru felul cum ați făcut alegerile ,nici pentru felul cum vă înfățișați astăzi pe banca ministerială (ilaritate la PNȚ) nici pentru felul cum înțelegeți să guvernați ,și în ceea ce privește programul , și în ce privește metodele dvs ." [.....]

...Decapitat de conducătorul firesc :Maniu

Banca ministerială este **decapitată de conducătorul firesc al PNȚ :Iul.Maniu [.....]**
" **Veți avea opoziția noastră necruțătoare** inspirată din două credințe :de credința că numai acesta este mijlocul adevărat de a servi interesele țării ,**scurtînd cît mai mult guvernarea dvs .** (aplauze la PNL) și, în al doilea rînd,că mîndri de trecutul nostru, conștiinți de puterea noastră actuală, încrezători în viitor,**să rămînem ceea ce suntem în conștiința publică : speranța , suprema speranță a unui popor sărăcit , desnădăjduit și adînc îngrijorat "** (aplauze îndelungi la PNL)
[Cu această frază termină discursul]
IGDuca / 31 aug.'32

«Problema minorităților .

[LD :atitudine fără echivoc , fermă , a lui Duca . Opinie exemplară .]

[LD :atenție la replicile lui ACCuza a cărei xenofobie era **exclusiv antisemită** .

Asta spune ceva !]

-Duca : "D-lor, **eu nu pot împărtăși** - d.Cuza să nu se supere - **teoria d-sale împotriva minorităților ...**

-ACCuza : " Nu a minorităților: **a minorității jidănești "** (ilaritate)

-Duca : "**Sunt** , cu voia sau fără voia d-lui Cuza , cu regretul sau fără regretul d-sale , **4 milioane** circa de **minoritari pe teritoriul României Mari** , _ dintr-o populație de **18 milioane de locuitori** . Nu am nimic de zis, fiecare își apără părerile ,dar **concepția noastră este că România Întregită ,cu această structură organică, nu poate să fie cu adevărat și temeinic consolidată ,decît dacă vom găsi mijlocul de a trăi în cele mai armonioase raporturi cu toate aceste minorități."**

Și am repetat-o adeseori - dar sunt adevăruri care trebuie repetate mereu - **nu tratatele de pace au importanță pentru mine** , prin obligațiunile pe cari ni le impun . **Sunt** ,în această materie , pentru noi ,**obligațiuni cari depășesc cadrul restrîns al tratatelor** .Aceste **imperative de ordin etic** , aceste **imperative de ordin umanitar** , aceste **imperative de consevare națională** , ne obligă ele, în primul rînd,la o **conviețuire cît mai armonică cu toate minoritățile** cari locuiesc pe teritoriul României " (aplauze la PNL) [.....]sunt unul dintre aceia care , ani de zile,mai ales cînd eram în fruntea Ministerului de Externe, **spuneam minoritarilor :< nu mergeți la Geneva pentru revendicările dvs de aici, aveți încredere în noi ,și căutați ca doleanțele dvs. să le satisfaceți nu peste hotare , ci la București >**

"**Să salutăm, deci, cu bucurie , evoluția îmbucurătoare** care s-a operat în spirite , în ultima vreme,să vedem în asta **un semn sigur ,prevestitor de bine, pentru închegarea tot mai puternică ,pentru conviețuirea tot mai armonioasă** dintre **elementul românesc** și dintre **minoritățile** cari trăesc pe teritoriul **României Întregite "** p. 557)

[aplauze numai la PNL ! Deși fenomenul se datora micului succes al PNȚ de a se cartela în alegeri cu o grupare maghiară ,Duca se bucura prea devreme dar era fair play]

-Duca : " Veți avea **opoziția noastră necruțătoare** inspirată din două credințe : de credința că numai acesta este mijlocul adevărat de a servi interesele țării , **scurtînd cît mai mult guvernarea dvs .** (**aplauze la PNL**) și, în al doilea rînd, că mîndri de trecutul nostru, conștiinți de puterea noastră actuală, încrezători în viitor, **să rămînem ceea ce suntem în conștiința publică : speranța , suprema speranță a unui popor sărăcit , desnădăjduit și adînc îngrijorat "** (**aplauze îndelungi la PNL**) - termină discursul -- (p. 560)

IGDuca / 31 aug.'32

38.)C.Toma (PNL- georgist) , discurs la Mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, pag. 538 ; 549- 554)

[LD : este în PNL de 30 de ani, deci din... 1902 .Este ieșan.

[LD : absolut **nici o notă contrară , discordantă, adversă, față de PNL-ducist, în ce privește trecutul**.Dimpotrivă .Prin discursul foarte documentat - inspirat fără nici o îndoială și de George Brătianu **-o mai bună punere la punct a PNT** ,fără menajamente].

....Indiferență față de georgiști ?

Evocă o întâmplare de la Iași, cu 30 de ani în urmă, când **dr.Ureche** ținea o conferință în aula Universității , **sala** fiind tot așa de **goală ,ca și incinta Camerei** în care trebuie să vorbească el.Și atunci, dr Ureche și-a început astfel conferința : **< Dle președinte și onorate scaune!** > (ilaritate)[,]

-N.Constantinescu -Bordeni (PNL -georgist) : După Regulament, ca să se țină ședința, trebuie să fie 80 de deputați. **Erau doar 36**. Roagă respectuos să se amîne cuvîntarea pentru după amiază.

-DRIoanișescu : Trebuie să se știe cît va vorbi dl Toma.Pentru că după amiază se închid discuțiile la mesaj.

-Dinu Simian : Cere chestorilor să numere.... [.....]

C.Toma -georgist / 31 aug.'32

▣Statistică electorală

...Imoralitatea primei

"Rezultatul alegerilor din 17 și 20 iulie, a dat **PNT** și forțelor cartelate cu el,**putința materială de a avea majoritatea în Cameră**.Putința aceasta materială **se datorește primei**, pe baza procentului electoral de **40,3 %**.Ce consecințe se pot trage din asta ? **Sunteți o minoritate parlamentară**.[...] **Grupările opoziției** la un loc sunt majoritate față de dvs.**Dvs reprezentați 1.200.000 de voturi (40, 3 %)**;

opoziția împreună reprezintă 1.700.000 de voturi (59, 6 %)

...cartelații sași, șvabi,bulgari, ucrainenii-fără parte la primă

PNT nu avea dreptul să folosească **exclusiv prima**, trebuia **să o împartă cu cartelații** ;

-Armd Călinescu (Subsecretar Interne):**ați fi vrut să împărțim "zestrea "** ? (ilaritate)

-C.Toma:Procentul obținut s-a datorat **aportului electoral al cartelaților**;se spune că d.Roth (PNG) revendică 6 % În alegerile din 1922 , procentul germnailor a fost de 6 % .

-Armand Călinescu :Dovada este prescrisă ! (ilaritate)

-Toma:Se adaugă **procentul bulgarilor, șvabilor, ucrainenilor..."Cu ce autoritate vă puteți declara grupare majoritară** ,ca dintr-înșă să alcătuiți cîrmuirea țării ,exclusiv pe seama PNT ?[...] Parlamentul trebuie să fie expresiunea voinții țării , iar guvernul trebuie să fie expresiunea majorității.[...] cu **30 % din voturi, pe ce drept vă mai bazați cîrmuirea ? De la 1925** ,de la votarea **Legii electorale,PNT a întreprins o acțiune puternică împotriva acestei prime**.Folosirea primei, nu este un act de **imoralitate politică** ? (p. 551) [...]

[LD semnificativ ! :Nu se mai aude nici o voce autorizată a PNT.Singurele replici ,deseori menite să stîrnească rîsul, sunt a celor doi preoți activi,Man și Breban,sau a unor iluștri necunoscuți.. Poate este o simplă întâmplare .]

C.Toma - georgist / 31 aug.'32

▣PNL-georgist

" Închei **consecvent credințelor** ce urmărim și vă spun : **Ne deosbim principial de d-voastră [PNT] Suntem adversarii hotărîți ai concepțiilor , care împart națiunea în clase**, pentru a avantaja pe una, în dauna celorlalte.

Noi luptăm pentru armonizarea claselor sociale și pentru solidaritatea lor .

De aceea, **ne vom opune cu hotărîre la orice legiferare , care va călca aceste principii**."(p. 554)

Toma / aug.'32

39.)V.Roșețeanu (PP-Averescu) ,la Regulament ,1 sept.'32

(DAD, MO 21, șed. din 1 sept.'32, p. 582)

▣Protest

A fost înscris să vorbească la discuția la Mesaj.Președ. Camerei, din proprie inițiativă, a luat dispoziția să-l șteargă de pe lista oratorilor.

-**Voci PNT** : ați fost absent.

-**Roșteanu** : A fost prezent tot timpul.Este o măsură abuzivă.

-**Șt.Cicio -Pop** : Dvs ați citit o **Declarație** ; ca să țineți un discurs, e prea mult.

V-am atras atenția că dacă citiți Declarația, nu mai aveți dreptul la cuvânt.

-**Roșteanu** : Trebuia să consultați Adunarea .

[**LD :Estesingurul averescan în Cameră.Nu i se mai dă cuvântul.Declarația nu o am**]

Roșteanu / 1 sept.'32

40.)**V.Rădulescu** (raportor) ,discurs conclusiv,Cameră , 1 sept.'32

(DAD, MO.21,șed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții- replici în discurs : **Inculeț, Mihalache, IZCodreanu** ,

IGDuca, CIC.Brătianu , Gh.Brătianu M.Popovici , Socor .

[LD : este doctrinar "țărănist".În locul argumentelor și analizei aplicate celorlalte partide (doctrine, programe, politici ,)**el recurge la întrebări retorice, persiflări, etichetări.**

Denotă fie aroganță, fie incompetență, fie simplitate.Este **un fervent susținător al regimului parlamentar**,al rolului ce revenea **majorității parlamentare** în mecanismul politic de guvernare,ceea ce confirmă **ponderea în doctrina PNT**

Discursul este un rechizitoriu vehement la adresa PNL-ducist .

Dar **se ocupă f.puțin** - doar pentru a justifica trecuta guvernare PNT -**de programul legislativ sau economic al noului guvern.**

O dovadă , în plus, că **PNT nu se pregătise pentru o nouă guvernare .**

Șeful PNT - **Iuliu Maniu** - , șeful guvernului - **Al Vaida** -lipsesc din Cameră,

deși raportorul a supralicitat "**colaborarea** " dintre **partid - majoritate -guvern**

Singurul "combatant " -**Ion Mihalache !**

Vezi frământările dintre lideri și tabere în partid și guvernul național-țărănist]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

#Toată lumea critică regimul PNT !

"Dle președinte , dlor deputați, nu iau cuvântul fără **un sentiment de jenă**,pe care-l simt , pentru că **sunt nevoit și eu să prelungesc o discuție**, care deja s-a prelungit peste marginile îngăduite de nevoile vremurilor de astăzi.

S-a vorbit prea mult. Am avut însă ieri o consolare .În timpul când vorbea d.Toma, mă gândeam că, în adevăr este o mare legătură între dinamica dinăuntru parlamentului și între dinamica vieții din afară.Este adevărat, d-lor deputați, că **în Țara Românească se vorbește mult.Vorbesc și oamenii de jos și sătenii** pe șosea,cînd mîină boii ,și critică și **sătencile** cînd se adună la lucru .Oamenii noștri ,**Români adevărați**,vorbesc și critică prin toate locurile publice ;vorbesc și critică și **oamenii cu situații mai înalte, ziaristii și oamenii politici ,critică toți activitatea noastră** , pentru că **în țara aceasta se vorbește și se critică."**

-**Voci din opoziție** : Se fură ,d-lor deputați, se fură !

-**V.Rădulescu** : " D-lor deputați, **și noi vorbim aici și criticăm** , pentru că suntem fii buni ai acestei țări ,crescuți după chipul și asemănarea ei și, dacă ținem seama de această împrejurare ,**că suntem Latini așezați aici,în Peninsula Balcanică** .Îngă vecini iuți, pe care cîteodată îi copiem, ne dăm seama, d-lor deputați,de ce **ajungem** cu atîta repeziciune **de la vorbe mai ușoare , la vorbe mai grele , și de la vorbele grele , la fapte.**Dar dacă este adevărat că simțim înlăuntru ființei noastre **acest imbold de a vorbi**, de a prelungi a infinit unele discuțiuni, nu este mai puțin adevărat că, în fiecare moment, în fiecare clipă a existenței noastre,**suntem datori să ne examinăm și să ne cîntărim cuvintele** , să fim **conciși și să ne abținem** de la orice expresie , **care nu ar fi compatibilă cu demnitatea Parlamentului ."**

Rădulescu / 1 sept.'32

▣Consens și responsabilitate

"Pe această **platformă de obiectivitate** ,sunt nevoit să recunosc ,în primul rînd,

veritatea afirmațiilor pe care le-a făcut ieri **d.Duca** [31 aug.]în numele PNL .

Suntem de acord pe această constatare că, **în ce privește liniile mari ale politicii de**

stat,suntem toți bărbații politici și toate partidele politice **de comun acord.**

"**Suntem de acord** în ce privește **politica externă** ;

Suntem de acord în ce privește **apărarea teritoriului românesc** ;

Suntem de acord în ce privește **politica minorităților** ;

Suntem de acord în ce privește **atitudinea noastră față de armată.**(aplauze)

Un singur lucru **regret mult ,că d.Duca , ieri,l-a pierdut din vedere**-lucru care trădează

tradiția noastră unitară într-o anumită chestiune : **regret că d.Duca nu a învederat**

că mai este o altă chestiune în care **toți bărbații noștri politici ai acestei țări**

s-au găsit pe aceeași linie tradițională a devotamentului către Coroană.

...Polemică "monarhică "

[LD :nici un prilej nu a fost lăsat de adversarii lui Duca ,ca să nu i se bată încă un cui la sicriul răzbunării lui Carol .Voi marca acest lucru.]

-**Rădulescu**:Un singur lucru **regret mult ,că d.Duca , ieri,l-a pierdut din vedere**-lucru care trădează tradiția noastră unitară într-o anumită chestiune : **regret că d.Duca nu a învederat** că mai este o altă chestiune în care **toți bărbații noștri politici ai acestei țări s-au găsit pe aceeași linie tradițională a devotamentului către Coroană.**

-**Duca** : **Aceea se înțelege de la sine și nu mai trebuie declarată.**

-**Ilie Lazăr** :"**Devotamentul către Coroană , PNL nu-l etalează niciodată "** (proteste la PNL)

-**I.Inculeț** :"**Suntem partid monarhic și devotamentul se înțelege de la sine .**

-**I.Răducanu** :"**Într-adevăr , din trecutul dvs se înțelege de la sine**

-**V.Rădulescu** :"**Luăm act de declarația d-lui deputat Inculeț ,Și avem și noi această convingere ,că este făcută cu asentimentul d-lui Duca, șeful PNL.**Și atunci trebuie să tragem această **concluzie , [...]** pe buzele noastre ale tuturor bunilor români din această țară **este aceeaș formulă , în care am trăit și pe care am rostit-o în toate împrejurările : <Trăiască Regele ! .>**"(adunarea aplaudă în picioare)(p. 582)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣Problema constituțională

-**Rădulescu**:Regretă că **Argetoianu nu este în incintă**, ca să-i dea răspuns la observații .

"Am introdus înadins anumite pasagii în această Adresă , care se referă și la problema constituțională și la problemele economice , pentru că aceste probleme corespund **nevoilor sufletești și nevoilor materiale ale poporului român.**

Am introdus într-adevăr o anumită frază referitoare la dispozițiile noastre constituționale afirmând că poporul român a ajuns astăzi la o maturitate necesară ca să se poată pronunța în chestiunile mari ale politicii românești , în deplină libertate.

...Regim parlamentar fals ?!

Cînd am introdus acest pasagiu ,**aveam o anumită țintă , pe care constat că am atins-o**

o .Într-adevăr,**d.Argetoianu s-a simțit atins**.Pentru ce , mai mult ca altădată ,

am stăruit asupra acestui **pasagiu ,a cărui eliminare o cere d.Argetoianu ?**

"Pentru că **noi avem încredințarea** că , în ce privește dreptul public,ne găsim într-adevăr **în o perioadă de transformare**.Este netăgăduit că **pînă în momentul de față , noi am trăit într-un regim parlamentar fals.** .[LD : hodoronc tronc !]

Și acest regim a fost subliniat cu mai multă tărie și în alegerile din 1926 [PP-Averescu] și în alegerile din 1927 [PNL] " (aplauze la PNȚ)Va rămîne vie în amintirea acestei țări , **participarea jandarmeriei , sub generalul Davidoglu și sub generalul Ștefănescu , pentru falsificarea exercițiului liber al dreptului de vot.**

"Am voit să afirmăm că această stare de lucruri este trecută și că nu va mai putea reînvia pe pămînt românesc" (aplauze la PNȚ) (p. 583)[.....]

-**V.Rădulescu** : De caeea a introdus acel pasaj , și **roagă pe Argetoianu să nu se mai erijeze în apărător al prerogativelor Coroanei,**pentru că **Coroana nu are nevoie de o asemenea apărare "** (aplauze la PNȚ)

-**C.Radović** (Uniunea Agrară) : Dar are voie să-și spună cuvîntul .

-**Rădulescu** : "**Lîngă Coroană se găsește neconținț țara îngtreagă**,iar **între țară și Coroană sunt partidele politice** , care , orice deosebiri le-ar separa ,**sunt unite în acest devotament către regele țării "** (aplauze la pNȚ) (p. 584)

...Vinovăția PNL:regimul Iorga !

[LD :Speculații , găselnițe, de rea credință .Merge pînă acolo cu antili- liberalismul încît găsește circumstanțe atenuante lui Iorga pentru "defecțiune" ,considerînd PNL principalul vinovat pentru devierea de la parlamentarismul constituțional .]

"După 1928,cînd credeam că am terminat cu un trecut rușinos, am asistat din nou la o deviere ,formală de astă dată,la o deviere fătîșă de la normele regimului parlamentar , prin felul cum s-a constituit **cabinetul Iorga**.

▀Partidele politice =esența regimului parlamentar

[LD:susținere doctrinară "amestecată" (din p.d.v. al dreptului constituțional),dar neclară ca atitudine politică Ecuția trebuia să demonstreze **obligativitatea existenței partidelor** ,ori Rădulescu vorbește de necesitatea ca **Guvernul să aibă încrederea Coroanei și a Parlamentului** , iar cînd trece în revistă partidele.le demonetizează , rînd pe rînd]

"**A fost, într-adevăr, o deviere de la regimul parlamentar** ,pentru că nu se poate închipui într-o țară **un regim parlamentar , fără partide politice.**"

" **Partidele politice sunt de esența regimului parlamentar** .De ce ?

"Pentru că în fiecare moment ,**un guvern trebuie să se sprijine și pe încrederea Coroanei și pe încrederea Parlamentului.**

Nu se poate presupune că **un guvern există în spațiu,fără această dublă susținere .**

[LD: ca "*Ion cu fluera* !",indiferent ce li s-ar fi explicat ! ignorînd tactica boicotării parlamentare de către PNȚ !]

Întrebăm atunci pe d.**Duca** și întreg **Partidul Liberal** ,cu ce au contribuit la **întărirea parlamentarismului în România,cînd,în 1931,au ajutat guvernul Iorga să ia puterea și imediat l-a părăsit ?**În ce situație s-a găsit **acel guvern** din p.d.v. al uzanțelor parlamentare ? **Ne mai avînd încrederea întreagă a Parlamentului**, el trebuia - și era fatal -**să se reazeme numai pe încrederea Coroanei**.În această situație, era imposibil ca Coroana să nu fie descoperită în fiecare moment.

Iată marea greșeală a PNL,care este adevăratul autor al devierii de la normele regimului constituțional " (aplauze la PNȚ) (p. 583)

"**Regimul parlamentar se găsește într-o situație falsă și trebuie transformat** dintr-o ficțiune ,**în realitate**.Care este **atitudinea partidelor politice ?**

//LANC și G de F=contra regimului parlamentar

[LD :clasificare arbitrară (, diletantă,neargumentată),aș spune politicianistă ,cînd susținea că PSD reprezenta o "**realitate politică** ",iar LANC și Garada ,**nu !**

Rădulescu este incorect în calitatea-i de raportor .

Sfidînd declarațiile repetate ale lui ACCuza (care exprimase vocația parlamentară și antipartidismul)și ale lui CZC (care dorea o nouă formulă parlamentară ,fără "dictatura" partidelor),el le declara antiparlamentare !

Grav era că o spunea la tribuna parlamentului și că vorbea în numele PNȚ]

" Sunt aici două grupări : **gruparea d-lui Cuza și gruparea Garda de Fier** , cari în mod formal au spus că sunt **contra partidelor politice, și ,prin urmare ,în contra regimului parlamentar** .[...]

//PSD=se mulțumește cu programul "minimal"

Două partide , cari din p.d.v. al forțelor lor ,**constituie într-adevăr realități politice :**

PNL și PSD.Ambele partide "**se găsesc astăzi pe temeiul regimului parlamentar ,fiindcă nu pot altfel "**

[LD:Adică cum nu pot altfel ?! să nu fi ascultat discursul lui Lotar Rădăceanu ?!]

" Ce a însemnat acea **declarație a d.lui Mirescu** , pe care **socialiștii o fac pretutindeni , ubi et orbi**,că se mulțumesc de nevoie cu un **program minimal** , dar își pun speranțe în realizarea unui **program maximal** ,pe care opinia publică nu-l primește ?"[.....]

..." Pacifismul " și "dezarmarea"-

[LD:el va trata această chestiune spre sfârșitul discursului.Eu fac această cuplare ptr .a putea evidenția punctele de divergență doctrinară dintre PNȚ și PSD]

A vorbit despre **programul minimal și maximal al PSD**

Recunoaște că **PNȚ este "aproape alături " de programul lor minimal**.Mirescu a pledat pentru **grija față de agricultură .**

-Mirescu : "Dvs credeți că ați monopolizat toate interesele agriculturii , în această țară.
-Ernest Ene : " În orice caz, **nu d-voastră reprezentați interesele agriculturii.**"
-Mirescu : "Credeți dvs.că PSD sunt strict rezumate la masele muncitorești de la orașe ? "
-V.Rădulescu : " [...] dar **noi vă mulțumim că în această operă grea de ajutorare a agriculturii, sunteți alături de noi.**Dar nu putem să vă urmărim în acțiunea d-voastră , atunci când **ne dați indicațiuni să luăm miliardele de la armată , să le dăm agriculturii.**Pe acest drum nu vă putem urmări "[LD : sens de " urma "]
-Mirescu : " Găsiți un altul " (întreruperi la PNT)
-V.Rădulescu : "Suntem alături de dvs., în dorința neșămurată , pe care o afirmăm și noi ca și d-voastră , în fiecare zi , a **păcii universale și stăm și noi pe acest temei , dar mai știm ,**din istorie, că această pace universală nu este un cuvânt nou și că din timpul lui Enric al IV-lea s-a vorbit de o **Societate a Națiunilor ,**și că în timpul revoluției franceze,expresiunea **Société des Nations** apăruse deja.**Noi mai știm** că filozoful Kant a scos o carte despre pacea eternă , în care vorbea exact în termenii în care se vorbește și astăzi de ea,ceea ce **n-a împiedicat Germania,** apropo după 150 de ani, să facă războiul pe care l-a făcut."
"În aceste împrejurări și **dat fiind ceea ce se petrece în jurul nostru** ,atunci când eu nu citesc ,ca altă dată,numai știrile din gazete ,referitoare la **marile manevre germane și rusești** ,și văd în gazete astăzi vorbindu-se de **marile manevre elvețiene** , aceasta d-lor, **este un simptom pentru ziua de mâine .**În aceste condițiuni ,**noi nu ne putem lăsa descoperiți și nu putem lua nimic de la aramă.**[....] (aplauze prelungite la PNT)
(p. 588)

//PNL=inamicul nr 1

Atitudinea PNL ?Nu sunt suficiente declarațiile din Parlament ;cine urmărește **presa** citind din "**Viitorul** " și "**Universul** " , pe care le consideră " liberale..

...Presa pro-/anti-

-Inculeț : Ziarul " Universul " este un ziar independent ,(ilaritate la PNT)
-C.Xeni :Pentru că "**Dimineața** " are simpatii față de PNT , se poate afirma că este "național-țărănistă " ?
-Emil Socor : Nu se poate spune acest lucru ,deoarce "**Dimineața** " ,prin mine , și-a spus cuvântul.
-Inculeț : Nu vă suspectează nimeni ,**dar ați candidat pe listele PNT**
-Emil Socor :Schimbați legea electorală și nu voi candida pe lista nici unui partid,
-Voce PNT :Dar dl **Stelian Popescu** a fost ministru **în guvern liberal...**
-V.Rădulescu :orice om cinstit poate face o deosebire între atitudinea "**Universului**" față de PNL ,și "**atitudinea obiectivă** " pe care o au "**Adevărul** " și "**Dimineața**" ...
-Socor : Deseori are atitudine critică la adresa guvernului actual...
-Xeni : Și "Universul" , la fel, față de PNL ...
-V. Rădulescu : "**Realitatea este că conducerea PNL este astăzi în oficina "Universului"** (**protestări la PNL**)
[LD:doamne ce le mai amestecă ! Ce talmeș-balmeș , pentru o demonstrație falsă !
Oare este rău intenționat sau nepregătit ? Nu știu ce profesie avea , dar zelul lui ea arapenibil..Este ceva caragialesc, de Conu "**Leonida...**]
Iată ce scrie "**Universul**":< **Și totuși la noi ,acea care pretind adaptarea ideologiei democratice au rămas cu vechea "superstiție** " ,considerînd și astăzi **sufragiul universal drept sursa de fericire a poporului român și mecanismul politic ideal ,care trebuie păstrat cu sfințenie .>**
-Xeni : "Adică tomai în contradicție cu PNL , care crede altfel " (Ilaritate la pNL)
-Rădulescu : "După Universul, **inspirat de conducătorii PNL** regimul parlamentar și votul universal sunt niște superstiții "Iar "**Viitorul** " publică un articol , alături de o poză a lui Iamandi, în care spune :< **Răul cel mai mare economic [...] este evoluția statelor spre etatism [...] în țara noastră acest cancer este operabil dacă un guvern tare și conștient [...] ar reda țării , libertatea dinainte de război [...]prin suprimarea tuturor legilor nefaste , votate în ultimul timp. >**
-Xeni : "Foarte just "
-V.Rădulescu : Va să zică ,**PL e încă departe** de ceea ce credeam noi asupra cuceririlor democratice și **se gîdește la libertățile dinainte de război** [...] prin urmare, **democrația românească este atăcată și pe față și pe ascuns** [....]

Acest lucru îl aducem la cunoștința Majestății Sale Regelui, pentru ca să înțelegeți și dvs. și să trageți consecințele necesare "

V. Rădulescu / 31 aug.'32

V.Rădulescu / 1 sept.'32

...PP-Averescu =mareșalul sfârșește tragic viața politică

Declarația în numele PP a fost citită de V.Roșețeanu : <Partidul Poporului crede că în situația actuală, pentru a înfrunța cu succes greutățile în care ne zbatem, avem nevoie de un guvern ieșit dintr-un partid care a dat deja proba de bună gospodărire la cîrma țării și care să se sprijine pe majorități izvorîte din alegeri curate , în adevăratul înțeles al cuvîntului.> "Cine ne face această declarație și în numele cărei opere ? Ni-o face **Partidul Poporului** ,în numele d.lui Mareșal Averescu ,în numele **alegerilor din 1926**, și în numele **reformelor** pe care le-a înfăptuit.**Dar ar fi să mai înveninăm atmosfera ca să reamintim aceste lucruri triste.**

D.Mareșal Averescu și-a legat numele în mod atît de frumos de războiul pentru unire .

"În ziua cînd s-a închinat însă în fața aceluia care l-a acuzat de trădare la Brăila , în ziua aceea soarta i-a fost pecetluită.(aplauze la PNȚ) **Nu a făcut nimic și este regretabil pentru noi că Mareșalul Averescu își sfîrșește în mod atît de tragic viața sa politică.**[.....]

-**Roșețeanu:** " Dacă l-am fi avut pe Boilă , altfel vorbeam !

-**Mirescu** : L-ați avut pe Tăslăuanu...(p. 585)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

...P.N.A-Goga =surogat de PNȚ, supus pieirii

"Dar mai este o parte a Partidului Poporului ;este **cealaltă jumătate** [PNA-Goga] ,care s-a deslipit și care ne-a mai făcut încă o declarație [.....]

"Nu pot să nu relev **cît de gol sună aceste declarațiuni** în timpurile de astăzi.

Ce zice Partidul Național Agrar ? :< **Pătruns de nevoia unui nou crez politic și național în această țară ,a unei acțiuni de primenire și a unei noi orînduiri** , Partidul Național-Agrar este încredințat că **guvernul de astăzi este departe de a răspunde gravei și excepționalei sale meniri**, și ca atare declară că **nu-i poate acorda încrederea sa.**>

"Și cine o spune ? Partidul Național Agrar.**De ce național și de ce agrar ?**

-**Stan Ghițescu** (PNA) : Ca să te întreb d-ta !

-**V.Rădulescu** : **Înțeleg că PNL să poarte** , prin tradițiune,numele de **național**, pentru că ,într-adevăr începuturile lui sunt împletite cu începuturile vieții de redeșteptare națională,

cînd era la ordinea zilei ideea națională.**Înțeleg ca Partidul Național din Ardeal** să păstreze ,prin tradiție istorică , **acest nume** ,pentru că el era în fruntea ideii naționale din Ardeal.Dar astăzi ,d.lor, **un partid care se naște** ,să ia titulatura de **partid național ?** **Pentru ce i-ați zis agrar ?** Ce, d-voastre, ați descoperit că **nu e nimeni care să poarte grija** păturii noastre **țărănești ?** Oare nu ați făcut-o cumva **ca să mistificați opinia publică prin confuziunea** ce vreți să produceți între ideea PNȚ și PNA ?

Ca dovadă că **acest partid este un surogat al PNȚ**,este că i- ați luat chiar și semnul, cercul PNȚ, căruia i-ați adăugat două puncte.

-**Stan Ghițescu** : Certăți-vă cu comisia electorală , nu cu partidul ...

-**V.Rădulescu** : **Un asemenea partid** ,cu o asemenea denumire, și cu un asemenea semn , **este expus pieirii.**" (p. 585)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

...P-Țărănesc-Lupu=aceeași obârșie cu PNȚ

[Gâlceavă "țărănistă"]

Din partea acestuia, au fost mai multe declarații, care s-au complectat.

Ține să amintească partidului, membrilor, dr Lupu, ale căror expuneri le-a admirat de cîteva ori,că" **la obîrșia PT nu este deosebire de ideologie între noi și el.**"

-**G.Ștefănescu -Goiceanu** : "**Vatra este aici** (ilaritate la PNȚ)

-**Răducanu** : "La întemeierea **partidului Țărănesc**, **nici unul dintre dvs nu erați acolo** "

-**Ștefănescu-Goiceanu** :Nu era nevoie să fim aici.[...] eu **am fost toată viața alături de acel care,cred, că a tras prima dîră a concepțiunii țărăniste în materie politică** ,în

Tara Românească, d. prof.Nicolae Iorga."[Sămănătorul"]

-I.Răducanu :Nici unul din dvs ,nici chiar dr.Lupu,nu a fost la întemeierea PȚ din Vechiul Regat .(aplauze la PNT)

-Goiceanu :Vom discuta noi ideile dvs țărăniste și "statul țărănesc" al dvs, peste câteva zile

[1927.Dizidența Lupu:Cheștiunea Carol]

[LD:sar ca arși politicienii când e vorba de actul prin care Carol era înlăturat de la succesiunea tronului ."Nu dădea bine ! Și , bine-nțeleș, de vină era tot PNL !]

-V.Rădulescu : "[...]dr Lupu nu s-a despărțit pe o cheștiune de principii și aceasta o spune un om [el, Rădulescu]care a trăit alături de dr.Lupu .

Aceasta s-a întâmplat în 1927.În acel moment, PNT a adoptat ,în Congresul de la Craiova,o Rezoluție prin care se cerea revenirea asupra actului de la 4 ianuarie [înlăturarea lui Carol] (aplauze la pNT)Dr.Lupu a crezut și a afirmat atunci ,că este o mare greșeală ,pentru că dovedește din partea partidului , o lipsă de tact politic , această rezoluție închizându-i drumul spre putere.

-Goiceanu :Asupra tactului,era discuția, nu asupra actului

-Șt.Cicio -Pop :Îl roagă să nu mai intervină.

-Goiceanu :este o acuzațiune care angajează atitudinea unui partid și a unui om. Noi nu o putem lăsa nerelevantă.

-Rădulescu :...În acel an, 1927,dr.Lupu se afla pe banca ministerială, alături de liberali !

-Goiceanu : dr Lupu va da el singur explicațiuni ."D-sa este de bună credință [...] cheștiunea de tact era următoarea :că d.Mihalache s-a dus la Craiova și a făcut declarațiunile știute,fără să ia avizul biroului respectiv și conducerea partidului, într-o cheștiune care angaja partidul,și despre care dr Lupu, care era cel puțin "duo "la conducerea acestui partid, nu avea nici o cunoștință.

Și dr Lupu a protestat împotriva tactului politic al d-lui Mihalache,Acesta este adevărul.

-Pompiliu Ioanișescu : "Să vă ferească Dumnezeu să citim aici actul demisiei doctorului Lupu din partidul nostru, fiindcă veți vedea atunci motivele " (zgomot, întreruperi

-Goiceanu :Dta ești din vatra țărănistă a d-lui Răducanu ?20 de ani de viață politică liberală ,nu-ți dau dreptul să vorbești acum ! (zgomot, întreruperi

-P.Ioanișescu : Nu te aventura ! (zgomot, întreruperi)

-V.Rădulescu : " [...]să nu falsificați istoria și să nu credeți că între dr.Lupu și între partidul din care ieșea atunci ,era o deosebire de concepții la acea dată.

S-a dus acasă la Ion Brătianu , acesta este adevărul ! Deși cunoștea ce raporturi erau atunci între Brătianu și partidul nostru ! " [LD : asta era trădarea !]

" În ce prieste participarea dr Lupu la organizarea PȚ, eu, dlor, recunosc că dr Lupu a făcut ceva pentru PȚ.[.....] "Dar pentru nimic în lume nu se va putea găsi un om cinstit în țară , care să nu recunoască că PȚ a avut un singur om în fruntea lui, care a purtat drapelul cu mândrie și acela a fost Ion Mihalache " (aplauze la PNT) (p. 586)

Rădulescu / 1 sept.'32

PNȚ:-gubern-parlament -partid

...Greutatea acordului între Guvern și Parlament

[LD : răspuns la insistentele întrebări sau aluzii privind absența lui Maniu din fruntea guvernului.]

-Rădulescu:"Dacă este vorba să aducem în discuție valoarea oamenilor noștri politici, noi suntem cu fruntea sus fiindcă și d.Mihalache și cel [Maniu] care se găsește astăzi în fruntea partidului,pot să dea exemplul în mijlocul generației în care trăim.Regret din suflet partea din urmă din discursul de ieri al d-lui Duca,când a avut nota subiectivă față de d.Maniu .Se poate ca oamenii să aibă momente de amărăciuni, dar nu ne este îngăduit să ne pronunțăm cu ușurință asupra lor.

"Este un exemplu rar în viața politică a unui stat ,că într-un om să se poată întruni ,în același moment ,și respectul neprecupețit față de Coroană, și sentimentul de demnitate civică a unui om de stat.(aplauze prelungite, bravo la PNT)

Maniu n-a cunoscut nici aroganța trufașă , nici umilința.

...Maniu mai necesar în Parlament ,decât în Guvern

A întreat d.Socor ,de ce Maniu nu este pe banca ministerială ?

Aceasta se petrece în toate țările cu regim parlamentar .Dacă **problemele la ordinea zilei sunt grele** [...] că va fi **o dificultate permanentă între banca ministerială cu majoritatea parlamentară** [...] pentru **stabilirea acordului** oamenilor noștri politici.[...] Dată fiind varietatea aceasta a problemelor ,cred că este **o operă mare** de a pune un **neconținut acord între majoritatea parlamentară și banca ministerială**.
Și să credeți,d-lor, că [...]este **în interesul regimului parlamentar ca el [Maniu] să se găsească** mai degrabă **în mijlocul deputaților**, **decît pe banca ministerială**. (apluze la pNT)**Prezența lui Iuliu Maniu pe banca majorității** ,într-un contact permanent cu majoritatea,va fi **garanția cea mai mare de bunul mers al regimului parlamentar și de acordul** care trebuie să stea **neconținut între majoritate și banca ministerială**.
Ei bine,de ce vi se pare dvs.un lucru extraordinar că Maniu nu se găsește în fruntea guvernului ?

-Xeni: O să vedeți dvs. rezultatele .

-Rădulescu : Dle Xeni nu vorbiți de rezultate [...] **avem destule griji și noi că nu ne așteptăm vremuri bune**,dar **vinovați sunteți dvs în primul rînd**."(p. 586)

"În fața situației dezastruoase ,**Regele a făcut un apel călduros la toate partidele politice**.Singuri **dvs [PNL-1]ați refuzat să răspundeți la acest apel** ,așa încît **sunteți criminali în fața istoriei** ." (apaluze prelungite, bravo la PNT)

-Incuț :Suntem criminali;însă pe alt plan decît dvs.

...Greutatea acordului "majoritate"-guvern

-Rădulescu :**Socor se întreba dacă guvernul are încrederea majorității parlamentare**
Ce-l face să se îndoiască de această încredere ?

în regimul parlamentar ,miniștrii nu se pun la vot ;este suficient ca **Regele să încredințeze puterea unui membru al majorității**,pentru **ca banca ministerială întregă să aibă încrederea majorității**.

-Socor :Cam riscantă teoria aceasta !

-Rădulescu : Din moment ce **majoritatea vine zilnic la ședință** ,din moment ce **nu se pune un vot de neîncredere** ,**"prezumția în drept este că banca ministerială este în asentimentul majorității**." (apluze la PNT)

-I.Manolescu -Strunga :Înrebați pe d.Halippa ...

-V.Rădulescu : Dle Socor,în trecutul nostru politic,**noi am dat exemple că se pot întîmpla conflicte între majoritatea parlamentară și guvern** .

Vă aduceți aminte **ce-a pățit d.Manoiescu** cu niște proiecte de legi...

Acest lucru **nu aducere scăderea regimului parlamentar** ; în toate țările din lume ,**iniștrii se pot shimba**.

...Majoritatea=păstrătoarea normelor parlamntare

"Ceea ce trebuie reținut ,este ca **majoritatea să fie neconținut păstrătoarea normelor regimului parlamentar**.Din acest p.d.v. ,noi putem să afirmăm că , în fiecare moment ,**majoritatea parlamentară de azi,rămîne credincioasă acestor uzanțe ale regimului parlamentar** "(aplauze la PNT) (p. 586-587)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

«Disputele ptr.Legea electorală

[LD , atenție ! una din cele mai plauzibile explicații privind **tergiversarea modificării legii electorale** ;în fond, **tapajul privind "prima guvernamentală "** , era un instrument de propagandă ,fie a partidelor de opoziție, fie a partidelor mici, care nu puteau să accedă la guvernare.Altfel, "**prima "** aceasta , într-un **sistem de partid multiplicator** ,rămînea **singura cale pentru guvernarea monocoloră,de partid** .]

-Rădulescu:dlui Socor i s-a părut **că noi n-am avea o linie unitară de vederi** în privința **Legii electorale** .Ce l-a făcut pe d.Socor să ajungă la această concluzie ?

-Socor (dir."Dimineața "):Programul guvernului.

...Incompatibilitatea parlamentului Iorga

-V.Rădulescu :Am mai auzit această observațiune ,că **s-a cerut** - și știu cînd s-a cerut - în mod formal ,**ca guvernul d-lui Vaida trebuia să convoace vechiul parlament și să modifice legea electorală**.Atunci **eu am răspuns** cu un gest de indignare ,pentru că

aceasta **însemna că noi încă considerăm regimul parlamentar cu o ficțiune.**

Este vorba de o lege complicată ale cărei părți sunt neconținut susceptibile de discuțiune, pentru că acolo nu este vorba numai de primă, ci și de garanțiile luate de legiuitor pentru asigurarea secretului votului și libertății alegătorului.

Aceste chestiuni, a căror discuțiune poate să dureze mai mult de 10 zile, **pot fi discutate de un guvern** [Vaida] **cu totul străin de băncile parlamentare** ? [parlament Iorga]

Era admisibil ca **acest guvern să se expună**, la un moment dat, **să i se dea un vot de blam** ? În ce situație s-ar fi găsit atunci Regele, care ar fi însărcinat pe d. Vaida cu formarea guvernului, când acestui guvern i s-ar fi dat un vot de blam ?

Iată de ce cred că această cerere era făcută de oameni cari nu putuseră să priceapă că regimul parlamentar era o realitate și această realitate împiedica guvernul Vaida să facă convocarea Corpurilor legiuitoare "

...Eliminarea primei electorale

Facem această declarație, **suntem în adevăr, pentru suprimarea primei** și că în legea electorală **"prima" este o dispoziție rea** care, în orice caz, **nu este a noastră. "**

-Em.Socor : "Aceasta nu este suficient. Suprimați prima electorală ; dar **care va fi sistemul de repartizare al mandatelor ?** Aceasta vrem să știm, pentru că programul cu care PNT s-a prezentat în fața alegătorilor, spunea clar : **suprimăm prima electorală și repartiția se face proporțional.**

În programul guvernului **această precizare nu mai există.**

-V.Toncescu : "D-ta uiți că **proporționalitatea este de natură constituțională "**

-V.Rădulescu : "Noi putem să afirmăm că **prima va fi suprimată.** Celelalte dispozițiuni vor fi discutate. Care va fi situația ?

...Prin eliminarea "primei"-nu vor mai fi posibile guverne de partid

...Guvern "de coaliție"?!:imposibil !

[LD: cred că acesta a fost un motiv foarte serios care a determinat partidele să amâne modificarea legii și suprimarea primei. Partidele care făcuseră atâta tapaj, căzuseră în propria capcană, deoarece - era de notorietate - în România formula "guvernului de coaliție" apărea ca o imposibilitate. Cu sau fără "primă", toate încercările de a face asemenea guverne, s-au soldat cu eșecuri.]

"expun aici un **p.d.v. personal** : credința mea este că, **dacă legea electorală va fi modificată și dacă prima va fi suprimată**, în mecanismul complicat al sufragiului universal și în varietatea grupărilor politice și a programelor, **va fi imposibil ca un singur partid să poată obține majoritatea, ca să poată forma singur guvernul.**

-Em.Socor : Suntem de acord.

-Rădulescu : Ce se va întâmpla ? Vom intra pe făgașul atât de natural al tuturor țărilor civilizate, și vom avea atunci **guverne de colaborare**, prin **voința țării**, și nu va fi decît un bine pentru țară." (aplauze la PNT) (p. 587)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

«Disputele ptr. Conversiunea .

[LD : este evident că PNT nu are un concept unitar, din acest p-d-v-.

Pe această temă, apar clar **divergențele între "aripi" ...]**

-Rădulescu : S-a spus că **PNT nu dorește Conversiunea** și că are **p.d.v. diferite .**

"Este adevărat că problema aceasta este extraordinar de grea.

Eu am afirmat anul trecut, de la această tribună, că **această lege va avea consecințe dezastruoase pentru creditul nostru în străinătate** și am afirmat - Monitorul Oficial este martor - că **s-a făcut un mare rău țării, că s-a legat această reformă de numele MSRegelui**, pentru că nu se știe care va fi soarta ei în viitor. [...]

Și dacă problema aceasta era complicată, extrem de grea, anul trecut, **ea este infinit de grea acum.** Aceasta este marea noastră grijă acum -ca să putem sta lângă guvern, alături, **să dăm o soluțiune definitivă, ca să salvăm statul Românesc în ce formă, vom vedea ."**

...PNT:grijă ptr toate forțele producătoare, mai ales agricultori

-Rădulescu: "În orice caz, să se știe că **PNT este și rămîne un partid de stînga**, un partid care are în sînul său destule rezerve și **nu va putea să cedeze nimic din**

programul său și nu va putea să dea nici o soluție în contradicție cu marea grijă pe care o are față de toate părțile producătoare și în special față de agricultură."

(aplauze la majoritatea PNȚ)

Mai mult încă, suntem mulți aici care ne ocupăm de această chestiune.

...Legislația românească-neadaptată teoriei impreviziunii

Vom vedea la timpul potrivit dacă țara nu a ajuns astăzi în această situație ca, în ce privește raporturile de drept dintre oameni, legislația noastră să nu fie adaptată noii teorii a impreviziunii; Vom vedea dacă această chestiune nu va trebui să fie discutată "

(aplauze la majoritatea PNȚ)

"În orice caz, fiți încredințați că majoritatea parlamentară, având această grijă, va sta neconținut lângă guvern, în marea această dorință de a tranșa definitiv această operă grea " (aplauze la majoritatea PNȚ) (p. 587)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

V,Rădulescu / 1 sept.'32

41)Parlamentul -catedră de istorie

(DAD, MO.21, sed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții- replici în discursul -concluzie a lui V Rădulescu la Mesaj

Inculeț, Mihalache, IZCodreanu, IGDuca, CIC.Brătianu, Gh.Brătianu

M.Popovici, Socor .

[LD:am dus această discuție la introducerea în capitolul despre Parlament .

Vezi la subcapitolul I.Parlamentul

Aici rămâne doar ca să nu uit contextul, maniera de discutare și consecințele politizării unor subiecte de interes național istoric]

1914-1918:războiul-exproprierea-votul universal

Războiul, Împroprietărirea și votul universal - polemică deschisă

[LD :această polemică s-a desfășurat pe parcursul întregului interbelic.Ea nu s-a stins decât o dată cu lichidarea acestei clase politice de către comuniști, după 1944,iar istoriografia comunistă s-a "hrănit " copios din aceste reciproce acuze, negări, injurii, calomnii pentru a le nega vreun merit față de țărănime.

Este foarte greu - și nu știu cui ar mai ajuta - să încerc să restabilesc eu adevărul .

Pentru adevărul istoric,răul a fost făcut și trebuie explicat nuanțat.

LD:Chiar așa ! Oare au renunțat vreodată țărâniștii la aceste negațiuni ?vezi dacă găsești ceva în memorialistica gulagului comunist.Dar în epocă.... aceste negări reciproce au provocat o mare derută în ochii tineretului , privind partidele politice]

LD :Negarea rolului PNL ,pentru reforme, pentru război, pentru Unire,a fost leit -motivul atacurilor PNȚ.Psihologic, trebuie să am în vedere ,accentul subiectiv fatal,pus de șefii PNȚ , pe atunci simpli ofițeri în armatele adverse - Maniu ,în armata austro-ungară ; Mihalache, în armata Vechiului Regat.Pe acest substrat , s-a adăugat nevoia articulării ideologiei țărăniștice (la Mihalache) și a dezideratelor regionalist -ardelenești (la Maniu)astfel explicându-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

-V.Rădulescu:S-a mărginit partidul Liberal, ca totdeauna ,să facă o serie de învinuiri și să afirme trecutul său politic.

A spus ieri [31 aug.] d.Duca o axiomă :sufragiul universal și exproprierea sunt opere exclusive ale PNL-

"Îi răspundem că nu este adevărat,că axioma este aceasta :exproprierea n-a pornit din inițiativa P.L ,a fost impusă prin presiunea evenimentelor

(aplauze la PNȚ, LANC ; întreruperi ,zgomot, la PNL)

"Tot trecutul Partidului Liberal dovedește că votul universal a fost o ficțiune .

Acest adevăr trebuie rostit și nu erați dvs datori să stăruiti așa de mult asupra acestui trecut "

a)Inculeț (intervenție)

-I.Inculeț : "Și votul universal și exproprierea erau curente populare"-a spus-o și

d.Manu.Este incontestabil [...] erau curente populare care **trebuiau înfăptuite**.

După cum știți,**eu sunt din Rusia** ...

-Voci PNT :Din Basarabia ...

-Inculeț :...și în Rusia ,înainte de revoluție,erau aceste curente populare .Or, tocmai în această privință ,**ne miram noi cei din Rusia, mai ales minoritarii,cum regimul țarist , în frunte cu țarul și nobilimea,mergeau orbește în prăpastie ,ținându-se de privilegiile lor,** izvorâte din proprietăți asupra pământului și a votului restîns.

...PNL a dat reformele

"Vă mărturisesc că, **ieșit din revoluția rusească** ,am fost **profund impresionat** cînd am constatat că **în România Veche**, într-o țară mică, **aceleași chestiuni** [...]

au fost rezolvate de un partid ,care pe atunci era **reprezentantul burgheziei mari de la sate și orașe**.Tocmai acest fapt m-a impresionat mult **și am admirat poporul acesta românesc** din România Veche ,care ,prin **conducătorii lui**, la momentul oportun,**nu au așteptat ca aceste drepturi ale poporului să fie luate prin revoluție** ,ci **le-au dat din proprie inițiativă** , renunțînd din propria inițiativă la privilegiile lor " (aplauze la PNL)
Dacă dvs ați fost organizați într-un partid, atunci, firește, [...] poate dvs ați fi avut cumînțenia și ați fi dat aceste drepturi.Însă, **în orice caz, P.L a fost acela care era la cîrma țării înainte de război** și,pricepînd curente populare ,**a luat-o înainte și a dat ceea ce trebuia să fie dat.**

...

Acum **pro domo** .Dacă a fost ceva care **m-a determinat ca să intru în Partidul Liberal, a fost tocmai lucrul acesta**.Nu am obiceiul ca să divulg conversațiile personale ,însă aici este ceva ,care se poate spune.**În ziua aceea cînd a vorbit d.Manu** ,i-am expus d-lui **Vaida** ,aceleași considerațiuni.Mi-a răspuns :**< Die lanculeț , ai dreptate , într-adevăr conducătorii României dinainte de război au înfăptuit aceste revendicări, din proprie inițiativă și la vreme .>** (aplauze la PNL)

b)**I.Zelea Codreanu-tatăl(intervenție)**

-Regele Ferdinand a dat reformele

"Die Inculeț, **știu și eu ceva** înainte de ce știi d-ta.Uite ce știu eu cu precizie ,că **marele suflet , care a fost Regele Ferdinand I** ,iubitor de țărănime și de libertatea poporului românesc, **fără să întrebe guvernul**,a venit la noi **pe front și a spus cuvîntul său pentru pămînt și pentru vot universal** " (aplauze la PNT)

-IIMirescu : "O legendă !"

-I.Z.Codreanu : "Asupra acestui adevăr s-au pronunțat destui oameni politici în țara aceasta.S-a **pronunțat și d.general Averescu** la timpul său,și **diferiți fruntași politici au afirmat același lucru**.Știu precis că atunci cînd a venit **Regele Ferdinand** la noi pe front și ne-a făgăduit nouă și tuturor ostașilor aceste două lucruri...

-G.Ștefănescu -Goiceanu (PT) : " Prin ordin de zi ."

-IZCodreanu : "Prin ordin de zi, așa este .**Atunci guvernul nu știa nimic și pe guvern l-a pus în fața faptului împlinit.**

-C Radovici (Un .Agrară) : "**Reformele anunțate în 1914, de ce au fost făcute ?** "

-IZCodreanu : " Dacă este vorba de reformele enunțate la 1914,eu vă spun : **aceste reforme le-am enunțat noi la 23 aprilie 1910.**"

-C.Radovici : "Să dăm Cezarului ce e cezarului !"

-IZCodreanu : "Apoi Cezarul este Regele Ferdinand "

-Inculeț : "Cu toții știm că **tot ce se face ,se face în numele Majestății Sale Regelui** Incontestabil că **și reforma agrară și votul auniversal** s-au făcut **nu numai cu consimțămîntul** ,dar și **cu inspirația marelui Rege Ferdinand**.Însă d-le Codreanu ,vezi d-ta,și **Regele trebuie să-și găsească un perfect instrument** pentru a le introduce în viață,și acest instrument **a fost tocmai Ionel Brătianu cu Partidul Liberal** ,gîndul căruia coincidea cu gîndul Regelui Ferdinand " (apaluze la PNL)

c)**Emil Socor (intervenție):**

-De ce nu s-a făcut în 1907 ?

-Emil Socor (dir."Dimineața"):"**de ce nu a făcut aceste reforme după 1907** , după ce **țărani s-au răscolat** și după ce s-a văzut și de către orbi **necesitatea de a se da**

țăranilor pământ și vot ? "

d)I.Mihalache (intervenție):

-Reformele s-au făcut sub presiunea evenimentelor

[LD : la ce i-a putut aduce orbirea negării de merite ! Mi s-a făcut lehamite !]

-I.Mihalache (ministr.de Interne):" Dle președinte să-mi dea voie d.Inculeț să mă bucur ,ca "regățean" ,de progresele pe care d-sa le-a făcut ,pentru că ,**în timpul când PNL a venit cu votul universal** d-sa ,în Sfatul Țării,împreună cu alți prieteni de ai noștri, neîncredători în reformele < burgheziei >române ,**au discutat luni de zile dacă trebuie să se unească < cu sau fără condiții > ,cu Vechiul Regat "** (aplauze la PNȚ)

-I.Inculeț : "Era guvern Marghiloman, atunci "

-I.Mihalache : "Motivul real era :**neîncrederea în reformele și făgăduelile < burgheziei > române.**"Mi se pare că d.lanculeț a făcut mari progrese,și aceasta este îmbucurător ! Dar eu am impresia că **d-sa este mai catolic decât Papa "**

" Partidul Liberal bate mereu monedă că a dat votul universal și exproprierea .

Să-mi dați voie să-l întreb :astăzi, de la război încoace,**mai este vreo țară în Europa în care să nu existe votul universal ? De ce se laudă atunci , liberalii,** cu această reformă care a fost o cucerire generală, pentru toate țările înapoiate ,operă realizată în timpul războiului, **sub presiunea evenimentelor ?**

...1913.exemplul Bulgariei

Adevărul este că **liberalii** au ținut înscris **în programul lor** , timp de **20-30 de ani votul universal,și a trebui să vină expediția din 1913 în Bulgaria**, pentru ca ostașul român să ia contact **cu o țară în care votul univesal era o realitate de 30 de ani, și Ionel Brătianu,** a cărui inteligență și al cărui patriotism îl recunoaștem cu toții,**a trebuit să înțeleagă** că ceea ce nu s-a putut refuza cetățenilor bulgari ,cu 30 de ani în urmă,**nu se va mai putea refuza nici românilor.**

Și astfel a recunoscut că trebuie să se introducă în România -**nu votul universal** ,pe care îl avea în program de 30 de ani -**ci colegiul unic** ,adică **vechile colegii cenzitare** , **strînse într-un singur colegiu,plus cel mult știutorii de carte** ,căci aceștia se discuta dacă să intre sau nu."

...1914.Reformele reduse

"Iar în ce privește **exproprierea** , a fost într-adevăr vorba de expropriere ,**dar numai pentru 1 milion de ha**,nu de exproprierea care a venit în timpul războiului .

În 1914, a fost convocată **Constituanta ,anume ca să se facă aceste reforme cu totul reduse .**Și atunci mă întreb :dacă ele erau în domeniul sufletesc general al PL ,**ce dar mai bun** ar fi putut să facă țărănimii și națiunii române , **în momentul pornirii la război, decât votul universal și exproprierea ?**

Adevărul este că **a trebuit să vină acea puternică presiune** ,în fața căreia nimeni n-ar fi putut să se sustrgă ,și **să dea votul universal și exproprierea** ,mult **mai largă** decât trecuse prin mintea oricăruia din oamenii politici , inclusiv șeful PNL " (aplauze la PNȚ)

"Să nu se invoce aici guvernul Marghiloman.Știm cu toții că Marghiloman a guverant într-o epocă scurtă de recrudescență reacționară, când se credea în victoria Germaniei.[.....] Dar însuși **Marghiloman [...]** sub presiunea revoluției rusești [...]**ar fi dat votul universal "**

...PNL să înceteze cu laudele !

[...]"**Partidul liberal** avea două garnituri înlăuntrul lui :**la stînga,tineretul democrat ;la dreapta, marea proprietate,** tot așa de conservatoare ca și **P.Conservator.**

"Tactica lui era :**reforme înaintate pe hirtie,în "program"** ca să le agite **pentru elementul democrat din stînga,și practici reacționare** ,la fel cu ale P.Conservator, ca să liniștească **elementul reacționar din dreapta "**(aplauze la PNȚ)

Aceasta este trista realitate .**Să încetați o dată ,d-lor liberali, cu exploatarea unor reforme în care nu ați crezut** nici chiar după ce le-ați subscris ,pentru că **ați căutat să le falsificați în toate dispozițiunile lor."**(aplauze , strigăte " Așa e ! " , la PNȚ)

e)I.G.Duca(replică)

[Replică lui Mihalache:13 ani de contestare]

[LD : IGDuca citează din **Notițele sale** ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu,apoi ca membru al guvernului pe timpul neutralității .]

"D-lor deputați, discuția de astăzi nu are nici măcar meritul originalității ,fiindcă **sunt 13 ani** - de la 1919, din Parlamentul de la Atheneu -**de când d.Mihalache** și prietenii d-sale **susțin mereu că noi nu am avut nici un merit în înfăptuirea reformelor democratice** , în înfăptuirea votului obștesc și a exproprierii ."

-I **Mihalache** :Meritul fatalității de a le subscrie .

-**IGDuca** :Știu că aceasta este chestiunea care pe d-ta, **pătimaș cum ești, te doare mai rău**.Cu ce **nu te poți împăca** este că **nu sunteți d-voastră decît beneficiarii** , iar **nu autorii reformelor democratice**."(aplauze la PNL)Eu respect aceste simțăminte numai dintr-un p.d.v: din cauza tenacității lor.Dar, dă-mi voie să-ți spun ,**este așa groaznic de nedrept ceea ce spui** în această privință, așa de dezmințit de realitatea însăși a faptelor ,încît,crede-mă ,**are să vină în curînd o vreme** în care **chiar d-ta ai să recunoști nedreptatea afirmațiunilor pe cari le tot repeți de 13 ani** .Eu te urmăresc cu foarte mult interes,**te-am cunoscut de cînd erai un modest învățător...**

-**Voce PNT** :Este un mare merit !

-**Duca** :"**Am asistat la ascensiunea d-tale** și am văzut cu mare bucurie pentru țară - și-am mai spus-o odată în Camera trecută - cum **în foarte multe chestiuni vorbești astăzi cu discernămîntul** pe care trebuie să-l aibă un om cu răspundere , iar nu numai cu pasiunea cu care vorbeai cînd erai un simplu opozant.

De aceea, **dă-mi voie să sper că va veni o zi** în care **și d-ta îți vei da seama că greșești cînd prezinți chestiunea sub o formă atît de pătimașă.**

▀**Adevărul istoric despre reforme**

Care este adevărul ? **Adevărul istoric este următorul**

...**Ambianța epocii**

Întîiu ,**eu nu contest evidența.Reformele nu sunt numai produsul oamenilor cari le realizează în mod practic :ele sunt și rezultatul ambiantei unei epoci.**

-**IMirescu** :"**Cascada tronurilor și revoluția din Rusia.**"

-**GDuca** :"**Este evident acest lucru.**

...**Reformele=bază de realizare imediată a României Mari**

Dar care este **meritul istoric al PNL**,pe care orice ați spune d-vs nu îl veți putea distruge ? Este că **PNL a pus ca o problemă imediată ,de realizare a României Mari , problema reformei agrare și electorale ."**

...**Meritul lui Ionel Brătianu**

Cînd ? Aici dați-mi voie să vă spun că , după mine,**meritul nepieritor al lui Ionel Brătianu**(aplauze prelungite la PNL)**Atunci cînd** , în Țara Românească ,Partidul Conservator ,care **era potrivit acestei idei**, avea o putere și o autoritate mare, și , în al doilea rînd,**atunci cînd în Europa** - și mai ales în Europa ce ne înconjoară - **era cu totul altă atmosferă** decît aceea prielnică unor atari reforme.

Să vii astăzi să aperi chestiunea exproprierii , nu este un merit pentru nimeni, cînd toată lumea a realizat-o,**dar să vii să formulezi ideea exproprierii** atunci cînd **nici o țară din Europa** , nici chiar în cele mai democraice ,**nici un partid de guvernămînt nu îndrăznește să o propue** ca o soluție practică și de imediată înfăptuire , **aici este marele merit al lui Ionel Brătianu** .(aplauze prelungite la PNL)

Și încă o dată,cînd **într-o Românie Mică** ,care în momentul acela era înconjurată ,pe de o parte ,**de monarhia reacționară a Habsburgilor** ,pe de altă parte,**de puternica împărăție țaristă**.Aceasta va rămîne **un merit al lui Ionel Brătianu** nu numai pentru politica românească,dar **pentru politica europeană**,căci a dovedit atunci că **el are o viziune clară a destinelor** ,care într-un viitor apropiat **șteptau Europa întregă."**

(aplauze la PNL)

"Credeți dvs că acest merit istoric al PNL **îl puteți dărîma prin patimele d-voastre trecătoare și vremelnice ?Nu,d-le Mihalache** ,d-ta cel dintîi vei ajunge , cînd vei avea peri albi ,**să regreti cuvintele pe care le rostesti astăzi."**

[LD 17 apr.2007.dacă aș fi om politic sau istoric al PNL aș specula această "**previziune**" a lui **Duca** ca adeverindu-se curînd,cînd Mihalache a aflat despre **asasinarea lui Duca**

de către legionari ,și,foarte sigur,când ,aflat în pușcăriile comuniste ,s-o fi gândit la această pătimasă și nefolositoare "competiție" între cele două partide democratice .] IGDuca / 1 sept.'32

[Replică lui I.Z.Codreanu]

[LD : IGDuca citează din **Notițele** sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu]

...Meritele regilor Carol I și Ferdinand I

A auzit că onorabilul domn Zelea Codreanu ,căruia nu-i aduce nici o imputare,pentrucă erau probleme pe care nu putea să le cunoască.

-**Voci PNT** : Auzi domnule ? !

-**Duca** : "Nu, fără răutate, iindcă d-ta , d-le Zelea Codreanu, nu erai pe atunci în secretele zeilor -am auzit, zic, că d.Zelea Codreanu a vorbit de rolul MSR Ferdinand , în înfăptuirea reformelor."Marea fericire a României, în epoca în care reformele s-au impus ca o necesitate politică și socială,a fost tocmai că **Regele Ferdinand a înțeles** , ca nimeni altul, **necesitatea acestor reforme** și guvernul Național-Liberal de pe atunci- din care eu am avut onoarea să fac part -n-a avut **sprijin mai mare,mai înțelegător și mai deplin** ,în fiecare clipă, **pe chestiunile democratice de tot felul,pînă și pe chestiunea expropriării subsolului**,decît din partea MSRegelui Ferdinand I ."

[**Dar....**] "**Dacă regele Ferdinand** ar fi însă printre noi, cu simțul de dreptate care l-a caracterizat,**El,cel dintîi, ar protesta cînd i s-ar atribui numai lui meritul reformelor** , și aceasta din două motive :întîi, **pentru că Regele Ferdinand** știa că în momentul în care reformele au fost aduse de Brătianu,**nu El era Regele României** ,era unchiul Său, **Regele Carol I ,Bătălia cea mare** , pe care Ionel Brătianu a trebuit să o dea pentru a pune reformele pe terenul realizărilor practice,**nu a dat-o cu Regele Ferdinand, ci cu Regele Carol**, și aici iarăși sunt dator să aduc un omagiu bătrînului suveran ,care,**la sfîrșitul glorioasei sale domnii ,după ce ani de zile s-a opus acestor reforme, n-a voit să închidă ochii înainte de a le fi văzut realizate.**

Știi ,dle Mihalache, care era formula Regelui Carol ?Zicea :<**da, m-am opus acestor reforme ani de zile,dar astăzi nu sunt destul de lipsit de simțul realităților ca să nu văd că aceste reforme se vor impune în curînd [...]** nu vreau să las succesoriului Meu **această chestiune deschisă**, fiindcă este o chestiune prea gravă pentru un început de domnie.**Prefer ca eu, cît voi trăi,cîtiva ani, fiindcă sunt de peste 75 de ani,să o rezolv și să iau o atare grijă moștenitorului meu.**>

Regele Carol,în septembrie 1913 :<Guvernul conservator, compus din două ramuri , care nu se înțeleg între ele,nu va putea merge înainte și va trebui să veniți dvs, liberalii, la putere.>

Ionel Brătianu i-a răspuns :< **Sire, nu vin la guvern decît cu o singură condiție : ca să pot înfăptui reformele .Altminteri nu iau puterea. >**

Bătrînul Rege ,care era un om foarte cumpănit în gîndurile lui, a cerut să mai reflecteze și în noiembrie sau decembrie - în notele mele aș putea găsi data exactă - bolnav fiind, l-a chemat pe Brătianu și i-a spus :<**M-am gîndit, îți acord reformele , pregătește-te să vii peste cîteva săptămîni la guvern .** > [...]"Prin urmare,**Regele Ferdinand nu putea să tăgăduiască meritul nostru**, fiindcă **știa că chestiunea fusese hotărîtă înainte de venirea sa la Tron**,de către predecesorul său."(p. 590)

[Replică lui Vaida]

...1914.Grija ptr aredeleni (Tratatul cu Puterile Centrale)

[LD : IGDuca citează din **Notițele** sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu .

"Și tot atunci [nov. sau dec.1913] ,și aceasta ,onorabile domn Vaida, pentru dvs, tot atunci s-a pus o altă chestiune - fac aici o mică digresiune - chestiunea **tratatalui de alianță cu Puterile Centrale** (Conrad von Hoetzendorf venise la București și **reînnoise tratatul de alianță ,în toamna anului 1913)**

-**Carol** :<**Trebuie să te vestesc că am reînnoit tratatul de alianță cu Puterile Centrale.** >

-**Brătianu** : < **Obținut-a Majestatea Voastră garanții pentru situația românilor din Ardeal , sau chestiunea a rămas în acelaș stadiu în care era înainte ?>**

-**Carol** :< **Nu, nu am obținut nimic decît făgădueli vagi .>**

-Brătianu :<Atunci, eu nu pot să iau guvernul, Sire, decît vestind pe reprezentanții Puterilor Centrale că în asemenea condiții, eu nu iau asupra mea răspunderea aplicării acestui tratat .>

"Dealtminteri **consultați acum și memoriile contelui Czernin**, și corespondențele de la Ministerul de Externe din Berlin, și veți vedea că și ministrul Germaniei, și ministrul Austriei, de la București, au raportat în acel moment, acest lucru guvernelor respective"(p. 590)
IGDuca / 1 sept. '32

[Replică lui Socor, Mihalache ș.a]

...1918.Parlamentul de la Iași și reformele

-Mihalache : "Vorbiți de colegiul unic ? [...] Dar pentru Dumnezeu,este un lucru important .În ajunul războiului,**nu aveți curajul să vorbiți de votul universal !** Este un lucru important ! "

-Duca : "**Le-am amînat**, fiindcă **conservatorii ne-au amenințat** că , dacă vom veni cu aceste reforme,profitînd de apropiata perspectivă a războiului, **vor dezlîntui o luptă împinsă pînă la un adevărat război civil "**(exclamații ironice la PNȚ)

A !Vă este ușor d-voastră, feciori de bani gata ai reformelor, să vorbiți și să rîdeți astăzi. (" lupta sălbatecă " dusă de Nicu Filipescu ; "deslîntuirile violente" ale lui PPCarp, Alex.Marghiloman,Titu Maiorescu)

Brătianu și-a zis :<**Cum am să intru eu în război, cu o țară în răzvrătire politică, pe chestiuni interne de această însemnătate? Mai bine amîn reformele cîtăva vreme, pentru că ele se vor impune, mai mult încă, sub presiunea războiului și voi putea astfel să le realizez într-o măsură mai largă >**

...Mesajul Regal scris de Duca

"Am venit la Iași ,și acolo **s-a deschis Parlamentul**, în decembrie ,**cîteva zile după căderea Bucureștiului**.S-a discutat **Mesajul Regal**.Ciorna acestui Mesaj a fost **redactată de mine**.Prin urmare,eu nu vorbesc din auzite ,vorbesc din ceea ce știu, vorbesc întemeiat pe fapte, la care am avut marea cinste de a fi părtaș.

În textul acestui Mesaj **am pus această frază** -a fost scrisă de mîna mea -că, **astăzi ,mai mult decît oricînd,se impune ca să realizăm reformele anunțate la 1914 , și pe temeiul cărora a fost convocată Constituanta "**

-Em.Socor : Dar s-au anunțat în 1914 ?

-Duca : "... am pus această frază în Mesaj,**și cînd s-a dus Brătianu cu Mesajul la RegeleFerdinand**, spre a-l supune Înaltei Sale aprobări,**Regele s-a grăbit să primească și să subscrie** fraza aceasta înscrisă de noi.Iată de ce ,iarăși,**Regele Ferdinand**, nu putea să conteste meritul și inițiativa noastră în această chestiune. Dar,mai departe, **cînd regele Ferdinand** a rostit **discursul său de la Răcăciuni** -să-ți mai dau încă un amănunt , d-le Mihalache, e bine să-l știi ! -a fost **discuțiune violentă în Consiliul de Miniștri** .

Take Ionescu a protestat și a spus :<**...cum și-a însușit Majestatea Sa dreptul să angajeze guvernul pe chestia reformelor**,căci noi nu suntem un guvern Național-Liberal suntem un guvern național,și dacă dvs, liberalii, sunteți pentru reforme și le vreți largi, noi, Partidul Conservator, avem concepțiile noastre și , oricare ar fi evenimentele,nu putem renunța așa de ușor la ele. Încă odată,cum a putut Majestatea Sa să-și ia acest angajament ,fără să ne fi consultat și pe noi , în prealabil ?>

Și atunci,știți ce a răspuns **Brătianu** ? :< **Dar d-le Ionescu, Majestatea Sa n-a făcut, în discursul de la Răcăciuni,decît să parafrazeze fraza care era în Mesajul Tronului**, pe care **d-ta l-ai iscălit alături de mine.**>Și astfel, **Take Ionescu** a trebuit să renunțe la acțiunea pe care o începuse ,și **s-a convins și el că nu se mai pot amîna reformele . Acesta este adevărul istoric**.Încă o dată vă spun : **ar fi bine să nu mai veniți cu această chestiune ,și n-o mai tratați**, pentru respectul cuvenit adevărului istoric ,**cu atîta violență și patimă.** "(p. 591)

f.)I.Mihalache(intervenție)

[Replică la replica lui Duca]

...Duca eludează răspunsurile

-I.Mihalache : " Dlor deputați, din amănuntele pe care ni le-a dat d.Duca , **am constatat** mai întâi,că **d-lui n-a vorbit de ce nu a fost dat votul universal și exproprierea largă** a celor 2.600.000 ,adică a celor două reforme venite după război, **ci a arătat de ce nu a putut fi realizat colegiul unic și exproprierea îngustă** , care fusese promisă prin scrisoarea lui Ioan Brătianu ,din 1913,iar că acestea nu au putut fi date,din pricină că PNL nu a avut libertatea de acțiune : **s-a temut de Partidul Conservator."**

-IGDuca : "Aceasta era o concepțiune mare,de om de stat ,**d-le Mihalache, ridică-te mai sus, pentru Dumnezeu !** " (aplauze la PNL)

-Mihalache : "Dle Duca,**eu sunt convins că, dacă** PL exista o profundă și sinceră convingere , **dacă** era omogenitate de vederi, **dacă** era unanimitate de vederi, pe aceste mari chestiuni,PL, care nu s-a împiedicat de Partidul Conservator în alte împrejurări, nu era să se împiedice tocmai pe aceste mari probleme,și când avea atâtea sute de mii de țărani în spatele său.(aplauze la PNȚ),pe care-i putea porni ,cu și mai mare entuziasm la război.**Dvs trebuia să ne fi arătat de ce PL nu a realizat** ,nu colegiul unic,ci **sufragiul universal**,pe care-l avea înscris de aproape 30 de ani, **în program și exproprierea largă** , cu care se laudă acum,**decît după război**.Aceasta să o facă istoricii dvs.

...Iorga are altă versiune

Pînă atunci ,noi știm un lucru :**unul dintre istoricii noștri de astăzi, d.Iorga,a făcut altfel povestea acestor evenimente**,fiind față și d-voastră .(aplauze prelungite la PNȚ)

...Regele Ferdinand i-a spus lui Mihalache

" Și pentru că aici este vorba de **amintiri istorice** și de omagiul care s-a adus **Regelui Ferdinand** ,omagiul la care și noi ne alăturăm, țin de datoria mea să vă spun **ce mie mi-a spus Regele Ferdinand ,într-o audiență textual :< reforma votului universal și a exproprierii ,Eu, Regele Ferdinand , le-am făcut >** (aplauze la PNȚ)

"Dle Duca,**voi fi fericit ca istoricii d-voastră să mă convingă că am fost înșelat** . Deocamdată, pînă acum ,**tare nu știu de ce ați pus în program votul universal și l-ați ținut 30 de ani nerealizat**.**Ca reprezentant al clasei țărănești** , știu că în realitatea zilei și în realitățile noastre sociale ,**această clasă țărănească nu a avut nici o deosebire de tratament** în raporturile cu clasa conducătoare din trecut și cu viața politică , **între Partidul Liberal și Partidul Conservator "** (aplauze la PNȚ)

Și, ca să punem punct :știm că ,1907 și 1916,adică așa cum ne-ați dus pregătiți de război,**o fi aparținînd și Partidului Conservator**, dar în proporția în care a guvernat țara; **restul vă aparține d-voastră "** (aplauze prelungite și îndelung repetate la PNȚ)(p. 591)

g)IGDuca (a doua intervenție)

[Replică la replica lui Mihalache]

[LD :Negarea rolului PNL pentru război, pentru Unire a fost **leit -motivul atacurilor PNȚ**.Psihologic, trebuie să am în vedere ,accentul subiectiv fatal,pus de șefii PNȚ ,pe atunci **simpli ofițeri** în armatele adverse - **Maniu** , în armata austro-ungară ;**Mihalache**, în armata Vechiului Regat -astfel explicîndu-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

"Voi răspunde d-lui Mihalache ,pe larg, în **chestiunea pregătirii militare** și unul din motivele pentru care **am anunțat ieri [LD : lipsă doc.] că voi interpela în chestiunea armatei**,este nu numai spre a stabili care este astăzi situațiunea apărării noastre naționale ,dar ,**pentru a răspunde totdeodată și la acuzațiunile** pe care ,**cu atîta ușurință, le aruncați și al cărui ecou v-ați făcut dvs**. [Mihalache] , **de la această tribună**, în privința pregătirii noastre militare ,la intrarea noastră în rzboi ."

(înreruperi, zgomot la PNȚ)

Vă declar, d-lor, de pe acum, nu numai că **nu avem să roșim de rolul pe care l-am jucat** în aceste împrejurări istorice, dar că , **dacă mai aveți o fărîmă de dreptate în sufletul d-voastră, veți fi obligați să aduceți omagiul d-voastră sfortărilor pe care noi le-am făcut atunci."**(aplauze prelungite la PNL)(p. 591)

IGDuca / 1 sept.'32

...1913.PNL:unanimitate ptr reforme

Mihalache a spus că PNL nu a făcut reformele, nu din cauza opoziției PC, ci din cauza existenței a mai multe curente în PNL. El se simte obligat ca, din acest p.d.v., să aducă un omagiu PNL ,pentru momentul 1913. "**Ionel Brătianu a convocat partidul** ,după ce a scris istorica sa scrisoare , și a spus membrilor lui de toate categoriile ,și celor bătrâni, și proprietarilor de zeci de mii de pogoane, și tineretului generos : < **acesta este programul meu cu acest program guvernez, dacă mă ajutați , dacă nu, să mi-o spuneți categoric și eu mă retrag din viața publică.**>(aplauze la PNL)

-**Mihalache** : -am adus omagiul pentru aceasta.

-**Duca** : "De unde vine mândria mea ? Eu nu m-am mirat atunci ,că **tinerimea generoasă și-a dat aprobarea ei acestui program înaintat de reforme** ;mândria mea provine din faptul că am văzut ,cu o spontanietate admirabilă, **pe toți bătrânii partidului**, de la bătrînul Costescu-Comăneanu ,care avea aproape 80 de ani, pînă la Alexandru Filipescu de la Vlașca ,care avea 45.000 de pogoane de pămînt, pînă la Ionel Dinu Mihail, care avea 80.000 de pogoane de pămînt, **i-am văzut pe toți , în unanimitate** , fără să fie nevoie de nici o presiune asupra lor -vă afirm în mod solemn :de nici o presiune -pe toți aceștia **i-am văzut dînd adeviziunea lor întregă lui Brătianu și fiind susținătorii reformelor , tot atît de hotărît ca și tinerimea generoasă.** "

(aplauze prelungite la PNL)

Și ,ca să conchidem .D.Mihalache crede că este foarte abil cînd mereu repetă :**ați vrut colegiul unic, nu vot universal** .

"De sigur,era vorba de **o problemă în plină evoluțiune** [...] ea își urma fatal drumul ei.

Omul de stat nu poate să realizeze dintr-odată toate concepțiile lui.

Numai naivii , numai nepregătiții în politică , își închipuie asemenea lucruri și își fac asemenea iluzii ."(aplauze la PNL)

-**I.Mihalache** : "Timp de 30 de ani ,votul obștesc a fost numai în programul naivilor din partidul d-voastră ? "

-**IGDuca** : "O asemenea concepție nu era permisă unui om cu înțelepciunea și experiența politică a lui Ionel Brătianu și nici regele Carol nu ar fi permis ca această chestiune să se rezolve în vremuri normale, fără o fatală evoluție. [.....]

PNL a reprezentat întotdeauna progresul, nici o dată măsurile restrictive.

Dle Mihalache,de aceea ai să te trudești încă atîția ani ,cît vei mai trăi, **să ne iei acest merit** "

-**Mihalache** :Am ceva mai bun de făcut

-**Duca** : **Dar îți declar dinainte că nu vei reuși**, fiindcă sunt adevăruri istorice mai puternice **decît voința și de cît patimile d-tale** "(apaluze la PNL) (p. 592)

h)Gh.Brătianu (intervenție)

[Replică lui Mihalache]

...Protest ptr negarea meritelor PNL

Vezi pe larg și context la **fișier PNL-1**

[LD:atitudinea lui este dramatică, paradoxală față de confruntarea dintre PNȚ și PNL-ducist.Ca și cu alte prilejuri, ocolește ,ignorează ,existența celui alt partid,vorbînd parcă în numele unuia singur !]

C.Toma a prezentat opera partidului Liberal. El nu va reveni. Nu se va pronunța nici asupra chestiunilor discutate , pînă în acel moment, în Cameră .

"Scopul meu este însă să **protestez cu toată vehemența și cu toată indignarea împotriva falsificărilor istorice** cari se încearcă atunci **cînd se contestă meritele Partidului Liberal**,și ale marilor săi conducători de altă dată ,în chestiunea ridicării morale și materiale a păturii țărănești din această țară.(aplauze la PNL)

...Părerile pătimașe ale lui Iorga

[LD:17 apr.2007.Doi istorici, două școli de istorie ,doi politicieni contemporani .Iorga și Gh.Brătianu .Pentru istoricul de astăzi "diletant"(sau ocazional)depinde ce i-a căzut sub ochi ,sau ale cărui opinii vrea să acrediteze (reconfirme),sau ignore (combată) Atât cît omenăște este posibil - fără pretenția de a fi epuizat variantele - eu prefer să dau acest dialog la scenă deschisă , pentru a releva , mai ales, consecințele ce decurgeau pe planul luptelor politice]

"Dle ministru Mihalache, ați citat adineauri **păreră d-lui Iorga**.

"Însă , în această chestiune ,ca și în altele mai recente, ca și în "**Doi ani de restaurație**", **d.Iorga** este stăpînit **de aceeași patimă** ,de aceeași **vâltoare de luptă pătimașă** ,care **întunecă vederile acestei Adunări "**

...Istoria se va pronunța cu obiectivitate

"Asupra acestei chestiuni, **nu din patimile care vă frămîntă ,aici, va ieși adevărul. Istoria se va pronunța asupra ei ,cu toată obiectivitatea și cu toată seninătatea care o caracterizează."**

#Amenințările de știrbire a reformelor

"Dați-mi voie să conchid printr-o întrebare : **această discuție istorică ,asupra unor fapte care stau deasupra îndoielii** și nici nu ar mai trebui să formeze obiectul preocupărilor Adunării ,este oare **singurul obiect al dezbaterilor noastre ?**

D-lor, **reformele** de cari s-a vorbit și de care se vorbește mereu, reformele acestea care ne sunt scumpe, **ca și amintirea aceloră din inițiativa cărora s-au înfăptuit , sunt amenințate în cauzele , în efectele și esența lor, de criza grozavă care ne apasă .** (aplauze prelungite la P NL) Ei bine, **preocuparea noastră** trebuie să se îndrepte în primul rînd **asupra prezentului și asupra viitorului.**

Opera noastră nu trebuie să fie o discuție zădarnică asupra trecutului, ci trebuie să fie o operă de restaurare ,pentru a salva prezentul și a pregăti viitorul acestei țări.

Acestea am avut de spus."

i.)I.Mihalache

▀Apel la istorici

"Fac un apel la d.Brătianu ,care este istoric, ca în preocupările d-sale de istoric -și fac un apel și la ceilalți istorici -atunci cînd vor judeca trecutul țării noastre și activitatea pe care au desfășurat-o guvernării noștri ,pînă la Unire,să rezerve un capitol prin care să explice viitorului ,cum se poate ca în România să existe pe un pămînt atît de bogat ,cea mai săracă clasă țărănească ?(aplauze, bravo , la PNȚ) Cum se poate ca ,după atîția ani ,după atîtea decenii de fericită guvernare liberală, să avem în România cea mai mare mortalitate și cel mai mare analfabetism din Europa ?Atîta și nimic mai mult." (aplauze prelungite la PNȚ) (p. 592)

j.)V.Rădulescu (continuă concluziile la Mesaj)

...Adevărul istoric?=treaba istoricilor de mai târziu

[După replicile lui Duca și Gh.Brătianu ,contrate de Mihalache ,Șt.Cicio - Pop anunță că nu va mai îngădui întreruperi . Se ia o pauză .V.Rădulescu reia discursul -concluzie la Mesaj .Nu știu ce profesie avea acest Rădulescu -probabil jurist - dar măcar în ceea ce privește **Istoria** (ca știință) ,o nimereste.Și încă foarte bine]

-**V.Rădulescu** : "Dle președinte, d-lor deputați, **lunga incursiune în domeniul istoric, pe care a făcut-o d.Duca, nu m-a convins** în ceea ce privește **adevărurile istorice** ,pentru că **chiar d-sa a recunoscut că** cele două reforme **au fost impuse de vreme.**

Mi-a mai dovedit această lungă incursiune un lucru, **că istoria nu trebuie scrisă de acei cari participă la evenimente** ,istoria este scrisă mai târziu ,cînd faptele vor putea fi privite sub o anumită perspectivă ,de acei **oameni cari vor putea să aibă note de la toți cei ce au luptat între dînșii.**

...Votul universal-escamotat, falsificat de PNL

"În orice caz, d-lor, **dacă istoria va contesta paternitatea Partidului Liberal**, în ce privește cele două mari reforme, **un singur lucru este hotărît și lămurit** ,și acest lucru **nu este nevoie să ni-l lămurească nici d.Duca, nici d.Brătianu** [.....]

că **votul universal a fost escamotat de Partidul Liberal** (aplauze la PNȚ)

că timp de **10 ani țara** întreagă a fost batjocorită , că **nu au fost alegeri libere și că votul universal a fost un simulacru.** [!!!]

"Nu avem nevoie , pentru această chestiune , de cunoștințele istorice ale d-lui Duca pentru că aceste lucruri le cunoaștem noi , cari am fost martori ai acestor scene. (aplauze la PNȚ)

-Voce PNȚ :Am fost victimele

-V.Rădulescu :**"Oricare ar fi fost partea de contribuție , ea a dispărut prin modul cum s-a comportat Partidul Liberal față de ele. [...]"** (p. 593)

V.Rădulescu / 1 sept.'32 , retro'1913

[Replică la replici]

...Memoriile lui Titu Maiorescu

"Eu mai știu un amănunt istoric. Mi-au căzut în mână **documente care contrazic spusele d-lui Duca Memoriile lui Maiorescu** -dar regret că nu știam că acest lucru va fi adus în discuție publică.Din **duelul care a fost zilele trecute între d.Maniu și Duca, d Duca a crezut că, provocându-l ,d.Maniu va veni să dea explicații** , și a venit cu tot acest material documentar.

Spuneam că mi-a trecut prin mână o dată acest document și trebuie să existe acest document :**am văzut o notiță a lui Maiorescu** , după pacea de la București, prin care Maiorescu afirma următorul lucru :**Majestatea Sa Regele Carol I , imediat după încheierea păcii de la București , a avut impresia că Ionel Brătianu a aruncat acele două reforme ca o digresiune** [LD sic ! poate a vrut să spună "divesiune " ? !] **pentru ca să întunece gloria lui Maiorescu,** care făcuse războiul și pacea de la 1913."
"Această constatare pe care o face Maiorescu, este în continuă concordanță cu toată **atitudinea** de ani de zile,de decenii, **a Partidului Liberal, care a vrut ca orice reformă să fie considerată de opinia publică ca aparținând lui.**

Este cunoscut în deobște **acest sectarism,** care **a caracterizat întreaga operă a Partidului Liberal.**

...Atacurile la adresa PNȚ

Dar nu s-au mărginit - de aici am plecat eu -cuvîntătorii PL să preamărească aceste reforme ale PL:**Au dat și o serie de atacuri contra PNȚ, căruia i-au contestat orice participare** în domeniul vieții publice a României.

"Aș putea să amintesc și eu o cunoștință a mea .Îmi aduc aminte de cuvintele lui **Alexandru Constantinescu** ,ministru Domeniilor, care, atunci cînd a venit **legea de expropriere a pădurilor** , a spus aceste cuvinte ,auzite de mine :**< Decît să o faci țărăniștii , mai bine o faci eu. >**

"Aceasta ne face dovada că multe reforme cari se prezintă ca ale PNL, **erau făcute sub presiunea evenimentelor și sub presiunea acestui tînăr partid , care amenința existența Partidului Liberal."** (aplauze la PNȚ)

...Meritele lui Ion Mihalache

"D.Iamandi ne întreba : **ce a căutat Cantacuzino alături de d.Mihalache ?**

"I-am putea răspunde că **acesta este marele merit al lui Ion Mihalache : nu a fost sectar, nu a fost exclusivist.**Îleșit din straturile adînci ale poporului , fiind necontentit țăran, **el nu a precupețit concursul nici unui român** și a fost mîndru cînd în mișcarea începută de el , **sub stindardul Partidului Țărănesc,**

a putut să grupeze **toate valorile țării.** (aplauze la PNȚ)

Mai degrabă am întreba : **de ce oamenii mari ai țării au avut repulsie pentru PNL ?"**

I-aș aminti d-lui Iamandi că **în pleiada de oameni mari , cari s-au înregimentat sub drapelul lui Ion Mihalache,**s-a găsit și ilustrul fiu al Moldovei, **Matei Cantacuzino,** care, deși profesor universitar ,s-a înregimentat sub învățătorul Ion Mihalache. "

"Adevărul este că acest partid a atras în rîndurile sale toți oamenii de seamă, toate figurile cari s-au ilustrat în viața publică de la război încoace. **Acesta este adevărul , și așa se explică de ce oameni ca Matei Cantacuzino ,au fost în Partidul Țărănesc , alături de d.Mihalache ."** (p. 593)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

40.).V.Rădulescu (continuare)

[Replică lui CICBrătianu]

...Maniu /ardelenii versus Brătianu /liberalii

"Ni s-au mai adus și alte învinuiri .A mai găsit d.lamandi , cercetător al realităților istorice, **că d.Maniu nu mai are Ardealul la picioarele lui**, ca altă dată ; că este alungat din Ardeal .În cercetările sale obiective , d.lamandi ce credeți că a găsit ?

Că Ardealul s-a lipit trup și suflet de Partidul Liberal " (ilaritate pe băncile PNȚ)

"Mă gîndeam **unde este pictorul** care, entuziasmat de cuvintele calde ale d-lui lamnadi, ar putea să facă acest tablou , care să reprezinte realitatea politică a vremurilor de astăzi :**pe d.Maniu , izgonit din Ardeal ,iar Transilvania întregă prosternată la picioarele d-lui Dinu Brătianu "** (aplauze la PNȚ)

-C.I.C.Brătianu : Eu mă întreb ce intervențiune am eu în această chestiune ? " (ilaritate pe băncile PNL)

- V.Rădulescu : " [...] ați fost în fața mea .Am dat un exemplu de legătură sufletească , care este între dvs. și Ardeal .**Această legătură este între toți membrii PL și Transilvania "**(aplauze la PNȚ)

-CICBrătianu : " Eu am cel puțin o calitate ,**pe care mulți dintre dvs nu o aveți . Nu-mi trebuie influență mai mare și nu cer mai mult decît să trăesc liniștit în cercul meu** [LD : atenție ! nu cu expresiile de astăzi, **grijă pentru "imaginea " partidelor ... în posteritate ;grijă pentru responsabilitatea cuvîntului rostit ; grijă pentru onoare și prestigiu ;Dar ... enunțate și pretinse doar adversarului ! Pentru că realitatea nu a fost așa .]**

...Averile lui CICBrătianu

-V.Rădulescu : " Fiindcă **d.Brătianu** mă provoacă sub această formă , îi reamintesc , pentru că **vorbește de modestie** ,două cuvinte din cuvîntarea d-sale , rostită zilele trecute :< **Să trecem acum la sănătatea morală.În această materie, am o foarte mare autoritate....>** (ilaritate pe băncile PNȚ)

"D-lor deputați, **nu contest cinstea d-lui Brătianu**, dar eu nu înțeleg un lucru : **caracter de bronz și cinstit în viața publică ,este omul sărac** ,supus neconținut ispitei și care rezistă neconținut ispitei.**Nu sunteți din acest p.d.v. nici alături de Rosetti ,nici de Kogălniceanu**, cu care v-ați comparat dvs.

-CIC Brătianu : Nu cunoașteți istoria țării .

-V.Rădulescu : "Nu este un lucru necorect că sunteți **moștenitorul unei averi mari** (exclamări la PNL) Evident : nu este un lucru necorect că aveți ca moștenire **viile lui Simulescu** ; nu este un lucru necorect că sunteți **administrator la " Letea"** ;nu este un lucru necorect că sunteți **director la Creditul Rural...**

-Voce liberală : " Acestea sunt merite "

-V.Rădulescu : ...**cu toate avantajele materiale** ce rezultă din aceste situații.

Dar noi nu știm ce s-ar fi întîmplat dacă d-voastră ați fi avut nenorocirea să nu aveți această situație materială ,și țara ar fi pus la încercare virtutea dvs ."

(aplauze prelungite la PNȚ ; protestări la PNL)

-CICBrătianu (intervenție)

[Replică lui Rădulescu]

-CICBrătianu : Cer cuvîntul în chestiune personală .D.raportor a spus că am avut o moștenire de la tatăl meu .**Am moștenit datoriile de la tatăl meu** (protestări la PNȚ ; aplauze la PNL) Tatăl meu,**după 12 ani ca prim-ministru,a lăsat 200.000 lei datorii**. Acesta este adevărul , **că noi cei trei frați, am muncit 10 ani pentru ca să plătim. Vedeți, noi am fost oameni muncitori**. (aplauze la PNL)

-V.Rădulescu : Noi nu v-am atăcat ...

-CICBrătianu : " Noi am trăit din munca noastră ."

-V.Rădulescu : "**Noi avem pe aceste bănci** - și pe banca ministerială și pe băncile majoritare -**oameni care au rămas neconținut săraci** , deși au avut înalte dregătorii publice...

...Averile și furtișagurile

[LD: atacurile sunt reciproce și fiecare partid a avut partea lui de vină pentru atmosfera creată Oricâte explicații s-ar da , posteritatea nu le poate înregistra decât ceea ce au fost :discreditare reciprocă,procese de intenții, duplicități și patimă .Nici o cerneală nu mai poate spăla această imagine .]

-**CIC Brătianu** : "Cari sunt aceștia ? Eu îi văd îmbogățiți pe toți .

-**V.Rădulescu** : "Nu aveți autoritatea să vorbiți în materie de morală de la o așa de mare înălțime și **majoritatea nu primește lecțiuni de la dvs.** "

(protestări , mare zgomot , apaluze , proteste , reciproce)

-**CIC Brătianu** : "**D.voastră toți trăiți din funcțiile statului , din veniturile contribuabililor "**

-**V.Rădulescu** : "Ați avut un **discurs plin de patimă la adresa PNT** și suntem în drept să răspundem la aceste atacuri "

-**C.Xeni** : "Ați căzut la atacuri personale " [...]

-**V.Rădulescu** : "Îmi amintesc , d-lor , care a fost **atitudinea d-voastră față de Partidul Național din Ardeal, față de urmașii** acelor cari au ținut aprinsă flacăra patriotismului în Ardeal , și care a fost **atitudinea noastră.**"

Spunea Dinu Brătianu : **<Greșala cea mare a dvs. și în special a Partidului Național din Ardeal, este că membrii acestui partid , atunci când au venit în Vechiul Regat și au văzut aceste averi, și-au închipuit că toate aceste averi sunt făcute în dauna statului.[...]**

Cunosc o seamă de îmbogățiți de război , care n-au luat nicio dată parte , nici măcar ca deputați sau senatori , în organizația de stat , și s-au îmbogățit > "[...]

Dvs spuneți : ardelenii au crezut că aceste averi s-au făcut prin furtișaguri și de aceea au început să facă și ei așa

"**Eu vă întreb , d-le Dinu Brătianu , ce va zice un biet student**, mai târziu , peste mulți ani , între pereții bibliotecii , **când va citi** ce s-a petrecut în timpurile acestea și **când va vedea că d.Dinu Brătianu , fruntașul PNL, a calificat pe fruntașii Ardealului , pe urmașii marilor eroi ai neamului românesc, ca oameni de afaceri ?**

Ce era în intenția și mintea Partidului Liberal ? **Cîini după pradă ! Noroc că PNL n-a împărțit prada cu acești oameni . Aceasta este concluzia pe care o va trage tineretul viitor , citind rîndurile d-voastră "** (p.594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

Meritele mari ale PNT

/Restaurația

CIC Brătianu și lamandi au contestat orice merit al PNT pentru ideea democratică.

"Să restabilim adevărul .[...] Este adevărat , d-lor , că **restaurația este rezultatul voinții generale a țării** .Acesta este adevărul. (**vii alauze la PNT**)

Dar nu este mai puțin adevărat că **dacă PNL rămînea la putere, acest act nu s-ar fi făcut .** (aplauze la PNT) **Și putem să revendicăm în favoarea noastră tot acest act înalt**, care a pus **România pe temelii adevărate de existență națională .**

Acesta este marele merit al nostru, pe care dvs nu ni-l veți putea nega niciodată. Noi n-am avut numai atunci această atitudine ,ci **am avut-o totdeauna față de Prințul Moștenitor**

Și este o rușine să amintim ce ați făcut d-voastră în această chestiune.

Dar închid acest capitol și merg mai departe ."

-**Leonte Moldovanu** : Mai bine că-l închizi ! " (proteste la PNT) (594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

/Libertățile publice .

N-am făcut noi pentru **libertățile publice din România**, nimic ?

Amintesc un fapt istoric : deși ați guvernat Țara Românească în timpuri mai puțin grele decît noi, deși ați condus destinele aceste țări atunci cînd criza nu se deslănțuise și cînd pericolul social nu era așa iminent , **n-ați putut guverna țara fără cenzură și fără stare de asediu.** (aplauze la PNT) **Noi am desființat-o .**

Dacă n-am putut da claselor producătoare tot ceea ce sufletul nostru ar fi dorit , nu e mai puțin adevărat că **am avut toată dragostea** ca să le dăm ceea ce trebuia să le dăm. Și dacă clasele muncitoare erau în lipsă și nu aveam posibilitatea materială de a le procura un trai mai bun , **ne-a lăsat sufletul măcar să dăm poporului românesc libertatea necesară și această libertate este opera noastră.** (vii aplauze la PNT) (p.594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

/Consolidarea unității naționale.

[LD : Chiar dacă meritorie, străduința lui Rădulescu de a transforma divergențele din PNȚ ,cu merituose năzuințe naționale, este ... penibilă și greu de preluat .Îmi pare rău pentru asta .]

" Ce am făcut noi ,Partidul Țărănesc, de pe atunci ,în această chestiune , ca să consolidăm ideea unității naționale ?

Am făcut unitatea națională .Am dat un exemplu eclatant , care va fi mai doveditor decât toate frazele sforăitoare și decât toate declarațiile care se fac , cînd , la un moment dat, **Ion Mihalache**, șeful necontestat al Partidului Țărănesc, pentru a cimentea pentru totdeauna unirea cu Ardealul, **s-a închinat în fața Ardealului [!!!]** și **și-a cedat șefia [!!!] în mîinile ilustrului fiu al Ardealului , Iuliu Maniu "** (aplauze la PNȚ)

"Așa am tratat noi pe fiii Ardealului , pentru că noi știam și aveam această convingere făcută,

că toate sacrificiile noastre militare , ar fi fost inutile

dacă nu era acolo **cineva** care să ție aprinsă **flacăra aceasta a românismului.**

Și pentru cei pe cari i-am găsit acolo , **am fost gata să ne închinăm [!!!] și am făcut această unire .**

Unirea aceasta s-a cimentat și mai mult în ziua cînd

Iuliu Maniu , retrăgîndu-se de la șefia PNȚ, **a cedat locul său lui Ion Mihalache .** [!!!]

Acestea sunt **gesturi elocvente** cari dovedesc că în fruntea PNȚ se găsesc oameni la cari

ideea aceasta a consolidării unității naționale este o realitate ." (Vii aplauze, bravo, la PNȚ) (p. 594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

/Salvarea dezastrului economic.

[Vezi pe larg la **Guvernarea Vaida**]

-V.Rădulescu:"Ni s-a spus de d. **Iamandi și Duca** că suntem moștenitorii veseli , feciorii de bani gata "**Dar ce ? Noi trebuie să credem numai ceea ce scrie "Universul " și " Viitorul " ?** Noi nu știm care era **situația țării în 1928 , din p.d.v.financiar ?**

[...] **Bugetul statului se găsea descoperit cu 10 miliarde și jumătate -**

-CIC Brătianu : Nu e adevărat! Raportul Rist e categoric în această privință .

-M.Popovici (ministr.Justiției) :**Faceți o greșeală fundamentală** ,cînd invocați afirmațiunea d-lui Rist [...]

-V.Rădulescu : Cînd face unele afirmații, el se bazează pe documente.[.....]

am trăit într-o **ficțiune bugetară** , pentru că ați prezentat țării **bugete fictive, cu excedente imaginare** .[...] Aceasta înseamnă că noi suntem feciorii de bani gata ai d-voastră ?

-CIC Brătianu : "Ați găsit împrumutul de stabilizare "[.....]

-V.Rădulescu : " [...] vă reamintesc că în iunie 1928 chemaserăți experții străini în țară, care nu mai veneau .**Au venit experții** și-mi aduc aminte că spuneți în fiecare zi : împrumutul este ca și încheiat .A venit vara, **experții au plecat, împrumutul nu a putut fi încheiat.****Acesta este adevărul istoric.**[.....] V.Rădulescu / 1 sept.'32

/Statul țărănesc

[LD : fiecare național-țărănist avea propria definire și propriile argumente pentru "statul țărănesc"Va trebui să extragi , totuși, cîteva elemente dedoctrină .V.Rădulescu este un "țărănist" neaș Eu nu cred că am auzit vreun național-ardelean să explice formula...] , **"Gazetele** care sunt contra noastră **s-au speriat de această formulă .**

Pe două coloane, **"Universul" și " Viitorul" au făcut apropierea dintre doctrina noastră și a lui Stamboliski** , spunînd că noi nu vrem altceva decât **tirania satelor, că vrem ca analafabeții satelor să conducă țara aceasta.**[.....]

Cînd s-a organizat acest **Partid Țărănesc în Vechiul Regat ,noi am avut ca scop ridicarea clasei țărănești** și am avut această sinceritate de a mărturisi , și avem și astăzi **sinceritatea de a face din nou această mărturisire.**[.....]Era vorba de **o dreptate istorică** [...] noi aveam ferma credință că **această clasă țărănească a dus și în trecut**

și va duce și în viitor ,toată greutatea statului românesc." [.....]

Am luptat pentru că luptam pentru economia generală a țării și **ne menținem și astăzi în această formulă de stat țărănesc .Nu este vorba aici de dictatura unei clase ; este vorba de diferența care ar putea să fie între structura prea complicată și greoaie a mecanismului statului față de viața simplă a țăranului.**

Nu cumva **complicația aceasta a ministerelor ,cu mii de funcționari ,nu cadrează cu obiectul principal al economiei generale , cu viața țăranului nostru ?**

Și, în orice caz, drept este că **în timp ce se accentuează acest lux și a această rafinare a vieții de la oraș, sătenii să nu mai aibă spitale, iar femeile să nască fără vreo asistență medicală ? Se poate continua mai departe această stare de lucruri ? Iată ce înțelegem noi prin **formula aceasta a statului țărănesc.**" (p. 596)**

V.Rădulescu / 1 sept.'32

...Amenințări ,somații,previziuni sumbre ptr PNL

[Extraordinară răsucire de poziție , pentru un final de discurs, pentru un final de dezbatere la mesaj,după aproape o lună în care PNȚ nu a făcut altceva decât să lovească în PNL ! Și, ca ultim argument :șantajul cu Regele !]

PNL cunoaște bine **cauzele adânci și îndepărtate ale crizei** , știe că toată lumea geme, **dar se menține într-o atitudine de sectarism** pentru care opinia publică îl condamnă.

"În aceste împrejurări, **nu aveți dreptul să răscoliți neconținut trecutul** ,și pe mine să mă iertați că am făcut-o, dar am făcut-o provocat .Este și în interesul d-voastră, și în interesul țării **,ca să dăm trecutul uitării ,și să începem o epocă nouă.**

-Voci PNL : S-o începem de la 1928 , s-o începem cu d-voastră ! (întreruperi)

-I.Vasilescu -Nottara : Să vă uităm trecutul nefast

-V.Rădulescu : **Vreți să nu dăm trecutul uitării ?** Vi-l restabilesc în două cuvinte :

ați falsificat regimul parlamentar .Aceasta ați făcut în timp de 10 ani.Ați respins apelul Majestății Sale Regelui la colaborare .Ați ajutat guvernul Iorga , producând această deviere a normelor constituționale în Țara Românească și ați avut atitudinea conșcută față de Coroană ,atitudine pe care o continuați și astăzi , prin insinuațiuni perfide,aruncând cuvântul că acest regim este o provocare a țării .Iată de ce a spus să uite trecutul.

"Trebuie să vă acomodați noilor împrejurări și să veniți cu inima curată la lucru pentru că , în adevăr,**este o crimă astăzi ,ca un om politic să respingă apelul de colaborare pe care l-a făcut Majestatea Sa Regele.[.....]**

"Ca raportor al Adresei, îmi îngădui să fac acest lucru.Sunteți datori , pentru binele acestei țări, să părăsiți linia pe care o urmați.

Dacă nu vă veți acomoda noilor împrejurări,**dacă** veți otrăvi neconținut viața publică a acestei țări, așa cum ați otrăvit-o pînă acum, **nu veți mai exista în istoria politică a acestei țări,și este posibil ca stindardul dvs să treacă în alte mîini mai curate "**

[aluzie la Gh.Brătianu !] (aplauze prelungite la PNȚ)

Dacă vă veți menține în această atitudine ,impregnată de calcule electorale , de interese meschine și de echivoc, **vremea vă va măcina ,**și nu veți rămîne în viitor **decît o simplă expresie electorală** a vremurilor de astăzi.

...Apel la colaborare

Iată de ce **sunteți datori să ne dați tot concursul .Noi vă chemăm în ajutor, așa cum este dator să o facă orice om cinstit** **Dacă dvs nu ne veți da acest concurs, luați act că avem destule forțe în rîndurile noastre , avem destule inimi curate să ne continuăm drumul singuri.Noi facem un apel călduros** la toate inimile curate, la toată opinia publică și la toată presa cinstită ,și suntem siguri că cu ajutorul acestora vom izbuti. **Istoria va spune care sunt astăzi forțele oarbe** ce țin în loc dezvoltare a neamului nostru **și care sunt puterile de lumină și de viață** , ce mîină acest neam pe drumul progresului și al civilizației ."

(aplauze laPNȚ.Oratorul este felicitat de d-nii miniștrii și de dnii deputați) (p. 596)

V.Rădulescu / raportor, 1 sept.'32

41.)Al.Vaida -Voevod,discurs -conclusiv,Cameră, 2 sept.'32

(premier, ministr.de Externe, ad int. la Comerț) ,

(DAD, MO 22, șed. din 2 sept.'32, p. 607- 616)

[LD : titlurile problematizate, sublinierile și parantezele drepte îmi aparțin.

Vaida , apare mai ales în postura de "**homo regius**" Nu vorbește nimic concret despre intențiile guvernării - legislative, economice , sociale etc - ci ... se răfuieste mai departe cu PNL ! .De aceea discursul integral - **vezi la fișier PNT**]

Vaida / 2 sept.'32

≡Elogiu democrației parlamentare

[LD : tactică ? sinceritate ? democratism ? naivitate ? viclenie ? bonomie ?]

S-a spus de către un **opozant** că **dezbaterile la mesaj** au fost **ridicolas lungi**.

"Păreră mea este că **această dezbateră a fost foarte necesară**, deoarece dacă este vorba să se dea expresie tuturor nuanțelor de păreră ,atunci **îndreptătit este fiecare partid** sau fiecare **fracțiune** ori **grup parlamentar** ,ca , prin oratorul său, să vină aici și să spună ce crede."**Statistic, din majoritate au vorbit 4 oratori** [LD :dar discursurile în discurs ?!] **De la PNLducist - 3** ;de la celelalte partide - 2 sau 1 .

Argetoianu a spus că el (Vaida) ar fi "**mama Camerei** " , adică un fel de "**cloșcă** " "nume care , în trecutul istoric al neamului românesc **nu este nume de glumă, ci de glorie !**"I-am răspuns atunci : aceștia - arătînd spre dvs, spre liberali -**iată sunt fiii d-tale din flori** ."**D-lor deputați, eu revendic dreptul de a afirma** că **fiecare dintre dvs.** , de aici, fără deosebire de partid - deci nu numai minoritarii - **aveți în suflet o scîntee de recunoștință pentru libertatea care a facilitat ca întreaga națiune să fie reprezentată** aici , așa cum este , **fie cu păreră bune, fie rele** , dar cu părerile adevărate ale corpului electoral. (aplauze la PNT)

Și dacă am ținut cu stricteță ca **alegerile să fie libere** , am făcut-o dintr-o înaltă convingere :**nu este bine ca părerile să fie înăbușite ,nu este bine ca în masse să clocotească nemulțumirile** ,ci ele trebuie ,în deplină libertate ,**să poată fi exprimate aici** ,în Parlamentul țării ,și **discutate contradictoriu**.

"De aceea , d-lor,**imi pare bine că dezbateră a fost largă** , că **toate părerile s-au putut exprima liber**, fiindcă în ziua de azi ,cînd se discută dispariția culturii europene, cînd toată lumea caută să găsească o soluție problemelor aproape de nerezolvat, atunci **trebuie să ne dăm seama că noi, o țară relativ mică** ,ca întindere și populație,**și un popor abia trezit la libertatea deplină cetățenească** , cu un stat intrat între țările libere constituționale,**avem datoria față de noi înșine, să ne sfătuim** ,oricît de mari vor fi ciocnirile între diferitele opinii,**să ne sfătuim pentru a găsi soluțiunile pentru asigurarea viitorului acestei țări și acestui neam**.

Totodată, găsindu-le ,**să intrăm și noi în rîndul acelor state** , cari și ele se zbućiumă , întîmpinînd poate greutăți mult mai mari , pe care noi le-am învins. "

" D-lor deputați,aruncînd o privire retrospectivă asupra istoriei neamului românesc , pe două mii de ani în urmă,**am mîngîierea** că ,oricît de grele au fost restriștile prin care a trecut ,**înțelepciunea poporului și înțelepciunea cumpătată a conducătorilor lui**, la sfîrșit au știut totdeauna să găsească **calea mîntuitoare** .Vom ști și în viitor ca **împreună, noi și d-voastră, contrari politici** , **dar mînați de același ideal** , **să găsim această ieșire din impas.** " (aplauze la PNT) (p. 605-607)

Vaida / 2 sept.'32

#Opoziția

"În această discuțiune, **diferiți oratori** ,**au venit și au făcut critici** , **dar soluțiuni nu au dat**.Eu le mulțumesc pentru **critică** , fiindcă, în definitiv, **soluțiuni dator este să dea guvernul ieșit din majorități**.

"**Mulțumesc d-lui Cuza** ,mulțumesc reprezentanților **socialiștilor**, **mulțumesc partidului geogist**, d-lor **lupiști**, mulțumesc **maghiarilor**.Mulțumesc LANC și **mulțumesc și altor grupări**, dar înainte de toate **d-lui Duca** ,ca **reprezentant adevărat al partidului său**, pentru că desigur, păreră din discursul său, este o mai fidelă expresiune a **Partidului ducist liberal**, decît discursul plin de porniri și de patimă a d-lui **Dinu Brătianu** .

(aplauze la PNT) (p. 607) [.....]

Vaida / 2 sept.'32

...Argetoianu ? :tactică bizantină

[LD : **Vaida lovește, în fond, pe căi ocolitoare, învăluitoare** , cu orice prilej, tot PNL ! Adică bate șeaua , să priceapă măgarul !]

" Dar mai trebuie să amintesc în treacăt pe **d.Argetoianu** , al cărui discurs a fost destul de larg ca întindere ,dar din p.d.v. al conținutului , **s-a redus la o tactică** ,care voia să fie **bizantină** ,cred, **nu dibace**,deoarece în decursul discursului d-lui Duca **d-sa a fost**

dezavuat chiar și de **Partidul Liberal**, susținătorul guvernării Iorga - Argetoianu .
Anume , e vorba de **acea insinuare** , redată cu multă bonomie , care tindea să arate că **dînsul**, într-un moment oarecare, **a preferat să se retragă**, protejînd **partidul nostru să vie la putere.**" [.....]

Vaida / 2 sept.'32

«Consens la partidele de guvernămînt

[LD : Am impresia că Vaida este primul politician care consacră , în conduita " *partidelor guvernamentale* " , **ideea acestui consens** , la care se va adăuga și cel privind **Coroana**. El se va transforma , aproape , într-un **automatism declarativ** , sub care , înșă , au apărut fisuri și atitudini divergente.]

"Mi-a părut bine că **oratorul Partidului Liberal** , onoratul domn **Duca** , după ce a spus că **nu dă nici un sprijin guvernului** , a ținut să constate că **în trei puncte trebuie să fie înțelegere deplină între diferite partide** , și că , **oricare ar fi divergențele de păreri dintre noi** , **în aceste trei puncte trebuie să stăm pe aceeași bază . "**

Primul punct este **politica externă** , al doilea este **armata** și al treilea punct este **chestiunea minorităților.**" (p. 607) [face largi paranteze privind aceste 3 domenii - vezi la **fișierele respective** !]

-Politica externă

"În **politica externă** , bine înțeles , repet ce am spus întoate ocaziile , **nu mă țin mai responsabil** , nici în fața prezentului , nici în fața viitorului , nici în fața țării , **și nu țin responsabil nici guvernul , nici majoritățile** , în măsură mai mare **decît orice partid** , **oricare fracțiune și oricare patriot** , pentru că , în momentul cînd este vorba de **interesul superior al țării** , de prestigiul țării în fața străinătății și de asigurarea viitorului ei , **nu poate să existe deosebire între noi.**" (aplauze prelungite , unanime) (p. 607)

-Armata

"În ce privește **armata** , ce rost are toată diplomația , toată iscusita stilistică de cîntărire și de perfecționare școlară , printr-un cuvînt sau altul al notelor diplomatice , cari susțin relațiunile dintre diferite state , **dacă ele nu se pot sprijini pe o forță reală** , pentru că **voința concentrată și cristalizată a fiecărui neam** este , în definitiv , **armata , care ne asigură existența și viitorul.**" (aplauze unanime , îndelung repetate) (p. 607)

Vaida / 2 sept.'32

-Minorități

[LD : acest **consens** , poate fi luat în considerare doar parțial , din p.d.v al partidelor românești , și el constă din faptul că **PNTJ nu mai flutură "Hotărîrea de la Alba Iulia "** atunci cînd ia în considerare **reglementarea regimului minorităților**. Dar afit !

Față de primul deceniu după Unire , **PNTJ devine mai ponderat** , după experiența și responsabilitatea guvernării .

De aceea , **Vaida pare nedrept cu politica guvernelor românești față de minorități .**

Trebuie să faci un efort să-i înțelegi pe acești fruntași ardeleni , cît a fost "*mentalitate superioară* " , cît a fost "*amprenta conviețuirii* " , cît a fost "*complexul de superioritate* " față de regăteni , cît a fost "*oportunism cras* " , cît a fost "*nostalgia* " , cît a fost "*antiliberalismul* " și "*antiregățenismul* " lor .

Pentru că , în ultimă instanță , **minoritățile au dat " examenul loialității "** , pe tot parcursul interbelicului . "**Politica săsească** " (cartelul cu guvernul) , nu a fost **nicînd adoptată de maghiari** , care și și-au exprimat **vocația reală în 1940.**

Altfel , totul este **vorbărie politicianistă .**

Am pescuit-o și eu , multă vreme , silită de "*linia partidului* " pentru a "cimenta " prietenia cu naționalitățile conlocuitoare !]

"În ce privește **chestiunea minorităților** , **dacă** d.Duca a putut să dea expresiune mulțumirii sale pentru atitudinea actuală a Partidului Maghiar , a Partidului German și a celorlalte fracțiuni etnice minoritare , aceasta **se datorește împrejurării că pe timpul guvernării lui Iuliu Maniu** , pentru prima oară , **s-au introdus alte metode** decît cele aplicate de guvernele cari s-au succedat pînă atunci " (aplauze la PNTJ) [.....]

Vaida / sept.'32

#PNL Ducist?:menit pieirii

[LD : face bășcălie, calambururi ; este dușmănos, pățimaș, rău ; nu se ridică la înălțimea rangului la care ajunsese. Trebuie să reproduc toată această **filipică de cafenea** , pentru a-i detecta substratul ? Cum voi trata acest personaj politic , "homo regius " , care și-a asumat acest rol distructiv al PNL, și apoi se va despărți și de PNL ?

Din p.d.v. tactic, **el fletează** noua formațiune a lui **Gh. Brătianu**, îi sugerează chiar **perspectiva de a deveni partid de guvernămînt, în rotativă cu PNL .]**

"Partidul Ducist Liberal reprezintă **niște tradițiuni pe care partidul nostru le-a condamnat și combătut** Reprezintă lumea veche, lumea care **se mai zbate să-și salveze viitorul, ceea ce nu se poate** - în lupta pentru existență.

După a mea convingere , **Partidul acesta este menit pieirii , pentru că misiunile pămîntesti el și le-a împlinit.**"(aplauze prelungite pe băncile majoritare) [.....]

Vaida / 2 sept.'32

...Șefia în PNL:Maniu /Vaida

"A fost și o parte urtă în discursul d-lui Duca , atunci **cînd a spus că noi nu avem șef.** Apoi dlor , **noi șef avem, șef de partid, iar șef de guvern vedeți bine că este în carne și oase în fața dvoastră,** și dacă i-ați recunoscut că este din Țara Cîinelui, apoi **vedeți că știe și să muște .**"(aplauze la PNL) [...]

Vaida / 2 sept.'32

...Atitudinea față de monarhie

[LD : deși discursul, apoi polemicile , ating , deseori , penibilul , -poate și din cauza restricțiilor privind discutarea publică a Monarhiei -ele sunt semnificative și scot la suprafață mentalitatea corifeilor. Din păcate, pe "**dovezi**" de acest fel , va trebui să sondez , totuși, substratul profund uman, al acestor relații. **Atîta stăruință se pune pentru a transmite lui Carol nu atît mesajul de supunere ,cît de a "demasca "** adversarul pentru absența acesteia .[....]

Vaida / 2 sept.'32

"De aceea , d-lor, din partea mea **detest metodele** pe care le-a aplicat aici , în primul rînd **d.Argetoianu** , și în al doilea rînd **d.Duca.** Dovada nu se face prin cuvinte ci prin fapte. **Vrem ca țara aceasta să fie încheată ca unitate națională** , la baza căreia rod aștepta intrigi politicianiste ? **Vrem să nu fie slăbită ci întărită ?**

Atunci, trebuie să susținem cu toții paladiul care asigură unitatea încheată a națiunii , să susținem strălucirea Coroanei , să susținem ideea de regalitate și de Rege " (aplauze , ovații, îndelung prelungite la PNL) [...]

N-am avut și nici n-am adoptat tactica aceea , ca să venim și să zicem :am susținut guvernul Iorga -Argetoianu , fiindcă așa s-a dorit din partea Coroanei.

Și fiți asigurați că **dacă Regele ar fi socotit înțelept să vă aducă pe d-voastră** , și nu pe noi la putere, **noi v-am fi dat concursul întreg ,de opoziție patriotică** , colaborînd ,

alături cu dvs,ca organ critic,la opera de stat pentru binele țării." (aplauze prelungite la PNL) [LD:PNL, care , a adoptat de atîtea ori, metoda boicotului !]

-Leonte Moldovan :"Aceasta s-o crezi d-ta !"

...Ardeleni-Regăteni

[LD Atenție ! Este pentru prima oară cînd în limbajul lui Vaida apar **nuanțe xenofobe, de natură rasistă și economică**, pe care le plasează ca **argument al neunirii PNR cu PNL !** Bine-nțeles, el nu se extinde această "judecată " , și la situația din Ardeal !]

-Gh.Brătianu :" Dvs ați amintit de relieful de pe statuia lui Ion Brătianu .Este adevărat că acolo **lipsește ceva : lipsește o inscripție** care să amintească **sentimentele pe care încă de la 1859 , Ion Brătianu le-a arătat Românilor din Ardeal.**" (aplauze la PNL)

-Vaida :" DleBrătianu, de cînd eram copil , eu am început să pricep, în casa părintească și a moșului meu, **că două nume erau pomenite** , două figuri mari erau sărbătorite , afară de **Regele Carol**, prin tablourile cu Plevna, cu trecerea podului la Calafat și cu toate celelate :era bunicul d-tale, **Ion Brătianu și Kogălniceanu.**"[.....]

Dar dați-mi voie, **după România Mare , am făcut o altă experiență.** Studiind situația din țară , **am văzut că a fost o întrelăsare** ,nu vreau să zic cu premeditare ,dar o întrelăsare catastrofală pentru această țară.

Fiindcă, pe de o parte , **se vorbea de unirea națiunii** , de altă parte , **pregătirile nu s-au făcut** ,iar în ce privește **poporul de aici ,de baștină, a fost copleșit de elemente eterogene ,de elemente neautohtone...**

-Voce :Țigani !

-Vaida :**de elemente neromâne**, datorită **înlesnirii pe care le-a făcut-o Partidul Liberal**. Așa încît , noi, **Ardelenii**, cînd am trecut aici ,**cu sentimentul că noi trebuie să mergem alături cu Partidul Liberal**, dată fiind evoluția noastră cu desăvîrșire democratică și legătura noastră sufletească ,și de sînge, și de interese de comunitate desăvîrșită ,cu țăraranii de la noi,**am ajuns să mergem în contra liberalilor** ,luînd asupra noastră toate persecuțiile ,**împreună cu Partidul Țărănesc ,cu care am fuzionat** "(aplauze prelungite la PNȚ)

Da, pentru trecutul istoric , recunoștință cîtă vrei. Niciodată **nu vreau să cred că Ion Brătianu , tatăl, a zis : Ardealul fără Ardeleni**. Am rezistat să-i dau crezămînt . **A spus-o însă,ieri , așa de frumos** , prin cuvinte cu adevărat de valoare înaltă literară, **d.raportor Rădulescu , care a fost situația ardelenilor**.

"Dacă nu am intrat în Partidul Liberal și am susținut lupta alături de Partidul Țărănist, timp de 10 ani, noi am avut parte , nu de dragostea frățească la care ne așteptam, ci de cele mai crude persecutări și de cele mai mari calomnii."

(aplaude prelungite la PNȚ) **Toată recunoștința trecutului istoric : toată recunoștința lui Ion Brătianu tatăl, și lui Ion Brătianu , fiul.[...] dar sub raportul prezentului, a fost un adevărat martiriu.** "(p. 615)

...PNR -PNL

[LD : există o limită în toate ! Vaida depășește această limită . Ce loc sa-i acord în interbelic ? El vorbește , încă , în 1932 , de "**poporul vostru** " (regățenii) și "**poporul nostru** " (ardelenii) Cît despre acuze ...citează-le pur și simplu]

-**CIC Brătianu** : În întreruperea mea , eu nu m-am referit la tratativele d-voastră cu Partidul Liberal , care cred că nu interesează această discuție ;**eu m-am referit la restabilirea unui adevăr istoric pe care dvs.trebuie să-l cunoașteți**.

-Vaida : Dar nu l-am tăgăduit niciodată...

-**Costinescu** : Dar cum v-a terorizat ? Precizați faptele...

-Vaida :**Ați comis cele mai mari crime ...**

-**Costinescu** : Vă rog să explicați, care crime ? Să vă explicați în fața țării .

-Vaida : "**Mai cutezați să vorbiți de unire sufletească ,dvs care ați făcut totul pentru a ne săraci, pentru a ne nimici ? Pentru că erați obișnuiți să fiți exploataorii fără milă ai poporului vostru ,tot așa ați voit să procedați și cu noi. "**

(aplauze la PNȚ , proteste la PNL; mare zgomot)

-**G.I.Brătianu (intervenție)**

"Dle președinte al Consiliului ,țin de datoria mea - și aceasta este ultima întrerupere pe care v-o fac - țin de datoria mea să **protestez în contra cuvintelor pe cari le-ați folosit la adresa Partidului Național -Liberal**,referindu-vă la o perioadă dintr-un trecut pe care-l revendicăm și noi cu toată hotărîrea.De altfel, să-mi dați voie să vă amintesc că, în această perioadă chiar la care vă referiți ,și anume anul **1922** ,d-voastre **ați fost aproape să ajungeți la o înțelegere de guvernare cu PNL ,de sub președinția tatălui meu, Ioan Brătianu.**" (aplaude la PNL)

[Gh.Tătărescu cere și el cuvîntul, dar Cicio -Pop și Vaida nu-i îngăduie]

-Vaida : "Apoi dle Brătianu , dacă atunci n-am reușit să ne înțelegem ,precum voiam , lucrul acesta se datorește faptului că **ni se pretindea să fuzionăm ,iar noi nu puteam fuziona ,fără a avea acceptate punctele noastre programatice. "**

-**Costinescu** : "Uitați că erați de acord pe program . "

-Vaida : "**Programul era cu totul diferit de-al d-voastră**. [...] nu uita că eu am fost martor ,că am fost unul dintre cei care au dus discuția ; [...] d-tale îi recunosc , poți să știi ceva "**Lucrurile nu au stat așa** ,iar comedia aceea , care se repetă întruna , că pentru nu știu cîte mandate ,noi n-am fuzionat ,a fost o insinuare făcută într'adins **ca să puteți să diminueați importanța nesuccesului** și aceasta s-o puneți în contul nostru . **Atunci d.lorga a spus vorba aceea clasică** , în timp ce noi aveam discuțiuni ,și cînd am fost la d-sa cu încă un reprezentant al partidului nostru ,nu știu sigur dacă cu d.Mihai Popovici sau cu d.Sever Dan, atunci ni-a spus d.lorga :**< uitați-vă, nu faceți nici un pas fără mine, pentru că eu am sînge bizantin , sînge de fanariot- uita-te la portretul aceasta , cu camilafca cea mare pe el -eu am sînge de fanariot și eu știu cum trebuie procedat cu liberalii ,iar voi ardelenii sunteți niște proști pe cari liberalii îi vor trage pe sfoară >** Așa ni-a vorbit d.lorga.Ei bine, **noi n-am făcut pe proștii** - dacă vreți - dintr-o sinceră

convingere de adînc ideal politic ; **noi am ținut seama de un interes mare politic** , fiindcă altfel ne-am fi desfăcut de **interesele poporului nostru** , care ne-ar fi întors spatele . **Acesta este adevărul .** " (aplauze prelungite la PNȚ ; proteste la PNL) (615)
Eu sunt prea vechi luptător parlamentar pentruca pentru "mici " diversiuni de un ceas, să mă poată depărta de la tema propusă . [...] metodele dvs le detest . **Dacă nu le veți detesta și dvs. , spre PNL-g.]niciodată în țara aceasta nu veți mai putea fi partid de guvernămînt.** Cu asemenea metode, în ceasul al zecelea , nu se poate guverna în țara aceasta "

-**Gh.Brătianu** : Noi revendicăm cu mîndrie o tradiție pe care o urmăm.

-**Vaida** : Condamanți-le , lepădați-vă de ele ! (p. 616)

...**Răspunderea majorității parlamentare**

-**Vaida** : "Dlor , dar după ce hotărîrea Regelui a fost luată , puteți să ne criticați cît voiți , dacă nu doriți ocolaborare cu noi , dar s-o faceți printr-o critică onestă , patriotică.

Veți continua mai departe cu **insinuările perfide politicianiste ?Faceți-o !**

Noi nu vă vom urma pe calea aceasta . De sigur , **a fi ministru e greu ; dar și mare răspundere revine fiecărui deputat** , în ziua de astăzi.

Dar nu dvs - opoziția - ci noi-majoritatea și guvernul - acoperim necazurile și noi trebuie să găsim mijloacele pentru a scoate țara din zbuciumul , nevoile și greutatea în care politica dvs. , de decenii , a adus-o pînă aproape a prăpădit-o !

(aplauze prelungite la PNȚ)

Nelăsîndu-ne abătuți de la calea datoriei , oricare ar fi greutatea , vom sta la acest post de jertfă , în conștiința că ne facem datoria față de patrie și Tron , și vom avea ,

nu sentimente de insinuare pentru scopuri egoiste , ci de recunoștință față de factorul constituțional , care a înlesnit ca această țară să intre în normal , să aibă **un regim cu adevărat democratic , constituțional și parlamentar.**

Cred că țara întregă și opinia publică , **afară de cele 13 procente ale dvs , este solidară** , în credința , că țara aceasta , pe viitor , **să fie condusă de voința țaranului și de voința Majestății Sale Regelui .**" (p. 616)

Vaida / 2 sept.'32

42.) Închiderea discuțiilor la Mesaj , Cameră , 2 sept.'32

("Dimineața " , 4 sept.'32)

«**Comisia desemnată să ducă Răspunsul**

După discursul rostit de Vaida , dezbaterile la mesaj se închid.

Adresa de Răspuns la Mesaj este pusă la vot și adoptată.

Se formează **Comisia** (cca 42 , din toate partidele parlamentare) care va prezenta

Adresa. Printre cei ce vor merge la Rege [**selecție LD**] :

PNȚ : **G.Zane , P.Ioanițescu , C.Algiu , Demost.Botez** etc etc...

PNL : **Victor Antonescu , dr.C.Angelescu , Mircea Cancicov ,**

PP : **V.Roșețeanu** LANC : **Gh.A.Cuza** , G de F : **I.Zelea Codreanu -tatăl** ,

PSD : **I.Mirescu** , ș.a.

43.) **M.Stelescu** , Interpelare , 2 sept.'32

(DAD , M. O. 22 , șed. din 2 sept.'32 , p. 605-606)

[LD : **lipsă introducerea . Are absolut tot dreptul de a prezenta doleanțele studențești .**

Dar are o atitudine sfidătoare , cu subînțelesuri , cu vagi amenințări , față de parlamentul în care intrase și de partidele politice .]

...**Politizarea degradantă a vieții studențești**

[:..] În alte cămine , **admiterea se face după culoarea politică** și așa mai departe , tinzîndu-se la **dezorganizarea vieții studențești** , prin introducerea în mijlocul lor a **politicii murdare de club .**

Un al treilea aspect , sub care se prezintă problema materială a studențimii , sunt taxele .

Sunt **taxele enorme ce se percep studenților** în fiecare an , studenților ai căror părinți nu și-au primit lefurile de luni de zile și pentru cari muncesc noaptea prin taverne , chelneri și diseuri, spre a plăti **taxele de construcție imaginare ale Facultății de drept** [...]**Această bătaie de joc** a banului trebuie să înceteze , fiindcă **e ban muncit din greu și nu câștigat din jetoane de prezență sau din diverse diurne** .(întreruperi, vociferări la pNȚ)**Dvs rîdeți ,că aveți 30.000 lei diurnă pe lună.**

...Doleanțele studențimii

Nu e frumos să luați în derîdere **doleanțele studențimii** cari sunt aduse în fața Parlamentului(întreruperi)**Ironiile dvs** au un rol față de alții ; **pe mine nu mă impresionează ;**

-Ștefan Cicio -Pop:" Fă bine și te calmează, dle deputat ! (ilaritate)
e-am lăsat să vorbești aproape o jumătate de oră "
Stelescu / 2 sept.'32

...Curente studențești

-Stelescu :"Curente anarhice de stînga **speculează această stare precară a elevilor și studenților.**Și de unde pînă ieri aveam **numai o studențime creștină națională,** azi începem să avem o studențime **dezmembrată de diferite curente nesănătoase.** Cred că nu în mod intenționat se **aruncă studențimea în mizerie** ,pentru ca , apoi, **partidele și oamenii politici, să pescuiască agenți electorali pentru ei.** În recente alegeri, **cunosc oameni politici cari au cumpărat cu bani suflete de studenți** [...]. Dar sunt și nenorocite excepții care au luat electoralul și au pornit la luptă pentru bani.

...Studenții nu mai cred în idoli

Studențimea de azi **a învățat să nu mai creadă în idoli.**

Chiar zilele trecute **s-a prăbușit în stradă cel mai mare idol al ei.** [Iorga ?]

Ea crede în realități : realitatea existenței sale, fără de care nu-și poate avea independența ei de gîndire și de simțire .

Vine toamna , vin cursurile, vin taxele , vin nevoile , luați aminte ! "

Cer să mi se pună la dispoziție prin Biroul Camerei , **dosarele comisiei căminurilor și cantinelor** ,precum și **gestiunea** pe acest an a **Biroului Burselor**, pentru a putea dezvolta o interpelare în această direcție .

-St.Cicio -Pop : Se va comunica guvernului .

-V.T.Prelipceanu (LANC) : se asociază comunicării .

*Notă **M.Stelescu:**Comunicări ,Intervenții,precizări la "Sumar"

/ situația studenților - 2 sept.'32

/ corupție bancară - la Argetoianu - 14 sept.

/ iredentism maghiar la Turda - 15 sept.

/ restricții bugetare - cedarea diurnei pe o zi -27 sept.

/ interzicerea rev. pornografice - 30 sept.

/ greva studenților de la drept //contra taxelor // - 3 oct.'32

/ contra legii GGMironescu - 7 oct.

[LD : este , neîndoelnic,**purtătorul de cuvînt al G de F în Parlament.** CZCodreanu lipsește sau tace .I.Z.Codreanu , din cînd în cînd, îl sprijină.Are reacții spontane, tinerești, în special **de natură etică, justițiară.**Nu vorbește ca lider de partid,ci ca exponent al generației tinere,al studenților.Uneori **insinuiază, alte ori amenință** , cu **principiile și școala Gărzii** .Din intervențiile lui, însă , este greu să deduc ...doctrina G.de F.]

Vezi la fișier **G de F**

M.Stelescu / 2 sept.'32

44.)**dr.N.Lupu** ,"chestiune personală " ,**discurs-replică** , 6 sept.'32

(DAD, MO 23, șed din 6 sept.'32 , p. 673-680)

[LD:explică de ce , pentru prima oară de la război, a lipsit de la dezbaterile la Mesaj . A venit special ca să-și clarifice **opinia sa privind Monarhia, Dinastia,Restaurația, Carol II** .Dincolo de tot soiul de paranteze, de culise, de ranchiune, de sforării , de

demagogie. **Lupu** , însă , o face , și o face **exemplar, clar, fără echivoc.**

Cum n-au avut curajul să o facă alți politicieni ai timpului, nici Maniu, decît prin aluzii ,
memorii secrete, culise, sau ,după consumarea evenimentelor.]

Vezi **fișier PT-Lupu** .

Colorez **cu albastru poziția lupistă**, pentru a se diferenția de **cea a PNT**

Lupu / 6 sept.'32

#Opoziție și "opozantură"

"Noi trebuie să ne cruțăm forțele politice ale țării , căci ele nu sunt așa de multe ca să
abuzăm de ele. **Dvs,deputații majoritari și guvernul, [...]**v-ați odihnit un an ;

noi nu ne-am odihnit și am muncit încontinuu. Din **alegerile generale** ,făcute sub
guvernul Iorga -Argetoianu, am intrat în **Parlament** ;din acel Parlament, am intrat în
alegeri generale cu dvs. **și am fost chemați în alt Parlament.** [...]

Eu,după ce **am făcut 12 mii de km** , cu automobilul -6 mii cu trenul , 6 mii cu
automobilul -după ce **am ținut 1.000 de discursuri** ,vă spun cinstit că **nu puteam să vin**
aici să mai fac față datoriei mele de deputat ,fără un repaus necesar."

El a crezut că sesiunea va fi scurtă, că se va ocupa de ceva legi și se va închide
el nu intenționa să țină un discurs.Vrea să facă niște precizări.(p. 673)[.....]

Lupu / 6 sept.'32 , retro '

#Coalițiile de partide = politică civilizată

-**Mirto** :[retro'27] **Dle dr Lupu, nu aveți notată conversația de la Olănești și**
Călimănești ,din cameră de la mine,pe care am avut-o împreună cu d.Mihalache și cu
d.Madgearu ?

-**Lupu** : "Reprodu-o ,pentru că nu am nimic de negat "

-**Mirto** :"**În această conversație ne cereai să mergem cu d-ta, unde te-i dus singur.**"
[la Brătianu]

-**Lupu** :"**Mai întîi, eu nu m-am dus nicăeri , și n-am rămas nicăeri, chiar singur.**
Eu am despre viața politică a unei țări , **o concepție civilizată** ,iar **nu o concepție**
sălbatecă, ca aceea a dvs. (întreruperi, zgomot la PNT)

V-am spus atunci, ceea ce vă spun și acum :**un partid nu pierde dacă face colaborări.**

Eu vă spun un lucru :**Viața politică a țării nu se va asana atîta vreme cît vă veți asmuți**
unii contra altora,partid mare sau partid mic, și, **beneficiind de o primă nedreaptă și**
nelegiuită veți căuta să **serviți interesele partidului** , înainte de interesele țării ."

(aplauze prelungite la PȚ)

Dle Mirto, atunci ,ca și acum, am spus și spun :**Dacă o țară ca Cehoslovacia** ,mai
înantată ca a noastră,**poate fi guvernată util și cu folos** , de 12 ani după război, cu
coaliția a 5 partide,în care intră **extrema dreaptă burgheză** ,cu **extrema stînga**
socialistă ,cu atît mai mult - am spus-o atunci și o spun și acum - **Tara Românească are**
nevoie de aceste colaborări ,care sunt necesare pentru a se reface." (aplauze la PȚ)

Însă eu recunosc,eu am avut o inferioritate față de dvs.

Eu n-am cunoscut ,nici **puterea de perfidie a adversarului**,n-am cunoscut **nici reaua**
credință,de care sunt capabile partidele de opoziție, unele împotriva altora,
și **am făcut acea colaborare** , < a mes risques et périls > " (aplauze prelungite la PȚ)

Acum știu ce am pierdut și **a doua oară n-o mai fac** (aplauze la PȚ) pentru că , la acest
gest al meu de dezinteresare nobilă, [...] ați răspuns în **permanență, pînă astăzi, cu**

calomnia cea mai infamă ,**că eu sunt un vîndut liberalilor** și m-am înscris la liberali,
pe cînd **dvs tratați cu dînșii combinația de rotație politică** ,**între dvs și ei ."**

(aplauze prelungite la PȚ) (p. 674) [...]

Pompiliu Ioanițescu -6 sept.'32

...dr.Lupu între 1919-1932

-**P.Ioanițescu** :a fost unul din prietenii personali ai dr Lupu, înainte de război, cînd nu era
șef de partid,cînd se găsea într-o misiune în Anglia.El, **Ioanițescu**,a fost ales deputat ,în
1919,în primele alegeri de vot universal,în Parlamentul de la Ateneu,pe o **listă**
independentă la Buzău.**Dr. Lupu** ,se alesese, tot pe o **listă independentă** ,cu semnul
"clopotul " , la Ilfov.**Ioanițescu** avea idei înaintate cu privire la **chestiunile agrare și**
chestiunile muncitorești.Lupu , la fel , avea **program agrar și muncitoresc și se**
numea socialist sui-generis.Cînd dr Lupu, a devenit ministru de Interne , în guv.Vaiada ,

a prezentat idei f.înaintate.Atunci Ioanițescu a ținut o interpelare de vreo 3 zile, privind mișcarea muncitorească .**Atunci I.Răducanu și Lupu, l-au invitat să intre în PT.**

-I.Răducanu :Exact !

-P.Ioanițescu :Astfel eu am avut doi nași. [...] dar "Eu care am fost ales la Buzău, cu ocazia primelor alegeri prin sufragiu universal, pe o listă independentă,ca și dr.Lupu la Ilfov **nu eram un proscris politic, ci eram un liber ales în Parlamentul țării [...]**

-Lupu :Nici mie nu mi-i rușine să arăt din ce trăesc : trăesc din diurna mea de deputat. Dacă aveți o acuzațiune precisă și știți că eu trăesc din malversațiuni și furturi ,atunci vă provoc să nu plecați de la această tribună și s-o spuneți.

Să se înceteze cu această infamie aruncată asupra mea de zece ani , de aici (arată spre PNL)și în contra căreia ați protestat dvs ,iar acum aruncată de dvs (arată spre PNT) ,în tăcerea lor .Eu trăesc acum în sărăcia mea, într-o simplă cameră de hotel, cu diurna mea de deputat, care nu-mi ajunge. Ce vreți mai mult ? (aplauze la PT) [...]

Tot așa eram și atunci când m-ai invitat la dta.Tot așa trăiam și atunci, acesta eram, cu camera de hotel neplătită (ilaritate) De ce nu ți-a fost rușine de mine ?

Lupu / 6 sept.'32

TRAVALIUL LEGISLATIV

LD:vezi ce ai reținut la fișier Legiferare

Sept-oct.'32

[LD : eu am urmărit dezbaterile la diverse legi , exclusiv din p.d.v. al **doctrinelor politice, al confruntării de interese, în opera de legiferare / guvernare .**

Am cercetat dezbaterile legilor mai incitantela **Cameră și la Senat .**

Recunosc că ambiția mea nu a fost răsplătită pe măsura efortului.

Dar , puse cap la cap, poate iese ceva. Sper.]

A.)Pr.de legi , modificări de legi ...

/ Proiect de lege ptr. **modificarea Legii administrative** (din iul.'31, Iorga) , care a modificat Legea din 1929 (PNT,Maniu) ,care a modificat legea din 1924 (PNL, Brătianu)

/ -"- **modificarea Legii privind Contractele de muncă** (art. 76)

/ -"- **modificarea Legii drumurilor** ('32, Iorga) ,care modificase Legea din 1929 (PNT)care modificase Legea din 1924 (PNL)

/ -"- **prelungirea Legii pentru obținerea cetățeniei române**

/ -"- **modificarea unor art. a Legii organizării Ministerelor** , din aug.1929 (PNT)

/ -"- **crearea unui fond** necesar dezvoltării rețelei naționale a radiofuziunii

(**D. Gusti** ministr.Instrucț. și Arte) ,

/ -"- **modificarea Statutelor Băncii Naționale a României** (din 1929)

/ -"- **pentru Controlul averilor și apărarea onoarei ;**

/ -"- **pentru înscrierea ulterioară în Listele de naționalitate**

/ -"- **modificarea Legii pentru jocurile de noroc** în stațiunile balneare

/ -"- **modificarea Legii asanării datorțiilor agricole** (Argetoianu)

/ -"- **modificarea unor art. la Legea ptr. ocrotirea muncii femeilor și copiilor și durata zilei de lucru**

/ -"- **modificarea și adăugirea la Legea concordatului preventiv**

(legea falimentului -1929) (modificată de Argetoianu ,1931)

/ -"- **abrogarea Legii ptr. lichidarea datorțiilor comerciale**_(Argetoianu)

/ -"- **modificarea și abrogarea unor dispozițiuni** din *Legile ptr reforma agrară ;*

/ -"- **modificarea Legii pensilor invalizilor și mutilaților**

/ -"- **modificarea reglementării plantațiilor de vii -hibrizii** (Legea Sisești -Iorga) ,

/ -"- **modificarea Legii Camerelor de Muncă** (din 14 apr.'27)

/ -"- **modificarea Legii privind Colonizarea** (din 1930)

/ -"- **organizarea CEC**

45.)Anteproiect de modificare a bugetului ,19 sept.'32

Ministru de Finanțe, GGMironescu

a)Victor Slăvescu (PNL-1):

(DAD, MO , 30, 19 sept.'32, p. 973-975)

În alte țări,ministrul de Finanțe face expuneri f. dese, în Comisia financiară a Parlamentului , încât să se știe care este situația .În ultimele 6 luni, statul român a contractat **3 împrumuturi de trezorerie- fără ca Parlamentul să primească vreo explicație .**

#Anteproiectul de Buget

Acum,după 3 luni de Parlament, **guvernul vine cu un ante *Proiect de lege* -amestec de măsuri fiscale, bugetare , administrative, financiare - care dovedește totala lipsă de program , de concepții, de gândire .Este un fel de "*vot alb* " ce se cere Parlamentului , care cere ratificarea bugetului în curs.**

...PNL protestează

"Ne ridicăm cu toată energia împotriva unei tentative de a se lua din mâna Parlamentului acest drept al lui de a aproba cheltuielile și veniturile statului "
(apaluze la pNL)

...Guvernul abuzează

Un partid politic [PNȚ] care își face un punct din apărarea parlamentarismului , un principiu mare **este cel puțin curioasă această tentativă de a lua din mâna Parlamentului dreptul de a aproba bugetul "**

-**ACCuza** : Cu învoirea Parlamentului !

-**Slăvescu** : Vi se pare normal , dle Cuza ? **Am abdica de la puterile f.mari ale Parlamentului** Este o măsură nepotrivită , neconstituțională și ineficace .

(apaluze la PNL)

Vict .Slăvescu / 19 sept.'32

b.)C.Toma (PNL-2) protest :nesocotirea Parlamentului :

(DAD, MO 30, șed. din 19 sept.'32, p. 977-978)

#Polita în alb pentru constituirea Bugetului !

-**C.Toma** : Se cere Parlamentului **un lucru f.grav** : să dea "**mandat în alb guvernului** " se cere Parlamentului **să abdice de la unul din rosturile sale fundamentale ,la unul din atributele sale esențiale** : facerea bugetului , opera de legiferare, controlul puterii executive .Dacă parlamentul renunță la aceste drepturi , **nu devine inutil ?**
Să nu se invoce lipsa de timp.În **curînd se va deschide sesiunea ordinară.**
De ce să se dea "**mandat în alb** " acum ?

c)dr.N.Lupu(PT),protest

#Precedent ptr desființarea Parlamentului!

-**dr.Lupu** : Poate că tocmai acesta este motivul.**Vrea să creeze precedent , să desființeze Parlamentul** .Parlamentul s-a creat din necesitatea națiunii de a controla bugetul Curții risipitoare a Angliei .Aceasta este baza și actul de naștere al Parlamentului. D-sa [G.G.Mironescu] **a vrut**, prin tangentă,să **suprime Parlamentul**.Altă rațiune nu văd.Băgați de seamă că **vă încărcăți conștiința cu o răspundere mare** în fața viitorului .[...]**DI.Mironescu va fi pasibil de chemarea în judecată pentru încălcarea Constituției**.Este o îndrăzneală de a cere Parlamentului votul în alb, **pentru chestiuni care sunt de esență pură parlamentară.**

"Îmi pare rău că **ești moldovean**, că **ești bătrîn**, dar **vei putea fi judecat pentru călcarea Constituției** "

-**C.Toma** : În Belgia, recent, s-a petrecut un caz similar , dar **parlamentul belgian a refuzat să dea mandat în alb guvernului !** " poate că **Belgii Occidentului sunt mai conștienți de drepturile lor ,decît Belgii Orientului** . " (ilaritate)

Protestează ; va vota contra .

-**dr.Lupu** : Dta ești un **om blînd** cu **zîmbet fermecător** .Cineva spunea :<**Să ne păzim de oamenii care zîmbesc !>** (ilaritate) Nu știi dacă d-ta îți dai seama că înscrii **o pagină tristă în istoria parlamentarismului românesc**,cu asemenea proiect ? ! "

"Cum d-le , vii să ne ceri nouă **poliță în alb** asupra celei mai importante calități

și asupra însăși originii Parlamentului : controlarea bugetului statului ?"

Nu vedeți **diferențele curente de înlăturare a Parlamentului** ,de batjocorire a lui ?

Poate vom trăi și vremuri mai grele dar , să știți , Parlamentul "este **singura instituție și singurul regim** sub care această țară, România, cu două Principate, a putut să **progreseze și să scape de absolutismul de 400 de ani al prinților** , cu fanarioții și ceilalți. "

(aplauze la toată opoziția)_[adresîndu-se colegului GGM]

Vei trece sau nu acest proiect ? Acel lucru să-l ștergi de acolo și **să nu ceri**

Parlamentului să-ți dea poliță în alb , să faci d-ta ce vrei .

Mie ,chiar dacă aş avea încredere în d-ta, că **ești om cinstit** , **moldovean** de la Vaslui , **vecin** cu mine, că nu vei trece peste orice măsură ; **dar cine îmi garantează că d-ta stai acolo pînă mâine ?**

A venit acum **d.lunian** din străinătate , cu d.**Potîrcă**, care au fost primiți la gară cu **fanfara** .**Mîine vă răstoarnă de acolo !** Să fim serioși "**să nu ceri o asemenea măsură** " ...

"vă rog să fiți serios, d-le ministru , să nu veniți cu asemenea proiect !**Noi respingem proiectul întreg** .

d)N.Mischie (PTD-Sterist ?] :

#Majoritatea face un abuz !

Regretă că "**majoritatea**" face un asemenea abuz .

e)MIGheorghiu (PND-Iorga) :

#Parlamentul silit să renunțe la atribuții !

Respinge și el proiectul, **dar vine cu un proiect ... elaborat de Iorga** prin care se stipula ca **Parlamentul să abdice de la atribuțiile sale** , **la drepturile conferite de Constituție** , privind **modificarea Bugetului**

f.)GGMironescu(ministrul Finanțe) :

▫Principiul puterii discreționare a executivului

"**Nu fug de controlul Parlamentului** .Nici nu aş putea fugi de acest control.Dar dvs, care trăiți sub acest regim de 20 de ani, **știți că Parlamentul poate fi prorogat** [...]

În acest timp, lunile ce vin, eu ce să fac ? Nu se răstoarnă țara într-o lună și jumătate .Dar **eu vreau să pregătesc terenul pentru bugetul viitor**.

Veți avea posibilitatea ca deciziile guvernului ,să fie supuse ratificării Parlamentului .

Principiul ca guvernul să aibă puteri discreționare în materie financiară , este aplicat în toate țările.Chiar în **Anglia** , cîteva luni în urmă, Parlamentul (compus din cîteva partide)a dat puteri discreționare guvernului pentru îndreptarea situației

financiare a țării.Acealși lucru s-a făcut în **Franța și Belgia**.Socotesc , deci, că **nu trebuie să fie o îngrijorare serioasă în această direcție**.

Vă rog să discutați pe articole și să votați legea. [-----]

g)Legea se votează,

În pofida protestelor opoziției.

46.) Legea Conversiunii -GGMironescu , sept.-oct.'32

Ministru Finanțe, **GGMironescu** ; Raportor , **Pompiliu Ioanițescu**
(DAD, MO 26, șed. din 27 sept.'32 , p. 1310-1314)

-**Pompiliu Ioanițescu** (raportor) , Expunere de motive, 27 sept.'32

-**IDGheorgiu** (PND -Iorga)   -**D.Moldovan** (PNȚ)

-**I.Florea** (PNȚ)   -**Al.Ceaușeanu** (PNȚ)

-**IGDuca** (PNL)   - **G.Șerbeniuk** (P-Ucrainean)

-**Pompiliu Ioanițescu, GGMironescu** - concluzii la dezbateri ;

-**Iul.Maniu , Vaida Voevod, Aurel Vlad, Ed.Mirto, A.Bonțescu** - consfătuirea majorității.

-**Votarea legii :Vezi la fișier Legislație PNT Guvern**

[LD am fișat toate dezbaterile.La nici o lege , aștepta discuții contradictorii. Eu nu am putut lămurii care au fost p.d.v. cele mai realiste, justificate economic sau politic , democratice, pro-cutare sau anti- cutare.

/Nici un p.d.v. nu întrunea toate aceste atribute , pentru că erau incompatibile.

/PNȚ se îndepărtează de Program, propagandă, angajamente , prin confruntarea din sânul "majorității" ,dintre țărăniști și ardeleni. /

În ultima zi, discursurile lui Mironescu și Vaida ,au cîntărit greu în judecata " majorității" , prin realism,sobrietate și vagi îngrijorări (pe de o parte) , prin optimism (Geneva !) , o picătură de demagogie (convesiunea urbană !) și oportunism (votul nominal, pe față !)

/Absența fizică a lui Maniu , dar omniprezența duhului său ...adevăratul (sau nu ?)

inspirator al actelor de gicvernare. (Prezent doar la vot !)

/ Interesant este lungul șir de opinii , pe diverse probleme , pe care l-a provocat dezbaterea legii .]

[LD :Mișa Vasiescu (PNȚ) , la Conversiune , 29 sept.'32

("Dimineața " , 1 oct.'32):"**Un discurs pentru stenografi "**

[LD :ghinionul lui ! Singurul deputat țaran nu-și poate ține discursul din cauza scandalului izbucnit în legătură cu demisia lui Titulescu .]

"Dsa ,sătean robust, cu voce puternică, încearcă să se facă auzit , dar opoziția îi acoperă glasul cu apaluze ironice prelungite. Nici măcar stenografii nu pot înregistra cuvintele oratorului .În cele din urmă, **d. H.Stahl, directorul serviciului stenografic , plasează pe subalterni, în picioare ,chiar lângă orator**.D.Mișa Vasiescu pierde din vedere că i se dăduse cuvântul pentru ca,prin vocea sa, să acopere zgomotul , și se mulțumește cu rolul de orator la legea conversiunii ,dictând stenografilor cu glas scăzut părerile d-sale .]

Pompiliu Ioanițescu / 27 sept.'28

Expunerea de motive

Conversiunea datoriilor agricole , în urma mării crize economice care bântuie și țara noastră ,a preocupat conducătorii, a provocat numeroase studii .[.....]

Pomp.Ioanițescu / 27 sept .'32

19 apr. 1932 .Conversiunea Argetoianu

Legea conținea cu totul alte norme.Conversiunea urma să se facă prin înțelegere între părți,rolul statului reducîndu-se la a fi intermediar , prin Banca de Agricultură.

Legea s-a votat , fără a se stabili soluția financiară

Pomp.Ioanițescu / 27 sept .'32

Conversiunea GGMironescu

[LD : textul este atît de neinteligibil, cum rar mi s-a întîmplat să constat la vreo lege ! . Aceasta este . încă o dovadă , că PNȚ a fost chemat prin surprindere la guvernare , și nu avea nimic pregătit !]

a) Noul ministru de finanțe, a alcătuit un **ante-proiect** , în vederea modificării legii , în care se arăta :[...]**De aceea , noi propunem** , prin proiectul alăturat, **modificarea cîtorva dispoziții** ale legii ,în conformitate cu **declarația citită în Parlament de guvern** :< Înțelegînd să **păstrăm neștirbită conversiunea de drept a datoriilor țărănești** ,vom aduce , însă,legii asanării datoriilor agricole **modificări** , astfel încît să nu **beneficieze de avantajele ei decît adevărații agricultori** și pentru împrumuturi cu adevărat agricole ,**să nu se aducă atingere finanțelor statului** și **să nu compromită ideea de economisire și de credit** . >

De aceea , s-a avut în vedere **să se evite zdruncinarea Băncii Naționale** și

pentru a micșora **turburarea creditului public și privat**.

b)După discuțiile ce au urmat, a reieșit **alt proiect de lege** cel care a fost **depus în Parlament**, care a fost studiat cu cea mai mare atenție.

Acest proiect are ca scop principal o păsuire, deoarece s-a constatat că, în starea economică de astăzi, **debitorii nu puteau executa dispozițiile legii**.

Justiția va avea grijă ca legea cu totul excepțională și intervenționistă, să împiedice pe profitori să profite de lege. **Adevărații agricultori sunt protejați**. [.....]

Cum **legea Argetoianu nu este abrogată, ci doar suspendată**, este de preferat înțelegerea.

/O atenție deosebită a depus guvernul și comisiile pentru ca **conversiunea de drept pentru agricultorii care au sub 10 ha, (20 jugăre) să nu fie atinsă, să fie păstrată**.

/Pășuirea nu trebuie privită rău ! **Cine a împrumutat un agricultor, trebuie să știe că va lua plata atunci când agricultorul are o recoltă bună**, care să-i dea puțința să plătească.

▣ Comisiile parlamentare

Proiectul GGMironescu a fost supus unor largi discuții în **Comisii**. Cu acest prilej, s-au manifestat **diverse opinii** :

/ **Gr.Iunian** a declarat că va face discuția în ședință publică.

/ **C.Argetoianu** a propus **înlăturarea întregul text**, și **păstrarea doar adispoziției privind păsuirea pe 18 luni**.

/ Au discutat pe larg legea și au avut amendamente : **Gh.Tătărescu, Vasilescu-Valjean (PNA), V.Prelipceanu (LANC), N.Penescu, VGBeldie, Adonis Popov (PT-Lupu), Lotar Rădăceanu, dr Fischer (evrei), Virgil Grossu, Otto Roth, Fritz Conert (germani), Josika, Rety, (unguri)** etc etc.

După lungi discuții și după ce ministru de Finanțe și-a însușit

Comisia a admis proiectul, cu modificările acceptate, și l-a adus spre dezbateră în Cameră.

a) **M.I.Gheorghiu (PND)** discurs la **Conversiune**, ?oct. '32

Declarația PND - N.Iorga

(DAD, MO. 42, șed. din ?oct. , p. 1647-1648)

[LD : **Avocat.Laudă legea guvernării Iorga ; rezultă că a fost, cândva la PNT ; probabil a plecat cu Iorga la ruperea fuziunii ;pare un " țărănist " convins ; accente naționaliste contra experților străini . Se plînge că , în sală, erau cca 20 deputați .]**

▣ **Declarația PND**

[LD : **Declarația este citită de M.Gheorghiu, care explică că i-a fost dată de prof.Iorga]**
< **Partidul Naționalist -Democrat** crede că **guvernul nu are autoritatea trebuitoare pentru a schimba o lege de importanța aceleia , a conversiunii**, pe cari partizanii noștri s-au crezut datori a o vota, oricare ar fi fost metodele și modalitățile pe care nu le-au putut impune. **Cine dorește să aducă modificări, are ca primă datorie să facă acele cercetări la fața locului**, care ele, **și nu observațiile finanței străine**, au a hotărî asupra **statului independent al României** . > (p. 1647)

#**Legea GGMironescu**

-**C.Algiu** :Cînd te va auzi șeful d-tale că-l lauzi pe d.Argetoianu, o pățești ! (**Ilaritate**)

-**M.Gheorghiu** : Nu-l laud, eu arăt avantajele legii trecute , **față de pretinsele avantaje ale legii de față**.

b)**D.Moldovan (PNT)**, discurs **la Conversiune**, Cameră, ? oct.'32

(DAD, MO 42, șed.din ? oct.'32 , p. 1648-1653)

[LD : **atenție ! Deputat bucovinean (Vatra Dornei - Câmpulung) Agricultor. Este un " țărănist " autentic, radical .**

Este sincer și onest ; probabil a lucrat la Uniunea Camerelor de Agricultură ;

▣**Păstrarea legii Argetoianu !**

Critică Legea GGMironescu ; pledează pentru păstrarea conversiunii de drept din legea

c) b.) I. Hudiță (PT) , la Conversiune, 1 oct.'32

(DAD, MO 40, 1 oct.'32, p. 1581-1585)

//neconcordanțele din sînul majorității //

[LD: semnaleză neconcordanța dintre aripile PNT , în materie de Conversiune.]

#GGMironescu-dictatură financiară

"Parlamentul PNT , care are pretenția că reprezintă democrația integrală [...] a votat în favoarea unei persoane ministrul de Finanțe , GGMironescu , care, oricît de simpatic ar fi , și oricît l-am respecta , i-ați dat niște atribute care însemnează dictatura financiară în mîna unui om "de formație reacționară " , care pare a nu înțelege nimic din frămîntările țării "(apaluze la PT și întreaga opoziție)

-Pompiliu Ioanîtescu : Dl.GGMironescu , singur , a plătit lefurile la funcționari și pensiile...

-Hudiță : Da, a plătit ! Dar cu un nou împrumut în străinătate !

Hudiță / 1 oct.'32

-----

c.) IZCodreanu (G de F) //apatia din Parlament // , 1 oct.'32

(DAD, MO. 40 , 1 oct.'32, p. 1560-1561)

...Apatia parlamentară

Deși se discută Legea Conversiunii, ministrul Finanțelor lipsește de pe banca ministerială. Sunt prezenți d.Gusti și Petre Andrei , intelectuali de forță , specializați în cultură și învățămînt. În Parlament se simte o apatie . De cîte ori vine pe Dealul Mitropoliei , zilnic, se văd scene în vale, la poalele dealului : jandarmi și polițiști. Probabil, pe aproape , și pompieri cu apă, pentru a opri lumea să ajungă pînă sus.

Guvernul face bine că oprește aceste valuri , pentru ca , nu cumva, "liniștea noastră patriarhală de aici - patriarhală pentru că suntem pe dealul Patriarhiei - să fie tulburată de strigătele de deznădejde ale mulțimilor amenințate cu nimicirea și robia

, de cămătari "Este mirat doar că , deputații , după ce urcă dealul , par a fi fermecați :

"Uităm cu desăvîrșire tot, parcă am trece prin apa Letei, din legenda veche .

Și cînd am ajuns aici, în Dealul Patriarhiei , atunci nouă ni se pare că suntem pe vîrfurile

Olimpului : deodată ne-am transformat în zei foarte liniștiți și nu voim să mai știm

nimic de lumea muritorilor , noi ziii nemuritori " Ne-am transformat în zei , evident, însă

nu în ziii gravi , care erau deasupra Olimpului , ci în ziii cari erau în poienite

lăturalnice , ziii cu toane și veseli ; fauni, satiri, unii probabil văzînd fauna acestui deal

, sunt supărați că Jupiter sau Saturn nu i-a creat Priapi . Și cu asta , suntem foarte

liniștiți. " [-----] Dar.....

...Presentimentul furtunii

De la distanță , se aude un zgomot surd, ca pe mare, cînd e să izbucnească furtuna ...

semne prevestitoare de mare zbucium "oare noi nu putem avea, ca păsările ,

presentimentul furtunii ? "

Zgomotul cel mare a crescut de cînd în Parlament se dezbate Conversiunea. ....

[LD : în acest context , avansează el Programul Dărzii de Fier, ideea dictaturii . Vezi fișier G de F [Propune ca majoritatea parlamentară , la care să se ralieze și minoritatea opozantă, să impună guvernului modificarea proiectului.]

-IZC : Sunt convins că în sufletul fiecăruia dintre dvs. acest program este resimțit ca program real , care poate salva țara Cine să înfăptuiască acest program ?

Dorința mea veche , ar fi să- l înfăptuiască guvernul PNT .

-Voce opoziție : Nu poate !

-IZC : Eu am spus dorința mea, pentru simpatia deosebită ce o am pentru mulți membri ai guvernului, și pentru mulți deputați din majoritate.

Guvernul , în loc de un astfel de program, a venit cu actualul proiect, deci nu-i putem cere imposibilul Cine să soluționeze ? Mi se întîmplă deseori să fac profeții , care se îndeplinesc Fac și acum o profeție : foarte curînd acest program va trebui îndeplinit.

Cine ? să- l îndeplinească majoritatea Parlamentului !

-dr.Lupu : Este împărțită !

-IZC : "Eu îmi închipui că este compactă. Dar **este între ciocan și nicovală !**

Ciocanul : banca ministerială . Nicovala : realitatea țării , nenorocirii de alegători .

Ce ar putea face această majoritate , care este ca o "oaste" , înconjurată din toate părțile

Se predă ? Cui ? Luptă ? Cu cine ?

«Soluția:acest Parlament !

"Gîndiți-vă la gravitatea și graba precipitării evenimentelor și, crezînd din toată inima - și să nu credeți că este o simplă formulă - **că și majoritatea și minoritatea întreagă este animată de același sentiment patriotic și e plină de iubire de neam și de țară,** zic că, **la acest asalt al majorității . s-ar ralia întreaga minoritate** , pentru că este vorba de înșăși salvarea țării

.Iată , am să vă citez un nume : **Grigore Iunian** .D-sa este oltean ; o dată , a pornit salvarea națiunii întregi, din Oltenia ; el nu a avut onoarea să vorbească cu el .

Garda de Fier se desparte cu 99 de puncte de concepțiile lui; dar o unește un punct : primejdia țării , în ceasul de față. Trebuie trecută puntea aceasta periculoasă.

Acum , cot la cot, să-i dăm sprijinul necesar ca să salveze Nația și Tara.

Ce avem noi de răfuit cu d. Gr.Iunian , ne vom răfui după aceea.

Această Cameră ,mai are **personajii proeminente** care **s-ar uni la un program real de salvare al țării.D.Octavian Goga , d.dr.Lupu, d.George Brătianu, d prof.ACCuza.**

Garda de Fier, pînă la sosirea "ceasului " ei , este gata , pentru trecerea imediată a **punții,să dea sprijin oricui, dacă este hotărît să salveze țara .** (aplauze la G de F)

"Iată deci ,**această Cameră poate,** în întregime ea , să facă față împrejurărilor.

Această Cameră trebuie să facă față pentru că nației nu- i arde de alte alegeri !

Ar fi o mare greșeală să se facă noi alegeri.

Această Adunare trebuie, cu orice preț, să găsească soluția. "

I.Z. Codreanu / 1 oct.'32

« Soluția alternativă:Dictatura !

Dizolvarea Camerei - dacă numai nu reușește - și îndeplinirea programului prin decrete-legi. sub rezerva ratificării ulterioare a Parlamentului.

Știu că este o procedură neconstituțională; că Constituția este legea cea mai înaltă ; dar ... < *Salus rei publicae suprema lex* > -Această lege este mai înaltă și mai mare decît toate constituțiile .

"**Pentru soarta României, în momentul acesta , nu există altă posibilitate.**"

/ Ori aplicarea constituțională a acestui program ;

\Ori aplicarea neconstituțională , dar logică, imperioasă.

< *Tertium non datur* > " Mai adaug :**Repede ! Valurile au început să se mărească , zgomotul din depărtare se aude [...] repede o mîna viguroasă pe cîrma corăbiei**

Patriei noastre care , cu îndemînare și curaj, să înfrunte valurile primejdioase .

Cînd se va pune mîna pe această cîrmă, trebuie două lucruri : **curaj și credință .**

Credință tare , neclintită , în trei lucruri :

1.**În mila lui Hristos -Dumnezeu ,** față de Neamul nostru și Patria noastră ;

2 **Credința tare ca stîncă ,în îndrăsneală și curaj , și vitejia tinerească a Regelui nostru Carol al II-lea .**

3.**Credința tare în virtuțile și steua norocoasă a Neamului nostru ! "**

I.I.Z.Codreanu / 1 oct.'32

d.)dr.Lupu (PT)

(DAD, MO 41, șed. din 2 oct.'32, p. 1591-1593)

«Necesitatea reformei electorale

[LD : **consideră că PNTJ - care reprezintă doar 40 % din electorat ,nu ar avea dreptul să legifereze în această materie]**

Singurul lucru bun ce l-ar putea face PNTJ ar trebui să fie **reforma electorală- așa cum a promis în Programul fuziunii, în 1926 ; așa cum au promis Mihalache, Madgearu** ș-a.

în opoziție.**Vor intra astfel, în Parlament, cele două mari partide -** contează nu "cantitatea" , ci " valoarea "**nu ca în sistemul "canibal " al primei și intoleranței.**

Acel Parlament va ști : că va lucra 4 ani ; că poate face, în acel timp, 5-6 guverne (ca

în Franța) ,care vor governa țara , fără preocupări de partid .

-**Leonte Moldovan** (PNL-1) : Pentru asta ar trebui schimbată Constituția !

-**Lupu** : Aceasta este opera cu care PNȚ ar trebui să încheie acest capitol de lupte grozave ce se duc de 12 ani ! Dacă nu va face așa "mîine se vor pune în mișcare milioanele acestei țări , funcționari, țărani, pensionari, toți necăjiții vor pleca ca Tudor din Gorj , cu Isac și Mischie ... (ilaritate)

-**N.Mischie** : De ce rîdeți ?

-**Lupu** : Ei vor veni cu toții în Capitală și atunci nu știu eu care va fi gaura de șarpe în care vă veți vîri "*

*Notă :

În acele zile, cca **400 subofițeri** au venit pe jos, din toate colțurile țării , ca Mahatma Gandhi ,la București. Și guv.PNȚ a fost nevoit să le satisfacă dreptele și justele cereri dr.Lupu / 2 oct.'32

---

e)Gr.Iunian (PNȚ)

(DAD, MO 43, șed. din 4 oct.'32 , p. 1684-1696)

↳Respingerea Conversiunii

---

*Notă:Conversiunea -în versiunea Iuliu Maniu

("Dimineața" , 12 oct.'32)

...La început , se hotărîse ca legea conversiunii să intre în sesiunea din toamnă.Fostul ministru al Justiției, vicepreședintele PNȚ ,**Grigore Iunian**, s-a dus liniștit la **Karlsbad** .

Biroul partidului, cu votul inclusiv al lui Mihalache, **a hotărît să aducă legea definitivă imediat**.S-a admis **o formulă mijlocie , propusă de Iuliu Maniu** : menținerea conversiunii de drept ,scoatea marilor debitori, măsuri pentru apărarea creditului, amînarea pe 6-18 luni.

...Dezacordul lui Iunian

Soluția nu a împăcat pe Grigore Iunian , care,la întoarcerea din străinătate, a luat atitudine fățișă contra ei.**Această luptă a dominat și a fost caracteristica sesiunii, deși partidul și guvernul au cerut insistent solidaritate**

...Dezacordul a 34 de majoritari

27 de deputați și 7 senatori majoritari au votat contra .

La închiderea sesiunii , Dinu Simian (care făcea parte din grup) , care a prezidat ședința , spunea că **acest episod este corolarul adevăratului parlamentarism**.

47.)Legea control avere și apărarea onoarei - Mihalache-Popovici , aug.sept.'32

- **Lot.Rădăceanu** (PSD)

-**I.Botez** (PNL)

- **C.Rădulescu-Motru** (PNȚ)

-**Vică Georgescu** (PNȚ)

- **N.Corodeanu** (PNȚ)

-D.Coc **Vezi la fișier Legislație și Etică**

a)D.Cioc (PNL-2) , 26 sept.'32

(DAD, MO 35 , șed. din 26 sept.'32, p. 1270)

---

48) Legea ptr. prelungirea termenului de înscriere ulterioară

În listele de naționalitate română , 8 oct.'32

(DAD, MO 47, șed. din 8 oct.'32, p. 1892- 1905 ...)

[LD : Dincolo de orice considerații de ordin politic, dincolo de acțiunile deliberat ostile ale minoritarilor,

faptul că **guvernele românești nu au avut voința și capacitatea de a rezolva regimul minorităților**, este o mare eroare, o gravă greșală, politică, psihologică, culturală și națională. Sigur că este vorba de **anume mentalități**, și la unii și la alții ; sigur că existau **situații confuze**, încâlcite , cerînd repararea și echilibrarea situației defavorabile romnilor , moștenite de la regimurile opresoare din trecut ; sigur, sigur... Dar ...să amîi acest lucru , succesiv, pînă în 1939 !]

Mihai Popovici (ministr.Just) **Virgil Grossu** (Raportor)

[Legea era de fapt... o prelungire de termen !

Studiaz-o cu atenție pentru că de la această lege s-au tras multe !]

- a) **Michel Landau** (Evrei)   ✕ **Legea naționalității**   ✕ **Legea naționalității** .
- b) **Gaspar Muth** (Germani)   ✕ **Legea naționalității** . ✕ **Legea naționalității**
- c) **Iosif Willer** (Unguri)   ✕ **Legea naționalității**
- d) **Solomon Rosenberg** (PNȚ)   ✕ **Legea naționalității**.
- e) **Michel Weissman** (Evrei)   ✕ **Legea naționalității** .
- f) **N.Moscăuțeanu** (PSD)   ✕ **Legea naționalității**
- g) **M.Stelescu** (Gde F)   ✕ **Legea** ✕ **Stat național unitar.** ✕ **Minoritățile - " cetățenia "**
    ✕ **Ideologia rev.franceze** ✕ **Ideologia hitleristă** ✕ **Legea**

49.) "Cazul Titulescu " -demisia- 29 sept.'32

(DAD, MO38, șed. din 29 sept.'32, p. 1460-1475)

Vezi la fișier **Politică externă**

[LD aici rețin doar unele opinii privind "uzanțele parlamentare "

la discutarea chestiunilor de politică externă. Debutul ședinței ; nervozitatea tuturor ; discursul- răspuns al lui Vaida ...]

-AlVaida Voevod / 29 sept.'32

...Uzanța parlamentară în probl diplomatice

" <Uzanță parlamentară ? > Da, înseamnă să **te adresezi** **prezidentului Camerei** , ministrului de resort. **La noi asta a fost tradiția**. Oricît de mari au fost luptele de opoziție ale PNȚ, cînd a fost vorba de colaborare cu Victor Antonescu , cu dr.Lupu, cu Argetoianu sau Goga - aduceți-vă aminte - **întrebam pe I.Brătianu , Vint.Brătianu , g-ral Averescu** :<**Dle am vrea să facem o interpelare** , să punem în discuție cutare chestiune. Am vrea să știm părerea d-tale , ca nu cumva , prin vreun cuvînt , să compromitem interesele țării , pe care d-ta le aperi și le reprezinti. Vă convine interpelarea, sau nu ? > (aplauze la pNȚ)

< Dacă îți convine, în ce limite o facem ? >

Acestea au fost "uzanțele parlamentare " , acesta a fost limbajul

<**Uzanță parlamentară ?** > Dar sunt abia cîteva săptămîni de cînd **am pus la dispoziția șefilor de partide din opoziție întreg materialul referitor la această chestiune** .

[chestiunea tratativelor poloneze]și **găsisem deplină înțelegere** Am pus la dispoziția d-lui **George Brătianu și I. Inculeț** - pentru că ei voiau să interpeleze -**întregul dosar**.

După interpelări, **i-am ținut la curent cu toate fazele evoluției** . Este așa ?

"**Dacă** , în calitatea mea de ministru de Externe **aș fi spus că nu stau de vorbă cu opoziția**, ar fi fost logic să **veniți la această tribună**.

Cîtă vreme eu sunt loial și sincer , **vă arăt adevărul întreg , am drept să fac apel ca scena de azi să nu se mai repete** . " (vii aplauze la pNȚ)

-dr Lupu :

" **Mă tem** că răspunsul dvs., care trebuie să fie calm, **să nu fiți luați înainte de**

temperamentul dvs. Nici unul din **cei 9 interpelatori** , nimic din ceea ce s-a spus aici, **nu a avut caracter de războire** , pe care voiți să-l dați dvs. În interesul chestiunii , **fiți calm , răspundeți așa cum trebuie** , nimeni nu face chestiune politică în această problemă .

"(aplauze prelungite la opoziție)

-Vaida : " Nu am întrerupt pe nici unul din oratori, și pot cere , cu drept cuvânt, să nu fiu întrerupt , deoarece dacă ar fi fost vorba de reflecțiile sufletului meu , ar fi trebuit ca la fiecare cuvânt să intervin, să întrerup.**Eu nu vreau să polemizez. "**

-Lupu : "N-a polemizat nimeni cu dvs."

-Vaida :"Nu poate fi vorba de polemică.Eu am pus în lumină cum se prezintă afară , tabloul ședinței de astăzi.Dar nu polemizez ! **Constat solidaritatea declarațiilor de astăzi și iau act de ea.**Dar, afară de ea, **au căzut cuvinte grele care m-au atins foarte dureros,lovindu-mă în adâncul convingerilor mele** [-----]

-Vaida : [----răspunde lui Goga privind demisia lui Titulescu -----]

/Apelează la calm , la răbdare , la înțelegere :

/ Promite că în **Comisia externă** (nu în plenul Adunării) , la momentul potrivit, **se va discuta cazul** ,și atunci **se va discuta dacă a fost bine sau nu.**

[---- **Madgearu ,numit la Geneva** -----] [----**Titulescu și-a dat demisia** -----]

Vaida / 29 sept.'32

50.)Episoade parlamentare (exemplificări)

...Întrebări, comunicări

("Dimineața " , 7 oct.'32)

/ **D.Ionescu -Botoșani** (PNȚ) : semnaleză nedreptatea ce se face Moldovei , Bucovinei și nordului Basarabiei,**prin anularea trenurilor de noapte și a rapidurilor ;**
/ **GACuza** (LANC) :întreabă pe ministrul Instrucțiunii (D.Gusti) dacă are cunoștință de **mișcările studentești** afirmate în ultimele zile la **Iasi și București**, motivate de dezideratele studențimii.

/ **Corneliu Ghimbășianu** (PT) : de 2 ani de zile, funcționarilor administrativi li s-a retras **dreptul de reducere cu 50 %** , transport pe CFR.Roagă ministrul Comunicațiilor (Mirto) să găsească soluție .

/ **N-Moscăuțeanu** (PSD) : de ce s-au cumpărat pentru **Valentin Bibescu** (președ. Federației Aeronautice) , **2 avioane de lux, pe care le folosește personal ?**

/ **Șt.Cicio Pop** (președ. Camerei) : anunță **moartea deputatului I.Vasilie Oituz** (LANC) , făcându-i elogiul.

Ședința se suspendă , în semn de doliu, pentru 5 minute

/ Se trece la discutarea Legii conversiunii.

51.)10 oct.'32**Al.Vaida** , discurs -final, închiderea sesiunii

(DAD, MO 48. șed. din 10 oct.'32 , p. 2018)

[**LD** : toată periodadiscutării legilor, **Mihalache** este absent ; **Iunian** vine doar în ultimele zile ;**Maniu** tace în Cameră, dar lucrează prin ședințele de partid ;deși când a luat cuvântul a fost aplaudat de majoritatea PNȚ,voci PNL strigau :< **Decretul de dizolvare ?!** >]

¶Parlamentul și-a făcut datoria

- **Mulțumește tuturor partidelor**, mai ales **a celor din opoziție**,**"care ne-au făcut ceasuri amare de multe ori "** (**ilaritate**) dar **"și-au îndeplinit datoria de organ de control al guvernării "**

¶Majoritatea și-a îndeplinit misiunea

-**Mulțumește majorității** , care , **deși uneori a avut opinii diferite**, că **părerile au fluctuat,și-au făcut datoria** "dovedind că **hava majorității se ține de lozinca orașului-lumină , a Parisului**,< **fluctuat nec mergitur** > și că **" această majoritate vrea să-și îndeplinească datoria constituțională ;**că vrea , spre a o putea împlini, **să rămână statornică programului său de partid** și știe **să păstreze prima regulă** , care ajută statele să poată să fie conduse ,adică știe **să fie disciplinată "** (aplauze la PNȚ)

Apreciază **ierfta de a-și fi petrecut vara în sesiune** ; că și-au depus luminile și munca spre binele țării ; că în sesiunea ordinară , vor continua munca în solidaritate ;

-**Voci PNȚ : Trăiască Maniu ! Trăiască Vaida !**

-**D.Simian** (vicepreșed.):**Este pentru " prima oară "[LD:?!?]** când **parlamentarismul a ajuns pe calea ce se aștepta de multă vreme**

"Dacă însă în ciocnirea ideilor s-a putut constata **vreo divergență**, aceasta **nu înseamnă că există ceva putred la bază**, ci, dimpotrivă, această ciocnire de idei, nu poate fi decât **într-un organism sănătos, care se dezvoltă așa cum se cuvine, pentru noua viață a României moderne "** (aplauze la pNȚ) Mulțumește tuturor.

-**Al.Vaida** : dă citire Mesajului Regal de închidere a sesiunii
Al.Vaida / 10 oct.'32

«Închiderea sesiunii parlamentare extraordinare

("Dimineața" , 12 oct.'32)

«Bilanț pozitiv

Sesiune bogată în lucrări. Discuțiile prelungite la validări și mesaj , au umplut vremea până guvernul și partidul câștigător au ajuns la **un acord privind modificarea Conversiunii.**

Sesiunea s-a prelungit până aproape de termenul fixat de Constituție (15 oct.) , pentru deschiderea sesiunii ordinare

Cf. legii, Parlamentul putea fi prorogat pe o lună. Vaida a acerut acest lucru MSR.

Urma deci o vacanță , până la 15 nov.

În sesiunea ordinară urma **discutarea bugetului** , care trebuia terminată până la 31 decembrie. Se aștepta **rezolvarea "cazului Titulescu "** , ceea ce presupunea o remaniere de guvern.

Închiderea sesiunii extraordinare / 10 oct.'32
